Библейските добродетели

и нови методи за самовъзпитаването им
в съвременния човек по

Учителя Петър Дънов



Библейските добродетели

и нови методи за самовъзпитаването им в съвременния човек по Учителя Петър Дънов

· АВИР ·
2007

Искрена благодарност към:

Снежана Димитрова *– съставител и педагогически адаптатор*
Константин Златев *– авторски теми и адаптирани текстове от Библията*
Бианка *– художник*

за положените усилия при изготвянето на този труд
и нека Светлината на Истината озарява винаги пътя им
в самовъзпитанието и изявяването на добродетелите в своя живот!

От издателя

Мисли от Учителя Петър Дънов за добродетелите

Под думата “добродетел” се разбира божественото в човека.

Без добродетел движение във Вселената не съществува. Всяко движение, всяко духовно растене е израз на доброто. Искате ли да се развивате, пазете дрехата на вашите добродетели.

Когато Христос дойде на земята, ще научи хората на ония правила и методи, чрез които може да се пазят от потъване в гъстата материя на ада. Затова са нужни добродетелите. Чрез тях хората ще устоят на огъня на ада.

За да влезе в рая, човек трябва да притежава такива качества, които могат да го допуснат вътре. Всяка душа трябва да бъде облечена с дрехи, съответни на нейното развитие. Но всяка дреха трябва да носи качествата на някои добродетели. А именно: кротост, благоуханност, чистота и т.н.

Страданията и радостите на тялото образуват най-простия материал, от който сърцето съгражда своите добродетели. Добродетелите пък стават градиво за духа, за да създаде той своите велики мисли. Не страдате ли и не се ли радвате, сърцето не може да създава добродетели. Нямате ли добродетели, вашият дух не може да прояви своята мощна сила. Ще бъдете смели и решителни да изнесете своите страдания по един естествен начин.

Вяра без добродетели нищо не струва. Знание без добродетели нищо не струва. Доброто осмисля всичко: и знание, и сила, и богатство.

Когато видя светлината в човека и измеря нейната сила, тогава казвам, че съм открил нещо добро в него. Това са неговите добродетели. Всички добродетели представят пътя, през който човешката душа трябва да мине. Истинските добродетели идат отвътре, а условията за развитието им са външни. Първо условие за това е животът, второто условие е устройството на задната част на мозъка в конкретния човек.

Работете върху онези добродетели, които Бог е вложил във вас от създаването ви. Да направиш това, което Бог изисква, значи да превърнеш обикновения камък в скъпоцен. Работете върху своите добродетели, дарби и способности, за да растете и да се развивате.

Не се наемайте да постигнете изведнъж всичките добродетели. Достатъчно е всяка година да придобивате по една. Ако всяка година придобивате по една добродетел, за 25 години ще придобиете 25 добродетели. А човек с 25 добродетели вече е йога. Стане ли човек йога, достатъчно е само да дигне ръката си и живота Природа ще му отговори. Какво ще ни донесе реализирането на една добродетел? Ще бъдете здрави. Всяка добродетел, която може дза се реализира, първо подобрява здравето на човека. След това се отразява на мисълта и човек започва да мисли право. Най-после се отразява на сърцето: човек изпитва приятно чувство и разположение.

Моята добродетел е за мене. За теб е нужна друга добродетел. Твоето добро може да произведе известни сили, с които сам ще помагаш на хората. Даровитият, силният човек може да ти услужи, но той не може да ти даде назаем своята дарба, своята сила, своята способност. Ти трябва сам да развиеш своите добродетели.

Всяка добродетел расте, не се умножава. Човек трябва да има такива добродетли, които никога да не губят цената си. И най-малката проявена у от някого добродетел в света всякога образува хармония между всички хора. Голямата добродетел не може да се побере вътре във вас. Тя служи на другите, на цялото.

Желая ви да бъдете твърди и устойчиви като камъка... Желая ви да придобиете твърдостта и лъчепречупването на диаманта, подвижността и чистотата на водата на планинските извори, чистотата и свежестта на въздуха по високите места и благотворителността на светлината, която слиза от небесните пространства.

Предговор

Задачата на този труд е библейските добродетели да бъдат представени в аспект на актуални универсални ценности, потребни и значими, възможни и постижими при самовъзпитанието на индивидуалността у всеки човек в нашето съвременно демократизиращо се и нуждаещо се от непрекъснато хуманизиране общество. Христовите добродетели, представени в тази книга са разработени в духа на Учението на Учителя Петър Дънов. Наричаме го Слово, защото се явява боговдъхновен израз на идеи, научни закономерности и интуитивни прозрения за миналото, настояще и бъдещо развитие на човечеството, които надхвърлят възможностите на всеки обикновен, необикновен, гениален и свят човек от нашето съвремие и въобще от световната история. Това книжовното наследство от около 5000 беседи е надживяло проверката на времето (143 г. от рождението и 63 г. от смъртта на автора му). Факта на неговото съществуване представлява за българската социална история поучителен урок по родолюбие, нравствено добруване и културно-цивилизационно оценяване. За българската педагогическа наука и образованието ни то е представлявало и представлява неизчерпаем източник на теоретико-практически възможности и решения с просперитетна стойност. Ето защо чрез тази книга се опитахме да надигнем крайчеца на една завеса между известното и неизвестното за реалността, в която живеем: едновременно земна и Божествена, доказуема и аксиоматична.

Книгата е създадена като образец за представяне видовото разнообразие от колективни и най-вече индивидуални методи на самовъзпитание. Върху основата на теоретично и частично-експериментално изследване приложимостта на Словото в Учението на Петър Дънов сме показали основните типове адаптируеми образователно и социално методи за самовъзпитание на индивидуалността у човека, т.е. на неговата душа. Възпитанието на личността и нейната социализация е социално-педагогическа задача от близкото ни минало, изиграла ролята си и оставила много негативи в съвременния ни живот. С убеждението, че религиозното (включващо понятията "Бог" и "душа", а не църковни догми) индивидуално самовъзпитание на независимата самосъзнателна личност в демократичното общество е път към мъдрото решаване на множество големи днешни промени и проблеми, се надяваме този труд да намери своите почитатели,

съмишленици и сътрудници в областта на логико-интуитивното опознаване на действителността.

От желанието да бъдем добри до добродетелността се минава през изработването на опитности: да правим добрините на място, на време и с мярка, да не сме глупави в доброто, да се научим да го защитаваме и да го живеем непрекъснато, да съзнаваме, че нашето добро не се разминава, а е в хармония с доброто за другите и за Цялото. И всичко това е самото намиране на пътя за постигане на всички добродетели.

Снежана Димитрова

15 януари 2007г., Велико Търново.

Указания за употреба на сборника

Текстовете представляват иносказателно библейско изложение, придружено от тълкуването му и посочване на основни съдържателни акценти на всяка от добродетелите според идеите на Учението.

Библейските цитати в тази книга са взети от два превода на Библията: Синодално издание (София, 1998, обозначено като СИ) и Ревизирано издание (Виена, 1885, обозначено като РИ). Цитатите, за които липсва означение (СИ или РИ), са с еднакъв текст в двете издания на Библията.

Систематичните изложения на съдържанието за всяка добродетел имат за цел предимно да посочат какво представлява тя и какъв става човек, който я притежава. Някъде са разработени речникови справки за разграничаване на основното понятие в темата за съответната добродетел спрямо сродни такива. Някъде се посочват предшестващите или резултатните допълнителни качества, т.е. причинните и следствените особености за развитието на добродетелта.

В **раздела за самовъзпитателни идеи**, опити и методи се излагат конкретни позитивни, интегрални начини за самовъзпитаване на съответната добродетел. В повечето случаи такива типове задачи не се повтарят при другите добродетели с цел да се изложи вариативността и разнообразието от възможни похвати за съставяне на самовъзпитателни упражнения. Следователно всеки сам може да използва дадена идея в различни варианти и за развитието на други добродетели. Повечето от опитите и упражненията изискват продължително време за изпълнение. Затова те са само за тези, които са избрали определена добродетел и са решили да работят над себе си и да я усилят или постигнат. Всеки може да използва опити и упражнения, които да приспособи към интересуващата го добродетел или към индивидуалните си предпочитания. Самовъзпитателните методи в книгата са образец за насоките и начина на организиране на методиката на самовъзпитанието по педагогическите идеи на Учителя Петър Дънов.

В края на книгата има **Азбучен показалец** на посочените добродетели, **Библиография** и **Съдържание**.

Прилагаме таблица, необходима за систематично осмисляне на библейските добродетели, разработени в сборника в самовъзпитателно направление.

Таблица на съответствията според понятията в Учението

Принципи	Любов	Мъдрост	Истина	Правда	Добродетел
Психични структури	сърце	ум	воля тяло	душа	дух
Добродетели, разработени в книгата, които произлизат от съответния Принцип и водят до развитие на психическата структура	любещ/ обичащ чист радостен/ весел чувствителен смирен кротък милосърден безкористен послушен възпитан внимателен доволен естествен девствен целомъдрен великодушен	мъдър умен знаещ мислещ разсъдлив интелигентен красноречив гениален способен даровит вярващ богоугоден идеен свят растящ/ развиващ се светъл съвестен	свободен истинолюбив разумен волеви деятелен напредничав искрен надяващ се търпелив точен смел твърд концентриран	нежен/ мек праведен справедлив братолюбив благороден щедър жертвен духовен морален прощаващ благодарен честен	добър добродетелен благодарен силен велик благ разположен самообладан хармоничен красив разположен щастлив въздържан прилежен

Основни педагогически закони при самовъзпитанието на добродетели в себе си

Словото на Учителя Петър Дънов представлява динамично-стабилен синтез между интуитивно прозрение (опитности, идеалистическа методология на самопознание), интелектуално-логически познание (идеи, теория) и практически ефективни правила и методи (педагогически технологии). На всеки, който иска да работи за самовъзпитанието на някоя своя добродетел по тази книга, следва предварително да е ясно кои са педагогическите зависимости, върху които почива тази малко известна българска педагогическа система. Излагаме ги по-долу под формата на принципни правила, кратко аргументирани. Тези правила представляват един нов и съвременен духовен подход и философия за самовъзпитанието на човека.

1. **Истинското възпитание започва, едва когато човек реши да се самовъзпитава.** Самовъзпитанието се основава на онзи биологогичен процес, при който онтогенетичните промени у човека се отразяват в генотипа.

2 Световната история в областта на изследването на педагогическата реалност показва, че това, което искаме да самовъзпитаваме, визира винаги именно добродетелите. **Самовъзпитание има само тогава, когато то има за цел постигането на добродетели.** Дали характерът на един човек ще притежава променливи непостоянни качества или постоянни, устойчиви добродетели е от значение за това, как, колко и какви възможности и условия той ще съумее да оползотвори в живота си, за да се прояви, развива и усъвършенства. Без да имаме за задача да постигнем добродетели в себе си, не може да попаднем на сполучливите методи за самовъзпитание.

3. **Добродетелите** не могат да бъдат възпитавани, те **се самовъзпитават.** Възпитанието може да е насочено само към външната изява на човека, то моделира изявата на личността. Възпитание без самовъзпитание на вътрешната индивидуалност (душата) не може да е ефективно, полезно (здравословно, благополучно) и правилно. Възпитанието е насочено към качествата на характера, а самовъзпитанието – към тяхното превръщане в добродетели.

4. **Добродетелите са вложени специфични характеристики на човешката индивидуалност (уникалност).** За всеки човек съществуват множество добродетели, които определят основата на неговия характер. Те са отличителни (уникални), основни (според епохата, в която живее), специфични (според етапа на развитието си), специални (според дарбите си) и частни (други) добродетели.
5. **От най-силното положително качество** у един човек е най-подходящо да се започне работата над добродетелите. Ако съществува мотивация, потребност и самостоятелно решение за самовъзпитание на добродетелите, следва да се започне първо от него.
6. Има връзка между ценностите, мотивацията и потребностите ни и добродетелите, които бихме могли да самовъзпитаваме. **Добродетелта,** за която имаме най-голяма мотивация, тази, която най-много ни липсва, и тази, която най-много ценим, трябва да съвпадат, за да имаме успешно самовъзпитание. **Потребността** мотивира ценностите, когато нямаме добродетели. **Мотивацията** е употреба на ценностите ни и оценяване на потребността. **Ценностите** мотивират потребността, когато имаме поне една добродетел или когато сме се убедили, че добродетелите именно са стабилното в характера, към което е нужно да се стремем.
7. **Добродетелите не могат да бъдат подражавани** (имитирани, внушавани), но са вдъхновяващи. **Прояви първо своите отличителни добродетели,** които те правят вдъхновен, уникален, особен, независим, себе си.
8. За всяка епоха, за всеки етап от развитието на човека съществуват съответни **актуални добродетели**. Следвай хода на времето, в което живееш. Пет са основните добродетели, актуални за съвременния човек: любов, мъдрост, истина, правда и добро.
9. Добродетелите не могат да бъдат религиозни или светски, но те могат да имат такава обосновка, методика и мотивация. Те са облеклото на висшето себе у човека – духа. През различните исторически епохи различните педагози, религии или господстващи философии са препоръчвали различни добродетели. **Важното е в идеала за човек, към който се стремим, те да са налични.**
10. **Добродетелите са изява на човешкия дух.**. Те са изява и част от онова висше, годно за съвършенство, устойчиво и оцеляващо в хода на еволюцията естество у човека.

11. **Добродетелите са заложени генетично** у всеки човек. Само събуждането на необходимостта за проява на индивидуалността може да активира развитието им. Всеки човек има хуманните **права** да прояви висшето си естество в лицето на своите добродетели; да получи подходящата педагогическа подкрепа за самовъзпитанието на характера си; и да ги постигне, ако реши това по собствен избор.
12. **Проявата на добродетелите е духовно право на всеки човек** за оцеляване и усъвършенстване в еволюцията. Те не могат да бъдат налагани. Те са част от свободната и от добрата воля. Те са възможност и път към възвръщане на Божествения образ в себе си. Всеки човек се явява археолог в собствената си душа и всеки може да намери навътре дълбоко в себе си забравения първообраз и съвършенството.

4. Добродетелите са заложени специфични характеристики [illegible]

5. От най-силното подложително качество [illegible]

6. [illegible] ...се стремим.

7. Добродетелите не могат да бъдат подражавани (имитирани, внушавани), но са вдъхновявани. Прояви първо своите отличителни добродетели, които те правят вдъхновен, уникален, особен, независим, себе си.

8. За всяка епоха, за всеки етап от развитието на човека съществуват съответни актуални добродетели. Следвай хода на времето, в което живееш. Пет са основните добродетели, актуални за съвременния човек: любов, мъдрост, истина, правда и добро.

9. Добродетелите не могат да бъдат религиозни или светски, но те могат да имат такава обосновка, методика и мотивация. Те са облеклото на висшето себе у човека – духа. През различните исторически епохи различните педагози, религии или господстващи философии са препоръчвали различни добродетели. Важното е в идеала за човек, към който се стремим, те да са налични.

10. Добродетелите са изява на човешкия дух. Те са изява и част от онова висше, годно за съвършенство, устойчиво и оцеляващо в хода на еволюцията естество у човека.

Въведение

Стремежът към добродетелност е изконен стремеж в човешката душа. Особено мощен е той във фазата на нейното еволюционно развитие, в периода на постепенното й освобождаване от оковите на материалното и завръщането й към Първоизточника на всичко съществуващо – Бога.

Христос – чрез Своето въплъщение, благовестие, Голготска жертва, възкресение и възнесение – прогласи началото на еволюционното разгръщане на човечеството. Да изграждаш у себе си добродетели означава да съдействаш на Христовото съзнание да се прояви чрез теб.

Добродетелите не са измислица или абстрактно пожелание на религията или на духовните учения. Те са дълг за мислещия, разумен и самоосъзнат човек. Същевременно техният букет, разцъфнал в най-разнообразни и красиви цветове в нашето духовно естество, е и най-здравата опора за човека по пътя на неговото самоосъществяване.

Няма нищо реално извън Любовта. Доброто и Любовта вървят ръка за ръка по пътеката на Духа – от Бога към човека.

Добродетелите са израз на проявената Божественост, на безсмъртния дух, дарен от Създателя на всички нас. Да развиваме добродетели и да даряваме с плодовете им хората, животните, растенията, Природата, Космоса – това е най-ценната придобивка и за собственото ни духовно-нравствено усъвършенстване, и за Онзи, Който ни е извикал за живот в името на Своята неизразима Любов. Той не се нуждае от нашия принос, но ние имаме въпиюща, жизнена потребност от Него, от животворното присъствие на Неговия Дух. Добродетелите са запалените от нас свещи на признателност към Него – искрици от всеобемащия Огън на всемирния Живот.

Опознаваме света, за да станем по-добри. Създаваме семейство, за да успеем да прилагаме доброто по един нов, по-възвишен начин. Раждаме и отглеждаме деца, за да издържим изпита на всеотдайната, безрезервна и безусловна Любов. Единствено от нея извира абсолютното Добро.

Опознаваме себе си, за да проникнем в смисъла на своето съществуване тук и сега. Нещо вътре в нас, в дълбините на душата ни, ни шепне, че ние сме изначално добри. Бог ни е създал такива. Такива би желал да бъдем

винаги. Доброто извира от сърцето. То не е чувство, а отношение. То е израз на духовна зрелост и на въплътена Любов. Добър може да бъде само онзи, който истински обича.

Човек, който върви в пътя на Доброто, изгражда у себе си добродетели. Те представляват проявата на Доброто в едно разумно същество.

Доброто е космически принцип, неразделна част от съвършената Божия природа. А добродетелта е проявлението, формата, в която Доброто бива възприемано, усвоявано и прилагано от разумните същества във Вселената.

Добродетелите са следствие от прилагането на духовните закони – законите на невидимия свят, заложени в него още от сътворението му от страна на Всевишния – в нашия живот. Добродетелта – това е въплътеното във физическия свят Добро. Така добродетелността се явява функция на Доброто, негова психо-етична проекция в света на формите.

Наличието на добродетели, тяхното осмисляне и навременно прилагане в ежедневието, в малките и големите неща, е доказателство за духовната зрелост на човека.Количеството на култивираните добродетели и качеството на тяхното проявление свидетелстват за равнището на духовното израстване на човека. Добродетелите това са брилянтите в короната на човешката душа. Техният блясък не потъмнява с течение на времето, а, напротив, излъчва все по-ярка светлина. Неугасващият факел на добродетелите осветява неуморно, с тихо, меко сияние житейския ни път към една вечна цел – съвършенството.

На добър час по пътеките на всемирното Добро!

Константин Златев

„Бог е Любов”

Добродетели на Любовта

винаги. Доброто извира от сърцето. То не е чувство, а отношение. То е израз на духовна зрелост и на въплътена Любов. Добър може да бъде само онзи, който истински обича.

Човек, който върви в пътя на Доброто, изгражда у себе си добродетели. Те представляват пр[illegible] разумно същество.

Доброто е космически принцип, неразделна част от съвършената Божия природа. А добродетелта е проявлението, формата, в която Доброто бива възприемано, усвоявано и прилагано от разумните същества във Вселената.

Добродетелта е следствие от при[illegible] духовните закони – законите на невидимия свят, заложени в него още от сътворението му от страна на Всевишния – в нашия живот. Добродетелта – това е въплътеното във физическия свят Добро. Така добродетелността се явява функция на Доброто, негова психо-етична проекция в света на формите.

Наличието на добродетели, тяхното осмисляне и навременно прилагане в ежедневието, в малките и големите неща, е доказателство за духовната зрелост на човека. Количеството на култивираните добродетели и качеството на тяхното проявление свидетелстват за равнището на духовното израстване на човека. Добродетелите това са брилянтите в короната на човешката душа. Техният блясък не потъмнява с течение на времето, а, напротив, излъчва все по-ярка светлина. Неугасващият факел на добродетелите осветява неуморно, с тихо, меко сияние житейския ни път към една вечна цел – съвършенството.

На добър час по пътеките на всемирното Добро!

Константин Златев

Внимателен

*"Бъдете **внимателни към себе си.**"* *(Лука 17:3;СИ)*

*"Мъдър изобличител за **внимателно ухо** е като златна обеца и украшение от чисто злато."* *(Пр.25:12;СИ)*

*"Колкото по-високо е съзнанието на човека, толкова **по-внимателен** е той не само към външния свят, но и към вътрешния си живот; той трябва да пази ума и сърцето си в абсолютна чистота, да не допуска никакви нечисти мисли и чувства."* *(63;170)*

*"Любовта прави човека **внимателен и досетлив**."* *(30;176)*

*"Като срещна едно същество, мога да бъда **внимателен** към него, както Бог е внимателен, защото съвършенството е само в добродетелите, в злото няма съвършенство."* *(25;74)*

Иисус Христос завършва едно Свое наставление към учениците Си за предпазване от съблазните и изкушенията на земния живот с думите: *"Бъдете внимателни към себе си" (Лука 17:3;СИ)*. Той говори за един **специфичен вид внимание,** който можем да наречем още **"вътрешна будност"**. Да си внимателен към себе си в случая означава да наблюдаваш зорко всичко, което се случва край теб и в теб, и собствената си реакция спрямо случващото се. Естествено, **самонаблюдението** е съчетано с висока степен на **себевладеене** и **осмислен контрол върху мислите, чувствата и постъпките** на човека. В този смисъл вниманието, за което споменава Христос, придава **завършеност на човешкото поведение.**

Внимателният човек е човек на **смирението,** който живее със съзнанието, че **Бог живее във всяко същество** и има **свещено почитание** към съществата като **изява на Божественото.** Това негово отношение, **любовта му към Истината**, му дава специална **будност да разпознава Божия Глас**, независимо от формата, чрез която се проявява.

Внимателен е човекът на Божествената Любов. Тя **изостря всичките му сетива** – и физически, и духовни – и му съдейства при подбора на красивото, стойностното, изграждащото личността. Нейното качество и степента на прилагането ѝ в живота му е мярката доколко той изпълнява предназначението си на тази земя. Именно тя е, която му помага да бъде

внимателен и грижовен не само към себе си и ближните, но и към цялата Майка-Природа: към тревите, цветята и дърветата, към животните и горските поточета, към всяко Божие творение. Понеже **доколкото обръщаме внимание на сътвореното от Бога и към Неговото присъствие в нашия свят, дотолкова и Той ще обърне внимание на нас.**

Внимателен е **зрелият духовно човек. Той не се страхува от никакви изненади** в живота, а посреща всичко със **стремеж към разбиране и осмисляне.** Той **изучава внимателно и с всеобемаща любов събитията от действителността и извлича от всяко от тях правилни изводи.** Така внимателността му помага да става все **по-мъдър** и **по-ефективен** във всичките си изяви.

Вниманието:

- се явява у човека като резултат от известна опитност, чрез която той става внимателен да изучава нещата;
- е следствие на любовта у човека. Който обича учителя си, внимава в уроците му. Като обичате някого, внимавате какво ви говори, какво иска, как го иска;
- е умението да забележим съществуването на нещо или някого и да оценим по достойнство мястото му в природния ред и хармония.

Зависимости и правила:

Доколкото човек обръща внимание на Божиите работи,
дотолкова и Бог обръща внимание на неговите.

Колкото по-високо съзнателен е човек, толкова по-внимателен е той.

Любовта прави човека внимателен и досетлив.

Каже ли ви някой, че ви обича,
бъдете внимателен към него, без да го използвате.

Всеки човек има желание
да бъде особен и към него да се отнасят внимателно.

Като знаете това,
гледайте да повдигате, а не да понижавате хората в собствените им очи.

Всеки човек, който те възприема като душа или когото ти възприемаш като душа, заслужава всичкото ти внимание.

За да очакваш внимание от когото и да е, трябва първо да се запиташ: на каква жертва си способен от своя страна за него?

Вниманието, когато е акт на Божия промисъл,
е придобиване на нещо ценно и за този, който го проявява,
и за този, който го получава.

Внимателният:

- внимава еднакво какво става във вътрешния и във външния му живот, пази чистотата си, пази ума и чувствата си неопетнени, неповлияни от злото;
- не отдава всичкото си внимание на нещо частично или крайно, той винаги спазва баланса в цялото;
- обръща вниманието си на всичко около себе си: цветя, камъни, хора, животни, треви, на всичко ставащо и заобикалящо го;
- пръв обръща внимание, не чака другите да му обърнат внимание;
- е внимателен към всяко същество така, както и Бог е внимателен към това същество.
- е такъв и към бедни, и към богати,и към учени, и към прости и към млади, и към стари;
- оказва внимание на всички, които Бог му посочва, че имат нужда от помощ, подкрепа, състрадание или внимание;
- се спира върху доброто у другите;
- цени всички, които са му направили добро, и им обръща внимание;
- е любещ, възлюбен, обичан или обичащ, той е човек на любовта;
- спира вниманието си върху положителните неща в живота.

Самовъзпитателни методи:

***1. Опит** за проява на внимание към страдащ. Когато човек се натъкне на голямо страдание, е склонен да се отчайва, изгубва смисъла на живота си, започва да мисли, че е голям грешник и че дори направо е нищо, че всички са го изоставили, и т.н Намерете такъв човек. Първо се настройте правилно: че искате Бог да му помогне чрез вас, колкото е нужно. Опитайте се да му окажете любов и внимание с някакъв малък акт. Ако го оцени,*

може да продължите и с други, по-големи жестове. Обаче, ако този човек сам поиска нещо от вас, ако поиска нещо голямо или да оправите положението му изцяло, прекъснете вниманието си към него. Ако човекът е груб, суров, проявете нежност и мекота. Ако е скръбен, поразвеселете го. Опитът има за цел да извършите един акт на внимание с мярка, при условие че той идва на място и бива оценен. Ако някой иска да обсеби вниманието ви, той не го заслужава. С този опит за проявяване на внимание дайте израз на висшето, а не на нисшето в себе си: направете го, за да е направено, а не за да го направите вие. Направете самооценка и изводи за себе си на това, което сте постигнали с опита.

2. Опит за проява акт на внимание към собствената душа. Съсредоточете се в себе си. Почувствайте и потърсете онова, което ви дава живот, което може да ви направи нежни, справедливи, честни, почитащи, услужливи към другите. Тази настройка ще ви даде понятие за душата ви. Попитайте я какво иска от самите вас? Как иска да се прояви в живота ви? Попитайте я дали вашата личност не я е ограничила и онеправдала с нещо много? Почакайте да получите отговора в себе си и да сте сигурни, че това е отговорът. Той може да дойде веднага, а може и след дни, месеци. Правете всеки ден в продължение на един месец по едно нещо, което душата ви е пожелала. Отдавайте ѝ правото. Бъдете внимателен към нуждите ѝ.Душата има нужда от любов и красота, от мир и радост, от добро и духовно развитие и т.н. Те могат да се постигнат чрез общуване, занимания с изкуство, творчество, време за възвишени удоволствия, спокойствие, редуване на работа и почивка, молитва, разходки сред природата, занимания със земеделие или отглеждане на цветя, и др. Проявявайте актове на внимание към собствената си душа. Тя е истинският ви Аз. Само чрез нея вие можете да бъдете самия себе си. Оценявате ли това? Разбирате ли го добре? Опитайте!

3. Опит в три направления за усъвършенстване на собстве-ното внимание.

Когато някой дойде при вас, опитайте се да го прецените като душа. Отдайте му цялото си внимание като към душа, ако той самият цени душата в себе си; отделете му само външно, формално внимание, ако в него виждате само личността.

Когато сте в кондиция, някой път направете и следния опит: щом дойде при вас един човек като личност, опитайте се да събудите и душата му. Промени ли се той, почувствате ли го като жива душа, мислено му по-

желайте щастие и само любов да го среща. Неуспешен ли е опитът и той остане затворен в себе си и външен към вас, пожелайте му всичко добро.

Правете опити да посрещате хората като души и да ги изпращате като души. Докато не сте сигурни дали сте успели, не сте успели. Когато успеете, ще сте сигурни, че сте го постигнали. Мярката е вътре във вас. Но има и външни признаци. Внимавайте, наблюдавайте, самонаблюдавайте се, бъдете чувствителни и искрени и ще разберете.

4. Самоанализ. Човек трябва да е внимателен, прозорлив и буден да не се натъкне на зло, капан или ако се е натъкнал, да съумее да излезе, да се освободи от тях. Внимателността може бъде предпазване от зло, може да бъде привикване към добро, а може да е и очакване да се освободиш от ограниченията на злото. Дайте си сметка: към кои точно неща имате нужда да проявявате повече внимание в момента в живота си? Вниманието умствен, сърдечен, волеви или духовен акт е, или всичко това заедно? Спомнете си три случая от личните си опитности, когато е трябвало да проявите голямо внимание и не сте успели. Какви бяха причините? Как виждате ролята си в подобни ситуации? Който има голямо внимание, умее ли да чака? Кой е случаят, когато сте проявили вниманието си и сте били много горди със себе си? Ако няма такъв случай, създайте го!

5. Тема за дискусия с познати или тема за есе: "Досетливост и внимание"*. Помощни въпроси: Има ли връзка, и каква е тя, ако има, между досетливостта и внимателността? Може ли човек да угоди на Бога без досетливост и внимателност? Възможно ли е да проявиш внимание, за което не се досещаш, че е нужно някому? Кое е водещото – досетливостта или вниманието, и от какво произхождат те самите? Обичаният или обичащият е по-досетлив и внимателен?*

Естествен

"И в обноските, и в погледа, и в думите, и в постъпките, и в движенията си, във всичко човек трябва ***да бъде естествен****, прям, никога да не изразява две неща."*
(54;160)

"Аз наричам ***естествено положение*** *това, човек да бъде доволен сам от себе си."* (54;160)

В Библията понятията "естество" и "естествен" се употребяват най-често, за да обозначат нещо, което съществува реално. То подлежи на развитие, израстване и усъвършенстване. Така в Рим. *(11:21,24)* естествено израсналата клонка на едно диво маслинено дърво бива противопоставена на присадена клонка. В случая първата – естествената – бива разглеждана като част от цялото, дървото. Тя му принадлежи и нейното място е на него. Ако дървото е диво (дива маслина в този пример) и една клонка от него бъде отсечена, за да бъде присадена на питомно дърво (съответно – питомна маслина), то нейното място – и като следствие нейното предназначение – се променя. В началото тя е била естествена част от дървото, на което е израснала. Впоследствие на нея се възлагат надежди да се приспособи към друго дърво и евентуално да го облагороди. Апостол Павел използва този пример в своето послание до римляните, за да обясни разликата между езичниците, които приемат Христовото учение (тях именно той нарича клонка от дива маслина), и евреите, които се противят да го приемат (те са клонката от питомната маслина). А еврейският народ е наречен от него "питомен", защото точно сред него е роден Иисус Христос и Той проповядва Словото Божие на сънародниците Си. Малка част от тях възприемат благовестието Му с вяра и тръгват по начертания от Него път. А Словото достига по-късно до езичниците (за евреите това са всички народи, които не принадлежат към юдейската религия) и затова те са сравнени с дивата маслина. Измежду тях обаче мнозина – благодарение най-вече на колосалните усилия на апостол Павел – приемат новото учение, християнството, и стават предани последователи на Христос.

Естественият човек е такъв във всички свои прояви: в мисъл, слово и дело. Той никога **не е раздвоен нито вътрешно, нито външно**. И личността му, и държанието му са еднозначно определени и могат да бъдат оценени без колебание според своето съдържание.

Естественият човек изпитва като правило **дълбоко вътрешно удовлетворение от живота и от себе си, понеже той е осмислил ролята на Божествената Любов и я въплъщава в ежедневието си.** Той знае, че в**сичко на този свят идва от Бога и има своето предназначение.** Всичко, което се случва около нас и в самите нас, притежава определен смисъл. **Нужно е да го открием и да го използваме за целите на доброто.** Това е **естественият ход** на живота като **следствие от осъществяването на Божия план за Вселената и за всеки човек.**

Естественият човек е **верен на своето естество**, т.е. на **Божественото начало в себе си.** Той черпи от изворите на своята душа и на своя дух. Неговият морал иде **отвътре**, затова той е **уникален** в своите прояви. Той не очаква наставления отвън, търси разрешение на въпросите на живота си в своята дълбочина, така, **както го води Истината отвътре.** Той е естествен, защото **следва само един глас – тихия глас на Божественото** в себе си. Така той съумява **да служи само на една Воля – Божията.** Затова и той е **цялостен.**

Естественият:

- е доволен сам от себе си;
- и в обноските, и в погледа, и в думите, и в постъпките, и в движенията си, във всичко е естествен, прям, никога не изразява две неща;
- поставя нещата на мястото им;
- спазва Божествения ред на всяко нещо в природата, следва реда, установен от природната Разумност, уважава Висшия Порядък на нещата;
- внимава всяко нещо да се извърши по един естествен начин;
- разпознава онова, което не е редно, което не е подредено, което не е на място, и не проявява интерес към него, докато то не заеме правилната си позиция;
- преценява нещата според естественото им положение, което те имат по-принцип.

Самовъзпитателни методи и идеи:

1. Размисъл върху: Естествено и неестествено, просто и сложно. *Естественото просто ли е или сложно?*

Помощни въпроси: Какъв критерий може да бъде открит за разграничаване на простото и сложното от естественото и неестественото? Намерете примери за естествено сложно и за естествено просто нещо. Кои са по-често срещани?Като имате предвид мисълта "Простотата е резултат на сложно мислене", *определете кое е по-естествено: да се стремим към опростяване или към усложняване?*

2. Сравнете смисловите аспекти в думите: "целесъобразност", "природосъобразност" и "естественост", които донякъде се при-покриват. Кое е общото и кое е различното в тях? С помощта на цялата тема съставете речник на всички понятия, които имат пряко отношение към естествеността, и се опитайте да дадете свое определение за всяко.

3. Разсъждавайте: чистотата или мръсотията е естествена в природата и у човека и какви са причините за това? Напишете кратко съчинение-разсъждение върху собствени преживявания и мисли на тема по избор: "Естествената чистота", "Чистотата на естественото", "Чистото и естественото в цветята".

4. Допишете изреченията, като се стремите да ги ориенти-рате към естествеността.

Чистият въздух е естествен…………

Простите неща, естествено……………

Природосъобразното хранене е най-естествен източник……….

Целесъобразността, която виждаме в устройството на Космоса, е естествено състояние на съществуване на…………

Доволният по естество е…………

Естественият ред на нещата………

Естествено е да………

Всяко устройство показва естеството на……..

Съвършеното и естественото са……………

Естественото у човека………………

5. Помислете какво би могло да означава словосъчетанието "Божествено положение". Кое положение може да бъде наречено Божествено и кое не? Какво визира то: реда, мястото или ценността на нещо? Прочетете стихотворението и открийте в какво се заключава основната максима на Божественото положение. Подчертайте израза, в който я откривате.

Помощни въпроси: Какъв критерий може да бъде открит за разграничаване на простото и сложното от естественото и неестественото? Намерете примери за естествено сложно и за естествено просто нещо. Кои са по-често срещани?Като имате предвид мисълта "Простотата е резултат на сложно мислене", *определете кое е по-естествено: да се стремим към опростяване или към усложняване?*

2. Сравнете смисловите аспекти в думите: "целесъобразност", "природосъобразност" и "естественост", които донякъде се при-покриват. Кое е общото и кое е различното в тях? С помощта на цялата тема съставете речник на всички понятия, които имат пряко отношение към естествеността, и се опитайте да дадете свое определение за всяко.

3. Разсъждавайте: чистотата или мръсотията е естествена в природата и у човека и какви са причините за това? Напишете кратко съчинение-разсъждение върху собствени преживявания и мисли на тема по избор: "Естествената чистота", "Чистотата на естественото", "Чистото и естественото в цветята".

4. Допишете изреченията, като се стремите да ги ориенти-рате към естествеността.

Чистият въздух е естествен…………

Простите неща, естествено……………

Природосъобразното хранене е най-естествен източник……….

Целесъобразността, която виждаме в устройството на Космоса, е естествено състояние на съществуване на…………

Доволният по естество е…………..

Естественият ред на нещата……………

Естествено е да……………..

Всяко устройство показва естеството на……..

Съвършеното и естественото са…………….

Естественото у човека……………..

5. Помислете какво би могло да означава словосъчетанието "Божествено положение". Кое положение може да бъде наречено Божествено и кое не? Какво визира то: реда, мястото или ценността на нещо? Прочетете стихотворението и открийте в какво се заключава основната максима на Божественото положение. Подчертайте израза, в който я откривате.

Послушен

*"**Послушанието** е по-добро от жертва..."*
(I Цар. 15:22;СИ).

*"В **послушанието** е силата." (11 – 09.04.1987)*

*"Когато говоря за послушанието, имам предвид **абсолютното послушание** към Бога, към Онзи, Който ни е създал, а не към хората." (98;18)*

Иисус Христос дава на Своите най-приближени ученици **безсмъртен пример за същността и съдържанието на послушанието** си пред Бога. Самият Той **неизменно** послушен на волята на Небесния Си Отец, прави всичко възможно **да вдъхне подобен импулс на мислене и поведение и в съзнанието** на апостолите. А чрез тях – и на всички земни хора. Послушанието е плод, резултат и изявление на Божествената Любов. Със Своята кръстна смърт на Голгота Иисус Христос показва на хората съвършен образец на послушание. Той демонстрира какъв трябва да бъде истинският човек – човекът на послушанието, който и от смъртта не се бои. Понеже наградата за такава висша проява на послушанието е възкресението и вечният живот в светлината на Духа.

Не е достатъчно само да се покланяме на Бога в храма или да прославяме името Му. "Вярата, ако няма дела, сама по себе си е мъртва!" – свидетелства апостол Яков *(Як. 2:17;СИ)*. Ако не облечем вярата си в действия, които ѝ съответстват по смисъл и съдържание, тя не е нужна никому, тя е мъртва. **Да вярваме в Бога, означава да Му бъдем послушни в приложението ѝ.** Да бъдем послушни на Бога, означава **да следваме Неговия пример, да се стремим да придобием добродетелите, които Той ни е разкрил в Библията**. Измежду тях най-велика е Любовта, понеже сам Бог е Любов *(I Йоан 4:8,16)*.

Истинското послушание е обратно на сляпото покорство и подчинение. То е **плод на осмисления живот на човека, достигнал до Истината за самия себе си и за света**, в който живее. Съединявайки волята си с тази на Всевишния, той постига пълнотата и съвършенството на земното съществуване. Послушанието спрямо Божията воля ни прави **силни и дори могъщи във всички житейски ситуации**. Даже и пред прага на

най-суровите изпитания послушният на тази свята Воля не би могъл да се препъне, защото не той се изправя срещу предизвикателствата на живота, а сам Бог застава до него и го подкрепя.

Цел на земния ни път е да бъдем послушни първо на Бога, а не само на хората. В първия случай проявяваме **мъдрост и здрав разум**, а във втория – безхарактерност, граничеща със самообезличаване. **Само който е прозрял Божия план за самия себе си, е в състояние да отстоява своята духовна самоличност и пътя си към заветната цел – самоосъществяването в единение с Божественото.**

Послушанието:

- е плод, изявление, резултат на любовта;
- е духовен закон. Който не прилага закона на послушанието, се натъква на закона на изкушението;
- означава необходимост от абсолютно послушание към Бога, Който те е създал, а не към хората;
- е условие за познаване на Бога. И най-малкото колебание или прекъсване на личното ни послушание спрямо Него, може да те лиши от правилното Му познаване и да те впримчи във възприемането на битуващи заблуди;
- означава доверие към Божия промисъл и упование във Волята Божия.

Послушният:

- не се бои от смъртта;
- е истински човек;
- когато иска да постигне нещо, умее да не се поколебава, да не се отказва, да следва неотклонно целта и идеала си;
- е смел и решителен заради Бога в себе си;
- има уши, за да слуша, а като слуша, чува какво му се говори;
- слуша вътрешния си глас;
- умее да слуша и изслушва другите, без да забравя собствените си мисли и идеали;

За да станеш послушен:

- следва да си търпелив, да не си припрян;
- трябва да разсъждаваш разумно;
- длъжен си да мислиш върху чувствата си;
- е необходимо да се научиш да работиш постоянно, целенасочено, детайлно, безкритично и с вяра върху себе си;
- трябва да знаеш кога да мълчиш и кога да говориш, колко и дали да го направиш;
- трябва да знаеш какъв ще е резултатът и дали той е, който те интересува;
- чува доборото, светлото и разум-ното;
- е изпълнителен и действа разумно;
- е ограден от външни, отрицателни, чужди влияния, които могат да му навредят или да го отклонят от пътя му.
- трябва да се научиш първо да мис-лиш, а после да чувстваш и действаш, без да противодействаш на мисълта си чрез чувствата и постъпките си.

Самовъзпитателни методи:

1. Какъв аспект на послушанието изразява българската народна поговорка:

"Човек има две уши и една уста, за да слуша два пъти повече, отколкото говори"?

2. Размишлявайте върху изречението:

Послушанието е по-добро от искането.

3. Разликата между послушанието и искането е в това, чия воля се изпълнява: тази на висшето, на съдбата, на Бога, на другите или твоята лична воля.Личната воля и свободната воля са различни неща.

Отговорете на въпросите:

Чия воля слушат послушният, капризният и нетърпеливият?

Кои и какви желания у човека противодействат на послушанието?

Напишете с какво е полезно послушанието като добродетел? Съберете аргументи от темата и ги степенувайте при изреждането.

4. Каква е взаимовръзката между добродетелите послушание и любов? За да стигнете до правилен извод, следвайте помощните въпроси.

Послушанието ли ни подтиква да любим или любовта ни учи на послушание?

Възможно ли е да сме послушни спрямо някого, когото не обичаме?

Към каква мисъл ни навежда библейският стих: "Ако Ме любите, опазете Моите заповеди" (Йоан 14:15)?

Коя от двете добродетели е основна и коя производна?

Какво е взаимодействието помежду им? Кого сте склонни да слушате повече: някого, когото знаете, че обичате, или някого, когото не знаете дали обичате?

5. Може ли да се приеме, че послушанието е условие за възприемането и проявяването на любовта? Напишете съчинение-разсъждение по собствени мисли и преживявания на тема: "Послушанието ми към Любовта".

6. Ако приемем, че целият ни живот е едно непрестанно учене, в това училище на живота непрекъснато сме ту ученици, ту учители. Най-често учим себе си. Направете си равносметка: за кои неща бихте искали да имате послушание в бъдеще. В продължение на седмица или месец се самонаблюдавайте и всяка вечер отчитайте колко пъти послушанието ви през деня ви е помогнало и колко пъти непослушанието ви ви е попречило. Направете си извод дали послушанието е черта, която бихте искали да притежавате по принцип.

Доволен

*"Голяма печалба е да бъде човек благочестив и **доволен от себе си**. ... Като имаме прехрана и облекло, нека с това бъдем доволни"* (1 Тим. 6:6,8;СИ).

"Ако човек е доволен – живее в Божествения порядък." (11 – 25.10.1987)

*"За да се домогне до вътрешното си богатство, човек трябва да се научи **да бъде доволен**."* (17;48)

*"Първо правило в живота: **бъдете доволни** от най-малкото неща, които Бог ви дава."* (88;15)

Апостол Павел – един от великите разпространители на християнството в първите години от неговото възникване – в своето послание до членовете на Църквата в град Филипи споделя: *"Научих се да се задоволявам с каквото имам: знам да живея и в оскъдност, знам да живея и в изобилие; научен съм на всичко и всякак, и сит да бъда, и глад да търпя; и в обилие да бъда, и в лишение. Всичко мога чрез Исуса Христа, Който ме укрепява"* (Фил. 4:11-13;СИ). Най-ревностният радетел на християнското учение и благовестие демонстрира с тези свои думи изключителната си скромност и придобитата с годините добродетел **да се задоволява с най-малкото**. И не само **да посреща спокойно и мъдро лишенията и изпитанията в живота**, но и **да съхранява вътрешния си мир**, да изпитва доволство от факта, че служи на едно достойно дело. Когато пише на своя ученик Тимотей, същият Христов апостол го съветва да се задоволява с най-необходимото – храната и облеклото. И да бъде доволен, че го има. За останалото Бог ще има грижата. Ако, разбира се, човек **върви по предначертания от Него път**. Ако по своя воля се отклони от своя път в живота, Бог не може да бъде отговорен за това. Последствията остават за него.

Народната мъдрост на българина рисува приспособимостта ни към житейските обстоятелства с пословицата: "Човек знае и две, и двеста!" Да "знаеш" в случая обаче все още не означава, че приемаш трудностите с разбиране, а не с ропот. Една от десетте Божии заповеди – последната, гласи: *"Не пожелавай дома на ближния си; не пожелавай же-*

ната на ближния си, нито нивата му, нито роба му, нито робинята му, ни вола му, ни осела му, нито никакъв негов добитък – нищо, което е на ближния ти" (Изх. 20:17;СИ). Естественото продължение на това наставление, отправено от Бога към хората, означава: *"Научи се да се задоволяваш с това, което имаш, и не завиждай на другите за нищо!"*

Доволен е този, който е проумял, че **смисълът на живота** не е в натрупването на материални притежания (както свидетелства и Христос в една от проповедите Си пред слушателите – *Лука 12:15*), а **в посвещаването на една градивна идея, на един висок идеал**. Такъв човек е разкрил Божественото, което всеки от нас крие у себе си, и го е превърнал самосъзнателно в свое постоянно, истинско "аз". Той е **изминал достойно пътя си**: от посрещането на всичко в живота със задоволство и удовлетворение до разгръщането на своя вътрешен потенциал в пълнота. Вътрешно задоволство носи и **удовлетворяването на потребностите на хората**, на които си бил в състояние да помогнеш. В случая е от особена важност да избереш точния момент, в който е нужна помощта ти.

Да си доволен от живота и от себе си не означава, пасивно приемане на съществуващото положение, а **увереност в Божия промисъл за теб**. Че Бог е, който ще удовлетвори нуждите ти и няма смисъл да се безпокоиш и да се натоварваш с излишни желания и тревоги. Който е **доволен от малкото**, си постила пътя, за да получи и голямото. Разумната природа не обича недоволните хора. Тя допуска прояви на недоволство, само ако е **нарушена правдата на живота**. А тази правда изисква от нас да задоволяваме и себе си, и околните – и то хармонично, балансирано. Първо започваме от себе си и след това продължаваме с другите. Ако постъпим обратно, рискуваме да се изпълним с недоволство.

Доволен е човекът, който **не злоупотребява със своите мисли, чувства и постъпки. Умът, сърцето и душата му са винаги в съгласие помежду си.** И най-богатият, и най-ученият, и най-силният ще бъдат вечно недоволни, ако сърцата им не са изпълнени с Божествената Любов – **източник на всяко изобилие и пълнота в живота.** Ние, хората, сме частици от едно цяло – обществото, човечеството, Космоса. **Можем да бъдем доволни от себе си и от живота си, само ако сме в хармония с това цяло.**

Как да станем доволни?

- Като ценим, онова, което имаме. Първото, което следва да ценим, е: живот, светлина, свобода.
- Като знаем, че природата не обича недоволните хора – тя допуска недоволството само като справедливо негодуване, а не като незнание как да постъпваме и неумение да оценяваме благата, възможностите и условията си или като мързел.
- Като направим едно добро, да сме доволни от това, което сме направили.
- Като не злоупотребяваме със своите ум, сърце и душа.
- Като проявяваме любовта си – без любов и богат, и учен да е, човек винаги е недоволен.
- Като не разчитаме първо другите да са доволни от нас – ние първи да сме доволни от себе си.
- Като потърсим изобилието на духовния свят – само духовният го намира.

Правила за доволството:

Един от великите закони на Битието гласи:
Човек с празен ум и сърце винаги е недоволен.

В изобилие и доволство живее всеки,
у когото са поникнали семената на Христовото учение.

Искаш ли да задоволиш човека, дай му работа.

Доволният:

- дава път на Божественото в себе си;
- се е домогнал до вътрешното си богатство;
- има ум и сърце, непрекъснато заети с работа от любов;
- знае, че ако е доволен от малката мъчнотия, ще се освободи от нея, а ако е недоволен от нея, тя ще го ограничи още повече;
- задоволява първо себе си, а след това окръжаващите;
- е доволен от най-малкото, което Бог му дава сега;
- е в хармония с Цялото Битие.

Самовъзпитателни задачи:

1. Размисъл върху любовта и доволството. Прочетете текста. Размишлявайте всяка сутрин в продължение на 10 дни по 5 минути върху него и по 5 минути върху нагласата си днес да бъдете доволен от всичко, което обичате.

Човек е възприел любовта правилно само тогава, когато е примирил всички противоречия в живота си. Иначе той не я е разбрал. Любовта носи изобилието. При изобилието всяко недоволство изчезва.

2 Размисъл върху: умението да съм доволен.

Прочетете текста.

Доволен съм във всеки момент от живота си. Винаги има нещо Божествено, прекрасно, което да очаквам, което иде към мен. Доволството ми създава условия да не се размина с хубавото в живота, за което мечтая и от което имам нужда.

Казвайте си го при всяко недоволство, което забележите, че се надига у вас през деня. Създайте си нагласа и мотивация да сте доволен от себе си и света около себе си: че има за какво и че имате само полза от такава нагласа и мотивация. Отговорете на въпросите.

Доволството към какво е насочено – към това, което имаме, или към това, което нямаме?

Може ли да се създаде доволство към това, което нямаме? Това, което нямаме, реално ли е?

Кое е по-полезно за духовното ни развитие и за здравето ни: доволството или недоволството, и защо?

3 Прочетете текста.

За да не къса естествената връзка, която съществува между ума и сърцето, между ума и духа, между сърцето и душата, между духа и душата, човек трябва да бъде доволен от всичко, което в даден момент има.

Създайте си нагласа да не късате тези връзки в себе си, за да се развивате духовно и хармонично в себе си. Изпратете това желание като копнеж в подсъзнанието, изпратете тази нагласа като стремеж в съзнанието, изпратете тази готовност като решение в самосъзнанието, изпратете този импулс като ценност в свръхсъзнанието си.

4. Едно от интересните правила за постигане на добродетелта ***доволство*** *гласи:*

"Бъди доволен в недоволството си."

Как разбирате това?

Можете ли да изтъкнете три причини, поради които е по-изгодно да си доволен в недоволстовто си, отколкото да си изцяло негативен, негодуващ и нервен?

Опишете какво конкретно включва умението да сме доволни в недоволството.

От какво сте най-недоволни в момента? Как и за какво може да сте доволни в случая за себе си?

Въпроси за самоанализ на тема: "Доволството от мястото в живота". *Достатъчно ли е умението ви да сте доволни в момента от положението, което заемаме? Ако не сте доволни от това положение в перспективата на целия ни живот, с какво можете де се поучите и какво можете да спечелите от нещата такива, каквито са, сега, в това положение, в което сте? Към какво място се стремите в живота си? С какво сегашното ви положение ви съдейства да го предпочитате и с какво ви помага да се подготвите за него? Можете ли да кажете за себе си, че сте доволни от факта, че знаете какво искате и знаете как да го постигнете? До какви изводи стигнахте за себе си от направения самоанализ? Запишете ги.*

Определете за себе си кое твърдение ви съответства.

Кое е хубавото на лошото?

- че след лошото иде хубаво;
- че като устоим на лошото, хубавото е заслужено и истинско;
- че те вървят ръка за ръка и затова просто трябва да се концентрираме в хубавото по време на лошото и да се радваме и да се ползваме от хубавото, когато му дойде времето;
- че ни учи да сме доволни в недоволството си;
- че лошото е по-малко, когато по-малко му обръщаме внимание, а хубавото е повече, ако то ни е потребно и то ни интересува.

5. Към всеки отговор посочете човек, когото познавате и който би избрал този отговор. Попитайте всеки от намислените хора кое твърдение биха избрали като отговор. Съвпадат ли преценките ви с техните? От какво сте доволен за себе си от този опит?

6. *Прочетете правилата. Отговорете на въпросите след тях.*

Бъдете доволни от най-малкото добро и от най-малкото зло.

Ако не сте доволни от това, ще се натъкнете на по-големи мъчнотии.

От какво е по-лесно да сме доволни: от малкото или от голямото добро? И от малкото или от голямото зло?

Доволството от малкото зло предпазва ли ни от голямото зло? Ако да, защо и как?

От какво се пораждат големите мъчнотии, когато не умеем да сме доволни от малкото зло и от малкото добро?

Може ли човек да е доволен от нещо, което не цени достатъчно добре?

Може ли да сме доволни от нещо, което не ни мотивирва по никакъв начин?

Кое е най-малкото добро и кое е най-малкото зло в момента за вас? Доволни ли сте от тях? За какво може да сте доволни от тях сега?

Чувствителен

"Човек, който е много чувствителен, страда повече." *(26;96)*

Чувствителният човек е и твърде **деликатен**. Той **по-лесно разбира околните, по-бързо се досеща** за проблемите и нуждите им. И **по-бързо откликва**, когато е необходимо. Забелязано е, че колкото по-чувствителен е човек, толкова по-лесно възприема трептенията на околната среда, на окръжаващите и според това **може да се настрои хармонично или дисхармонично**. В случая под "околна среда" имаме предвид не само контактите ни с хората, но и всички останали фактори на действителността, в която живеем.

Чувствителността, от една страна, ни помага да проникваме по-дълбоко в заобикалящото ни, да преживяваме по-ярко събитията в нашия живот. От друга страна, тя означава по-голяма уязвимост спрямо болката, неправдата и грозотата, които нерядко ни спохождат. Очевидно е, че подчертано чувствителният човек страда повече. Това е самата истина! Защото **сетивата му – и външните, и вътрешните – са несравнимо по-изострени** от тези на безчувствения. Той възприема всичко навътре в себе си, вълнува се повече. И в радостта, и в мъката влиза с цялото си същество.

По-трудно е да измамиш чувствителния, отколкото безчувствения.

Ако, обаче, се поддадем само на чувствата, без да ги подкрепим с мислите си, те могат да ни подведат. Нещо повече – постепенно ще започнем да губим своята чувствителност. За това именно ни предупреждава Учителят Петър Дънов: *"**Ако чувствате, без да мислите**, вие скоро ще изгубите своята чувствителност. Има закони, които помагат за развиване на чувствителността в човека, но ако тия закони се престъпят, чувствителността се притъпява"* *(38;123)*. Той взема под внимание законите, които управляват душевния живот на хората. За съжаление почти никой от тях няма да изучавате на училищната скамейка. В тази книга ще се опитаме да ви разкрием колкото се може повече от тях.

За да възстановим изгубената чувствителност или за да поддържаме придобитата, е нужно да обърнем специално внимание на самовъзпитанието. Ако това се отнася за нашите деца или хора, на които държим, тогава следва да прибегнем до методите на възпитанието. Съзнателната работа върху самия себе си може да издигне чувствителността ни на най-подходящото за нас равнище.

Чувствителността може да бъде притъпена от еднообразието, дисхармоничната среда или от непрекъснатия тежък физически или умствен **труд**. Затова трябва да бъдем умерени в работата и да я редуваме с почивка. И обратното е вярно: ако работим малко или, откровено казано, **лентяйстваме**, също навреждаме на своята чувствителност. Охолството изостря усещанията ни, свързани със задоволяването на нашите потребности, но ни прави безчувствени към нуждите на другите.



Чувствителността:

- е интуивната интелигентност на чувствата;
- се пречиства и развива чрез музиката и изкуствата;
- е безпредметна без любов и проява на любов;
- е инструмент за изучаване на реалното, а интелигентността – на идеалното;
- е умението да чувстваме правилно и да разбираме смисъла на тези чувства;
- е способността да предчувстваме правилно;
- ръководена от любовта, носи знание.

Чувствителността у човека зависи от самовъзпитанието на неговите чувства, желания и мисли.

Чувствителността ни е полезна:

- за да развием умението да сме фини проводници на най-положителните, на здравословните, на светлите, на чистите, на хармоничните, на разумните и на добрите влияния на природата;
- като необходимост за насоката на нашето развитие и формиране, на начина ни на мислене и на живот;
- за да умеем да уравновесяваме противоположните си състояния, мисли, чувства;
- за да се стремим към духовен напредък, като развиваме най-доброто в себе си, превръщаме лошото в добро, нисшето във висше;
- за да знаем кога да се ограждаме;
- за да различаваме чуждите влияния и да не им се поддаваме, когато не са добри за нас;
- за да се пазим от чужди на желанията и стремежите ни внушения и несъзнателни стремежи.

Чувствителността се формира:

- с развитие на помощни качества: досетливост, деликатност, хармо-ничност;
- при справяне с боледуване, измами, страдания;
- с мислене и осъзнаване на чувствата си;
- чрез спазване мярката на нещата, умереността, златната среда във всяко нещо;
- хармониране с природната ритмичност, връзка с природата;
- насоченост на съзнанието за възприемане на духовните, висшите вибрации;
- чрез различни методи за работа над себе си: съзерцание, концентрация, размишление, молитви, формули, четене, пеене, духовни упражнения.

Чувствителният се учи да преобразува:

- страха в любов
- изтощението в енергичност
- тежестта в лекота
- омразата в обич
- обезсърчението в насърчение
- безразличието в заинтересуваност
- обезверяването във вяра
- отчаянието във вдъхновение
- обидата в прошка
- ограничението в свобода
- скръбта в радост
- слабостта в сила
- загубата в печалба
- нещастието в щастие
- неразположението в разположение
- вълненията в успокоение
- гнева в мир
- недоволството в доволство
- противоречията в решения
- неблагодарността в благодарност
- грубостта в нежност
- тъмното състояние в светло
- пониженото състояние в повишено
- навика в акт на любовта
- низостта във възвишеност
- неблагородното в благородно
- неумението в умение
- неосъзнатото в будно съзнание
- пречката в помощ
- грешката в поправка
- отрицателното в положително
- безполезното в полезно
- неуспеха в предпоставка за успех
- нежеланото в прието
- омърсеното в чистота

Чувствата:

- представляват енергия, събрана от хиляди години в природата. Те трябва да се пласират някъде и да се изразходят разумно. Природата не се интересува кой ще ги използва. Но за човека това е важно;
- са личната ни връзка с духовните светове;
- когато са прави, са капитал за духовния свят;
- са храна за развитие на емоционалното духовно тяло, наричано и астрално;
- ни свързват с духовния свят, когато правилно се отнасяме към тях. Крайната чувствителност, която не ни свързва с духовния свят, води до фантазиране;

- дейността на симпатичната нервна система и на сърцето са среда за възникването на чувствата;
- управляват сърцето органически и психо-соматично. Човек не е господар на чувствата си. Оттам произлизат причините за много негови грешки и колебания;
- движат кръвта. Когато са радостни, движат артериалната кръв и предизвикват положителни мисли;
- дават топлина на организма и на характера;
- събират енергия, която умът използва;
- заробват човека, ако той не работи съзнателно върху себе си;
- водят развитието на човека до застой, ако той не работи върху тяхното трансформиране и облагородяване съзнателно и целенасочено;
- имат нужда от облагородяване и трансформиране в по-възвишени, по-положителни, по-разумни.

Чувствителността е нужно да бъде:

фина за връзка с висшите духовни светове;

правилна еднаква с развитието на умствените и волеви способности на личността;

интуитивна водеща да развитието на интуицията на Аза у човека.

Правила относно взаимозависимото развитие и проява на чувствата по отношение на мисълта и волята:

- Ако човек мисли, само тогава той ще може да постави чувствата си в правилен и хармоничен ред.

Когато чувствата идат отвън, те са силен стимул за човешката мисъл. Но когато идат отвътре, те спират мисълта на човека. У слабоумния чувствата са взели надмощие. Това причинява слабост на ума или на паметта. Волята у такива хора минава под влиянието на чувствата и те я завличат натам, където не иска.

Чувствата следва да са независими от волята. Надмощието на чувствата над мисълта може да доведе и до смърт.

Трябва да бъдат пазени от развращаване. Те следва да останат чисти, свещени до момента на тяхната проява. Волята и умът са, които пазят тяхната чистота.

Човек, у когото едни чувства са развити за сметка на други, трябва да дружи с хора, от които може да се допълни.

- Зад всяко чувство се крие известна мисъл. Силата на чувството се определя от мисълта, която ѝ съответства. Дълбочината на чувството е в зависимост от големината на умствените възможности.
- Съотношението в развитието на чувствата, мисленето и волята трябва да е равномерно. Тогава е правилно. Увеличената чувствителност не трябва да е за сметка на интелигентността и действеността у човека.

Зависимости и правила за различаване на съотношенията между чувствителността и желанията:

- Чувствителността увеличава желанията и силата им. Желанията са динамически сили, скрити в подсъзнанието, които след време се изразяват в чувство или мисъл. Много желания може да си позволи да има само онзи, който е дошъл до високо умствено и духовно развитие. Желанията трябва да са толкова интензивни, колкото и интелигентността и разумността ни, за да знаем дали, кога и как да ги реализираме.
- Нужно е човек да се наблюдава: негово ли е желанието или не, повдига ли го или не, ограничава ли го или го освобождава, по-силно ли е от него или той е по-силният. Човек запазва свободата си, само когато реализира желания, при създаването на които самият той е взел участие.
- Да се затвориш в себе си" означава да нямаш ненужни желания, да размишляваш и да прецениш кои желания са твои. Желай само същественото. За всеки ден си пожелавай само по едно благо.
- Страдаме повече от изпълнените желания, отколкото от неизпълнените. Зависимост е: прекомерно силното желание не е за добро или не е за любов. Умереността спрямо желанията е гаранция за добрите последици при изпълнението им. Ако нещо не става, по-добре да очакваме времето, когато то ще се реализира по най-добрия начин, отколкото да бързаме, водени от страст, амбиции или емоции.

- Всяко желание е капитал, който може да се превърне в кинетична енергия. Но то трябва да чака времето си, когато ще има силата да даде своите добри и правилни резултати. Тази сила трябва да се събуди на определеното за нея време и място. За да узнаем времето и мястото, ни е нужна развита чувствителност.
- Желай само това, което ти е нужно сега и което няма да те обремени после.
- Знай какво искаш, цени, разбирай, приемай, вярвай, търси, чакай, внимавай, съзнавай, желай и мисли върху последствията на това, което искаш.
- Ако искаш причината, трябва да промениш и следствието ѝ. Бъди чувствителен и към двете.
- Не давай енергията си на желанията си и не се свързвай с тях, не казвай: "Аз го желая", само под влияние на чувствителността си и без надзора на съвестта, интелигентността, морала, принципите и ценностите си.
- Колкото е по-голямо едно желание, толкова по-големи изпитания ще дойдат. Толкова по-голяма чувствителност и будност ще ви е нужна, за да ги преодолеете, осъзнаете или постигнете.
- Не подпушвайте светлината на ума си, когато дойдат алчни желания. Не се поддавайте, останете тихи и спокойни, чувствителни и насочени към помощта от Бога, която ще дойде.
- Желай постижимото, копней невъзможното, от което душата ти има нужда!

Желанията могат да бъдат:

Свои или чужди са тези, които са полезни, ускоряващи и насочващи прогресивно развитието на човека, или обратното. Собствените желания ни радват, повдигат, успокояват, чистят, правят ни работоспособни, хармонични, безкористни, умни, добри, честни, чисти, себе си. Всички останали, които не го причиняват – са чужди.

Добри или лоши са онези желания, чийто краен резултат е добър или лош. Последиците на добрите желания са любов, а на лошите са за добро, но трябва време, за да се преобразуват те от зло в добро.

Неестествени те се отличават с това, че събуждат у човека голямо недоволство поради това, което няма. Те ни отклоняват от пътя ни, от целта, от задачите, от вярата и любовта ни.

Ненужни са онези желания, които са в повече от онова, което можем да понесем.

Лични, егоистични, индивидуални са желанията, които в различна степен се отнасят до самия човек. Личните са по отношение на външните отношения и представяне на човека пред другите. Желанията на личността му. Егоистичните са тези, които са свързани с онова, което той иска, без то да е съобразено с нуждите на другите и с това, какво им причинява. Индивидуалните са неприкосновеното право на душата у човека да има собствени висши желания, в които личността може и да трябва да се пожертва с желанията си.

Положителни са онези желания, при които човек може да се развива.

Чувствителност и интуиция:

- Интуицията е висше предчувствие, т.е. Божествено, нелогично, но вярно и точно предчувстване за това, което ще се случи в земните измерения като факт. А чувствителността е качество на характера и развитост на емоционалната сфера у човека, емоционална интелигентност.

- Интуицията е тихо и спокойно пришепване, будна мисъл или дълбоко вътрешно чувство, чийто център е слънчевият възел или "под лъжичката". Интуицията ни насочва да бъдем внимателни. Философстването, инатът или отричането ѝ ни лишава от възможността да я развиваме, да усилваме своята чувствителност, да се предпазваме или да успяваме на време и на място да уреждаме материалните си работи. При болести и страдания най-добрият личен лекар е собствената ни интуиция или личната ни връзка с Бога. Отправете ума си към Бога, към своята интуиция и оттам първо търсете съвет и помощ. Решението просто ще се случи.

- Бъдете чувствителни към развитието на интуицията си! Интуицията е висшата интелигентност на чувствата ни.

Самовъзпитателни методи

1. По образец и аналогия на посочените в темата съставете определения за видовете чувствителност: естествена, отрицателна и нужна (потребностна).

2. Вътрешната хармония у човека зависи от степента на съгласуваност мужду неговите мисли и чувства.За да е хармоничен в себе си и със заобикалящия го свят, съгласуваността между неговата чувствителност и интелигентност, трябва да са абсолютни.До степен той да се почувства господар на себе си. Отговорете на въпросите след размисъл върху тях.

Чувствителност с какви характеристики можем да наречем хармонично развита у човека?

Какво означава дисхармонична чувствителност?

Как можем и кога трябва да трансформираме чувствителността си?

С какви методи можем да хармонираме себе си в областта на чувствата?

Каква е приликата между слаба и прекалена чувствителност?

3. Самоанализирайте собствената си чувствителност според всяка от 12-те зависимости, формулирани в темата. Направете си план върху какво имате още да работите над себе си в най-близък и постижим аспект.

4. Каква връзка може да бъде установена между това, да си сърдечен и да си чувствителен? Кое качество кое подсилва? Кое за кое е условие? Може ли сърдечният да е безчувствен? Може ли чувствителният да е безсърдечен?

5. Самоанализ. Кои методи за правилно пречистване и усилване на чувствителността си досега сте използвали? Какви методи чрез свързване с природата и спазване на нейната ритмичност познавате и бихте могли да използвате още? Необходимо ли ви е това? Профилактика на какво би била за вас една по-фина чувствителност? Какви ползи би ви донесло самовъзпитанието на собствената чувствителност? Какво искате да преодолеете в нейното проявление?

6. Опити. Кой човек можете да посочите за себе си като образец на деликатност, внимателност, досетливост и такт? Поставете си за за-

дача за определен период от време да ги проявявате, като си представяйте как той би постъпвал на ваше място. След известен период повторете опита за същото време, като се опитвате да имитирате друг такъв човек, герой или известна личност. След друг известен период за трети път направете опит, но вече дайте изява на собственото си разбиране за тези качества.

7. Направете пет опита да постигнете напредък в отношението си към собствената болезнена чувствителност и си напишете оценка по следните показатели:

- когато сте болезнено чувствителен да слушате изказвания по определен въпрос;
- когато не искате да говорите с някого, защото ви е засегнал;
- когато не може да търпите нещо;
- когато болезнено имате нужда от това, което нямате;
- когато ви пречи нещо, което имате.

Какво научихте от темата: как може да се преодолява болезнената чувствителност с помощта на мисълта и волята?

Милосърден

"Блажени ***милостивите****, защото те ще бъдат* ***помилвани****."* (Мат.5:7;СИ)

"... Като избраници Божии, свети и възлюбени, облечете се в ***милосърдие, благост, смиреномъдрие, кротост, дълготърпение****..."* (Кол.3:12;СИ)

"... ***Милосърдието*** *(е) дете не Любовта – най-малката дъщеря на Бога."* (69;185)

*"****Милосърдието*** *е една от красивите страни на Любовта. То е приложението на Любовта в живота."* (43;292)

В Библията Христос напътства хората да бъдат милосърдни като Бога *(Лука 6:36)* и тогава те ще бъдат благословени от Него *(Мат.5:7)*. Милосърдието е **плод на Духа,** за което свидетелства и апостол Павел в *Гал. 5:22*. Приложено в живота, то надхвърля ограниченията на всички закони.

Милосърдието е влагане на милостта като изява и качество на духа в човешкото сърце и проявата ѝ в земния живот. Милостта придава благороден оттенък на човешката духовност. В нея се крие разковничето на примирението между хората. Затова милосърдието може да бъде разглеждано като най-извисена изява на човека в условията на земното съществуване.

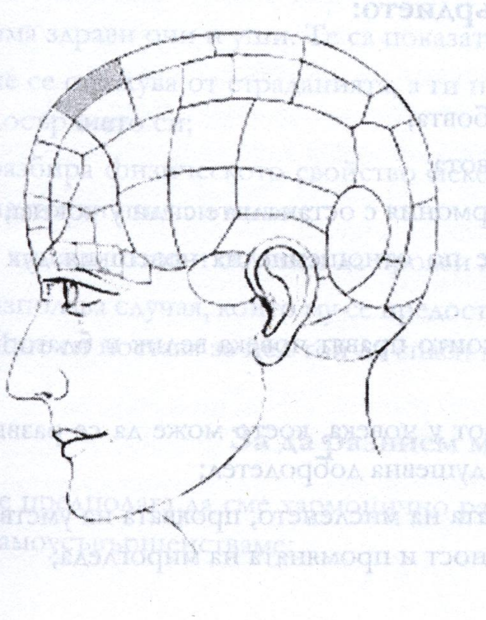
Милосърдието **извира от Божествената Любов**. Неговата висша изява е илюстрирана чрез **отношението на Твореца към сътворения от Него свят**. Независимо от етапа на развитие на творението и от поведението на разумните същества то не секва никога. Затова и примерът на Създателя е вечен образец, към който хората следва да се стремят по житейската си пътека.

Милосърдието е **богатство на сърцето**. То е духовна сила, която действа в хармония с всички други духовни сили у човека. Чрез него постепенно се освобождаваме от товара на миналото. Да си милосърден означава да си **готов на саможертва. Проявата на милост** към някого или нещо неизбежно е свързана с **отдаване на нещо от себе си спрямо обекта на милосърдието.** Колкото по-велика е Любовта, породила акта на милосърдие, толкова по-мащабна и красива е и жертвата. Ако по сърце сме предразположени винаги да помогнем, значи милосърдието е оживяло у нас. В него и чрез него отдаваме от себе си онова, което сме опитали и научили – най-зрелите плодове на жизнения си опит.

Милосърдието не е нещо отвлечено, то е реалността на живота. Когато го вложим в душата си, ще се появи желание да бъдем **снизходителни към всяка чужда слабост или грешка**. Всяко добро, в което отсъства милосърдието, не е истинско добро. Милосърдието е **лишено от всякакво користолюбие**, то неизменно е съвършено безкористно. Породено от Любовта, милосърдието прави човека отзивчив, състрадателен към ближния, снизходителен към недостатъците му и отзивчив за преодоляването им. Страданието прави човека милосърден. Щом придобием милосърдие, страданието се оттегля. Отсъствието на милосърдие у човека човек развива гордост и надменност у него. Неспособният пък, който усеща своята слабост и липса на знание, при отсъствието на милосърдие неусетно може се превърне в подлец и лицемер.

Затова милосърдието се явява **мощен стимул за издигане**, за усъвършенстване на умствения ни живот. Няма друго чувство, друга способност или добродетел в областта на сърдечния ни живот, която да притежава толкова силно влияние върху умствените способности. Милосърдието е добродетел, която ни свързва с духовния свят и ангелите. Колкото сме **готови да помагаме на всички**, толкова и светлите същества от невидимия свят са готови да ни **съдействат във всички наши благородни начинания**.

Френологичен център



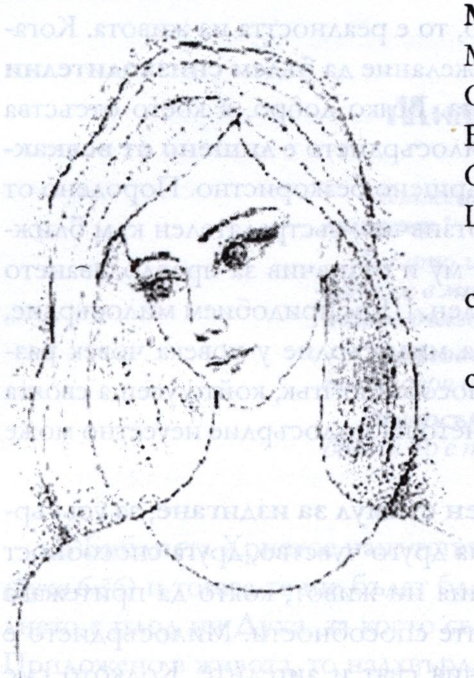
*"... Бъдете **милосърдни**, както и вашият Отец е милосърден."*

(Лука 6:36;РИ)

*"Спомни си Твоите щедрости, Господи, и Твоите **милости**, защото са отвека."* *(Пс. 24:6;СИ)*

*"... **Милосърдието** подразбира закон на жертвата."*

(29;259)



Милостта сърдечна е разумна топлина.
Мекота, която примирява хората.
Освобождава ги от корист, хладина.
Влияе на ума, отмахва ни умората.
Слаб и страдащ ли си, довери й се.
Ще разкрие красотата, силата на душите,
търсещи взаимност, и
свят без страсти, минало, сълзи,
с разбиране
с жертвата си ще пресътвори.

Мил

Ако точно ти и само ти
си ми най-необходим и те ценя,
ако си на радост и мечти
най-щастливия копнеж, а в съня
с вътрешна усмивка и нагласа
да творя, да бъда аз и да израсна
мисълта за теб ме буди цяла,
кой е на душата ми най-мил
вече съм разбрала.

Снизхождението на душата,
милосърдието е вратата
към красивата страна,
проявена в личността.

Милосърдието:

- е богатство на сърцето;
- е една от красивите страни на любовта;
- е приложението на любовта в живота;
- е духовна сила, която действа в хармония с останалите сили у човека;
- се основава на милостта, която е по отношение на човешкия дух и душа;
- е едно от основните качествата, които правят човека велик и благороден;
- е свойство на емоционалния живот у човека, което може да се развие като качество на характера и като душевна добродетел;
- има силно влияние върху качествата на мисленето, проявата на умствените способности, мозъчната дейност и промяната на мирогледа;

- е начин за примиряване на хората;
- е убеждение, че всички хора имат слабости и всеки заслужава подкрепа и доверие, ако реши да го преодолее;
- е начин физически да живееш в духовната реалност;
- подразбира закон на жертва;
- и милостта са обратни на жестокосърдечието и жестокостта;
- означава отсъствие на користолюбие и страсти.

Милосърдният:

- притежава вътрешна висота. Той слиза от нея, за да помага на слабите;
- дава от себе си това, което сам е научил и опитал;
- е развил милосърдието си съзнателно, чрез работа над себе си, по свой избор и мотивация;
- се усъвършенства, като развива милосърдието си;
- като развива милосърдието си, става все по-отзивчив и състрадателен към слабостите на хората;
- не плаче и не съжалява хората. Той влиза в положението им, разбира ги и им помага;
- цени милостта у другите и у себе си, вижда я и я разбира и в екологичен план;
- има здрави очи и уши. Те са показател за развито милосърдие;
- не се страхува от страданията, а ги приема и използва, за да развие милосърдието си;
- разбира физическото свойство мекота и го прилага за хармонизиране на психичния си живот;
- е винаги готов и склонен да прояви милост;
- използва случая, който му се предоставя, да прояви милост, сърдечност. И не си поставя за цел той да спаси целия свят.

За да развием милосърдие:

- се предполага да сме хармонично развити, високо интелигентни, да се самоусъвършенстваме;

- трябва да се научим да прощаваме;
- предпоставка е това, да сме готови да помагаме на всички по най-чистосърдечния и безкористен начин;
- следва да мислим за него;
- е нужно да правим опити да го проявяваме ежедневно;
- трябва да го развием чрез разпознаване, изучаване, избор и правене на добро;
- трябва да се ръководим от съображения за милосърдие;
- е необходимо да се опитваме да ценим и пазим това, което ни е мило. Да милваме и да помилваме винаги, когато това зависи от нас;
- трябва да го проявим първо към тези, с които живеем и сме заедно;
- първо да ни е ясно, че то е необходимо, за да знаем как да се учим от всяко нещо в живота;
- се изисква да проверяваме сами доколко сме милосърдни: умеем ли да забелязваме положението и състоянието на хората около себе си и да им помагаме, когато можем, и доколкото те искат;
- е добре да се упражнява до усещането на топлина в слънчевия възел.

Знаете ли ...?

- Каква е разликата между "милосърден" и "чистосърдечен"? Кое е общото и различното? За "чистосърдечен" има и други названия: "простодушен", "невинност на душата", англичаните казва "свещена простота". Чистосърдечито е по отношение на чистотата на сърцето. Казано е: "Блажени чистите по сърце, защото те ще видят Бога" (Мат. 5:8). Милосърдието е по отношение на милостта като свойство на духа, която е завладяла човешкото сърце и то е поискало, знае как и не може да пропусне възможност да проявява милост към другите: тоест на съчувствие, взаимопомощ, щедрост, услужване, успокояване. Общото е, че става въпрос за качества, развивани в емоционален план. Специфичното, разликата е, че чистотата е свойство на любовта, а милостта – на доброто.
- Към коя основна добродетел спада това някой да ти е мил или нещо да ти е мило? – Към добродетелта.
- Милосърдието е единственото средство за освобождаване от страданията. Щом човек е милосърден, страданията бягат от него. Как така?

Тайната е в състраданието. За да развиеш милосърдие, трябва първо да започнеш да проявяваш състрадание. Помагаш ли на хората в страданията им, започваш да ставаш милосърден. Така се освобождаваш от онези страдания, които е можело да ти дойдат на главата, ако не се бе научил как се превъзмогват чрез помощта и любовта си към другите. Състраданието е нещо и като внимание към страданието. А внимателен ли съм към едно страдание, обикнеш ли го, то те напуска. Така, чрез проявата на състрадание, човек може да намали собствените си страдания и да спечели нещо. Да развие една от великите добродетели в полза на душата си – милосърдието.

- Дисхармоничният начин на живот е показател за липсата на милосърдие у болшинството хора в едно общество или общност, в която живеят; милосърдието не е важна ценност за тях.
- Милосърдието означава взаимност. Ако искам само на мене да ми е добре, нямам милосърдие. Милосърдието се проверява, то се проявява в отношенията между хората.

Самовъзпитателни методи

1. *Прочетете стиха:*

"А плодът на духа е: любов, радост, мир, дълготърпение, благост, милосърдие, вяра, кротост, въздържание. Против такива няма закон."

(Гал. 5:22-23;СИ).

Какъв смисъл се влага в идеята, че няма закон за онези, които имат посочените добродетели? Може ли да се каже, че когато си развил една добродетел у себе си, това означава, че всъщност си усвоил и владееш определени неписани, но действащи духовни закони на висши ценности, разумност и висока нравственост?

2. *В Евангелието от Лука (1:78;РИ) се казва:* "... милосърдието на милостта на Бога нашего, с която ни посети зора от висотата", *е спасение от греховете.*

Какво съдържание на милосърдието ни разкриват тези библейски стихове всъщност? Защо милосърдието е сравнено със зора? Това означава ли, че милостивият човек е извисен, възвишен, духовен? В какво съотношение са представени милостта и милосърдието едно спрямо друго в този текст? Кому е мил милостивият и милосърдният? Към кого проявява той

милост и защо? В какво не може да сгреши милосърдният? Поправка на кои погрешки и грехове е милостта?

3. Тема за дискусия или личен размисъл: "Важно ли е да съм милосърден, когато обичам?"

Помощни въпроси: В случаите, когато човек влюбен, е по-склонен да оцени липсата или наличието на милосърдието у другия. Необходима ли е предварителна подготовка, за да можем да имаме красиви и удовлетворяващи отношения с любимия човек? Милосърдието с какво може да допринесе за тях?Разбирателството в семейството основава ли се и на милосърдие или има друга основа и каква?

4. В Библията е написано:

"Боже, бъди милостив към мене, грешника!" *(Лука 18:13;СИ)*
и "Изцели душата ми и помилуй ме." *(Пс.41:4;РИ).*

Използвайте тези цитати като повод да си зададете и да отговорите на следните въпроси:

- *Необходимо ли е милосърдието като добродетел за всеки, който е в ролята да е отговорен за възпитанието на другите, и защо?*
- *Може ли милосърдието да се разглежда като изцеление и ако да, от какво?*
- *Ако Бог умее да помилва, това като образец за какво служи на хората?*
- *Възможно ли е да проявим милосърдие към безгрешния?*
- *Грешката и грехът от еднакво количество милосърдие ли се повлияват и защо? Какво означава Бог да прояви милост към грешния:*
 - *грешният сам също да съумее да си прости и да се откаже да греши;*
 - *да е необходимо първо друг да ти прости, за да можеш и ти вътрешно да се видиш в светлината на желанието да не си грешен?*

5. Като откриете и имате предвид логически посочените причинно-следствени зависимости в текста, отговорете на въпросите към тях:

Предпоставка за развитие на милосърдието са качествата: обич, доброта, сила, милост, жертвеност, готовност, услужливост, възвисеност, опитност, състрадание, мекота, сърдечност, чистосърдечност, снизхождение.

Вследствие на милосърдието се подпомага развитието на качествата: любов, величие, благородство, прошка, интелигентност, мъдрост, разумност, алтруизъм, хармония, щедрост, съвършенство, гениалност, святост.

Чрез придобиване на милосърдие човек се освобождава от: жестокост, прекомерна гордост и горделивост, от недостъпност, надменност, користолюбие.

Кой умее да обича повече – милосърдният или немилосърдният, и защо?

За повече или за по-малко милосърдния любовта е по-лесно да се преживее не само като копнеж и чувство, но и като сила и принцип? Защо?

Ако е вярно, че който не умее да взима, не умее и да дава, тогава може ли човек да е щедър преди да е богат и милъсърден? Защо?

Кой благороден човек – личност, литературен, исторически или филмов герой, ви направил хубаво впечатление с милосърдието си? Кое по-конкретно ви трогна и възхити в него?

Може ли глупавият, недосетливият и непаметливят да развият по-лесно милосърдито си от умния, досетливия и паметливия? Защо?

Дали и по какво се различават милосърдието на светията и гения?

Кое създава дисхармония у немилосърдния човек?

Милосърдният по-силен и по-интелигентен ли е от средата, в която живее, и защо?

Може да продължите да задавате и други въпроси. Не само отговарянето на въпросите има значение, но и умението да ги задаваме, да забележим наличието на някаква зависимост, проблем и да потърсим тяхното обяснение, смисъл и ценност.

Опитайте се и вие да поставите още десет въпроса, като изхождате от горните зависимости. Напишете ги, формулирайте ги разбираемо. Използвайте възможността да зададете няколко от тях на свои познати в подходяща ситуация.

6. *Упражнение за оценка и самооценка на милосърдието. Направете списък на онези, които са проявили милосърдие към вас през последните три месеца. Направете втори списък на онези, към които вие сте проявили милосърдие. Срещу името на всеки запишете плюс, ако той ви обича или вие го обичате. Поставете минус, ако помежду ви няма любов. Запишете кръгче, ако човекът по принцип е услужлив, и минус, ако не е. Направете това за другия дори и в случаите, когато оценявате себе си. Запишете луничка, ако това е бил еднократен акт на милосърдие, и слънчице, ако е имало досега и други такива случаи.*

Направете изводи: Кой е по-милосърден като цяло - вие или другите към вас? Може ли човек да е милосърден, а да не среща милосърдие? Мило-

сърдието даване на пример ли е за вас? Към услужлив или неуслужлив човек се проявява милосърдие по-лесно?Има ли смисъл да си милосърден към някого, който не иска това или който не разбира от милосърдие?

Какви изводи още направихте за себе си от попълването на знаците към списъците?

7. Тема за дискусия с умни хора: "Богатство, милосърдие и подражание в милосърдие".

Проучете или помислете върху биографията на един милосърден човек, на когото бихте подражавали? Голяма ли е у него любовта към хората? Каква е дистанцията между него и другите хора? Възможно ли е лош човек да е истински милосърден и защо? Дайте пример чрез проявено милосърдие от някой световен тиранин и последиците от това. Има ли разлика в разбирането за милосърдието у един милионер-спортист и милионер-гангстер и ако има, в какво се състои? Този, който има много пари и става дарител за някакво кауза, задължително ли е да го прави от любов и милосърдие в себе си и защо?

8. Може ли да се каже, че страданията в живота ни учат да виждаме Божията благост и милост? Това вдъхновяващ пример ли е да се учим да проявяваме милосърдие и благородство към своите ближни – като започнем от близки, познати, приятели, непознати, докато се убедим, че е нужно да го правим по принцип към всеки човек?

"Наистина благост и милост ще ме следват през всичките дни на живота ми; и аз ще живея в дома Господен на дълги дни." *(Пс.23:6;РИ).*

9. Всяка вечер преди да си легнете настройте се за няколко минути с вътрешен мир и любов, концентрирайте мисълта си и отправете следния зов-благопожелание към душите на хората:

"Божията благост и милост да посетят и помилват всяка човешка душа."

10. Какво в посочения цитат е източник на вдъхновение?

"Ангелът на смирението е жив. Той носи в себе си милосърдието – дете на Любовта – най-малката дъщеря на Бога." (69;185)

Смирен

*"... Пред славата върви **смирение**."* *(Пр. 15:33;СИ).*

*"... Всеки, който превъзнася себе си, ще бъде унизен; а който **се смирява**, ще бъде въздигнат"* *(Лука 14:11;СИ).*

*"... Мъдростта е със **смирените**"* *(Пр. 11:2;СИ).*

*"Човек трябва да бъде **смирен към Бога**, а не към света."* *(38;79)*

*"**Смирението** е първото условие за създаване на връзка с Бога."* *(14 – 30.05.1991)*

Християнството издига смирението на пиедестал като първата добродетел, необходима за изявата на Божественото в човека. В *Евангелието от Лука* Иисус Христос учи, че който проявява гордост, ще бъде унизен вследствие действието на духовните закони в света. И обратно – смиреният, също въз основа на тези закони на невидимата реалност, рано или късно ще се издигне, ще се утвърди като личност, като достоен Божий син или дъщеря *(ср.Мат. 23:12).*

В изпитанията и страданията по житейския си път човек открива смисъла на съществуването и достига до смирението. Апостол Павел разглежда смиряващите обстоятелства в живота ни като възможност да развием **вътрешна настройка** на смирение *(Фил. 4:12)*. Той дава като **съвършен образец за подражание** смирението на Иисус Христос, прикован към Голготския кръст на всемирната саможертва *(Фил. 2:8)*.

Библията свидетелства, че фалшивото смирение представлява найвече **външна проява** – лицемерие, което всъщност разкрива облика на избуелия в съзнанието бурен на гордостта *(Кол. 2:18,23)*.

Смиреният е в**елик в простотата и горещата си вяра в Бога**. Добавяйки към тях познанието за истините на Космоса, той е готов да откликне на всички предизвикателства в битието. Смирението му е **жертва пред олтара на Онзи**, Който е сътворил всичко съществуващо. То е и живата му връзка с Него, по която безспирно протича великата Любов на взаимната отдаденост.

От вътрешното смирение на човека се раждат най-красивите плодове на живота. Смиреният е и **чист по душа**, тъй като познава отлично цената, заплащана за всеки грях. Където и да го поставят, каквото и да изискват от него, той **винаги остава тих, удовлетворен и благоразположен към всички**.

Човекът, постигнал смирение, **знае, че смисълът на живота не е нито в многото, нито в малкото и че му трябва само онова, от което действително има нужда в дадения случай**. Той **живее в мир** и с никого не влиза в конфликт – нито с малки, нито с големи. Смирението е разцъфтяло в сърцето му – то се придобива отвътре, а не отвън.

Всички велики хора са били смирени. Тяхното смирение може да бъде сравнено с Божествена долина, в която растат всички плодове на безсмъртието.

Само смиреният има условие да **възприеме пълноценно скъпоценната живителна енергия на духовния свят**. Тя го изпълва с непобедима мощ и вътрешна увереност. Той знае, че би могъл да направи всичко, каквото желае, ала в същото време си остава ненатрапчив и благ – до степен да стори път и на мравката.

Смиреният човек е **мъдър във всичките си мисли, чувства и дела**. Те са пропити от най-искрена любов към Бога, ближния и природата. Той осъзнава колко е малък пред сътвореното от Небесния Отец и никога не преувеличава потребностите си. Не познава излишъци в никакво отношение и не се запасява или подсигурява, понеже уповава изцяло на волята на Създателя. Дори и да бъде споходен от славата, не се самозабравя, а си остава все така **скромен и обективен в самопреценката**. Той съчетава смирението с **дълбоко чувство за собствено достойнство**, което **му помага да преминава неуязвим** през всички възможни ситуации. Затова и най-горестната обида или оскърбление не могат да го засегнат.

Човек, който във всеки момент от живота си **съзнава, че има още много да учи** и че е едва в началото на пътя на познанието, постига смирение. Той **търси причините за неуспехите и нещастията в себе си**, а не отвън. Така смирението му укрепва, а **вътрешната му сила и душевно богатство нарастват непрестанно**.

Смирението е райска градина. Който не е смирен, не може да открие **рая у себе си**.

"Горко на ония, които са мъдри в своите очи и разумни пред самите себе си!" *(Ис.5:21;СИ).*

"Гордостта на човека го унижава, а смиреният по дух ще придобие чест." *(Пр.29:23;СИ).*

"...Като избраници Божии, свети и възлюбени, облечете се в милосърдие, благост, смиреномъдрие, кротост, дълготърпение, като се търпите един

други и си прощавате взаимно, ако някой има против някого оплакване: както Христос ви прости, така и вие" *(Кол. 3:12-13;СИ).*

"Под "смирение" аз разбирам едно разположение на човешката душа, да разбира и схваща великите истини, които са вложени в самия живот." *(40;32)*

"Смиреният човек знае какво представлява от себе си за всеки даден момент; той не се мисли нито повече, нито по-малко от това, което е." *(27;43)*

"Всички велики хора са били смирени." *(34;79)*

Речник-справочник
за разграничаване на близките добродетели

Мирен който предпочита по мирен начин да разрешава въпросите; който излъчва, води до мир. Отнася се предимно до общото психическо състояние.

Миролюбив любещ мирното, спокойно, хармонично уреждане на нещата, който цени мира – външен и вътрешен, свой и чужд. Който поддържа мирни отношения, в които няма противопоставяне, налагане, насилие, дисхармония и зло. Миролюбието се изпитва чрез поведението, отношенията, постъпките.

С вътрешен мир мир в душата, основан на насочеността ѝ към Божия мир. Личностният и психичният мир се определят от дълбокия душевен мир, който е постигнал човек: с Бога, в себе си и със света.

Смирен който поддържа вътрешния си мир неприкосновен от външните влияния на средата и условията. Който живее "с мир". Смирението му е пред неизменното, непроменимото, неизбежното в лицето на природните закони, съдбата, даденостите. Това е смирение пред Бога и висшето. Не пред нисшето, лошото, човешкото и материалното. Смирението е вътрешна нагласа, не външно поведение пред другите.

Смиреномъдър смирението се развива по закона на любовта. *(Близка добродетел е и любомъдрието.)* Да избереш мъдро

любовния начин на решаване на нещата и, запазвайки вътрешния си мир, да извлечеш поука за живота си. Мъдро да предпочетеш смирението пред това, да поддържаш в себе си състоянията на недоволството, неспокойствието, непримиримостта, неудовлетворението.

Кротък кротостта е по отношение на чувствата. Те са улегнали, умерени, не крайни, не доминиращи, не експанзивни и разтърсващи. Кроткият има висока емоционална интелигентност - разумно сърце. Кроткият е силен, не бърза, самообладан, особен, естествен, благороден и възвишен е. Любовта му е истинска, вдъхновяваща те. Не се поддава на любовни чувства, които не го повдигат и правят по-добър.

Послушен който умее да слуша и разбира. Да се съобразява с другите, със средата и условията. Послушанието е по отношение изявяването на любовта, разумното избягване и преодоляване на изкушенията. Послушният не се бои от смъртта. Неговото послушание е спрямо Бога, висшето. Послушният е обикновено още внимателен и доволен, досетлив и чувствителен, магнетичен и подреден, изпълнителен и прилежен.

Тих който не се вълнува прекомерно и устоява на промените, проблемите, трудностите. Тихият търси вътрешния смисъл на нещата, съзерцавайки, концентрирайки се, умеейки да чака, да внимава, да е доволен, да не губи радостта си. А той се намира чрез тишината. Който умее да е безшумен, ненатраплив, мълчалив, неефектен, да изслушва и да се вслушва в разумното. Който е външно тих.

Спокоен който е свободен от безпокойства, широко скроен е, пести енергиите на организма си, за да ги използва градивно, непрестанно, внимателно, бавно, с постоянство, и има добри постижения. Нужно е човек да се възпита да остава спокоен пред злото, за да съумее да го използва за добро и да остане добър.

Миролюбив

Онзи, който не понася
да му се налага зло или добро,
с Природата в съгласие
спазва да живее по любов,
упражняват ли насилие,
чувства се сам отговорен,
е миролюбив и силен,
трансформира стореното.

Смирен

Потъване навътре
и търсене у себе си.
Смирен пред Бога благ
и никому той враг
не е. Спокойствието път е
към светли, весели,
доволни дни.

Тих

За да устоиш на времето,
напора на вятъра, вълните,
бурите,
трябва да си като семето
тих и вътрешно
да будиш другите.

Състояние

Съпричастна вълна, хармонична
с изгревната
красота-картина-чувство,
с моето спокойствие, доволство
и различна
с минало и бъдеще мига "сега"
пропуска
в моето съзнание
непроменен и цялостен.
Преживявам го
величествен и радостен.
Вчерашната буря днес е
като миг различен.
странен и разнообразен,
картичка от спомен.
преобърнал, променил ме
и отминал в безграничното.
а какъвто и да бъда утре,
все ще съм достоен.
като камък, който устоява
в устрема на вековете.
като изгрев, който
осветява нощ и вчера.
като пясък между шепите,
поток в полето.
и като вълна притихнала,
смирена.

Смиреният

- търси причината за неуспехите и нещастията в себе си, а не отвън. Така той става вътрешно силен и душевно богат;
- съзнава всеки миг, че има какво още да научи;
- не е егоист, саможив, самонадеян, своенравен, защото тези качества не позволяват смирението да се прояви;
- е благ, прави и на мравката път;

- не се съмнява, не се колебае;
- самоопределил се е на страната на Доброто и Любовта;
- знае, че е само проводник и носител на онова, което горделивият смята, че е;
- е нужно сам да изработи смирението си;
- е достоен, духовен, не се кара;
- съзнателен е, работи с любов;
- е горд в рамките на смирението си, но не и извън тях;
- върви му, постига нещата, те са полезни, ценни и имат добър край;
- схваща великото в обикновеното и го защитава докрай като лична кауза;
- където и да го поставят, все е доволен.

Смирението

- е условие за създаване на лична връзка между човека и Бога;
- е нужно на човека, за да разпознава коя работа е за него и коя не е;
- не се отнася за отношенията между хората, а за отношението на самия човек към принципите, разумността, Бога и т.н.;
- е по-лесно и е постижимо само за гения, светията, за великия и за онзи, който има нагласата да се учи непрестанно от живота;
- е състояние, при което ставаш проводник на енергиите и благословението на висшата разумност;
- е процес на поглъщане, приемане на Божествена енергия, прана;
- се търси. То не е еднократен акт, а непрестанен процес и начин на самовъзпитание на характера и мирогледа;
- е градина на чудесата, в която растат безсмъртни плодове;
- е жертва и подчинение на личното за общото, на частното за цялото, на нисшето пред висшето.
- всекиму е нужно;
- е изява на висшето.

За да си смирен, трябва:

- дълго да работиш над себе си съзнателно, доброволно, естествено, с убеждение и желание, с оценяване, без страх и притеснение;
- да обичаш рая, идеалното, Божественото, малкото, ежедневието си, детето в себе си;
- да имаш будно съзнание, висок идеал за себе си;
- да не си горделив, да не си лаком, грандоман, да искаш само това, което в момента ти е нужно;
- да си убеден, че смисълът на живота не е нито в многото, нито в малкото;
- да чакаш не ефекта, а да осигуриш резултата;
- да поставяш любовта пред знанието;
- да изхождаш от личните си опитности преди да теоретизираш, когато искаш да провериш на практика някоя идея;
- да преследваш целта, а не да разчиташ на средствата. Да разбираш, че методът предопределя насочеността на истинските цели;
- да умееш да търсиш, а не да се примиряваш с лесното и очевидното;
- да успяваш да намираш търсеното;
- да изявявиш вложеното в себе си.

Самовъзпитателни задачи

1. Когато ви се случи да сте припрян, нервен, уморен или да е важно да извършите нещо, както трябва, направете следния опит за самовъзпитание в смирение.

Създайте си положителна настройка:

- концентрирайте се върху изброяването и мотивацията да проявите необходимите ви качества, които сте убедени, че притежавате;
- обмислете как да компенсирате по-слабите си страни и кои ваши качества ще ви помогнат;
- поискайте и направете само това, което можете, от любов, с любов, заради любовта;

- обединете любовта, вярата и надеждата си в едно положително утвърждение, че ще успеете да се изявите по най-добрия начин с най-съвършеното у себе си;
- успокойте се и по-весело!
- осъзнайте и оценете факта, че това ще е стойностна победа за вас и вашето самовъзпитание, удовлетворение и самочувствие;

Мислете по 10 пъти на ден за добродетелта смирение: колко полезна е за психическия комфорт на човека, за да постигне успешното му и отлично държание пред обществото, за да живее разумно.

Опитайте се да разгадаете следния проблемен въпрос: как и защо когато човек реши да е неизменно смирен, качествата на характера и перфектността на поведението му се подобряват?

Когато дойде важният момент, забравете за всички тези упражнения и че трябва да ги изпълните. Оставете се на случая и внимавайте какво ще стане, като използвате всичко, което е във ваша полза. Кажете си: "Бог е с мен и аз съм с Него. Смирен съм пред Него, не пред другите. Да става, каквото ще. За мен е важно да съм смирен. Внимавам в изявата и в знаците на любовта и на това, което се случва."

Направете си равносметка. Успяхте ли и защо? Какви изводи може да си направите за способността си да сте смирени еднократно или продължително? Как се самооценявате в сравнение с предишна подобна ситуация? Смирението може ли да помогне човек да обича повече себе си?

2. Прочетете текста няколко пъти, докато го възприемете максимално ясно. Разделете го на части по теми чрез номериране. Отговорете на въпросите след него, като следвате логиката в него.

Мирът е **закон** на хармонията, на единството, на разсъдъка. Закон на любовта, мъдростта, истината, правдата и доброто заедно. Мирът е **психическа сила** у човека, при която спокойно могат да се развият неговите способности. Размъти ли се нещо в душата, притесни ли се нещо човек, **няма ли дълбок мир** в себе си, той по-трудно успява, постига, завършва нещата. И не съумява да използва късмета си добре. Когато **между мислите, чувствата и постъпките** на човека се възстанови **единството**, той разполага с вътрешен мир да придобие, каквото желае. Гледайте на мира като на помощник, вълшебник, духовен дар и храна за сърдечния ви живот. **Искайте мир**, но не без радост. Стремете се към онзи мир, който ще

даде възможност Бог да се прояви в сърцето ви. Мирът повдига човешката душа.

Всеки човек ли притежава и владее психическата сила мир в себе си?

Какви взаимозависимости съществуват между мира и хармонията, между мира и постижението?

Условие за какво е познаването на мира като закон на психическата сила на човека?

Условие за какво е развитието на добродетелта смирение?

Единното физическо и психическо здраве в какво съответствие е спрямо единството на мисъл, чувство и воля у него?

Когато мислим едно, чувстваме друго, но вършим трето, може ли да имаме мир, кротост, смирение и защо?

Има ли смисъл онзи мир, който не носи радост?

Критерий за кои неща е мирът: за осмисляне на живота, за ставане на нещо важно, за разчитане на случайността, за величието на любовта, за осъзнаване нуждите на собствената индивидуалност, за наличие на възможности? Подчертайте вярното.

С какво в този текст сте съгласни и защо?

3. *В думите на Христос* "Мир ви оставям; Моя мир ви давам" *(Йоан 14:27) мирът се явява като вълшебна, необяснима, но скъпоценна възможност човек да се научи да проявява и разчита на висшето и съвършеното в себе си, да надскочи интелектуално ограничената физическа реалност. Запишете размишленията си върху темата:* "Какво е мирът и смирението за съвременното дете".

4. *Смятате ли, че самовъзпитанието в добродетелта смирение може да неутрализира в определена степен неувереността и нервността у съвременния човек? Аргументирайте се. Как следва всеки да подходи при състояния на нервност, ако е бил възпитаван или започне да се самовъзпитава в смирение?*

5. *Тема за дискусия с приятели и познати:* "Връзката между агресията и смирението". *Може ли да се посочи някаква зависимост? Примерно, усъвършенстването на смирението у човека до какво води по отношение на агресията вътре в него и вън около него. Подберете подходящи примери и*

се аргументирайте. Кои добродетели съдействат за неутрализиране на агресията в отношенията между хората? Има ли добродетели, които да не съдействат за това, и кои са те?

6. *Самоподготовка за развиване на собственото смирение.*

7. *Открийте, препишете и систематизирайте от темата:*

- кои условия и добродетели са основа за развитие на смирението;
- кои добродетели са следствие на смирението.

8. *Самоанализ. Помислете и избройте писмено:*

- кое ви мотивира да искате да усъвършенствате смирението в себе си;
- защо цените смирението;
- с какво смирението би ви направило по-добри.

9. *Отговорете си на въпросите: Възможно ли е човек да работи върху смирението си, ако не вярва в Бога? Когато невярващият в Бога започне да вярва в Него, това до каква степен е въпрос на лично смирение и пред какво? Повече въпрос на вяра в Бога или на любов към Бога е смирението? Какво в досегашния ви живот ви е пречело и какво ви е помагало да сте смирен?*

Кротък

*"Блажени **кротките**, защото те ще наследят земята."* (Мат. 5:5;СИ)

*"... Вземете Моето иго върху си и се поучете от Мене, **понеже съм кротък и смирен по сърце**, и ще намерите покой за душите си."* (Мат. 11:29;СИ)

*"Сам аз, Павел,... убеждавам ви с **Христова кротост и благост**"* (II Кор. 10:1;СИ)

*"**Кротък език** е дърво за живот, а необуздан е съкрушение на духа."* (Пр. 15:4;СИ)

*"Бог се проявява **чрез кроткия**."* (10 – 29.11.1986)

*"Само **кроткият, който носи светлината на живота**, ще наследи земята. **Извън кротостта** животът не може да се прояви."* (10 – 30.11.1986)

След възкресението и възнесението на Исус Христос Йерусалимската църква – първата в света, се разраства твърде бързо. Настъпва момент, в който дванадесетте най-близки ученици на Спасителя – апостолите, вече не успяват да се справят с непрекъснато увеличаващите се задължения. Затова те избират седем достойни мъже, които да се грижат за вярващите християни – и особено за бедните и вдовиците – и ги наричат "дякони" (от гръцки език – "помощник"). Пръв измежду тях е Стефан – човек, надарен със силна вяра и огромна мощ на духа. Той проповядва сред своя народ, върши чудеса и печели множество сърца за новото учение. Свещениците от висшия юдейски съвет – Синедриона, след като се провалят във всички спорове с него, подучват някои хора да го наклеветят, че похулва Бога. И той е арестуван с това тежко обвинение. А всички там виждат с очите си, че лицето му свети като на ангел. В своята дълга защитна реч Стефан ги връща към историята на Израил, за да им докаже, че цялата е протекла като подготовка за идването на Месията – Христос. И завършва с поглед към небето и с вдъхновените слова:

– Ето, виждам небесата отворени и Сина Човешки Исус Христос да стои отдясно на Бога!

Тези му думи хвърлят в ярост закоравелите души на членовете на Синедриона. Нахвърлят се върху него, извеждат го извън града и започват да го замерят с едри камъни, за да го умъртвят. Според

закона на Мойсей така трябва да бъде изпълнена смъртната присъда над богохулниците. А Стефан, под градушката от камъни, стои величествен като древен герой и се моли:

– Господи Иисусе Христе, приеми духа ми!

След миг, целият окървавен, той коленичи и с последни сили промълвява:

– Господи, не им зачитай този грях!

И издъхва. (Деян. 6-7 гл.)

Дякон Стефан е първият мъченик за християнската вяра в историята на Църквата. В най-важния миг от своя живот той проявява **върховна** кротост и смирение. Вместо да заклейми мъчителите и убийците си, той моли Бога да се смили над тях и да им прости ужасния грях, който извършват спрямо невинен човек. От действията му в последните минути от живота му блика **неизмерима духовна сила.** Тя е породена от **непоклатимата му вяра в Бога** и в Неговата непобедима справедливост, както и от една велика Любов, която прощава всичко на всички. Вземайки пример от поведението на своя Учител Христос, осъден на кръстна смърт и понесъл всички мъчения с неповторимо достойнство и твърдост, Стефан дава жив пример на своите братя и сестри от Църквата как следва да живее и да си отиде от живота истинският християнин.

Кротостта е **духовно качество, извисена добродетел**, която включва в себе си **търпение, самообладяване** и **смирение**. Тя следва от едно **вътрешно състояние на душата**, а не е просто външно, личностно качество. Кроткият човек има **високо развито съзнание**. Той **привлича светлината и я излъчва** навред около себе си. На него можем да имаме пълно доверие – той никога няма да злоупотреби с чуждо притежание. Той гледа на хората като на души – не се съмнява в тях, не ги измъчва, не им причинява страдания. Затова и Бог се проявява именно чрез него.

Кротостта **извира от сърцето**, а не от ума. Когато чувствата на човека се намират под влиянието на разумното сърце, той е кротък. Но това не означава, че е слаб или мекушав. Напротив! Той е **силен** точно **чрез кротостта** си и по този начин **надмогва злото и неправдата в света.** Кроткият не се хвали, не говори за себе си, но **прилага силата си в името на доброто**. Той неизменно е **снизходителен към слабите и немощните**, готов да им прости несвършеното или недовършеното и сам да се заеме с осъществяването му. **Спокойно, целенасочено, без никога да бърза,** кроткият **постига своите цели.**

Когато Христос казва, че кротките ще наследят земята, той има предвид, че редът, който земният живот има за цел да постигне, е социалния ред, който може да бъде създаден от кротките хора на Земята. Който иска да се освободи от страданията и нещастията в живота си, нека стане кротък. **Кротостта е източник на благодатен, пълноценен, благословен от Бога живот.**

Самовъзпитателни задачи

1. Ако приемате това изречение за себе си като положителна житейска философия, препишете го бавно 10 пъти. Всеки път след различна предварителна нагласа и концентрация, примерно: първия път – красиво, втория път – внимателно, третия път – с обич, четвъртия – с копнеж, петия – с вдъхновение, шестия – с безстрашие, седмия – с ред, осмия – с принципност, деветия – с послушание, десетия – с жизнерадост.

Кроткият умее да обича, смиреномъдрият - да вярва, търпеливият - да се надява.

Кой препис ви харесва най-много? Има ли изборът ви връзка с това, колко лесно сте постигнали нагласата за него? Установете между трите добродетели къде е мястото на смирения.

2. Прочетете четирите стиха. Помислете всеки един от тях какви характеристики на кроткия човек изтъква. Еднакви или различни са тези характеристики в различните стихове?

1.

Светла личност, която привлича
светлината и я отразява навън,
той е силен, единен, стабилен.
Вътре в себе си проявен огън.

2.

Бяла, отразена светлина.
Проявявана без корист добрина.
Разумен по сърце,
божествен по лице.

3.

Силата му е в сърцето.
Вижда на Бога лицето.
Не бърза да постигне.
Копнее за издигане.

4.

Възможностите за развитието му
съдържат се
в разумното сърце,
в самостоятелния му живот.
няма зло, страдание
да не издържи.
неотклонно само добро проявява
с любов.

Кой от тях какви страни на кроткия посочва?

По кой от тях бихте нарисували словесен портрет на човек, когото познавате? Направете го мислено, писмено или говоримо.

3. Психическо упражнение. Вглъбете се в себе си. Опитайте се да постигнете най-голямо абстрахиране от ситуацията на живота си, в който сега се намирате, и си представете, че сте нов човек, че притежавате съвършена кротост. Концентрирайте се в тази кротост като иманентно качество на вашата истинска същност – индивидуалността на душата ви. Всяка вечер в продължение на две седмици се вглъбявайте по този начин. Завършвайте упражнението си, като си представяте три ситуации от изминалия ден, при които реагирате по-кротко, отколкото сте го преживели. Размишлявайте върху това, какви резултати би имал човек в ежедневието си, ако притежава повече кротост и я проявява.

Възпитан

"Страхът от Господа е ***възпитание в мъдрост*** *и смирението предшества славата."* (Пр. 15:33;СИ)

"Само у един ***добре възпитан*** *човек могат да се развият най-добрите качества,* ***най-възвишените добродетели****, които ще принесат своите плодове на земята."* (3;45)

"Кой човек е възпитан, ***отговорен****? Истински възпитан е онзи, който е* ***абсолютно справедлив*** *както към себе си, така и към ближните си. Той* ***люби Бога и изпълнява Неговата воля****."* (90;130)

Старозаветният мъдрец цар Соломон в своите притчи нарича мъдър онзи, който е **възпитан в страх от Бога.** Това качество е било възпитавано у еврейския народ от най-древни времена. Съхранено е и в съвременната ни култура. За християните то вече не е актуално. Те са **възпитавани в любов** (а не страх, защото страхът е обратното на любовта) към Бога – така както ги е учил Христос. И не само към Него, но и към ближните, и към враговете дори.

Само добре възпитаният човек е в състояние да развие най-възвишените добродетели и така да изпълни своето предназначение на тази земя. Възпитаността включва и високо чувство за отговорност, както и абсолютна справедливост към самия себе си и към всички останали. Тези добродетели са произхождащи от любовта към Бога и са насочени към изпълняването на Неговата свята воля. В този смисъл бихме могли да определим **любовта като майка на всички добродетели** – в противовес на леността, която, както е известно, поражда всички пороци.

Когато кажем, че един човек е възпитан, си представяме **една спокойна, уравновесена личност, неизменно вежлива, запазваща хладнокръвие и добронамереност** във всички ситуации на ежедневието. Личност, която няма да ви засегне нито със слово, нито с жест и ще съхрани достойнството ви независимо от обстоятелствата. Въобще човек, с когото е приятно да се общува – без напрежение, без премерване на всяка дума, с увереност, че той винаги ще ви разбере.

Кой възпитава хората? – *"Семейството, училището, приятелите, близките хора, собственият и чуждият опит в живота"* (86;312). Така бихме отговорили след известно замисляне. Учителят Петър Дънов обобщава

всички тези фактори в един – **разумната природа**. Според него **възпитанието е процес на придобиване на мотивация, съзнателност, нравствено-ценностни знания и убеждения** за това, как да се отнасяме към всичко, което ни заобикаля: *"Всички* ***състояния****, през които човек минава, не са нищо друго освен* ***възпитателни средства****, т.е.* ***възпитателен метод на природата****. Тя сменя своите методи според случая.Докато човек не дойде до положението да разбира състоянието на своите близки, да им съчувства и помага, дотогава природата ще го възпитава, колкото намери за добре."* (86;148)

Възпитанието предполага наличието на някаква основа у човека, определени негови заложби, които да бъдат развити и да дадат плодове. Познавайки характера на всекиго от нас, разумната природа подбира специфични методи на възпитание за всеки отделен човек. Казано с други думи, **всеки от нас преминава през такива обстоятелства в живота, които да му послужат да развие потенциала, който притежава**. А дали ще го стори – това зависи изцяло от него. Всеки е отговорен за себе си и за това, **как използва условията на своя живот**.

Новото във възпитанието е свързано с **правилно слушане. Само онзи слуша правилно, който е в състояние да прилага това, което е чул.** Може ли човек да прилага, може и да се възпитава. Очевидно **добро възпитание** е невъзможно, без да прилагаме онова, което сме чули и научили. Нека откровено се запитаме: **вслушваме ли се достатъчно често във възпитателния глас на разума и мъдростта** независимо откъде идва той – от родителите, приятелите, учителите, случаен минувач на улицата, от екрана на телевизора, стиховете на велик поет или картината на гениален художник, от красотата на природата...? **Изкуството възпитава** именно чрез красотата, която отразява живота в неговите реални измерения.

Изкуството да живее разумно и плодоносно е достъпно само за възпитания човек. Самовъзпитанието в добродетелите на човешката индивидуалност превъзхожда и надгражда възпитанието в качества на личността. Самовъзпитанието е фазата на истинското възпитание на свободния, на любещия, на самосъзнателния човек.

Речник за смислово разграничаване на понятията:

Възпитаващ — добродетел, разбирана в рамките и по закона на любовта като желано, целенасочващо другите качество, умението и чистотата да бъдеш образец и извор на любов за другите. Възпитаващият умее да възпитава

другите, призван е да го прави, постига го с любов, събужда любовта у възпитаниците си, има достатъчно добродетели, което позволява те да привлекат към него обичта на възпитаниците му и да ускорят развитието на подобни добродетели и у тях. Възпитаващият е даващ.

Възпитаван добродетел, разбирана в рамките и по закона на мъдростта като качество, необходимо за възпитаник, за да може да възприеме възпитателните въздействия от средата и да формира личността и характера си съобразно тях. Възпитаваният е взимащ, приемащ, получаващ онова, което положително повлиява неговото възпитание.

Възпитан добродетел, разбирана в рамките и по законите на истината като постигнато, формирано качество, което се проявява безусловно. Възпитаният е бил в контакт с възпитаващи го, бил е добър възпитаван, в резултат на което е възпитал външно усвоимите възпитателни въздействия в своята личност.

Самовъзпитаващ се добродетел, разбирана в рамките и по закона на правдата, която успоредно с формирането на личността изгражда индивидуалността у човека като иманентен израз на най-висшето у него, на неговата душа. Близки, но различни понятия: "работещ над себе си", "самоусъвършенстващ се", "самоактуализиран". Човек започва да се идентифицира със Свръхаз-а си. Самовъзпитаващият се сам се възпитава, възпитава себе си отвътре. Вътрешното възпитание на чувствата, подбудите, мотивите, интересите и нуждите на духа и на душата, на съкровеното и скритото, на несъзнаваното понякога или на свръхосъзнатото се явява съдържание на самовъзпитанието. Самовъзпитаващият се съчетава своята възпитаност отвън с индивидуално ценното и копняното вътрешно самовъзпитание. Самовъзпитанието е по-силно, значимо и трайно от възпитанието. Възпитанието не се отразява на гено-

типа и няма значение за следващите прераждания. Самовъзпитанието има значение за цялата еволюция на душата и на душите. Самовъзпитанието включва всички промени и формирования, които отразяват онтогенезата и се предават на следващото поколение. Самовъзпитаващият се е наричан още праведен и господар на себе си.

Самовъзпитан добродетел, разбирана в рамките и по закона на доброто, която позволява на човека да се чувства над своята личност като космичност, да превръща лесно своите качества в добродетели, да служи на Бога, да бъде съвършен, щастлив, хармоничен. Самовъзпитаният живее не толкова за себе си и за другите, колкото за Бога, за принципа на нещата, за разумността в природата. Той е неизменно на страната на доброто и човек на дейната любов. Самовъзпитаният е развил някои или всички свои специфични дободетели, които са вложени при създаването на неговата душа. Самовъзпитанието е вътрешният процес на изработване на добродетелите у човека. Добродетелите са цел и резултат на самовъзпитанието. Без добродетели няма самовъзпитание. Без самовъзпитание не могат да се развият добордетелите у човека.

Мисли от Учителя Петър Дънов

Само у един добре възпитан човек могат да се развият най-добрите качества, най-възвишените добродетели, които ще принесат своите плодове на земята. *(3;45)*

Може да се възпитава един човек, ако нещо е заложено в него. Колкото и да възпитаваш един вълк, като го освободиш, ще си върви по своему, винаги ще върши онова, което е заложено. *(15 – 28.07.1993)*

Новото възпитание се стреми да помогне на хората да проявят доброто, силата в себе си. *(49;120)*

Ако възпитателят иска да изправи погрешките на своя ученик и за тази цел апелира към неговия ум и към неговото сърце, той нищо няма да по-

стигне. Обаче, ако възпитателят може да говори на душата на своя възпитаник, той ще има големи постижения. *(63;172)*

Без любов никакво възпитание не може да се очаква. Любовта трябва да присъства в сърцето и на възпитателя, и на възпитаника. *(30;77)*

Не може човек да възпитава другите само с думи. Примерът, животът възпитава, а не думите. Който се наема да морализира хората, трябва да бъде запалена печка, да даде нещо от себе си. Без да говори, без да морализира, те ще възприемат нещо от неговата топлина и светлина и ще се възпитат. *(93;14)*

Невъзможно е да възпитаваш двама души по един и същ начин. Колкото хора има по земята, толкова различни методи има за възпитание. Един принцип може да се приложи при възпитанието, но никога един и същ метод. *(89;8)*

Време е вече животът на човека да се преобрази. Това не може да се постигне по друг начин освен чрез самовъзпитание. *(66;73)*

Човек трябва да се възпитава в три главни, основни начала: истина, добро и любов. *(30;26)*

Унаследените неща произтичат именно от самовъзпитанието. Това, което бащата и майката са придобили чрез самовъзпитание, те го предават на децата си. Това, което синът и дъщерята са придобили чрез самовъзпитание, те го предават на следващото поколение. *(66;72)*

Какво разбирате под думата "самовъзпитание"? Да се самовъзпитава човек, това значи да си представя мислено всички положения, в които животът може да го постави, и да бъде готов да се самопожертва. *(40;268)*

Самовъзпитанието се заключава в съзнателното живеене. *(78;10)*

Като се самовъзпитава, човек трябва да има будно съзнание, за да наблюдава всички вътрешни процеси у себе си. *(54;221)*

Каква е крайната цел на самовъзпитанието? Да приготви човека външно и вътрешно, да създаде рай в сѐбе си. Който е придобил външните и вътрешните условия на своя живот, той се е освободил от ада. *(66;68)*

Много неща учи човек на земята, но повечето от тях забравя. В края на краищата той ще остане с малък капитал в сѐбе си, и то с този, който е приложил при самовъзпитанието си. *(73;100)*

Съвременните хора искат да се самовъзпитат, но правят една капитална грешка: те не са в съгласие с великите закони на природата." *(42;223)*

Следователно, искате ли да се самовъзпитавате, търсете образци за подражание в живата природа. *(56;34)*

Лесно се говори за възпитание и самовъзпитание, но за това трябва да се знаят методите, с които си служи природата. *(92;227)*

Един от нейните методи е обновяването. Човек се обновява, когато всеки ден внася в ума си по една нова мисъл и в сърцето си по едно ново чувство, които го повдигат. *(85;45)*

Господнята молитва

Отче наш, Който си на небесата! Да се свети Твоето име; да дойде Твоето царство; да бъде Твоята воля, както на небето, тъй и на земята; насъщния ни хляб дай ни днес; и прости нам дълговете ни, както и ние прощаваме на длъжниците си; и не въведи нас в изкушение, но избави ни от лукавия; защото Твое е царството и силата, и славата вовеки.

Амин. *(Мат.6:9-13;СИ)*

Десетте Божии заповеди

1. Аз съм Господ, Бог твой; да нямаш други богове освен Мене.

2. Не си прави кумир и никакво изображение на онова, що е горе на небето, що е долу на земята и що е във водата под земята; не им се кланяй и не им служи.

3. Не изговаряй напразно името на Господа, твоя Бог.

4. Помни съботния ден, за да го светиш; шест дена работи и върши в тях всичките си работи; а седмият ден е събота на Господа, твоя Бог. (Забележка: За почти всички християни празничният ден от седмицата, посветен на Бога, е неделя.)

5. Почитай баща си и майка си, за да ти бъде добре и за да живееш дълго на земята.

6. Не убивай.

7. Не прелюбодействай.

8. Не кради.

9. Не лъжесвидетелствай против ближния си.

10. Не пожелавай дома на ближния си; не пожелавай жената на ближния си, нито нивата му, нито роба му, ни робинята му, ни вола му, ни осела му, нито някакъв негов добитък – нищо, което е на ближния ти..

(Изх.20:2-17;СИ)

Самовъзпитателни опити, упражнения и методи

1. Възпитание на тялото. Какви методи за възпитание на своето тяло сте използвали досега? Може ли да се говори за физически и психически методи за възпитание на тялото? В момента във връзка с какъв здравословен проблем бихте могли да използвате съвета за възпитание на тялото си, посочен в текста? Направете опит да говорите мислено с клетките си, да им обясните какво искате от тях и да им благодарите за възпитаността им досега.

"Мнозина търсят начин за изправяне на света, без да се замислят, че първо трябва да започнат от себе си, да изправят своите поданици – клетките на своя организъм." *(28;24)*

2. Прецизиране на понятието за телесна възпитаемост. Тялото с неговата морфология и органична функционалност е достатъчно интелигентно, то няма нужда от възпитание. Плътта у човека, тоест неговите безброй желания, които имат и материален израз, трябва да се обуздават. Психологията и етиката на възпитанието на тялото предлагат множество методи. Желанията не бива да се отричат, но да се трансформират в по-висши. Да се реализират само тези, които те ползват и повдигат в момента.

Въпроси:

В молитвата "Отче наш" за какви "изкушения" става въпрос?

От кои плътски желания ни въздират Десетте Божии заповеди?

Кое според библейските текстове е по-ценно у човека: плътското или духовното, и защо?

Необходимо ли е за съвременното дете самовъзпитанието на плътта и в какво направление?

3. Прочетете текста и си отговорете на въпросите самостоятелно или в обсъждане с приятели.

"...Без промени няма прогрес. Ако човек не се изменя, той не би могъл да се освободи от своите грешни състояния, в които днес се намира. Ако човек не се изменя, той не би могъл да се възпитава. Всички промени в човека се отнасят до неговото външно, тоест физическо естество, при което се изменя и съставът на материята в неговия организъм." *(88;179)*

До какви външни промени води процесът на възпитание у човека?

Как самовъзпитанието на вътрешното човешко естество води до възпитание на плътта?

Важно умение ли е да приемаме промените в нас и около нас? Доколко трябва да се стремим към тях?

Склонни ли сте в продължение на произволно избран от вас брой дни да се опитвате да възприемате по едно ново чувство или по една нова мисъл в себе си? Концентрирайте се върху идея-изречение, която ви харесва, от тази тема или от друга и размишлявайте върху нея 5 минути. Съсредоточете се накрая да я възприемете с цялото си същество като обновителна енергия за сегашния си живот и да почувствате промяната за секунди поне.

4. Изберете един ваш лош навик, с който искате да се разделите. Три дни си обяснявайте по три пъти на ден защо ви е ненужен и че не е признак на висока култура, за да искате да го задържите вече в себе си. На четвъртия ден поговорете с него като с друго същество и се сбогувайте. Обяснете му категорично, че му благодарите за уроците, получени чрез него, и че вече не ви е необходим. Пожелайте му всичко добро! На петия ден решете какъв добър навик искате да придобиете на негово място и съзнателно и с постоянство работете за добрия навик една седмица. Направете си равносметка. Постигнахте ли удовлетворителни резултати? Появяват ли се отрицателните навици поради факта, че човек не работи достатъчно за самовъзпитание на положителни такива у себе си?

5. Има ли нещо, за което да се самоосъждате? Вместо самоосъждане, приложете върху себе си самовъзпитание. Поговорете със себе си като с друг човек, комуто бихте обяснили и подпомогнали да се освободи от вината, комплекса или притеснението си. Опитайте се вашето собствено разумно сърце да ви бъде възпитател и да ви напътства чрез разумния морал, който има в себе си, да преодолеете самообвинението и да го превърнете в позитивна нагласа за възможностите си, способностите си да се промените вътрешно и външно. Благодарете на случая, че ви е довел до това, което ви е накарало да се обвинявате, защото е за последен път. Почувствайте облекчението, че вече сте нов човек. Можещ, разумен, светъл, радостен и себе си. След опита отговорете: Необходима ли е воля за самовъзпитание на самообвиненията и какво е значението ѝ за него? Как най-правилно се трансформира самоосъждането: чрез решения за само-

възпитание и промяна или чрез изразходване на емоциите? Колко трябва човек да вярва в себе си, за да може по-лесно и устойчиво да се промени към по-добро?

6. Прочетете текста и обмислете какво значение има емоционалната интелигентност (разумното сърце) за самовъзпитанието? На какво може да се уподоби то: на двигател, на кормило, на цел? Дискутирайте с приятели. А за себе си определете: кой е най-добрият ви навик? Кой е най-лошият?

Разумното сърце, това са ония вътрешни неща в човека, които са придобити в миналото. Всички качества, които човек притежава, не са винаги добри. Само разумните навици дават стойност на човека. Изучавай и контролирай лошите си навици. Проучи условията на проява на добрите си навици и ги използвай като възможност за повдигане и развитие. Живей разумно и действай според своето разумно сърце! Работи според тези навици и според този морал, които са заложени чрез твоите дарби и навици. Каквото и да ти се случи, върви в пътя на истинското възпитание и самовъзпитание, кажи си: **"Всичко, което се случва, е за слава Божия! Вътрешната същина и реалност на живота ми е любовта."** Прояви ли доброто в себе си и свои добри навици, пътят на живота пред човека се отваря.

7. Отговорете по въпросите към текста:

Защо възпитанието може да се уподоби на стар, а самовъзпитанието на нов живот? Любовта към Бога има ли отношение към будното съзнание, високата съзнателност у човека и защо? Как така Бог се явява посредник при самовъзпитанието на човешката индивидуалност?

Дето се говори за възпитание, там е старият живот. Как ще възпитате грубото, лошото? Възпитанието е външна дресировка, то не пуска дълбоки корени в съзнанието. Научете се да обичате Бога. Щом обича Бога, човек започва да се самовъзпитава. Когато Бог е създавал всяка душа, тя е била съвършена в общото и цялото. За да постигне отново своето съвършенство, тя трябва да го направи по собствен избор, решение и готовност. Ако не знаеш посоката на своето самовъзпитание, довери се на Божественото, от което е произлязла душата ти. Ти си най-чистото и святото, най-съвършеното и висшето в себе си.

8. Размишление на тема: "Великата наука на самовъзпитанието". Цял месец размишлявайте на тази тема по 10 минути. Записвайте най-същественото в тетрадка-дневник по самовъзпитание.

9. Отговорете само с помощта на текста по-долу: Има ли голяма значение индивидуалното развитие на човека за цялото общество и с какво? Колко несъзнателни движения правите на минута? Кога последно сте направили нещо с любов и какво бе то? Как се отразява насилието на любовта? С какво чрез самовъзпитанието всеки може сам да допринесе за благото на другите и на себе си?

Да се самовъзпитава човек, това значи да прави съзнателни движения, да дава път на разумното в себе си, да работи с любов и без насилие. Кога и как ще се оправи светът? Като всеки човек започне да работи над себе си.

10. Кое от следните правила за самовъзпитание сте използвали лично? Кое от тях ви харесва най-много и защо?

Учи така, че каквото знаеш, да го разбираш, да можеш да го прилагаш.

Учи това, което искаш да защитиш в живота си и с което ще повдигнеш себе си.

Бъди учител само на себе си.

Не давай мнението си, когато не са ти го искали.

Поставяй всяко нещо на мястото му.

Използвай страданието си да укрепиш разумното в себе си чрез мислите и чувствата си.

Проявявай положителното в себе си, възпитавай и облагородявай отрицателното.

11. Помислете върху таблицата от понятия и се опитайте да размишлявате върху смисловите взаимоотношения логически.

ЛЮБОВ	МЪДРОСТ	ИСТИНА	ПРАВДА	ДОБРОДЕТЕЛ
възпитаващ	възпитаван	възпитан	самовъзпитаващ се	самовъзпитан

Напишете пет логически заключения по нея.

Безкористен

*„... Любовта е единствената **безкористна сила**. Тя **от никого нищо не иска**. Който люби истински, сам се радва на любовта си – нищо не очаква."* (17;141)

Когато Исус Христос изпраща Своите апостоли да проповядват Словото Му, да изцеляват болни и да благовестят настъпващото Царство небесно, Той им заръчва: "Даром взехте, даром давайте!"

Те трябва да осъзнаят, че **всичко, което са получили, е дар от Бога**. И също като дар следва да го раздават на нуждаещите се. Без да искат нищо в замяна... **Без да очакват нищо**. Дори и благодарност.

Целият свят принадлежи на Бога, Който го е създал. Даже и вещите, с които си служим и които смятаме за своя **собственост**, са единствено и само Негови. Той ни ги е предоставил за **временно ползване** – да ни послужат в нашия земен живот. Когато си тръгнем от тази земя, не бихме могли да вземем нищо от тях със себе си. Затова, ако се привързваме към **вещите**, страдаме, когато ги изгубим. Ако гледаме на тях просто като на **временен дар от Бога**, никога не би ни било трудно да се разделим с тях. И също толкова лесно би било да ги предлагаме на други хора, **които имат нужда от тях**. Да ги предлагаме напълно безкористно, с пълното съзнание, че **те принадлежат на тях толкова, колкото и на нас. Да ги предлагаме с любов.**

Затова и именно **любовта е единственият източник на безкористието**. А сякаш именно към нея са протегнати най-много алчни ръце – да я завладеят, да я управляват, да я имат само за себе си. Никой не може да притежава душата на човека, нито любовта му. Родителят има правото да очаква детето му да го обича, но не и да я изисква. В отношенията между мъжа и жената любовта също не е даденост, която се подразбира. Тя трябва да бъде извоювана, отстоявана, защитавана. Да обичаш някого, не означава, че той автоматично се превръща в твоя собственост. Точно обратното! Любовта ти към него – ако е напълно безкористна! – изисква да даваш всичко от себе си, без да очакваш награда. Или ответна любов... Открил в обекта на любовта си Божественото, окрилен от нейния полет, ти се пречистваш, извисяваш и себе си, и любимия и се превръщаш неусетно в извор. Извор на Божествена Любов, от който могат да пият всички.

Бог ни предоставя всичко с цялата Си Любов. Не очаква нищо в замяна. Той е вечният пример за безкористие. Неговият Син Исус Христос е жива и най-ярка илюстрация на това Божествено безкористие. **Излекува безвъзмездно** стотици болни и страдащи, нахрани хиляди гладни, възкреси мъртви, благовести на Своите съвременници посланието на Своя Небесен Отец съвършено безкористно. **Нито за миг не се поколебава да изпълни Неговата Свята Воля.** А тя е **да даде всичко от Себе Си: без остатък, без заплата, без награда, до край...** Така и стори. Затова е Христос. Който иска да е като Него, нека първо се опита да стане безкористен. Първо за малкото, а след това – и за голямото. Който се стреми да задържи за себе си това, което притежава, е обречен да страда. Страданието му, обаче, ще му помогне да проумее, че всъщност тези притежания не са негови. И ще го научи да се разделя доброволно с тях – в името на нечие чуждо благо. Докато не стане абсолютно безкористен, да се радва на онзи трепет на сърцето, който безпогрешно му подсказва, че е постъпил правилно, т.е. напълно безкористно. Тихата радост, че си се превърнал за сетен път в проводник на Божията Любов. Че си дал най-доброто от себе си, без на пръв поглед да си получил нищо в материална замяна.

Безкористен може да бъде само човекът **с висок идеал**.

Користолюбието е ограничение, а безкористието дарява **свобода и полет на духа**. Всяко земно притежание ни привързва с котва към този свят на изпитанията и страданията. Постигналият абсолютно безкористие отхвърля от себе си всички **излишни товари**, става по-лек от въздуха и отлита нагоре, нагоре – към небето, съвършенното прекрасно.

Безкористието е отсъствие на корист.

Корист означава:

да имаш кумири, идоли, да си пристрастен към нещо или някого;

да правиш нещо само заради друго, например: пари, облаги, ползи, изгода, материални блага;

да си мотивиран да направиш нещо с цел да получиш друго;

да манипулираш някого с тайна лична изгода;

всяко нещо, извършено без любов.

Безкористна

Не дават любов на кредит.

И няма любов с предплата.

Милиарди да даваш за нея,

тя пак си остава безплатна.

Безкористен е, който:

- работи идейно, от любов;
- работи, без да се привързва към наградата от труда си;
- работи за другите и за себе си с цел това да е работа за Бога;
- дава, без да очаква дали ще вземе и какво ще получи;
- не се пристрастява към нищо и никого крайно;
- не поставя материалните си интереси над духовните;
- не поставя никога интересите на душата си под интересите на личността и тялото си;
- не ограничава другите с нови кармични отношения;
- се радва на любовта и я проявява като принцип.

Користолюбието само взема. Иска или не иска, Природата заставя човека да дава. Мъчнотиите и страданията на користолюбивия са условие за превръщането на користолюбието в милосърдие. Милосърдието е низходящ процес на слизане, жертва. То включва служене на малките и слабите. От любов. Милосърдието прилага любовта.

Самовъзпитателни методи

1. Прочетете изречението и помислете. Определете кои от посочените условия са предпоставка за развитие на безкористието и кои следствие на това развитие?

Безкористният притежава несмутим дух, безусловна радост и любов, позитивна, алтруистична нагласа към живота, универсални ценности, толерантност и свободомислие.

2. Определете връзката между безкористието и любовта.

Помощни въпроси: В какво съотношение се развиват те у човека? Може ли да е безкористен човек, който не умее да обича? Истинска ли е онази любов, която не те прави безкористен? Увеличава ли любовта безкористието у човека? С кои от мислите в текста сте съгласни и защо?

Който проявява любовта си, без да иска да я контролира, който не имитира чужда мисъл, чувство или постъпка, докато не почувства в себе си обич към тях, е безкористен. За безкористния онова, което болшинството

хора смятат за невъзможно, неприето, е лесна и естествена необходимост. Включва се в реализирането на нещо, защото му харесва идеята: за да бъде направено, за да участва или заради обичта да прави точно това.

Безкористието е онзи копнеж да живеем според любовта по принцип, който ни помага да преодоляваме всички условности, да не се чувстваме ограничени от действието на разни фактори, изобщо да виждаме само възможността да живеем от любов и заради любовта още сега. Само любещият е безкористен. Който умее да обича, той вече е мотивиран да се стреми да бъде добър и честен, толерантен и щедър.

Помисли върху текста. Възможно ли е да си съвсем безкористен на Земята?

Истинското безкористие означава на земята да живееш, като че си на небето и не зависиш от земните ограничения, условности, отношения. Когато Божественото минава през човека безпрепятствено и той му служи, това е безкористие. Преди човек да има личен контакт със светлите същества, с Божествения свят и да съобразява живеенето си с него, безкористието е все още само стремеж и в наченки. Служенето на Бога е лично безкористие пред Него. Безкористието не е за пред хората, а заради себе си и в името Божие. Без страх и съображения, без морал по закон живее безкористният - според морала отвътре, онзи, вложения в душата свише, морала на Божията Милост и Святост.

Допълнителни въпроси:

Ценно ли е да си безкористен и ако да, с какво точно?

Мотивира ли ви запознаването с добродетелта безкористие да проявявате в бъдеще стремеж и старание да сте по-безкористни и защо?

Какво предварително решение е взел за себе си безкористният - с кого се съобразява преимуществено?

Притесненият "какво ще кажат хората" докъде е възможно да развие безкористието си и какво му пречи?

Безкористието може ли да бъде наречено средство за преодоляване на страхове и заблуди и защо?

Проявата на милосърдие може ли да е такава, ако не е безкористна?

За какво сте винаги безкористен в себе си?

Чист

*"Блажени **чистите по сърце**, защото те ще видят Бога."* (Мат.5:8;СИ)

*"Щом се каже "чистота", тя подразбира, че **никакъв дефект в живота не трябва да съществува**".* (81;399-400)

Всеки има собствена представа за съдържанието на чистотата. Обикновено я свързваме с чистотата на дома, на улицата, на града, в който живеем, и пр. По-рядко се сещаме, че тя **дава представа и за нашата вътрешна същност** – дали и доколко са чисти нашите мисли, чувства, постъпки.

Не е никак трудно да определим дали домът ни или улицата под прозореца ни са чисти. Един поглед е напълно достатъчен. Далеч по-трудно е да разберем дали това, което мислим или извършваме в момента, отговаря на изискванията за нравствена, естетическа или душевна чистота. Свикнали сме с представата, че това, което става в душата ни, е невидимо за околните. Затова и понякога си позволяваме **да замърсяваме това наше вътрешно пространство**, без да си даваме сметка, че то също би трябвало неизменно да блести от чистота. Душата – тя е изконно чистото в нас, **неопетнимата и свещена част от същинското "аз"**!

Следователно чистотата е външна и вътрешна. Вътрешното е водещото, а онова извън нас, което можем да поддържаме със или без особени усилия, зависи и се постига чрез него. Душевната чистотата се определя преди всичко от **състоянието на нашето вътрешно "аз"**. Тя е първична и предполага след постигането ѝ и като следствие постигане на телесната, както и чистота на околната среда.

Христос казва: *"Нищо, което влиза в човека отвън, не може (да) го осквернi; но което излиза от него, то осквернява човека"* (Марк 7:15;СИ). Какво има предвид? Храната, която човек поема през устата, за един може да бъде чиста, а за друг – нечиста. От какво зависи това? От това дали човек е ял с любов, дали е възприел максимално енергии от природата или не, от религиозните и етнически традиции и отношение към храните. Храната сама по себе си, обаче, не може да оскверни човека. Осквернява го, тоест цапа го, това, което излиза от сърцето му: нечисти мисли, желания и страсти, користта, задната умисъл, неправилното, неволюиралото добро, злото. Само чистият по сърце – тоест онзи, който е **пречистил** напълно душев-

ния си живот – ще види Бога. Под "да видиш Бога" тук се подразбира да се докоснеш до Божественото в този свят. Затова "... за човека е важно да има Христовата чистота и святост" (41;39). Тази задача не изглежда лесна, но не е и непостижима. Доказвали са го най-чистите хора в историята на човечеството: **алтруистите, светците, мъчениците за вярата, великите духовни Учители**. Те винаги ще бъдат най-ярък пример за всички нас.

Зимно чистене

Бяло е, чисто е, нежно е, снежно е.

Сияйно-искрящо,
вълшебно-скриптящо.
Изпод краката ми шепне снега.
Нещо в душата ми свети сега.
Мръзне-търпи, топли-очаква
мъничко чувство. Мило проплаква.
дълбоко оттатва и ми се разкрива.
чистя се ,чиста съм, ново-щастлива.

"Пречистване ви трябва. Защото онези Разумни сили, с които ще трябва да дойдете в контакт, са чисти. Ако пък вие сте нечисти, те ще произведат във вашите мозъци силна реакция и вследствие на това ще се явят неразположения, заболявания, ще станете песимисти… Та първото необходимо нещо за вас е пречистването, за да придобиете онези елементи, които са необходими за създаването на един мощен характер, за изявяването на един светъл ум и за съграждането на едно благородно сърце. Няма друг начин. Този е правилният път на развитие." *(4;221)*

Примерни методи за чистене:

- Чистене на извори
- Махане клон, камък от пътя
- Къпане, обливане на тялото с формули
- Концентрация
- Размишление
- Прошка – чистене на чувствата
- Самообладание – издигане над нечистотата
- Молитва – душевно чистене
- Проявяване на любовта – чистене на грехове, болести, нещастия
- Пеене

Външната чистота включва:

- Чистота на тялото
- Чистотата на средата – дом, двор, работно място, битови условия, селище, природна среда

Вътрешната чистота включва:

- Чистота на чувствата
- Чистота на мислите
- Чистота на постъпките
- Работа над себе си: постоянно да се чистиш или да не се цапаш.

Основни определения и зависимости:

Чиста мисъл е тази, която освобождава мозъка от всички утайки и внася повече светлина в ума.

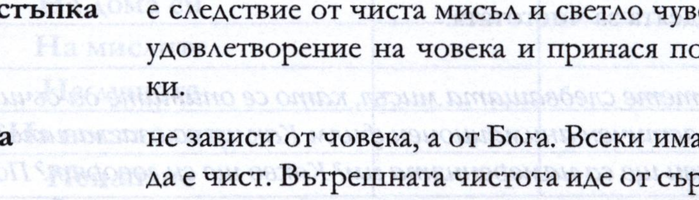
Чисто чувство има човек, който при всички противоречия и смущения не се разколебава и който не страда от главоболие. Ако чувствата и желанията са чисти, белите дробове у човека са винаги в пълна изправност и здраве.

Чиста постъпка е следствие от чиста мисъл и светло чувство; тя носи удовлетворение на човека и принася полза на всички.

Чистотата не зависи от човека, а от Бога. Всеки има възможност да е чист. Вътрешната чистота иде от сърцето. Следователно: връзката, любовта, вярата на човека спрямо Бога са източникът на чистотата му.

Човек уважава и обича хората за съзнанието, за възвишеното, красивото и благородното, което има и вижда в себе си. Като пречисти съзнанието си от всички отрицателни образи, тогава човек има условие да се развие като добър, идеен и духовен. Чистотата е предпоставка за проявите на добротата и духовността в човешката култура.

Идейната чистота в широк смисъл трябва да се постави за основа на физическия и на духовния живот.



Самовъзпитателна задача по желание и необходимост

1. Прочетете текста. Научете да го разказвате свободно. Разкажете го мислено на трима души, с които имате някакво неразбирателство. Кажете част от текста или целия на трима ваши приятели по някакъв повод, когато се появи такъв. Сравнете резултатите. До какви изводи за себе си стигнахте?

Единственият начин и правилният път за развитие на човека изискват от него пречистване, за да може той да влиза в контакт с Разумните сили в Природата. Нечистотата от всякакъв характер предизвиква силна реакция в мозъка, а това води до различни видове неразположения, болести, песимизъм. Пречистването е условие за осигуряването на онези структурни елементи в човешката личност и душа, от които зависи: създаването на мощен характер, изявата на светъл ум, съграждането на благородно сърце. Чистотата е качество на Божествения живот. Тя се разглежда по отношение на живота, животът в най-висш, универсален смисъл и като изява на принципа на Любовта, на Божията Любов, на Божествената Любов. Иска ли да е здрав, всяко чувство, мисъл и действие у човека е нужно да са проникнати от идеята за чистотата.

2. Прочетете следващата мисъл, като се опитате да съчините епизод от фантастичен анимационен филм. Как ще го озаглавите? Кои ще са героите? Какви ще са намеренията им? Какво ще си говорят? По желание, нарисувайте няколко от сцените. Ако задачата не ви е забавна, може да намерите друга, като дадете пример от някой гледан филм или четена книга? Обмислете го.

Имайте предвид, че без чистота не може да впрегнете никоя природна сила да работи за вас. Вие може да я впрегнете, но тази сила ще произведе обратни космически резултати, които векове трябва да изкупвате…Абсолютната чистота е абсолютно правило… необходимо при закона на свободата. Не спазвате ли това правило, ще отидете в левия път при злото; спазвате ли го, ще бъдете надясно при доброто.

3. Съществува влияние и зависимост на вътрешната чистота от външната и на външната от вътрешната у всеки човек. Примерна идея за наблюдение върху живота на някого или върху себе си:

До какви изводи стигате за себе си след изпълнение на упражнението?

Критерии за оценяване чистотата на:	Степени за оценка:		
	лоша	средна	добра
Тялото			
Мисълта			
Чувствата			
Бита			
Отношенията			
Духовна			
Материална			
Използвани методи за чистене:	лоша	средна	добра
На чувствата			
На тялото			
На природата			
На социалната среда			
На дома си			
На мислите			
На душата			
На постъпките			
Нецапане			

4. *Свържете със стрелки коя група символи за кой тип чистене се отнася:*

Групи символи на чистотата, класически образци:	Тип чистота
Извор, вода, река, дъжд	Битова
Метла и лопата	Астрална
Молитва, размисъл за възвишеното	Душевна
Добра мисъл, добро чувство, добра постъпка	Духовна
Тупане, пране, проветряване, миене	Външна
Луната	Телесна, органична
Среброто	Нравствена
Гладуване, соколечение, пост	Енергийна
Личен морал	Механическа

5. Система от опити, които можете да извършите поотделно или последователно.

- **Опит за установяване на връзката между чистотата и съотношението добро/зло**

 Прочетете текста.

От качеството и количеството на чистотата у човека зависи дали и колко може да е добър или лош. Това е условие да бъде проводник на силите на доброто или злото. Ако кажеш някое съвършено правило на чист и на нечист човек, двамата ще го разберат по различен начин, ще го използват в живота си по различен начин, ще имат полза или вреда от това, че са го узнали. Разликата у двамата е именно в това, че чистият ще разбере правилно казаното и то ще го повдигне, ще бъде добро за него. Нечистият ще разбере изопачено казаното, то ще произведе в него негативни състояния и ще причини на него или на други зло. Злото като нереализирано добро ще го подтисне, ще увеличи нечистотата му.

Споделяли ли сте своя тайна? Спомнете си какви последици е имало това за вас и за другите. Може ли да определите чистота от какъв род е причинила това? Ако сте споделили тайната си с повече от един човек, може ли да сравните ефекта и разликата от последствията и разговорите си с отделните хора? Изпратете мислено импулс към всички тези хора, за които мислехте, за това, да повишат разбирането си за чистотата.

- **Опит за установяване на връзката между добродетелите чистота и самообладание в личния си живот**

 Прочетете текста.

Абсолютната чистота на сърцето и пълното самообладание на ума са съществени условия да си истински човек, да изявиш висшето в себе си, да се самоусъвършенстваш в Школата на Живота по пътя на Любовта, Мъдростта, Истината, Правдата и Добродетелта – така нареченото пентаграмно правилно развитие в еволюцията на човека.

В продължение на един месец си представяйте сутрин следното. Един огромен прозрачен кристал, поставен пред Слънцето. Свържете се с чистотата на този кристал и си представете как светлината, която минава през него, ви облива вътрешно и ви пречиства. Потърсете в себе си копнеж сърцето ви да е чисто като кристал. Устремете се с ума си към най-силната и прекрасна светлина в съзнанието си, която може да си представите. Мислете върху осъзнаване връзките между ума и сърцето,

между почувствано и помислено, между чистота и самообладание в настоящия си живот

- Опит за установяване на връзката между добродетелта чистота и живота

Десет дни размишлявайте върху следните изречения.

Любовта ражда живота. Човек е здрав, когато е чист. Смисълът на живота е в любовта. Любовта пречиства, оживява, оздравява. Само чистият по сърце може да види Божественото в себе си и в другите, изявено в света.

Опитвайте всяко от петте изречения да си представите като образна картина. Записвайте символично тематиката ѝ и какво чувство предизвиква тя у вас.

Девствен

"Ето, ***Девицата*** *ще зачене и ще роди Син, и ще Му нарекат името Емануил."* *(Ис. 7:14;СИ)*

"Дева *подразбира съзнателна връзка с Първата Причина."* *(53;120)*

"Светът не се нуждае от госпожици и госпожи, светът се нуждае от деви. Под думата "деви" се разбира онази ***степен на развитие на човешкото съзнание****, когато човек при никакви условия на живота не може да се опетни, не може да се подкупи, нито изкуси. Каквито богатства да му предлагате, той по никой начин не се изкушава."* *(53;120)*

От медицинска и анатомична гледна точка девствена е онази жена, която не е имала сексуален контакт с мъж. Аналогично – девствен е онзи мъж, който не е имал полово общуване с жена. От религиозна и духовна гледна точка девствен е човекът, който е достигнал такова **равнище на своето нравствено израстване, че не се поддава на никакви изкушения и съблазни** в своя живот. В първия случай говорим за **девственост на тялото**, а във втория – **на душата.**

Девствената по тяло жена или девственият телесно мъж може безброй пъти да са се поддавали на изкушенията, предлагани им по житейския им път. В такъв случай те съхраняват девствеността на тялото си, ала душата им може да е опетнена пропорционално на пожеланите от тях съблазни. И обратно – мъж или жена, които са изгубили своята телесна девственост, ако водят чист и праведен живот, запазват девствена своята душа.

В този смисъл телесната девственост означава **да си съхранил естественото състояние на тялото си във вида, в който то е излязло от майчината утроба.**

А да си душевно девствен означава **да запазваш неизменно чистотата на твоята душа такава, каквато Бог я е създал. Да не допускаш опетняването й с нищо от материалния свят,** в който живеем. Тогава именно между теб и Първата Причина (едно от назованията на Бога) съществува съзнателна връзка. Тази връзка обуславя осъзнаването от твоя страна на това, каква е Божията воля за теб и следването й по всички житейски пътеки, при всички жизнени обстоятелства. **Вътрешният глас,**

който е гласът Божий в душата ти, ти нашепва на всяка крачка **как да постъпиш по възможно най-правилния начин**. И ти се **вслушваш в него и следваш указанията му.** Така ще бъдеш предпазен от всякакви грешки и несполуки. Телесната девственост може да бъде съчетана с душевна, а е възможно втората да бъде постигната след изгубването на първата. Във всички случаи **определяща и по-важна е душевната.**

Специфичен и дори уникален е случаят на девственост, за който говори пророк Исайя в своята библейска книга. Хиляда години преди рождението на Иисус Христос той предсказва, че *"Девицата ще зачене и ще роди Син"*. Десет века след неговото пророчество една млада девица от малкото галилейско градче Назарет на име Мария (на еврейски Мариам) **ражда по свръхестествен начин дете**. Наричат го Иисус. Той е дар от Бога не само за Мария и нейния годеник Йосиф, ала и за всички земни хора, понеже Му е съдено да изкупи човечеството от греха и да го освободи от оковите на смъртта. А това, че сам Бог се явява между людете в техния облик в личността на Иисус Христос, също е предсказано от пророк Исайя чрез думите му *"... и ще Му нарекат името Емануил"*. На еврейски език името "Емануил" означава "С нас е Бог". Така вдъхновеният от Божия Дух израилски пророк хилядолетие преди появата на въплътения в човешко тяло Бог предвижда безпогрешно Неговото рождение от девица, пратеничеството Му от Небесния Отец. А в други свои предсказания рисува със същата непогрешимост и най-важните събития от земния Му живот.

Девствеността:

- е онова състояние в развитието на човешкото съзнание, когато човек при никакви условия на живота си не може да се опетни, подкупи, изкуси, изопачи и съгреши;
- е състояние, което индусите са наричали "дева". Всеки човек може да дойде до степен на духовно развитие "дева";
- подразбира чистота, святост, непромененост или възстановена еднаквост с първосъздаденото. Например, казваме: девствени гори, девствен човек, девствена природа;
- е способността човек да не се поддава на никакви промени, които да го отдалечат от Бога и които да нарушат личната му връзка с Божественото съзнание;
- подразбира съзнателна връзка с Първата Причина.

Девственият:

- има девствено съзнание: високо, будно, чисто, свято и неопетнимо;
- е човек, за когото можем да кажем, че е чист и светъл;
- не може да бъде опетнен от клевета и от обвинение. Дори това да стане, той ги приема, като да не отнасят за него. Докато се освободи от тях като даденост; не се самосъжалява, няма комплекси и не е нещастен, отчаян и сърдит, неразположен и унил. Нищо не може да наруши състоянието му на чистота и святост;
- се чувства като жива душа. Той не приема ограниченията на физическия живот като средство и мотивация за опетняване, а само като средство за възвисяване, пречистване и освещаване на живота: своя и на другите;
- е концентрирал вниманието си към живота на своята душа в земния си живот.

Мисли:

Девствеността е качество на душата, тя не е нещо външно.

Преди човек да пожелае да стане девствен, трябва да е готов да понесе това. Да развие достатъчно свои добродетели, основа на девствеността.

Девствеността е духовна степен в развитието на душата и в умението на човека физически да проявява душата си и по време на земния си живот.

Самовъзпитателни идеи:

1. Представете си външния вид на човек "дева". В него няма никакво излишество или недостиг: нито телесно, нито психическо. Представете си лицето, тялото, дрехите, походката му, гласа му, усмивката, очите. Мислено или върху лист се опитайте до го нарисувате. Той изглежда по-млад, отколкото е.

2. Напишете разказ или приказка на тема: "Среща с Дева". Може да е фантастичен сюжет, въображаем сън или изфантазирана мечта. Направете този опит заради собствената си душа.Дайте й шанс да оформи образите, действията и разговорите сама. Свободно изразете собственото си впечатление от темата за девствеността и собствените се впечатления и мнения. Не бързайте. Трябва да останете удовлетворени от написаното.Посветете го някому или на нещо.

3. Как мислите: има ли нещо общо между добродетелта девственост и хората от зодия Дева? Възможно ли е една и съща дума да не крие обща същина? Поинтересувайте се от астрология. Кои от качествата на девствения са предразположения у хората от зодия Дева?

4. Наричаме Дева Божията Майка, Богородица. След като се запознаете с живота ѝ чрез "Житията на светиите" и от Библията, помислете да определите кои нейни качества и кои нейни преживявания я определят като "дева"?

5. "Девата" в индийската митология е духовна степен на същество, което не е нито жена, нито мъж. Може да потърсите такива картини. Може ли съвременният човек в себе си да се чувства едновременно жена и мъж като качества на характера си и това да го удовлетворява и да не му е необходимо да е полово активен? Ако приемем, че всеки човек генетично има заложени мъжки и женски гени, но проявени в него са само едните, то реално ли е да мислим, че всеки си е самодостатъчен? Кое е по-ценно: да търсим партньор, който да ни допълва полово, или да бъдем хармонични в себе си и да потърсим подобен човек до себе си за партньор? Как си представяте хармонията на половете в един човек и как се постига това? Защо, според вас, "девата" не превръща секса в цел и не прибягва към него като средство за постигане на полова хармония в себе си?

Радостен

*"Ти ще **ми посочиш** пътя на живота: **пълна радост** е пред Твоето лице, блаженство е в Твоята десница навеки."* (Пс. 15:11;СИ)

*"А **плодът на духа** е: любов, **радост**, мир, дълготърпение, благост, милосърдие, вяра, кротост, въздържание. Против такива няма закон"* (Гал. 5:22-23;СИ)

*"Има една **радост**, която разширява съзнанието на човека. Тя е тази радост, която се крие във великия, Божествен живот."* (78;34)

*"**Радвайте се на всичко**, което ви обикаля. Радвайте се на всичко, което днешният ден ви носи."* (30;173)

Радост от сбъднати мечти, от семеен празник, от взаимността между приятели, от преодоляно изпитание в живота, от красотата на природата или на любимо същество. Или просто **радостта, че живеем**... Но радостта не е само чувство. Тя е и **добродетел**, заложена у човека от Бога, която всеки следва да открие у себе си и да й даде простор на изразяване. Това е радостта на човека, **който върви достойно по своя път в живота**, предначертан му от неговия небесен Баща. Радостта от усета за **Неговото присъствие в най-тайните кътчета на душата и в делника**; блаженството да споделяш всичко с Някого, Който винаги те разбира.

Радостта е и **израз на преклонение пред Твореца** на този красив, многолик свят, на любовта ни към Него. Понеже само **искрено любещият може да бъде радостен**. Извън чистата, Божествената Любов може да срещнем само имитацията на истинската радост. Имитация, породена от задоволяване на земни желания, материални придобивки, плътски удоволствия. Тази **сянка на радостта** е преходна и неизменно оставя след себе си усещането за пустота. **Истинската радост** изпълва цялото ни същество и ни дарява криле, с които се устремяваме нагоре – към синевата на Царството на Духа. Само в Него и чрез Него сме в състояние да познаем **вечната радост,** която не зависи от нищо земно и тленно. Защото тя е плод именно на Духа...

Човекът на Божествената Любов дори и **в страданието открива радост**. Житейските изпитания той посреща с открито чело и се радва, че научава нов урок в земното училище. След достойното му преодоляване той излиза от ситуацията по-силен и по-мъдър. А радостта в сърцето му

укрепва. За онзи, който възприема себе си като ученик в необятното училище на Живота, всичко, което му се случва, е **повод за радост**. Той живее в мига и поема от него всичко, което съдбата му носи, със светлата радост на широкомислещия, човеколюбеца, радетеля на хармонията между хората, от една страна, и между хората и природата, от друга.

Това е **радост, която изпълва сърцето с топлина, а душата – с непреходна светлина**. Радост, която сгрява и пробужда кълновете на живота. **Самата тя е живот.**

Родени сме на тази земя, за да живеем в радост и светлина, а не в тъга и мрак. От нас зависи дали да бъде така. Радостта ни се редува с болка и скръб, със страдания и неволи. Ту проблясва и ни извисява, ту се срива и потъва в бездната на отчаянието. Така, както живеем тук и сега, не бихме могли да се докоснем до вечната, неизтляваща радост. Но пък онези, които са я постигнали и я раздават безвъзмездно на всички, са нашият красив образец. **Неизменно радостен** може да бъде само човекът, **който следва Божествените закони и изпълнява Волята на Всевишния**.

Радостта:

- е онова, без което не би имало никаква топлина;
- е онова, което разширява съзнанието на човека;
- иде отвътре, тя е един извор. Отвън може да няма причина, повод за радостта ти. Когато духовното ти развитие върви добре, нормално, душата в теб е онова, което се радва;
- е онова, което душата може да преживее, а езикът не може да изкаже;
- предшества мира;
- е един вътрешен изблик на любовта, която е дошла. Дори най-малкото нещо, направено с любов, поражда радост;
- е първата проява на любовта. Обичате ли някого, радвате се; обича ли ви някой, той се радва. Вън от радостта всичко е второстепенно;
- е цъфтене, външен процес;
- иде в света да видоизмени разрушителните сили на страданието;
- е онова, в което се крие великият Божествен живот

Радостният и веселият:

- е от новите хора;
- жизнерадостен, щедър, лесно справящ се с мъчнотиите, проникнат от вътрешна радост е;
- се движат към великото в света..

Радостният:

- се радва на всичко, което го заобикаля;
- се радва на всичко, което му носи денят;
- може да е постоянно радостен, само ако върви по Божествените закони и изпълнява неизменно Неговата Воля. Ето защо сегашният човек все още не може да бъде постоянно радостен;
- е в съгласие с Божиите закони, а нерадостният е в противоречие с тях;
- е отворен енергийно, не е подпушен, свързан е с природата и тя му отговаря;
- е любещ, има мир и светлина в себе си;
- като помисли за онзи, когото обича, изпълва се с разположение, вътрешна радост и пред него се отваря прекрасен свят на красота;
- се радва на Слънцето, че грее, изгрява и залязва, че цветята цъфтят, че птиците пеят, че някой му се е усмихнал, радва се, когато пие вода, когато слънчев лъч го озари, когато вятърът го погали, когато усеща, че всичко живо му говори и в това е Бог, че Бог се проявява навсякъде;
- съзнателно или несъзнателно е попаднал в областта на Божествената хармония, а нерадостният понася отсъствието й;
- може винаги да направи едно добро и го прави, без да се замисля.

Правила на радостта:

Радвай се, че си дошъл на Земята да се учиш.

Докото злото царува, а доброто робува, радост не може да съществува.
Когато доброто започне да царува, а злото да робува,
тогава идва радостта в света.

Скръбта иде вечер, радостта – сутрин.

Влиянията на тъмнината носят скръб, а на светлината – радост.

По състоянията си може да ги познаете.

У Бога винаги е ден, винаги е възможно да си радостен.

Не желай повече страдания или повече радости,
отколкото можеш да понесеш.

Страданията са влага, радостите са светлина и топлина.

Не желай излишното.

Ограничи материалните си желания, за да опиташ радостта,

Бъди винаги доволен от момента,

винаги очаквай нещо Божествено за себе си,

за да имаш утеха и да поддържаш радостта на очакването в живота си.

Синият цвят и небето пораждат

възвишени чувства, успокоение, дълбок мир, радост, лекота, разведряване

и желание да продължиш започнатото, да довършиш работата си.

Използвай синия цвят.

Бъди винаги радостен, за да имаш връзка с идеалния свят,

с което да поддържаш радостта си.

Радвай се:

на всяко благо,

на Божието благословение,

на всяко благо, което излиза от устата ви – то е любов,

на всичко, което чувате – то е мъдрост,

на всичко, което виждате – то е истина,

на всичко, което имате и ви е дадено,

на всичко, което днешният ден носи,

на всичко, което е станало, и на което не е станало,

на онова, което твоят ближен има,

споделяйки радостта на ближиния си,

на онзи, който мисли право, и на онзи, който говори хубаво,

на добрия художник, музикант, домакиня, шивач…,

на радостта като благо за сърцето си, което можеш да употре-
биш, за да си полезен за ближните си,

на всеки добър човек на земята,

на всичко, което ни заобикаля,

на епохата, в която живееш, и на възможностите за развитие,
които носи, на добродетелите на близките си,

на малките придобивки,

че се променяш и минаваш от едно положение в друго!

Радвай се,
когато вървиш в Божия път,
когато изпълняваш Божия закон,
когато молитвата ти се приема,
когато ти отнемат благата
и когато ти ги дават,
без да се самозабравяш в
радостта си.

Радвай се на радостта!
Радост от себе си:

Радвай се,
че си жив, че мислиш, че чувстваш
и се движиш, че си здрав и дишаш,
радвай се на всичко, което ти е
дадено от природата,
за да използваш това благо
правилно за своето повдигане!

Радвай се
на живота, на света, на хората,
на природата,
на умението да виждаш красивото и
ценното,
да уважаваш съкровенното в себе си
и в другите!

Радвай се
на звездите, Луната и Слънцета, на
Земята и галактиките,
на мравките, ручеите, вятъра и
изгревите, на залезите и нощите,
когато не можеш да заспиш, защото
в тези мигове става нещо,
от което душата ти може само да
спечели
и от които се учи да намира след
всяка тъга радостта си!

Радвай се
на радостта във всичко, минаващо
през теб като поток,
не спирай хода му,
не сменяй посоката му,
следвай импулса му и
той ще те отведе
до истините за превръщането на
всяка скръб в радост!

Радвай се,
че си ти самият, че си в момента,
в който си, че си в условията,
които ще разгадаеш за какво са ти и
какво ще научиш от тях,
че си на мястото, на което си, и във
времето, което е ценно,
защото те води единствено
към теб самия!

Мисли от Учителя Петър Дънов:

Идеалът на човешката душа е да живее във вечна радост и от тази радост като от вечен извор да черпи и да дава на другите хора. Тази е задачата на хората от Шестата раса. *(70;98)*

Когато човек върши добро, у Бога е това добро и затова той се радва. *(94;16)*

Радвайте се на доброто, на силата, на красотата, на здравето на хората. Ако срещнете болни, слаби, пак се радвайте, защото можете да проявите любовта си към тях, да им помогнете. Помощта не е само материална, но и духовна. *(38;296)*

Самовъзпитателни идеи и методи:

1. Текст за размисъл. Отговорете на въпросите, които ви помагат да размишлявате върху него, ако имате нужда.

Външно човек трябва да бъде тих, спокоен, а вътрешно – винаги радостен. Бог, който живее в душата на човека, никога не скърби. За Бога съществува вечна радост, вечно щастие, вечна блаженство. Той иска да подобри живота на хората, да го освободи от противоречия, от страдания, от болести и смърт и да ги постави при условия, при каквито Той живее. Това е стремежът на Божественото в човека. *(70;98)*

Кое наричаме радост и кое веселие по отношение на външното и вътрешното?

Може ли да се каже, че духовното винаги носи радост и веселие, а материалното носи и скръб, и защо?

Божественото какво означава: висшето, възвишеното, съвършенното, първичното, духа на човека?

Земните условия ли ни предразполагат към страдания или неумението ни да ги възприемаме и съзнаваме духовно?

Ако радостта е копнежът на Божественото в човека, кое е стремежът на духовното у човека?

Кое ви зарадва днес?

Какво ви радва в момента? И кое ви весели?

2. Какво изразява мисълта "Радост, радост на живота ми, ти веселиш сърцето ми"*? Какво съотношение и между кои величини посочва то: между ум и сърце; между външния и вътрешния човек; между разширеното съзнание и стесненото съзнание; между мъчнотиите и придобивките? Обосновете отговора си и го защитете с мисли от темата? Могат ли да се намерят други мисли в темата, които да противоречат на твърдението ви? Какъв цвят според вас са вибрациите на радостта и на веселието? Един и същ цвят ли е това? Ако радостта и веселието е единен (един процес, едно качество, една добродетел), но двойнствен процес (на обмяна, на две страни: на отиване и връщане, на идване и отиване, на вътрешно и външ-*

но устремяване и т.н.), тогава кое "весели" сърцето, сърдечния живот, чувствата у човека: мислите за почувстваното или самите чувства?

3. Поставете си задача един ден постоянно да мислите за радостта. Ако ви е трудно, тогава един ден наблюдавайте и търсете да откриете радостта у другите, един ден търсете веселието в себе си, подтиквайте се да сте весели, посочвайте си поводи, причини и тогава изпълнете упражнението по-нататък. Постоянно изговаряйте думата "радост", когато не мислите за нищо друго. Заблежете колко дни ще ви трябват, за да "просветне лицето ви от радост, която да ви обладава"?

4. Самоанализ: На какво да се радваме у добрия и лошия? Помощни въпроси: Какво печели човек, когато среща добри и когато среща лоши хора? Лошият ще ни направи по-смели, а срещата с добрия какви ще ни направи? Определете един човек, когото мислите за добър: какво ви радва у него лично вас? Определете един лош за себе си човек: какво може да ви радва у него? С какво ни радва доброто в света? Какво е радостно за нас, когато ни огражда зло? Психическа защита ли е радостта? От какво?

5. Изберете едно от правилата в темата, което най-много ви допада. Напишете стихотворение, нарисувайте рисунка или измислете сюжетно действие за анимационен филм по него. Покажете го на приятели и се опитайте да разберете дали са разбрали правилото чрез това, което сте направили? Преценете доколко сте успели. Важно ли е да умеем да изразяваме точно това, което искаме или сме решили, и защо? Трябва ли да се изразява радостта и защо? Какъв е изразът на веселието? Каква е разликата и трудността при изразяване на радостта и при изразяване на веселието?

Весел

*"**Радвайте се и се веселете**, защото голяма е наградата ви на небесата."* *(Мат. 5:12;СИ)*

*"**Светлината на праведниците свети весело**, а светилото на нечестивите угасва."* *(Пр. 13:9;СИ)*

*"**Весело** може да бъде **сърцето** само на разумния човек, който има знание. Защо? – Защото знанието носи за човека придобивки. Весел е човек, когато придобие нещо. Който иска да бъде весел, той трябва да търси онова знание, което носи придобивки със себе си."* *(59;105)*

*"Като говорим за новите хора, разбираме хората на слънцето, **които живеят с радост и веселие**. Те са жизнерадостни, щедри, лесно се справят с мъчнотиите си. И като страда, и като се радва, новият човек еднакво се прониква от вътрешна радост."* *(71;214)*

В своята Проповед на планината *(Мат. 5-7 гл.)* Христос ни учи, че когато изпълняваме Божиите заповеди и развиваме у себе си добродетели, имаме всички основания да бъдем весели и радостни, понеже усилията ни рано или късно ще бъдат възнаградени. За някои от нас – още в настоящия живот, а за други – в по-далечно бъдеще, в царството на Духа. Разбира се, Той няма непременно предвид материална награда. В повечето случаи става дума за морално удовлетворение, а най-вече – за живот в светлината на Истината. Същата тази Божествена Истина, която – отново според Неговите думи *(Йоан 8:32)* – ще ни направи свободни, ако я познаем и последваме.

В светлина и веселие живее човекът, който е праведен. На сърцето му е леко, душата му е волна птица, той преминава в полет през земните си дни. За него животът е веселие, **защото е проникнал в тайната на законите, въз основа на които се случва всичко около него и у самия него**. Неговата праведност се дължи на спазването на тези закони. Той е готов **да раздава на всички от неизчерпаемата си веселост** и така да направи и тяхното съществуване по-леко.

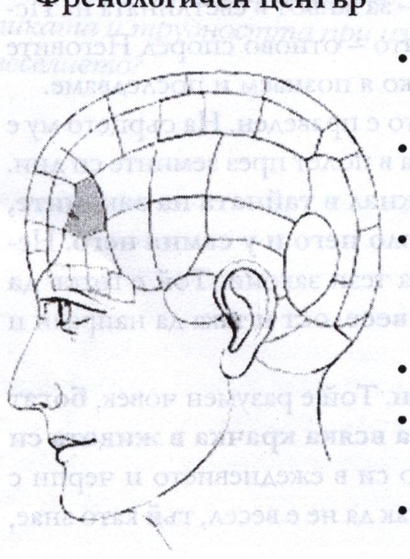
Весел е онзи, **който е изпълнил дълга си**. Той е разумен човек, **богат със знания и с уменията да ги прилага. На всяка крачка в живота си той придобива нещо.** Въплътил е знанието си в ежедневието и черпи с пълни шепи от благата на тази земя. И няма как да не е весел, тъй като знае, че върви по правия път.

Весел е и човекът на великата Божествена Любов. Сърцето му е преизпълнено с нея и той с готовност я разпръсква във всички посоки. **Когото докосне, утешава го и го развеселява**, ако е тъжен. Изпълва го с надежда, че утрешният ден ще бъде по-добър.

Новият човек – човекът с ново мислене и поведение – **живее в постоянна радост и веселие**. Той е слънчев, понеже отразява светлината на слънцето и я отправя в посоката, където от нея има нужда. Той е бодър и жизнерадостен, защото черпи силите си от вечния източник на живота – Божията Любов. Той **не се спира да предлага благата, които притежава, тъй като знае, че те са предназначени за всички**. Когато бъде изправен пред **изпитание, преодолява го с храбра стъпка и устрем, пред които отстъпва всяка трудност**. Покоят на сърцето му не може да бъде нарушен от никакви външни бури и урагани. На лицето му неизменно **грее усмивката на човека, осмислил своя живот**.

Когато ни нападнат неизбежните беди по житейския ни път, нека **насочим погледа си към живата, разумна природа**. В нея ще открием не само съвършена красота и хармония, но и отговор на въпросите, които ни измъчват. Придобили частица от нейната вечна мъдрост, ще решим с лекота проблемите на деня. И тогава подем, радост, **удовлетворение** и веселост ще изпълнят цялото ни същество. **Ще се присъединим към общността на новото човечество, което живее в Любов и съгласие и с ближния, и с Майката-Природа.**

Френологичен център



Веселието:

- е онова, без което не би имало никаква светлина;
- е нужно, за да понася човек по-лесно мъчнотиите в живота;
- е в естеството на човека, но и той при всяка своя мъчнотия трябва да работи върху развитие центъра на веселието у себе си;
- е вътрешен процес;
- е само в сърцето на разумния човек, който има знание;
- Знанието е следствие на придобивки. Весел е човек, когато придобие нещо;

- е резултат на умението да се размишлява, да се разсъждава, да си съвестен, да употребиш интелигентността и знанието си на време и успешно;
- е външен израз на умението да обичаме и да сме обичани;
- е резултат на духовна работа. Който иска да разбере веселието и да го има в себе си, следва да се стреми само към онова знание, което внася духовни придобивки в него.

Веселият:

- е освободил съзнанието си от всички странични смущения и се е свързал с разумната природа;
- като стане сутрин от сън, не бърза да се облече, а първо отправя ума си към Бога;
- е като невинно дете, което благодари на Бога за всичко, което Той му е приготвил през деня;
- живее с очакването да види какво ще му се случи и какво трябва да научи през всеки един ден;
- не планира деня, а следва Божествената му програма, внимава в знаците на съдбата и мисли върху тях;
- умее да поддържа в себе си будна мисълта, че Бог съществува, и каквото и да му се случи, Той пръв ще му помогне и ще го напътства;
- цени радостта;
- отговаря на радостта с веселието си;
- весели другите, света с радостта, която е вътре в него;
- има чувство за хумор и вижда хубавата страна на нещата в трудни моменти. Тогава е насочен към най-нужното, което може да се направи, за да го изведе то от ситуацията.

Самовъзпитателни методи

1. Кои от посочените преживявания следва да бъдат разграничени и причислени към топлината на радостта и кои към светлината на веселието? Помислете и определете:

- *получаване на отлична бележка в училище;*
- *раждане на дългоочакваното братче;*
- *цъфване на любимото цвете;*
- *четене на увлекателен роман;*
- *слушане на приятна музика;*
- *разговор с мъдър човек;*
- *среща с любим;*
- *писане на съчинение;*
- *намиране на дълго търсен отговор.*

2. *Размисъл:* Единството на радостта и веселието.

Въпроси за осмисляне: Възможно ли е човек да е радостен, без да е весел? Възможно ли е да си весел, а да не си радостен? Кои точно са разликите и приликите за различаване на радостта и веселието? Кой геометричен символ изразява най-точно единството на процеса радост/веселие: успоредни прави, синусоида (вълнообразна линия) или права, разделяща равнина на две?

3. *Изберете трима весели хора, които да наблюдавате, докато получите отговор на следните въпроси:*

Когато им се случи нещо тъжно, те: остават весели, остават с чувство за хумор или бързо възстановяват веселието си?

Когато им се случи нещо лошо, те: не се отчайват, не гледат песимистично на нещата или усилват вярата си?

Когато им се случи нещо радостно, те: веселят и себе си, и другите, споделят радостта си чрез веселие или говорят за чувствата си?

Направете изводи за характера и за ценностите на веселието.

4. *Самоанализ след поредица самонаблюдения. Когато сте весел, наблюдавайте се какъв външен израз давате на веселието си. Като весел или като тъжен: говорите по-добре, мислите по-концентрирано, вярвате повече в себе си? Обяснете си защо.*

5. *В продължение на 10 дни си водете дневник само на веселите неща, които сте преживели през деня. Какво разбрахте чрез това упражнение? С какво то бе ценно за вас?*

Любещ и обичащ

"Бог е любов." *(1 Йоан 4:8,16)*

"Любовта е *дълготърпелива, пълна с благост, любовта не завижда, любовта не се превъзнася, не се гордее, не безчинства, не дири своето, не се сърди, зло не мисли, на неправда не се радва, а се радва на истина; всичко извинява, на всичко вярва, на всичко се надява, всичко претърпява. Любовта никога не отпада... А сега остават тия три: вяра, надежда, любов; но по-голяма от тях е любовта."* *(1 Кор. 13:4-8,13;СИ)*

"Смисълът на живота *се заключава в* ***любовта към Бога."*** *(22;25)*

Христос ни учи да обичаме Бога, ближния като себе си и дори враговете си. Ала нужно е да обичаме и самите себе си. Оттам именно трябва да започнем. Без да се отнасяме с обич и уважение към собственото си "аз", не бива да очакваме, че ще проявим любов към някой друг или нещо друго. Най-чистото, най-безкористното и най-силното в любовта е това, че тя всъщност е нейният първоизвор - Божията Любов. А тя е по-дълбока дори и от майчинската. Следва да се стараем да изявяваме Божията Любов без страх и съмнение!

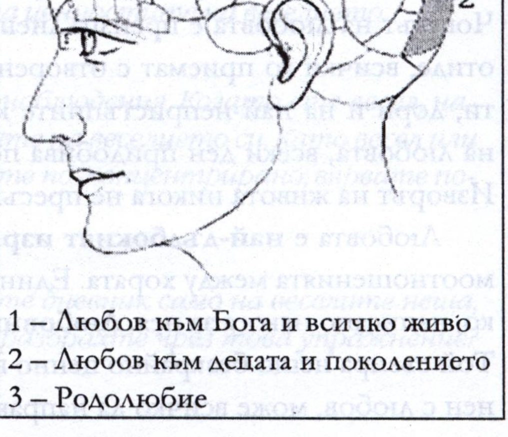
Първообразът на човека, който се отразява в душата му, е свързан с това тя да бъде място и извор на любов в него. И той да я носи навред със себе си по света, да я раздава щедро и безвъзмездно на всички и на всичко. Човекът на любовта е преизпълнен с мир, радост и веселие. Където и да отиде, всички го приемат с отворени сърца. Любовта отваря всички врати, дори и на най-непристъпните крепости. Който живее според закона на любовта, всеки ден придобива по нещо ново, прекрасно, непреходно. Изворът на живота никога не пресъхва у него.

Любовта е **най-дълбокият израз на човешката личност** и на взаимоотношенията между хората. Един жест на любов струва повече от всичко, написано някога за нея. **Любовният поглед** е сила, която твори чудеса. Той съзира нещо безкрайно ценно в своя вътрешен обект. Който е изпълнен с любов, може всичко да направи, нищо не може да му се опре.

Добродетели на Любовта

Свещено нещо е любовта. Тя посещава само ония хора, които са готови да разберат, приемат и приложат Божественото в човешкия си живот. Които съзират във външния живот вътрешната му възвишеност, единност, цялост, смисъл и ценност.

Любовта ни прави по-разумни, по-талантливи, по-красиви. Любовта е по-силна от смъртта! Който живее в нея и за нея, постига безсмъртие. Любовта е единствената всеобемаща реалност. В нея съществуваме. Чрез нея живеем. Тя е онази живителна творческа сила, копнеж и стремление, която дарява смисъл на кратките ни земни дни. Любовта е и най-вярната пътека, която ни отвежда до Бога, Който сам е любов.

Любовта е да виждаш себе си в другите, да даваш, да сгряваш, търпиш и внимаваш. Да харесваш, очакваш, работиш и страдаш. Да живееш осмислено, да възрастваш в служение.	**Обичта** е приемане, щедрост и благост. Благодарност, доволство, щастие, плод. Миг свещен, съкровено богатство и вярност. Доброта, прилив, чист и разумен живот.
"Обичай, прочее, Господа, Бога твоего." *(Втор. 11:1;РИ)* *"Любовта не прави зло ближному."* *(Рим. 13:10;РИ)* *"И хоругвата му над мене бе Любов."* *(Пес. 2:4;РИ)* *"Възлюбени, сега сме чеда Божии."* *(I Йоан 3:2;СИ)* *"Любовта е от Бога."* *(I Йоан 4:7)*	 1 – Любов към Бога и всичко живо 2 – Любов към децата и поколението 3 – Родолюбие

Знаете ли, че…

Обичащият не люби. Любещият не обича.

Когато си влюбен, ти не обичаш.

Неразбраната Божия Любов е човешкото влюбване.

И помислете защо:

Влюбеният, всъщност, не е разбрал, че Бог люби чрез него някого и от него се иска само да е проводник и да препраща Божието благословение към този човек, не да обожествява образа му.

Този, който люби някого опосредствано, като не разбира това, разочарова се от възлюбения на Бога, защото го пожелава за себе си и смята, че следва да бъде обичан.

Ако не умееш да обичаш, ти се влюбваш и тогава с всичко, което се случва, Бог те учи да обичаш безкористно.

Който се влюбва, загубва потока на любовта, понеже се опитва да я ограничи само в себе си.

Между двама: процесът на любовта е естествен и любовта е истинска, когато в отношенията помежду си те редуват ролите си: единият обича, а другият е обичан; след това първият става обичан, а вторият обича и т.н.

Ти ли си птицата в моето небе?
Аз ли съм птицата в моето небе?

Бялата птица в синьото небе?
Синята птица в бялото небе?

Златната птица в нощното небе?
Светлата птица в светлото небе?

Ти ли си небето, аз ли съм птицата?
Ти ли си птицата, аз ли съм небето?

Как искам да съм цвете,
а ти да бъдеш вятър –
светът да заухае променен!

след туй да стана вятър,
а ти да бъдеш цвете –
животът да е чудно подреден!

Любовта е извор. Изворът е, за да пиеш. Обичта е пиене от извора.

Пий само от извор!

Там изворите топли са, ти пиеш.
Събудиш ли се, в тях ще се умиеш.
Иди и пий! Иди и се умий!

На извори превръщам топлината,
изпълваща сърцето ми, душата.
Ела и пий! Ела и се умий!

Добродетели на Любовта

Любещият:	**Обичащият:**	**Влюбеният:**
• е радостен, целомъдрен, даващ, чува какво му се говори, свети, лекува. • удовлетворява, основава, обезсмъртява, привлича, прави нещата естествени, подобрява, преустройва, подрежда, икономисва, оживява, слиза, расте, подтиква, променя; • подрежда, оправя работите; • е невидим, далечен, без образ, сроден по душа; • регулира енергиите в организмите; • извор е на сили, блага, дарби; • е приет от всички добре; • се познава по радостта и хармонията, която внася между хората; • е разбираем и разбран от другите; • живее в рая.	• е весел, великодушен, вземащ, красноречив; • осмисля, развива, помага, вдъхновява, възвисява, придобива, пази, внимава, докосва, оценява, усилва, оздравява, увеличава, печели, урежда, внася разположение, свързва, разширява, украсява; • работи, живее и взима за другите; • търси отношения с хората; • когато обича и когато е обичан, знае, че така Бог се проявява; • е близък, конкретен човек; • прави другите щастливи; • не престъпва свещената ограда на друг човек, спазва дистанция; • става силен; • става обичан.	• е насочил любовта към нисшето, външното, илюзиите и сенките; • живее във влюбеността си, която представлява обсебване, корист и мъка; • още е далеч от понятието за любовта като принцип; • е далеч от изработването на добродетелите спрямо любовта и обичта; • се учи, че влюбеността не е състояние на любов, която не ограничава и само повдига, човека в развитието му; • разбира, че влюбеността е омагьосване, привързване към някого или нещо според външните му измерения: очите, косите, парите, дома, качествата и т.н; • изучава отрицателната страна на любовта и е неразбрана любов.

Любов и обич:

- Любовта е същност, обичта е смисъл.
- Любовта е разумна проява на живота, обичта е разумното проявяване на човека в своя живот.
- Любовта означава да дадеш, обичта – да вземеш, но така, че обмяната да е правилна.
- Любовта е мъжкия принцип в света и в човека, обичта е женския принцип.
- Любовта и обичта са едно космично течение, което като процес на обмен минава през всички живи същества.
- Любовта и обичта са разумна проява на живота, която съществува между частиците в материята и образува сцеплението, привличането между тях. Любовта и обичта подразбират връзка с нещата.

Любовта като принцип е във всичко и над всичко.

Вечна е само любовта.

Любовта ражда живота.

Любовта – това е Бог.

Най-великото и възвишено нещо в света е любовта.

Люби Бога, обичай ближния си.

Докато живееш в Божията Любов, ти ще ходиш при хората, а не те при теб.

Видове любов:

Висша любов	любов без обект, която не е между мъже и жени, братя и сестри, приятели, а тази, която те повдига, събужда към проява висшето в теб.
Истинска любов	която ни разкрива своята друга реалност, прави чудеса, неизменна е, трайна, вечна, внася подтик към добро, дава плод.
Велика любов	която минава през всички фази на любовта: животинска, човешка, ангелска, Божествена.
Мирова любов	любов на свръхсъзнанието, будността, любов към всичко и към Цялото.

Космична любов	любов на подсъзнанието, която е израз на връзката и единството с живота и разумността в Космоса.
Човешката любов	е светлина, изгрев и залез, Божията Любов е виделина, вечен изгрев.
Външна любов	животинска, любов със страсти, ограничения, товар и грехове, към слава, богатство и почести. Бива лична, приятелска, семейна, майчина, към обществото, човечеството, цялото. Тази стълба води до Бога.
Вътрешна любов	към висшето. Тя нашепва на човека, че всичко е за добро за тези, които любят Бога.
Физическа любов	която разрушава, изгаря, греши, без морал е.
Духовна любов	която утешава страдащия, повдига падналия, лекува болния, която топли, възкресява.
Божия Любов	Любовта на Бога към човека и всичко.
Божествена Любов	Любов към Бога и достойна за Бога.
Разумна любов	която произвежда добро и не произвежда зло.
Трайна любов	любов между хора, които първо обичат Бога.
Силна любов	е тази, която поглъща омразата.
Чистата любов	е безкористна и към всички.
Безкористна любов	която не се съмнява, която е доволна, че обича, не изисква, не иска отговор, не поставя условия, ограничения, не плаши.
Всеопрощаваща любов	тази, която ще спаси света, като прости всичко на всеки.
Всепояждаща, новата любов	която чисти, добрите повдига, а лоши те горят и страдат.
Безгранична любов	любов без страх, ограничения и тъмнина.

Видове обич:

Да обичаш	означава да умееш да даваш. Пръв обичай и не мисли дали те обичат.
Да си обичан	означава да умееш да вземеш. Който не умее да взема, не умее да дава.

Да обичаш един човек	обич, която не е още първа степен на любовта.
Да обичаш повече от един човек	означава да влезеш в първата степен на любовта като стремеж и да вървиш нагоре, да я развиваш: като чувство, сила, принцип.
Да обичаш всички	лесно е да обичаш всички, трудно е да обичаш едного. Ако обикнеш един човек истински, после втори, трети и се научиш всеки да обичаш така, тогава можеш да обичаш всеки.
Да обичаш всичко	да обичаш природата, доброто, светлото, създаденото от Бога.
Да обичаш Бога, Цялото	щом обичаш Цялото, можеш да обичаш и частите му, да живееш за Него. Цялото, Бог, включва всичко в себе си. Човек може да обича Бога, само ако е приготвил сърцето си.
Да обичаш себе си	да обичаш своята душа и да правиш всичко тя да се събуди, да прояви дарбите, светостта и добродетелите си. Да знаеш, че не си само личност онова, което си пред другите, външното, а и душа, неповторима индивидуалност, създадена от Бога, и дух, космичност, единна с всичко и с Бога. Себе си означава индивидуалността ти, душата.

Правила на обичта:

Обичайте така, както обичате себе си.

Обичайте, както искате да бъдете обичани.

Обичта между двама души означава взаимно втичане и изтичане на светлина, повдигане и взаимопомощ.

Обикнете първо ума, после сърцето, душата, духа и тогава тялото у някого.

Обичта пази свещено това, което другият пази.

Невъзможно е да не те обича онзи, когото обичаш.

Който ви обича, той намира, че всичко у вас е добро, защото вижда у вас предимно душата.

Трябва да знаеш защо обичаш някого, само любовта е незнайна.

Самовъзпитателни методи

1. Прочетете стихотворението. Отговорете на въпросите след него, насочени към разкриване на връзките между човешката и Божествената, между висшата и нисшата, между физическата и духовната любов и към тяхното логическо осмисляне и ценностно осъзнаване.

Далечната любов,
която ни сближава,
разумната любов,
която вярва, дава,
и вечната любов,
която всичко сгрява,
към теб ме водят,
светъл и пречистен.
Само към теб:
различен и единствен!

Кой е обектът на любовта в това стихотворение? Бог или човек?

Повод ли е едно влюбване да се замислим за любовта си към Бога?

Ако висшата любов ни повдига, а нисшата ни понижава като състояния, развитие, коя на какво ни учи и с какво ни е полезна?

Полезно ли е да виждаме у любимия човек най-хубавото, което Бог е вложил в него, и да не забелязваме лошото, тоест това Божествено у него, което той още не е осъзнал и развил? Ако е полезно, с какво?

Любовта ли е тази, която ни помага да различим различното, единственото, особеното, хубавото за нас?

Как са определени трите типа любов: вечна, разумна и далечна? Вие какво разграничение още може да посочите за тях?

Истинската любов включва ли вечната, далечната и разумната любов или е друг вид?

Виждането на прекрасното у някого ли го превръща в наш любим или това, че този някой е повод ние да преживеем себе си като прекрасни?

Кое е различното, когато имаме и когато нямаме любов към някого или към нещо?

Може ли да кажем, че когато обичаме Бога, всъщност обичаме Бога у всички, у някого, у себе си, умеем да обичаме по принцип?

Може ли да кажем, че когато обичаме човешкото, само не бива да забравяме Божественото, което го е създало? Какво означава това? Означава ли, например, че не бива да ограничаваме човека, когото обичаме? Че нямаме право да изискваме да ни обича точно този, когото ние обичаме?

Кое обичаме у човека – човешкото или Божественото? Можем ли да обичаме и двете заедно?

2. Упражнение в размишление върху библейски текстове. Прочетете внимателно посочените библейски цитати. Отговорете на въпросите, като потърсите посоченото теоретично решение в самите цитати.

"Бог толкова **възлюби** света, щото даде Сина Своего единородного, за да не погине **всеки, който Го люби**." *(Йоан 3:16;РИ)*

"**Възлюби Господа, Бога твоего**, от всичкото си сърце и от всичката си душа, и от всичкия си разум, и от всичката си сила. *(Марк 12:30;РИ)*

"**Бог**, обаче, Който е богат в милост, **за голямата Си любов, с която ни възлюби**, и като бяхме мъртви в престъпленията, оживи ни наедно с Христа." *(Еф.2:4-5;РИ)*

"Да говоря всички езици човешки и дори ангелски, **щом любов нямам**, ще бъда мед, що звънти, или кимвал, що звека..." *(I Кор.13:1;РИ)*

"Никой няма **по-голяма любов** от тази, да положи някой душата си за приятелите си." *(Йоан 15:13;РИ)*

"**Да имате любов помежду си**, както ви Аз **възлюбих**. Както **Отец възлюби Мене**, и Аз възлюбих вас; **пребъдете в Моята любов**." *(Йоан 15:9;РИ)*

"**Възлюбете Господа**, всички Негови светии; Господ пази верните, а въздава изобилно на ония, които се обхождат горделиво." *(Пс.31:24;РИ)*

"Понеже той е **положил в мене любовта си**, казва Господ, затова ще го избавя; ще го поставя в безопасност, защото е познал името Ми." *(Пс.91:14;РИ)*

"**Възлюбете се** усърдно един други от чисто сърце." *(I Петр.1:22;РИ)*

"Синко, **дай си мен сърцето и очите** ти да гледат моите пътища." *(Пр.23:26;РИ)*

3. *Ако приемем, че любовта е процес, насочен от Бога към човека, а обичта е процес, насочен от човека към Бога, тогава "да възлюбим" от библейските текстове какво означава: "да любим" или "да обичаме"?*

4. *Какво се има предвид в стиховете, където се казва "да положим любовта си" в Бога и "от всичкото си сърце", да Му "дадем сърцето си":*

Първо да обичаме Бога, а после другите.

Най-много да обичаме другите, а после себе си.

Да разчитаме на това, че Бог ни обича и винаги ще ни помогне.

От любов към Бога да обичаме и себе си, и другите.

Заради това, че Бог ни е създал от любов, и ние да Го обичаме и да проявяваме любовта Му.

Когато има любов в нас, да не я подтискаме в себе си, да я даваме на онези, които имат нужда от обич.

5. Кое от тези предположения ви се струва най-точно?

Може ли човек да умее да обича Бога, но да не обича хората? Възможно ли е човек да обича себе си, но да не обича Бога? Кое е ценното в това, човек да обича и Бога, и себе си, и другите?

6. В кои от посочените четири стиха любовта е еквивалент на живота, а безлюбието - на смъртта?

7. В кои два стиха се посочва, че човек едновременно следва да не се разминава в мислите, чувствата и действията си спрямо Бога; да чувства, да мисли и да прави нещата за Бога и следователно да Го обича, познава и изпълнява Волята Му.

В кои три стиха любовта на Бога към човека се определя като защита, ограда и помощ при ежедневните зло, страх или трудности?

8. Разсъждавайте върху посочения стих и решете кое от предложените тълкувания го изяснява най-добре за вас лично:

"Защото **любовта** е крепка като смъртта." *(Пес. 8:6;РИ)*

Любовта продължава и след смъртта.

Любовта прави човека безсмъртен.

Любовта не престава и след смъртта, тя продължава и в следващите животи.

Смъртта не може да унищожи и намали любовта ни към нещо или някого. Тя само временно ни отдалечава от него.

Смъртта е последна проверка дали любовта ни е била истинска.

9. Свържете със стрелки или означете с еднакви знаци (сърчице, слънчице, квадрат, триъгълник, лале, детелинка, облаче, усмивка) всяка поговорка от първата колона с поговорка от втората колона, с която си съответства по смисъл:

Любов и кашлица не могат да се скрият.

Един за друг родени, един в друг влюбени.

Господ забавя, но не забравя.

Обичат се като куче и котка.

Когато обичаш някого, обичаш и кучето му.

С приятел което се свърши, с пари не може.

Приятел се познава в беда, както златото в огъня.

Той му е трън в очите.

Обичай приятеля си и с гърбицата му.

Всеки обича когото му прилича.

Ще дойде Видовден.

Двама се карат, сто се радват.

С добър другар и в зло време е весело.

По-добре хиляда приятели, а не хиляда гроша.

10. Упражнение за различаване на видовете любов: равносметка. Спомнете си първото си влюбване. Какви от видовете любов му съответстват. Какви изводи може да си направите от това за себе си? Замислете се за последната си любов. Кои от видовете любов включва тя като преживявания? По-чиста ли е станала любовта ви?

11. Упражнение за разграничаване на любов и обич за себе си. Обичаш или любиш? Изберете някого, спрямо когото да извършите следния психически анализ:. Добър ли е към вас? Мек, магнетичен, предразполагащ ли е? Искате ли да го виждате, търсите ли го? Ако отговорите положително на тези въпроси, вие обичате. Ако ли не, но сте сигурни, че има любов помежду ви, значи го любите. Любим Божественото, обичаме човешкото у другия. Кои още признаци, показатели за разликата между обичта и любовта може да извлечете от темата?

12. Искате ли да придобиете качествата на любовта и да развиете любовта като добродетел у себе си, непрекъснато благодарете: за страданията и радостите, за богатството и сиромашията, за знанията и невежеството, за здравето и болестта, които ви се дават. Бъдете благодарен и душата ви ще може да обича. Започнете с написване на съчинение-разсъждение на тема: "Значението на благодарността за усъвършенстване умението да обичам". Използвайте всеки случай на недоволство и тъга, за да оценявате поводите за благодарност в живота си.

Заради това, че Бог ни е създал от любов, трябва да Го обичаме и да проявяваме любовта Му.

Когато има любов в нас, да не я задържаме в себе си, да я даваме на онези, които имат нужда от обич.

5. Кое от тези твърдения ви се струва най-точно?

Може ли човек да умее да обича Бога, но да не обича хората? [illegible] да не обича Бога? Кое е [illegible] човек да обича и Бога, и себе си, и другите?

6. В кои от посочените четири стиха любовта е свързана с [illegible], а безлюбието - на смъртта?

7. В кои два стиха се посочва, че човек [illegible] изпълнява Волята Му.

В кои три стиха любовта на Бога към човека се описва като защита, [illegible]

[illegible] Любовта е крепка като смъртта. (Песен [illegible])

Любовта прави човека безсмъртен.

Любовта не престава и след смъртта, тя продължава и в следващите [illegible]

Смъртта не може да унищожи и [illegible] любовта ни към нещо или някого, тя само временно ни отдалечава от него.

[illegible]

[illegible] поговорка от първата колона с поговорка от втората колона, с която си съответства по смисъл:

„Начало на Мъдростта...”

Добродетели на Мъдростта

Светъл

*"**Бог е светлина** и в Него няма никаква тъмнина."*
(I Йоан 1:5;СИ)

*"(Бог) е единичък безсмъртен и живее в **непристъпна светлина**, Когото никой от човеците не е видял, нито може да види."*
(I Тим. 6:16;СИ)

"Господ е моя светлина и мое спасение; от кого ще се боя? Господ е крепост на моя живот; от кого ще се плаша?"
(Пс. 26:1;СИ)

*"Пак им говори Иисус и рече: "Аз съм **светлината на света**; който Ме последва, той не ще ходи в мрака, а ще има светлината на живота."*
(Йоан 8:12;СИ)

*"Вие бяхте някога тъмнина, а сега сте **светлина в Господа**; постъпвайте като **чеда на светлината.**"*
(Еф. 5:8;СИ).

*"Вие сте **светлината на света.**"* *(Мат. 5:14;СИ)*

След като Бог сътвори невидимия ("небето") и видимия ("земята") свят, той призова Светлината да се появи. И тя се подчини на волята Му *(ср. Бит.1:1-3)*. Светлината става символ на Доброто още от мига на появата си в света *(Бит. 1:4)*. Съответно тъмнината се превръща в символ на злото. Контрастът между светлина и мрак, между добро и зло е от нравствено естество *(ср. Йоан 3:19 и сл.)*. В огромната амплитуда между полюсите на светлината и тъмнината се разиграва космическата драма на вселенския живот.

В Библията понятието "Светлина" се използва символично. С него се характеризира Божието присъствие и благосклонност към собственото Му творение, включващо и човека (както е възкликнал и псалмопевецът в цитирания *Псалом 26:1; ср. II Кор. 4:6*). Живото проявление на Божията светлина в земната действителност е олицетворено от Личността и Делото на Иисус Христос. Затова и Той има пълното право да заяви за Себе Си, че е Светлината на света и че който Го последва по земния си път, завинаги ще напусне владенията на мрака.

И тъй като Светлината отразява истинската същност на Бога (както свидетелства апостол Йоан Богослов в първия от приведените по-горе цитати), за човека да бъде светъл означава да отразява Божията светлина в себе си и чрез себе си. Онзи, който върви по пътя на Любовта и Доброто, се превръща в "чедо на Светлината" – израз, използван от апостол Павел

в посланието му към християните от град Ефес. Мисията на християните като деца на Светлината е да я разпръснат по целия свят.

Термините "свят", "светец", "светия" произхождат смислово от думата "Светлина". Това означава, че свят е онзи човек, **който дава възможност на Божията светлина да се излъчва от него** и да осветява пътя на неговите братя и сестри в живота. Святият човек е изпълнен със Светлина; тя пронизва всичките му мисли, чувства и действия и оставя златна диря по неговия житейски път.

Човекът на Светлината е **въплъщение на мъдрост**, непресъхваща любов и ведрост. Той се раздава навсякъде и на всички. Знае, че е получил дара на светлината от Небето и че не бива да го задържа за себе си. Светлината на неговото земно съществуване стеснява териториите на мрака в душите на хората и озарява пътеките на тяхното ежедневие.

Човекът на светлината е **посланик** на Божията Любов, Мъдрост и Истина.

Светлината:

- прави възможно виждането на цветовете, различаването на формите, проявата на разумния живот, съществуването на живота на Земята;
- през един прозорец не влиза, използва всички пътища и на едно място не спира, тя непрестанно продължава своя път;
- е аксиоматична, тя просто съществува и е абсурдно да я доказваме. Тя може да бъде изучавана, но според законите на нейното съществуване, които я определят, а не според тия, които ние познаваме, и според степента на мисленето и съзнанието ни;
- е фактор за развитието на човешката интелигентност;
- не е физическа величина, но се проявява физически и има влияние върху материята;
- духовната светлина, светлината на мисълта, светлината на съзнанието, светлата вяра, светлите идеи за бъдещето са различни психически измерения на светлината на деня, която познаваме като среда на материалния ни свят и живот;
- е това, в което няма сенки;
- е единствената реалност: избягвайте мисли и чувства, които внасят тъмнина във вашето съзнание;

- на ума дава бистрота и будност на съзнанието. Когато няма светлина в съзнанието си, човек се спъва, греши;
- ни учи да разпознаваме истинската любов от неистинската. Затова е важно да имаме стремеж към всичко светло;
- само разкрива красотата на живота и великото в света;
- е храна за ума и мисълта;
- е сбор от всички цветове и означава присъствие на всички цветове в едно;
- пречупена в скъпоценните камъни, активизира умственото развитие, интелигентността у човека и го огражда;
- която излиза от човека, е резултат и на неговата чистота.

Светлият:

- е светъл от чистота и чист като светлина;
- човек е просветен, посветен, светла личност, светец или светещ: това са само различни степени на проява и усвояване на светлината от човека според нивото и насочеността на неговото развитие;
- има поглед, в който светлината се излъчва като извор;
- внася светли състояния у другите и им влияе просветляващо;
- свети: на себе си, на другите, на целия свят. Той не крие светлината си от никого и никому не я отказва. Споделя знанията и учеността си, откритията и творчеството му са за благото и доброто на всички;
- е човек със светла мисъл, който се интересува само от онези знания, които внасят светлина в неговото съзнание и в това на ближните му;
- има светла, силна вяра, надеждите му са оптимистични, любовта му е истинска, чиста, безкористна;
- е съвестен, високо интелигентин, учен, вярващ, значим и ценен е за другите;
- е човек с универсални, хуманистични ценности, гъвкав и толерантен, весел и лъчезарен, жизнеустремен и на когото може да се има доверие;
- се лекува и владее начини да си въздейства чрез цветотерапия;
- вярва само в доброто, красивото, съвършеното, чистото, моралното, вечното, без да се колебае в избора и принадлежността си на тяхна страна;

- разпознава точно добро от зло, умно от глупаво, красиво от грозно, вечно от преходно, вярно от невярно, истинско от лъжливо, справедливост от неправда, любов от омраза и т.н.;
- има достатъчно знания и умствени способности интелигентно да избира, разрешава, осъзнава, оценява и успява да стои в светлината на житейската мъдрост.

Посветеният:

- силата на светлината и знанието правят човека посветен;
- всяко духовно посвещение е свързано с това, посветеният сам да е готов и да умее да влиза в контакт със знания от надсетивен произход: знанията за астралния, менталния, духовния, Божествения свят;
- има онова самовъзпитание и е минал такова самообучение, които му позволяват да черпи чрез интуицията си точни знания от всякакви източници в природата;
- разбира нещата и ги прилага, воден от смисъла за живота си, който е възприел;
- ако не работи и прилага, не е посветен;
- с всяко знание, което научава, увеличава светлината на съзнанието си и всяка светлина превръща в знание;
- всеки, който е посадил семе, полива го и то е започнало да расте, е в пътя на посвещението си. Посветеният е като растение, расте. Растенията нямат астрални тела. Посветеният няма неразрешени астрални проблеми;
- се е самоопределил в живота си, знае какво иска, никой не може да му попречи да го постигне или да се откаже от предопределението му.

Светещият:

- излъчва физическа светлина, видима с просто око от околните около тялото му. В природата съществуват организми, които фосфоресцират. На определена степен в своето духовно развитие човек би могъл да започне да фосфоресцира. Това зависи от множество психически и генотипни фактори;
- познава отлично законите на светилната в природата и ги владее до съвършенство;

- първо е бил просветен, светла личност, посветен, светия и тогава е започнал да фосфоресцира с тялото си;
- живее в единната реалност, в която материя и енергия са едно;
- Една бъдеща раса в света ще бъде на светещите хора. Те ще живеят в общество без затвори и наказания и няма да правят зло един на друг. Ще могат да разговарят телепатично, никой никого няма да може да излъже. Съвършенството и светостта на всеки човек от тази раса ще имат като следствие фосфоресцирането на техните тела. Физическата субстанция на тези тела ще бъде много по-фина и лъчиста от настоящата, разбира се.

Просветеният:

- има просветено съзнание;
- има насоченост нагоре и напред към светлото, хубавото, доброто в света;
- е осведомен, компетентен, точно предчувстващ какъв е ходът на просвещението в епохата, в която живее;
- е вещ, има вътрешен опит, познава индивидуалните и колективните педагогически методи, които водят до просвета на обществото;
- просвещава първо себе си, после другите и всичко това прави за повдигането на света. Той живее с убеждението, че светът може да се оправи чрез културно и научно просвещение.

Светлата личност:

- е личност, която е пример за другите, увлича ги, подкрепя ги в пътя на светлината;
- е притежание на човек, който има светеща душа. Неговата аура е силна, здравословна и чиста, лечебна за околните. В негово присъствие хората стават по-уверени, сигурни, спокойни, радостни, хармонични, с лекота започват да мислят и разрешават проблемите си;
- общуването с една светла личност докосва душата ти, осветява съзнанието ти за дълго време и те мотивира да мислиш правилно и оптимистично.

Самовъзпитателни методи:

1. Станете сутрин преди изгрев слънце. Наблюдавайте зазоряването, изгрева му. Как може да определите чувствата, мислите, копнежите, стремежите, изборите си, решенията си, вярата, преценките си, които сте имали през това време: като по-светли или като по-тъмни? Търсене на извод: Влияе ли наблюдението на светлината върху повдигането на настроението и съзнанието в човека?

2. Наблюдавайте звездно небе. Харесайте си една звезда, която имате усещането, че ви вика. Разкажете ѝ мислено за най-важния си проблем. Успяхте ли да го споделите без притеснения и преодолявайки донякъде безпокойството, възмущението, гнева или недоволството си? Търсене на извод: Светлината в съзнанието има ли връзка и каква с умението да вярваме и да се доверяваме на това, което иде?

3. Запалете свещ. Наблюдавайте я продължително. Охарактеризирайте просветленото състояние, което ви помогна да постигнете: успокоение, умиротворяване, точна мисъл, увереност, съсредоточаване и т.н. Правете опита в продължение на десет дни всяка вечер преди да заспите. Записвайте си характеристиките на състоянията си. Търсене на извод: Светлината на свещта какво освети в мен и около мен?

4. Прочетете стиха.

"Светлината в мрака свети и мракът я не обзе" *(Йоан 1:5;РИ).*

Изредете писмено или мислено всичко, което разбирате в този стих за себе си и то е важно, позитивно, ясно за вас.

5. Ако искате да работите сериозно върху умственото си развитие като цяло, освен всичко друго може да направите и следното. Намерете си добре обработен жълт топаз. Пречистете го, като стои във вода и морска сол едно денонощие. Насочвайте мисълта си към камъка, за да се свържете с неговите сили и енергии. Те могат да усилят у вас интелигентността, да избистрят съзнанието ви, да мобилизират умствените ви способности, да увеличат паметта, концентрацията ви. Водете си дневник, посветен на всички преживявания с носенето или използването на този камък. Нека той е лично ваш. Същото може да направите с добре, равномерно обработен къс планински кристал или друг естествен полускъпоценен жълт камък.

Развиващ се и растящ

*„Като новородени младенци, ламтете за неподправеното словесно мляко, та с него **да порасnете за спасение.**"* *(1 Петр. 2:2; СИ)*

*"**Растенето** и **развитието** на човека се заключава в усилието, което той прави, да постави доброто над злото."* *(69;55)*

*"Човек трябва да разбира **процеса на растенето**, което бива външно и вътрешно. Има и процес на почивка. В растенето си сърцето и умът трябва да вървят паралелно. ...Когато расте сърдечно, (човек) развива добродетели, които изграждат характера му. Когато расте умствено, той развива своите дарби и способности."* *(64;32)*

Растенето е разумен процес, който съпътства всички живи същества. Човекът е в състояние да го наблюдава у себе си и да го насочва в правилната посока. А това става единствено при хармония между неговите ум и сърце. **Развивайки** сърцето си, той придобива добродетели, които полагат основите на характера му. Израствайки в умствено отношение, човек дава възможност за изява на вложените в неговото духовно естество дарби и способности. По този начин хармонията между ума и сърцето у човека обуславя неговите собствени хармонични взаимоотношения с ближните, с природната среда и с Бога.

Главната задача на живота на човека е съсредоточена в правилното растене и развитие на неговата душа. Тя трябва да се развива, да израства, да се разширява – докато обхване цялата Вселена. Тогава можем да кажем, че е изпълнила предназначението си. Тогава всички ѝ се покланят като на достойна дъщеря на Всевишния. Ако човек спре своето развитие и израстване, той изпада в застой и непосредствено след това започва да регресира: и физически, и психически. Следователно **всяка болест, всяко неразположение, всички престъпления** между хората се дължат на **спиране процеса на растенето** в тях.

Словото на Бога представлява "твърда храна" за духовната същност на онези измежду нас, които са **дорасли до съвършенство**. А тя е твърда, защото не всеки успява да я "смели" – сиреч да я разбере, осмисли и приложи по жизнения си път. Онези, които съумеят, стават Синове на Небето – негови избраници, даващи пример на всички останали.

Развитието на човека, неговото духовно израстване е дълъг, бавен и труден процес. В лексиката на християнската Църква той се нарича "богоуподобяване", тоест постепенно пробуждане на най-дълбоката, Божествената природа у човека и придобиване на качества и добродетели, които го доближават до неговия Небесен Отец и Създател. Процесите на израстване и развитие са съпроводени с безчет изпитания по земния път на човешкото същество, с многобройни страдания. Ако ги приемаме със смирение и разбиране, те ни помагат да направим нова крачка напред към **вечната цел на развитието – съвършенството** *(ср. Мат. 5:48)*. Задачата на страданията е да ни научат на нещо. Ако се съпротивляваме, озлобяваме и ожесточаваме, значи не сме научили съответния урок. Ще се наложи да го повторим. И така – до пълното му овладяване. Тогава именно израстваме нагоре, в Духа. Страданията предлагат **условия за израстването и развитието**. От нас зависи как ще се възползваме от тях.

В процеса на своето духовно развитие и израстване ние засяваме семена чрез мислите, чувствата, словата и постъпките си *(ср. притчата за сеяча – Лука 8:4-18)*. Каквито семена посеем, такава ще бъде и реколтата, която ще съберем. Затова мъдрият човек посява добри семена.

В рамките на своето израстване ние се учим непрекъснато да различаваме добро от зло. А това никак не е лесно, понеже живеем в царството на привидността и относителността. То е изпълнено не само със светлина и мрак, а и с безброй техни разновидности, със светлосенки, полусенки, контрасти и заблуди. **Да се развиваш правилно**, означава да умееш да се ориентираш между тях по пътя си в живота и да поставяш всяко нещо на неговото правилно място. А то предполага доброто винаги да надделява над злото. Усилията на човека в тази насока предопределят и **ръста на неговото израстване и развитие**.

Развитието на човека следва да бъде **всестранно**. Той притежава неизмеримо богат физически, умствен, нравствен и духовен потенциал, който е длъжен да развие и прояви в неговата пълнота. Основна негова задача тук, на земята, е да се научи на правилно отношение към ближния, към природата и към самия себе си. Правилно да мисли, да чувства и да действа. А това е следствие от познаване, осмисляне, усвояване и прилагане на познанието за Бога, света, живота и човека. Всички страни в човешкото естество – **физическо, душевно-психическо и духовно**, се проявяват и развиват чрез различните качества и добродетели на характера и са критерий за **индивидуалното растене на съзнанието му и за всестранното му развитие**.

Речник за разграничаване на понятията

Растящ	който е подчинен на растенето като процес на натрупване на количество.
Развиващ се	който е подчинен на развитието като процес на превръщане на количеството в ново качество, позволяващ ново растене и насочен към прогрес.
Променящ се	който е подчинен на промени, измерими с физически показатели.
Прогресиращ	който се развива в посока напред и нагоре.
Еволюиращ	който е подчинен на всеобщата еволюция и работи самосъзнателно за самоусъвършенстването си в единство с нея.
Усъвършенстващ се	който подчинява саморазвитието, самовъзпитанието и самоусъвършенстването си на актуалните задачи и насоки на еволюционния ход; който прогресира така, че неговият прогрес съвпада с еволюционната посока на епохата, в която живее, и се включва позитивно в нея.
Саморазвиващ се	който самосъзнателно допринася за развитието си; който сам подпомага процесите на развитие в природата, в хармония е с тях и сам ускорява и оптимизира своето лично развитие.

Мисли за растенето и развитието:

- Всеки човек, създаден от Бога, има възможност да расте и да се развива.
- Растенето и развитието на човека се заключават в усилието, което той прави, да постави доброто над злото.
- Главна задача на сегашния живот, на живота на съвременния човек е правилното растене и развитие на душата.
- Престане ли да мисли, чувства и расте, човек престава да се развива.
- В природата има един велик закон, според който всички сили за растене и развитие се проявяват последователно. Не бива да се събуждат преж-

девременно сили и способности у човека, които той не може да владее и използва правилно, за да не предизвикат те отрицателни резултати за него и за цялото.

- Всеки човек трябва да си зададе въпросите: На каква степен на развитие се намирам? Докъде съм стигнал?
- Всеки човек е специален плод, който узрява на своето време: първо е цъфтенето, после – завързването, и накрая – плодът.

Растенето:

- е разумен процес с положителни резултати, който се извършва във всички живи същества, съработници в човешкото битие;
- бива външно и вътрешно, но паралелно и взаимозависимо;
- е външно, когато човек е студен, той задържа топлината в себе си; и е вътрешно, когато може да се каже, че човекът е горещ, сърдечен. Първият расте умствено и става по-интелигентен, вторият расте в добродетелите, които изграждат характера му;
- е процес, при който интелектуалните и емоционалните промени у човека вървят паралелно;
- е такова нещо, че когато бъде спряно, идват парализата, престъпленията, болестите, неразположението;
- започва, след като си събрал достатъчно енергия за това, починал си си добре, приключил си с дълговете си и си събрал материали, за да растеш. През зимата растат ли цветята? Почиват и събират сили за пролетта.

Развитието:

- се определя от начина, по който се извършват у човека процесите хранене, дишане, пиене, мислене, чувстване и действане;
- зависи от това, доколко правилно живее човек. Ако живее правилно, той е здрав;
- се ускорява, времето за него се съкращава, когато човек работи над себе си;

- на всеки човек си има индивидуален ход;
- е универсален процес в природата, всяко разумно нещо има нужда от развитие;
- следва да е насочено към хармоничната естественост и единството на човешката личност и индивидуалност;
- е резултат на контакт, на взаимодействието и обмена с нещо, по-развито от теб самия;
- е следствие на онова знание, с което сме съединили вярата си. Знание без вяра не развива;
- се ръководи от висшата разумност в природата по определени закони. Един от тях е: каквото и да ти се случи, ще се превърне в добро.

Растящият:

- се радва на растенето и повдигането на всяка душа и му съдейства;
- знае, че човек може непрестанно да расте само в средата на любовта;
- се е научил да не прекъсва, да не се разделя, да не се отрича от любовта си, за да продължи да расте;
- умее да расте и когато го милват, и когато го бият;
- не мисли как ще расте, той мисли за ученето, защото самото учене го води до растене;
- всеки ден расте в любовта си!

Развиващият се:

- като страда, знае, че по този начин му се дават условия за развитие;
- работи, учи и живее така, че да се развива всестранно;
- следи мислите му да се развиват и растат, да не са в застой, да не презреят, за да бъде развитието му естествено;
- дори при най-големите противоречия в живота запазва радостта си;
- знае, че всичко, каквото става, е допуснато от Небето и е или от любов, или за негово добро.

Самовъзпитателни методи:

1. Мислете върху посоченото изречение. Какво изразява то: принцип, закон или правило? За да отговорите правилно, помислете какви зависимости и между кои духовни и физически величини посочва то? Открийте петте верни следствия (частни случаи) от посочените по-долу, които следват точно от него? Бихте ли могли да обосновете или да обясните верността на тези твърдения?

Любовта възраства, мъдростта води до развитие – растящият люби, мъдрият се развива.

Следствия:

- Който люби, съзнанието му се разширява.
- Интелигентният е развил способностите си и умее да ги прилага в конкретни ситуации.
- Растенето води до развитие.
- Знаещият е развил паметта си.
- Мислещият е умен.
- Обичащият израства духовно.
- Обичаният е като цвете, което обичащият полива, и то е весело, расте.

2. Тест-самооценка на близкото актуално развитие. Прочетете текста. Отговорете на въпросите към него, насочени към анализирането и логическото възприемане и осмисляне на текста. Първо определете кой въпрос към кое или кои изречения се отнася. Накрая помислете какво разбрахте от текста? Изберете само една от посочените възможности, онази, която най-добре ви определя, за да разберете каква насоченост има актуалното ви развитие, посочена в ключа в края на темата.

Всеки трябва да работи, да се развива и да се усъвършенства. Има работа за всички души – напреднали и ненапреднали. Едно е нужно за всички живи същества – да изменят формите си, да излязат от ограничените условия, в които се намират. Всички хора се нуждаят от растене, от развитие, от разширение на душата и от повдигане на духа. Еволюцията включва усилията на човечеството да влезе в закона на прилежанието – в правилната проява на човешката деятелност.

Какво в текста се подразбира под растене и какво под развитие?
Каква е целта и задачата на еволюцията според текста?
Нужни ли са ти другите, за да растеш и да се развиваш ти самият?
Какво може да направи всеки за растенето и развитието си?
Какво се крие зад потребността да се развиваме, какво означава тя?

От текста разбрах, че:

- трябва да се развивам;
- имам нужда и мога да се развивам;
- имам възможност и искам да се развивам;
- раста и се развивам непрестанно;
- можем да растем и да се развиваме въпреки всичко и това е ценното.

3. Опит. Вложете в подсъзнанието и в свръхсъзнанието си желанието да растете и забравете за това, повече не мислете за растенето си. Помнете, че като се посее едно семенце, то трябва да бъде оставено да расте, а не да бъде разравяно от любопитство докъде е стигнало растенето му. Отстранете от себе си ограниченото, временното и оставете душата си свободно да се развива. След време ще установите, че резултатът е дошъл неусетно и е изцяло положителен. Растенето е Божествен процес, не зависи от вас. Не може да го контролирате, може само да му попречите. Пожелайте растенето и не се концентрирайте върху това пожелаване дълго. Знайте, че растенето е копнеж, а развитието е стремеж. Следвайте стремежите си и се отдавайте на копнежите си. Копнежите е нужно да са интензивни, а стремежите насочени. Вглъбете се и поискайте растеж за себе си.

4. Прочетете.

За да се развива правилно, човек трябва да обръща внимание едновременно на развитието на своя ум, на своето сърце и на своята воля. Наруши ли се хармонията на силите в организма, развитието престава да е правилно. Правилното развитие означава равномерно ниво на растене и развитие на интелектуалната, емоционалната и волевата сфера у човека. Надделява ли някоя от тях, правилността на развитието е нарушена.

5. Задача. Начертайте на око триъгълник с върха нагоре. Начертайте на ръка втори триъгълник, като се опитвате да е равностранен. Ако и в двата триъгълника една и съща страна е по-дълга от другите, тя отго-

варя на някаква неравномерност в равитието на личностната ви изява. Лявата страна има отношение към емоциите, дясната към интелекта, а основата към волята. Сега начертайте с линия точен равностранен триъгълник и може да си кажете, че искате развитието ви оттук нататък вече да се извършва правилно.

6. Прочетете текста. Отговорете на въпросите за анализ.

Всеки ден човек може да реализира поне едно малко нещо, което удовлетворява душата му. За да могат умът и сърцето му да се развиват правилно, да разбират и ценят проявите на Божията Любов. Нормалният живот е възможен само в хармонична среда. И неблагоприятните условия могат да се използват за нашето развитие, макар да изискват от нас по-голяма устойчивост и постоянство от благоприятните. Нормалното развитие е свързано с това, добрите ни постъпки да са повече от погрешните.

Какво е по силите на всеки да прави всеки ден по отношение на развитието си?

Що е нормален живот?

Кое развитие е нормално?

От чие развитие зависи развитието на ума и на сърцето?

Кога човек разбира и цени проявите на Божията Любов и кога това му е много трудно?

Какво е предимството на неблагоприятните условия пред благоприятните?

7. Прочетете правилото. Напишете колкото може повече аргументи в доказване на правилността му. Отговорете на въпросите за самоанализ и психотренинг.

Не отричай никой човек извън себе си, ако искаш да се саморазвиваш.

Какво бива и какво на бива да се отрича у човека?

Отричането на другия наказание в смъртна присъда ли е или емоционален затвор? За отричания или за отричащия се отнася това, което отговорихте на предходния въпрос?

Кого съм отрекъл досега? Напишете списък на хората, които сте отрекли. Срещу всеки напишете "Приемам го отново. Отричам" И запишете онова човешко качество, което ви е отблъснало от него. Например: "Иван – приемам го отново. Отричам само качеството страхливост."

Френологичен център



Завършете с положително утвърждаване: Всичко, което пречи на саморазвитието ми, мога да преодолея. Приемам всеки човек такъв, какъвто е. У всеки ме интересува предимно хубавото. Това е важното за моето развитие и за процесите на развитие в природата.

8. Докато си представяте растенето и развитието на едно семенце, мислете за едновременността, приликите и разликите в този двустранен процес. Спомнете си три момента от своя живот, когато сте имали силен стремеж да пораснете в някакво отношение. Спомнете си три момента, когато сте искали неудържимо нещата да продължат да се развиват. Помислете каква среда, какви условия и какви фактори са най-благоприятни за душевното израстване на съвременните деца. Напишете ги.

Ключ - отговори към 1.:

Възможни отговори:	**Показатели за актуалната характеристика на личното развитие**	**Показатели за неговата насоченост:**
• трябва да се развивам;	волеви тип личност	свободолюбие и себедоказване
• имам възможност и мога да се развивам;	умствен тип личност	образоване и интелектуалност
• имам нужда и искам да се развивам;	емоционален тип личност	себеизява, себеоткриване
• раста и се развивам непрестанно;	самоопределена индивидуалност	трансцендeнталност
• можем да растем и да се развиваме въпреки всичко и това е ценното.	независимост на ичността	стремеж към позитивно, хуманистично, духовно утвърждаване на собствената индивидуалност (душевност) сред другите в обществото

Съвестен

*"Затова и сам залягам да имам винаги непорочна **съвест пред Бога и пред човеците**" (Деян. 24:16;СИ).*

*"За чистите всичко е чисто, а за осквернени и неверни няма нищо чисто; на тях са осквернени и ум, и **съвест**" (Тит 1:15;СИ).*

Понятието за съвест е свързано с вярата в Бога. И по-точно – с разбирането за Бога като свят и съвършено справедлив Съдия. Затова и съвестта **представлява гласа на Бога в човешката душа.** Тя предполага да **умеем да долавяме Божиите нравствени изисквания към нас и да откликваме на тях със съответни мисли, чувства и дела.**

Не е лесно да **възпитаме съвестта си,** нито пък сме готови винаги да приемаме с готовност ролята й на **вътрешен изобличител.** Затова понякога сме склонни да заглушим гласа й или пък изцяло да го пренебрегнем. Ако човек реши да следва в живота си моралния закон на Бога, то съответно е длъжен и да Му предостави мисията на **водач във всички житейски обстоятелства.** Един от най-преките пътища за осъществяване на това водачество е именно да се **вслушваме в Неговия глас** в съзнанието си и да го следваме. Така съвестта ни неизменно ще бъде **чиста** и **светла.**

Апостол Павел ни учи, че съвестта принадлежи на всички хора и чрез нея те могат да осъзнаят каква е действително Божията същност и воля *(ср. Рим. 2:14-15)*. Самият той свидетелства, че във всеки миг се стреми да има **непорочна** съвест – и пред Всевишния, и пред хората (както казва за самия себе си в посочения по-горе цитат от книга "Деяния на апостолите"). Бог е Любов и безкрайно добър. Винаги е готов да ни прости и да ни даде нов шанс **да се променим към добро и да започнем отначало.** Ала това ни най-малко не отменя нашата нравствена отговорност. И когато ние престъпваме Неговите закони, викът на съвестта вътре в нас ни изобличава и ни **подтиква да се върнем към правия път.**

Човек, който притежава **будна съвест, проявява мъдрост** във всичките си начинания. Гласът Божий у него не му позволява да сбърка вярната пътека към Истината. **Чистият по сърце** притежава и чиста съвест. Онзи, който се е осквернил по пътя си в живота, заглушава гласа на съвестта в душата си. Той предпочита да не я слуша, понеже тя безпогрешно му разкрива степента на падението му.

Можеш да извършиш нещо нередно и никой да не те види. Това ще те направи ли спокоен? Съвестта ще те гризе, ще те преследва, докато не признаеш пред самия себе си, че трябва да поправиш грешката си. **Бог вижда всичко.** Целият свят, включително и най-тайните помисли на човешката душа, са разкрити пред Него като на длан. Дори и да извършим тежко престъпление, Той няма да бърза да ни накаже. Ще почака, за да види дали сме чули гласа на съвестта, дали и как ще реагираме на нейното изобличение. Ако сами се постараем да коригираме последствията от стореното, Той ще отдъхне с облекчение. Още едно Негово дете е научило важен урок в живота! Ако ли пък не се поправим сами и не пожелаем да се вслушаме в призива на съвестта, тогава Бог ще ни предаде урок – суров, но справедлив. Така че да запомним завинаги каква е Неговата правда и как да я различаваме от човешката. А най-вече – от собствените си интереси, желания и необмислени пориви.

Що е съвест?

- Ако някой извърши престъпление, страхува се, съвестта го гризе. Нещо отвътре му казва: "Престъплението ти не е никому неизвестно. Има един духовен, нравствен закон, според който ти един ден ще понесеш последствията на делата си!"
- Ако си направил погрешка и трябва да се изповядаш пред Бога: първо, трябва да се извиниш на потърпевшия, второ, да му възстановиш щетите и трето, да помолиш да ти се прости от небето. Прошка няма за неизплатени дългове. Съвестта подразбира осъзнаване на убеждението, че само компенсиране на справедливостта разрешава един грях.
- "Съвест" и "съзнание" са две различни понятия. Те имат обща основа, но различни посоки на проява.
- Съвестта не е нищо друго освен онзи вътрешен глас, който съди човека, когато не е преценил правилно вложеното в собствената си душа, потребностите на душата си, необходими като условие за правилното му развитие.
- Страхът може да бъде присаждан и облагородяван като съвест. Страхът е основа на съвестта и благоразумието.
- Съвестта има отношение към ума. Не можеш да си съвестен, ако не мислиш добре и право.

Съвестният:

- има права мисъл. Правата мисъл превръща енергиите на страха в съвест;
- знае, че да мислиш право, означава да познаваш правилата, които определят нещата, за които мислиш;
- отдава правото на всеки и пази своето. Убеден е, че има едно истинско право в света, което може да съвмести правото на всеки с правото на всички;
- се стреми към мъдростта на своите знания, убеждения, интереси, ценности, в своята интелигентност и ученост;
- не е прост и глупав;
- има висока съзнателност;
- слуша вътрешния си глас, гласа на висшето себе;
- върши всичко навреме. Цени времето. Но знае, че енергията е по-ценна от времето. Той пести енергията и умее да чака времето, определено за всяко нещо. Знае, че за всяко нещо се иска време;
- е трансформирал страховете на подсъзнанието и съзнанието си, облагородил ги е, като ги е превърнал в задачи, планове и цели в своето самосъзнание и свръхсъзнание;
- разграничава потребностите на своята личност и душа (индивидуалност). Не ги противопоставя, а ги съвместява. Знае, че от това зависи собствената му уравновесеност.

Самовъзпитателни задачи:

1. Психотренинг. Преценете какво не сте свършили днес (или вчера) както трябва. Спрете се на нещо, колкото и малко да е. Ако трябва, направете списък. Помислете върху всяка подробност. Отбележете срещу всеки пункт кои от посочените причини не са ви позволили да направите нещата, както трябва: разсеяност, невнимание, несериозност, недооценяване, недоверие, страх, съмнение, нечестност, лъжа, липса на време. Проиграйте на ум ситуациите още веднъж и за всяко нещо помислете, че го правите по правилния начин. Въпрос: Лесно или трудно бихте могли да коригирате грешките си, ако не се замисляте върху подробностите и пропуските си?

2. Дискусия, разговор или размисъл на тема: "Чистата съвест и вината". Основни подтеми за разсъждаване:

- Кои са характеристиките на чистата и нечистата съвест?

- Чистата съвест има пряко отношение най-вече към мъдростта, към истината или към правдата?
- Има ли вина с чиста съвест?
- Какво значение има искреността към вината и към чистата съвест?
- Алибито невинност ли е или има отношение към съвестта?

3. Размишление и ретроспекция на живота си. На тема: "Моята душа, моята личност и моята съвест". *Върнете се в два-три моменти от живота си и обмислете ситуации, които са били решаващи за развитието на вашата съвестност. Разграничете какви са били импулсите, желанията и интересите на вашата личност (външния човек, човека пред другите, човека в обществото) и на вашата душа (съкровеното, вътрешния човек, човека пред себе си) в тези моменти. Имало ли е противоречие между тях.*

Помощни въпроси:

Може ли човек да е съвестен, когато личността и индивидуалността му се стремят към различни неща?

Кое е по-важно и по-ценно да предпочетете при едно разминаване между личността и индивидуалността си? Защитата на чий интерес в себе си какъв резултат ви гарантира?

Доволни ли сте от съвестността си, проявена в избраните за самоанализ ситуации? Как осъзнавате сега нещата, с времето? Времето има ли значение и какво е то, ако има, за повишаване на съвестността ни?

Дистанцията на времето учи ли ни да виждаме по-ясно кога нещата са навременни?

Значима добродетел ли е съвестта и кое в тази добродетел е значимото за вас лично?

4. Съберете всички данни от темата, които могат да ви помогнат да обмислите кое е общото и кое е различното между съвест и съзнание.

Какво осъзнахте чрез тази тема за собствената си съвест?

Съвестно ли ви е, че не сте по-съзнателен в личния си живот?

5. Ако приемем, че вътрешният глас у човека, това е неговата чиста съвест, то опитайте се да си спомните няколко случаи от досегашния ви живот, когато вътрешният ви глас ви е предупреждавал и вие сте го послушвали. Направете изводи в следните направления: Ценно ли е да си съвестен? Какво печели и какво спестява съвестният в сравнение с несъвестния? По какъв начин съвестността допринася за духовното развитие на всеки?

Красноречив

*"Истински **красноречив** човек е онзи, който говори само хубави, добри работи. Сладко, **красноречиво говорене** е това, което кажеш и обещаеш, веднага да го изпълниш."* (43;314)

В старозаветната епоха еврейския народ пъшка цели четири века под египетско робство. И тогава Бог се смилява над него и решава да му помогне да се освободи. Той призовава Мойсей да поведе своя народ и да го изведе от земята на робството (Изх. 3-4 гл.). В началото бъдещият велик израилски пророк се съпротивлява упорито да приеме тази мисия. В желанието си да отхвърли огромната отговорност от себе си той се обръща към Всевишния с думите: "Моля Ти се, Господи, аз не съм красноречив, нито досега, нито откак си почнал да говориш на слугата Си, а мъчно говоря и съм тежкоезичен" (Изх. 4:10;СИ). Мойсей отлично съзнава, че ако не владее във висота красноречието — ораторското изкуство, не би могъл да възпламени устрема на поробените си събратя към свобода. Тогава Бог му казва, че неговият брат Аарон, известен с красноречието си, ще предава на евреите заповедите и наставленията, които Мойсей получава от Него (Изх. 4:14-16). Така и става. След редица перипетии и тежки изпитания Мойсей, начело на своя народ, напуска Египет и повежда множеството към Обетованата земя — Палестина.

Велика сила е красноречието! Блестящите оратори **грабват вниманието на аудиторията, повеждат съзнанието на своите слушатели в желаната от тях посока**. Майсторите на красноречивата словесност са в редицата на най-изтъкнатите **строители на човешката история**. Тя, мъдрата учителка на народите според Херодот, изобилства с примери за това, как **красноречието на изявени, с мощен характер люде е променяло съдбата на държави, народи, континенти и на цялата планета**. Ако целите им са благородни, хората, които ги следват, могат да извършат грандиозни дела в името на доброто. Но тежко и горко на онези, които се вслушат в красноречието на суетни, егоцентрични или обсебени от мания за величие водачи.

Словото притежава силата да твори, но и да разрушава!

Затова наш дълг е да **подчиним неговата употреба единствено на съзидателни цели**. На това ни учи и българският духовен Учител Пе-

тър Дънов. В представения по-горе цитат той определя като красноречив човек само онзи, който ***"говори само хубави, добри работи"***. Това е именно пример за **използването на творческата мощ на Словото за общото благо. Красивите, вдъхновени фрази изпълват духовното пространство със светлина. Те изграждат един невидим свят на уют и блаженство за нашите души.**

Правила на красноречие

- Малко да знаеш, но хубаво. Малко да кажеш, но добро.
- Малко говори, повече мълчи. Малко се тревожи, повече мисли. Излишното говорене е недопустимо.
- Не мисли, че си глупав. И не мисли, че онзи, на когото говориш, е глупав. Мисли, че си в състояние да предадеш най-великата мисъл. Мисли, че събеседникът ти е в състояние да възприеме тази истина.
- Щом говорите с някого, трябва да спазвате известно физическо разстояние и вътрешна дистанция между него и вас. И никога да не нарушавате това правило.
- Не мислете за човека неверни неща!
- Когато човек иска да произнесе една дума, той трябва да се освободи от нейното двояко значение.
- Който проповядва нещо, той трябва да носи в сърцето, в ума, в душата и в духа си неговия свещен огън. Само такъв човек – който люби, може да говори за любовта. Само на такъв човек думите имат смисъл.
- Докато не искат мнението ви, не бързайте да се произнасяте.
- Не говори, докато не си обмислил това, което ще кажеш. Не говори, докато не си почувствал това, което ще кажеш. Ако говориш, преди да си мислил и чувствал, приличаш на пукната стомна.
- Ако не знаеш, не говори. Изобщо никога не говори неща, които не знаеш.
- Пазете се от много говорене. Работи, без да казваш какво правиш или какво си направил. Говориш ли много за работата си, всичко ще развалиш. Оставете работата да говори сама за себе си.
- Никога не изнасяйте погрешките на хората. Ако трябва да кажете нещо, кажете най-доброто.

Самовъзпитателни идеи

1. Помислете и отговорете: Умението да говорим добре съвпада ли с умението да говорим за доброто у другите и съществува ли връзка между двете? Възможно ли е, говорейки, да не съумеем да защитим подобаващо доброто с думи и да останем неразбрани? Красноречието задължително включва не само умението да говорим добре, но и да говорим за доброто. Колко красноречиви хора сте срещали или може да посочите? Спазват ли те обещанията си? Нужно ли е всеки родител, учител и ученик да е красноречив? Отношенията между красноречивите отношения за бъдещото човечество ли са или са път към него?

2. Опитайте се да дадете логическо обяснение на правилата на красноречието. Какви научни основания могат да се приведат в тяхна защита, за да разберем необходимостта от спазването им? Кое правило ви интригува най-много и защо? Спестява ли ни спазването на правила в живота грешки и лутания?

3. Кое е по-важно: да имаш възможност и умение да се изкажеш или да бъде разбрано точно това, което имаш предвид? В какви случаи и при какви емоции хората си говорят "на различни езици"? Какви зависимости съществуват между красноречието, разбирателството и обичта между хората?

4. Установете кои предхождащи и кои следващи качества съпътстват развитието на красноречието у човека? Кои от едните и кои от другите притежавате лично? Изберете двама души, които са красноречиви. Оценете ги според предхождащите и следствените качества в три степени: 0 - нямат, 1 - имат слаба, 2 - имат добра изява на съответното качество. Различава ли се красноречието у единия и у другия и по какво?

5. Съществуват ли видове красноречие и кои са те според вас? Каква е разликата между вдъхновеното и внушителното красноречие? По какво си приличат и по какво се различават тези два вида красноречие? В кое от тях има и в кое няма наличие на насилие? Сравнете два текста на оратори и определете внушително или вдъхновено е словото им? Какво трябва да е идеалното красноречие – вдъхновено или внушително? Съществува ли вдъхновено внушение и внушено вдъхновение?

Интелигентен

*"**Интелигентността** е лъч, изпратен от духовния свят."* *(45;53)*

Връх в разцвета на славата си великият цар Соломон е посетен от Савската царица. Тя пристига в Йерусалим с керван камили, натоварени с всевъзможни богатства: злато, скъпоценни камъни и редки благовония. Изминала е целия този тъй дълъг път, за да изпита израилския цар с гатанки. Твърде много е слушала за мъдростта му и желае сама да се увери в истинността на чутото. Поставя пред нозете му всички скъпоценности като дар от далечната си родина и започва да го разпитва. А Соломон разкрива отговорите на всичките ѝ гатанки и отговаря на безбройните ѝ въпроси без никакво затруднение. И няма нищо непознато за царя, което той да не ѝ обясни.

Царицата от юга вижда с очите си огромната му интелигентност, породена от мъдростта му, и неизчерпаемите му познания във всички насоки на мисълта и живота. Възхищава се на приказно красивия му дом, на ястията, поднасяни върху трапезата му, на жилищата, облеклото и поведението на слугите му, на неговата ревност в служенето на Бога. При всичко видяно, чуто и преживяно, не се удържа тя и му казва развълнувана:

— Истина е всичко, което бях слушала в земята си за твоите дела и за мъдростта ти. И все пак не вярвах на думи, докато не дойдох тук и не видях всичко със собствените си очи. И едва сега разбирам, че на мен и половината от действителното не ми е била казана. Ти притежаваш мъдрост, интелигентност и богатство несравнимо повече, отколкото бях слушала. Блажени са твоите поданици, че те имат! Благословен да бъде Бог, Който те е поставил на израилския престол!

Тогава Соломон в знак на благодарност и признателност за топлите ѝ думи ѝ дава всичко, което тя пожелава, извън онова, което ѝ подарява с ръцете си. И така, щастлива, наситила сетивата и сърцето си, Савската царица потегля обратно към своите владения (III Цар. 10:1-13).

Интелигентността е рожба на Божествената Мъдрост. Само мъдрецът може да проявява **истинска, а не подправена** интелигентност. Понеже да си **отлично информиран**, все още не означава, че си интелигентен. Тъй както и да си интелигентен, все още не означава, че си **духовен.**

Като лъч, изпратен от духовния свят, интелигентността **изпълва човешкото съзнание със светлина и знание**. Интелигентният човек съ-

четава у себе си познанието за живота и космическите закони с висока нравственост. Тя именно го мотивира да използва своята интелигентност **единствено за целите на Доброто.**

Интелигентният човек е **чистосърдечен** и **искрен.** Той внушава **пълно доверие и подем** у всички хора, с които общува. Той е като извор, който непрестанно и безвъзмездно дава от себе си, и се радва, когато вижда, че ближните му изпълняват волята Божия. **Стремежът** на събратята му към Бога разпалва в сърцето му свещения пламък на порива към съвършенство.

Интелигентният е и твърде **похватен.** Той винаги **съумява да хармонизира** своето вътрешно състояние в съответствие с енергиите на Природата. Така всичките му начинания и дела завършват с пълен успех.

За да проявим своята интелигентност, ни е нужна среда от разумни същества като нас, които да ни дават подтик.

Външни признаци на интелигентност у човека:

- ясен и чист поглед;
- външна и вътрешна светлина у тази личност;
- линиите на носа френологично показват особеностите на неговата интелигентост;
- горната часта на главата, челото и ъгълът между носа и ухото показва колко голяма развита интелигентост е вложена у човека;
- тежестта и вътрешната организация на мозъка.

Правила за развитие на интелигентността в добродетел:

- Вярвай в интелигентността си!
- Знай, че си само проводник, носител, изразител на интелигентността!
- Бъди преди това честен, благороден, чистосърдечен, искрен!
- Търси средата на интелигентните хора.
- Проявявай уменията си, развивай способностите си!
- Бъди добър, мисли за доброто добре, прави добро!
- Не се отказвай от разрешаването на задачи, проблеми, дилеми!
- Мисли право, мисли добре!
- Стреми се към устойчиви чувства и волеви прояви!
- Развивай се всестранно!

- Бъди толкова интелигентен, колкото е окръжаващата среда!
- Бъди любознателен и любещ!
- Имай морален устой!
- Знай малко, но да е разбрано и приложено!
- Осъзнавай и цени!

Закономерности в развитието на интелигентността:

Когато духовното естество у човека започне да се проявява, едва тогава **започва да се развива** неговата интелигентост.

Интелигентността е показател за **степента на еволюционно развитие на човешкия ум.**

Само **умът** може да създаде истински условия за правилен, възрастващ живот. Само интелигентният знае как да се развива правилно.

Ако е **"високо интелигентен"**, човек е и **разумен**. Той умее да използва всичките си способности като условие за работа.

Интелигентността се основава на **личния опит**, на **опитностите** на душата, които интелигентният човек **съумява да приложи съобразно теоретичните си знания.**

Самопроверка - тест на интелигентно усвоеното знание от темата:

1. Отбележете само един от отговорите – най-верния, според вас, със знак кръг с точка:

1. Интелигентността е нещо, което:
 - имаме вложено;
 - получаваме наготово като духовен дар;
 - само трябва да използваме;
 - следва да използваме разумно, за да се развиваме.
2. Интелигентният:
 - разбира какво се иска от него, без много да му обясняваш;
 - и интелигентният е малко глупав;
 - е първо умен и действа разумно.
3. Интелигентността се отнася до:
 - ума;
 - сърцето и волята;
 - ума, сърцето, волята;
 - проявите на личността, но и на душата.

Умен

*"Който щади думите си, е **умен**; и търпеливият човек е благоразумен"* (Пр. 17:27;СИ).

*"**Умен** човек е този, който вижда най-малките погрешки в себе си, които никой друг не вижда. Той употребява своята умствена енергия не за някакви велики дела, но за постигане на най-малките неща, каквито никой друг не предприема."* (44;21)

*"**Умен** е онзи, който може да смени плача в радост; който може да смени скръбта в утеха; отчаянието – в надежда; омразата – в любов; невежеството – в знание; неправдата – в правда; робството – в свобода; сиромашията – в богатство; смъртта – в живот. Който и в най-голямата тъмнина може да намери път към Бога."* (94;335)

Умните хора знаят кога да говорят и кое мълчание е злато.

Умен е този, който е развил **самонаблюдение**. Чрез него той не само констатира кога греши в живота, но и своевременно реагира за отстраняването на грешките. И не се захваща изведнъж с грандиозни проекти, а гради характера си и **постига целите си стъпка по стъпка.** Умният върви от малкото към голямото, а не обратно.

Умен е човекът, **овладял до съвършенство себе си**. Неговият зорък и действен ум му позволява да изменя всички отрицателни външни и вътрешни условия в положителни. Казано с други думи – да превръща злото в добро. И в най-дълбокия мрак на земния живот той открива пътя към светлината. И го следва с цената на всичко. Защото знае, че това е единственият верен път към вечната Истина.

"Умният човек прави нещата красиви, а глупавият – хубавите работи разваля" (51;39). И още: *"Умният гради, а глупавият руши. ...Умният пише, а глупавият преписва. ...Умният печели, а глупавият губи"* (44;21). Използвайки контраста между ума и глупостта, авторът на тези мисли рисува с пестеливи щрихи крайните резултати от проявленията на умните и на глупавите хора. Очевидно твърде различни са плодовете, родени от ума и глупостта. Което ни подтиква да се замислим кои от собствените си действия следва да оценим като умни и кои – като глупави. *"По плодовете им ще ги познаете..."* – ни учи Христос (Мат. 7:16;СИ). Плодовете на използвания за добро ум са красиви и сладки, а тези на глупостта – грозни и горчиви.

Колкото по-умен става човек, толкова **по-трудни задачи за решаване му предлага животът**. Ала те не го плашат. Той се справя с тях с будно съзнание и пълна концентрация на целия си потенциал. И след тяхното решаване става още по-умен и по-силен.

Да си прекрасно осведомен все още не означава, че си умен. Умът се проявява в това, как **се справяш с проблемите в жизнения си път**. Дали успяваш да съхраниш чистотата на мислите, чувствата и постъпките си дори и при най-тежките изпитания в живота. На това е способен само умният човек.

Умът:

- трябва да бъде бистър, трезв, да схваща истината;
- и на младия, и на стария трябва да е свеж да възприема новото в живота, което иде;
- расте, води до умствено развитие у човека;
- е гъвкав, когато може да се бори с противоположните сили в природата, които действат в разрез с неговото развитие;
- е умението да ходим в пътя на светлината и всичко правилно да разбираме;
- е проекцията на менталния свят в психиката на физически живеещия човек.

Умен е, който:

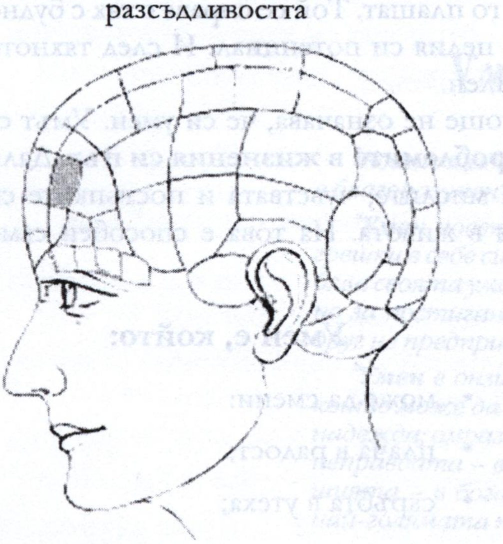
- може да смени:
- плача в радост;
- скръбта в утеха;
- отчаянието в надежда;
- омразата в любов;
- невежеството в знание;
- неправдата в правда;
- робството в свобода;
- сиромашията в богатство;
- смъртта в живот;
- в най-голямата тъмнина може да намери път към Бога.

Обективният ум е ум на фактите. Той трябва правилно да констатира нещата отвън – такива, каквито са.

Субективният ум е ум на законите. Той е правилно развит, когато човек правилно преживява нещата вътрешно.

Умът на принципите още не е развит у човека; проявява се у светиите, мъдрите, великите хора. Той се явява център, спрямо който субективният и обективният ум интегрират възможностите и функциите си.

Френологичен център на разсъдливостта



Умственото развитие:

- зависи от въздухообразните тела и елементи: от дишането, от въздушните планетни влияния, от етера, от качествата на въздуха, където живеем;
- зависи и от начина на дишане, от правилното вдишване и издишване;
- показва какви по трудност задачи можем да решаваме;
- се определя от степента на умението ти да се ръководиш сам;
- включва развитието на интелекта (умението да решаваме задачи), развитието на мисленето (способности за мислене и мисловни качества), развитието на информираността и паметта, мозъчното развитие и формирането на ментално духовно тяло.

Умният:

- следва пътя на Мъдростта;
- вижда най-малките погрешки в себе си, които никой друг не вижда;
- употребява своята умствена енергия не за постигане на велики дела, а за малките неща, каквито никой друг не предприема;
- лесно се справя с мъчнотиите, с неблагоприятните условия, в които животът го поставя;
- умният прави услуга на слабите хора, но не и на силните;
- не е външно щедър;
- има съзнание за това, което върши;
- като млад е знаел по-малко, а като стар знае повече.

Умният и глупавият:

- умният гради, а глупавият руши;
- умният прави нещата красиви, а глупавият разваля и хубавите работи;
- умният говори за мъдри неща, а глупавият за глупави;
- умният пише, а глупавият преписва;
- умният печели, а глупавият губи;
- умният различава бедния от просяка-търговец, а глупавият, и като дава, и като взема, е способен да загуби.

Знаещият:

- първо следва да е придобил светъл ум и тогава да се стреми към знания;
- за да придобие истински знания, човек трябва да живее предимно с душата си и да ѝ дава предимство пред личните изисквания, пред живота на личността си;
- има условия вътре в себе си и не се оправдава с липсата на външни материални условия, за да направи нещо;
- е онзи, чието знание е като извор вътре в него;
- не се отегчава от знанието, само ако знанието му е Божествено;
- се стреми само към знание, което осмисля живота му;
- има достатъчно светлина да разреши задачите на живота си.

Мислещият:

- озарява света със светлината на мисълта си;
- е истински мислител. Той знае, че ако нашето съзнание не се прониква от едно по-висше, Божествено съзнание, ние не бихме могли да мислим;
- знае, че мисленето е колективен и вътрешен процес за всеки;
- знае, че всяка мисъл, която излиза от него, отива в пространството и един ден ще се върне при него. Той дава енергия само на добрите мисли и само тях проявява;
- не приема отрицателните, лошите мисли, разграничава се и се дистанцира от заряда, насочеността им и от идентификация с тях;
- мисли правилно, добре и разумно.

Разсъдливият:

- е развил разсъдъка си – своя висш ум, който го води да правилното разбиране на причини и последствия;
- използва разсъдъка си, за да може да си помага, когато иска да преодолее някоя отрицателна черта в себе си;
- умее да се справя лесно с подозрителността си, като развива своята разсъдъчност;
- умее да разсъждава правилно и по този начин правилно решава въпросите си;
- е последователен в разсъжденията си;
- има будно съзнание и когато мисли за някого, знае, че не бива да пренебрегва умствените му способности, логическите и интуитивните му възможности и заложби.

Самовъзпитателни идеи и методи:

1. Прочетете текста и отговорете на въпросите към него, които ви помагат да размишлявате.

Сърцето и умът са две системи в човешкия организъм. Сърцето представлява симпатичната или вегетативната нервна система, а умът – централната нервна система. Функциите на двете системи се допълват взаимно. Ако служи само на сърцето си, без да участва умът, човек нищо не може да постигне. Сърцето е област, върху която умът работи. А умът не може да се прояви без сърцето. Така сърцето се явява област за проява на ума; и обратното, умът се явява област за проява на сърцето. Чувствата са материал, с който умът работи. Например, гневът е една проява на сърцето. Природата е вложила в човека сили, които противодействат на гнева. Тези сили се крият в ума. Като започне да мисли, човек постепенно се успокоява от гнева си.

Разумността е скрита в сърцето. Не можеш да разбереш сърцето, докато не разбереш ума.

Коя е органическата основа на ума и сърцето?

Умът и сърцето ли управляват нервната система или обратното?



Каква е връзката помежду им според текста?

Как умът влияе на функциите на сърцето? Как сърцето влияе на функциите на ума?

Върху какво се замисляте по-успешно – върху неща, които обичате или които са ви безразлични, и се опитайте да обясните защо?

Може ли да бъде наречен гневът състояние на отсъствие, спиране на умствената дейност?

Какво означава "разумно сърце" на ниво нервна дейност?

2. Прочетете текста и отговорете на въпросите след него.

Безпокойството у човека се дължи на сърцето. Когато сърцето ръководи ума, човек непрекъснато се безпокои. Когато умът работи активно, тогава човек има чистота, тих, спокоен, повдигнат и невъзмутим е. Тези състояния се сменят у човека всеки ден. Важно е да преобладава ръководството на ума. Защо? Ако дойде някакво фалшиво желание в сърцето ви, не го оставяйте да ви тревожи, не му противодействайте. Кажете му: "Ще бъде, ще бъде!", и така то ще се трансформира. Когато сърцето ръководи, желанията ни се сменят често. Ту едно решаваме, ту друго и нищо не довършваме, накрая ставаме своенравни и пасивни. За да не става това, стремете се умът ви да е активният, ръководещият у вас.

Кои са качествата на човек, у когото сърцето взима връх над ума, и друг, у когото умът обикновено взима връх над чувствата?

Можем ли да наречем интелектуалеца човек, у когото умът винаги ръководи сърцето?

Можем ли да наречем притеснителния човек сърдечен и ако да – защо?

Умственият тип човек възможно ли е да стигне дотам, че да не умее да проявява чувствата си, и нормално ли е това?

Важно ли е човек да мисли върху чувствата си активно? Важно ли е да чувстваме онова, което мислим и говорим, и защо?

3. *Нарисувайте схема на включване и взаимоотношения между думите, според както ги разбирате: знание, информация, мисъл, мъдрост, познание, съзнание, узнаване, умозаключение, мозък, нервна система. Ако ви затруднява, отначало изобразете само отношенията, в които сте сигурни, частично и по-късно заедно. Ако трябва да ги представим като концентрични кръгове един в друг, как бихте ги подредили?*

4. *Как разбирате мисълта, че Любовта е център на ума?*

Изберете най-точното й тълкувание от посочените предложения:

- Мислите извират, когато чувстваме онова, за което мислим.
- Да отправиш ума и сърцето си към Бога, означава да имаш магична сила в себе си.
- Да обичаш някого, това означава да мислиш и да разбереш, да намериш кое е хубавото у него.
- Мир в душата и успех в живота има онзи, който схваща, проумява, познава единството на любовта.
- Красивият ум мисли право и намира решението в онова, което е еквивалент на любовта.

5. Препишете красиво изречението: Умът се развива, когато човек мисли, помни, съзнава, познава, учи, вярва, свети. Запишете в колонка изреждането на глаголите и срещу всеки нарисувайте символ, образ. Рисувайте с жизнерадостни цветове.

6. Упражнение за дисциплиниране на ума. В ума ни могат да влязат всякакви странични идеи, затова следва да се приучаваме да дисциплинираме ума си. Недисциплинираният ум е като див кон, който не стои зад огради доброволно.Дисциплинирането е изкуство и велика сила, когато човек я овладее в самия себе си, не спрямо другите. С дисциплиниран ум човек може да си създаде характер, на който може да разчита, и да бъде господар на себе си. Злото и доброто в живота идват, но важно е с какъв ум ще ги възприемем.Години са ви нужни да дисциплинирате ума си, да сте тихи, несмутими и спокойни при всички събития в живота, за да имате това умствено условие да решавате задачите си правилно. Някой е недоволен от ума си, друг от сърцето, а трети от волята си. Бъдете доволни от ума си, работете върху него и контролирайте чрез него сърцето и волята си да се проявяват само разумно. Стремежът ви да бъде да създадете хармонична аура в стаята си; или да имате такъв кът някъде. Това е мерило за дисциплината на ума.

7. Опит. Колкото пъти ви дойде наум нещо отрицателно като самооценка през деня, веднага го повторете в положителна степен. Срок: десет дни. Например: Ама съм и аз!/Ставам все по-добър. Или: Пак сгафих./ Вече трябва да се науча да съм перфектен. Или: Нищо не става от мен./ От мен ще стане най-доброто.

8. Упражнение за концентриране на ума. Във всички духовни школи, тези на древните египтяни, вавилонци, индийци, евреи и т.н., са имали различни методи за контролиране на ума. За себе си изберете такива методи, които ви привличат. Контролът на ума започва от контрола над мозъка и над отделните органи в тялото. Например, правете опити да местите болката, когато нещо ви боли. Болка, която се мести, ще мине. Концентрирайте се върху центровете на известните ви добродетели, за да се събира там повече кръв и те да се активизират и развият. Когато мислите за нещо, мислете само за това и нищо друго да не е в състояние да ви отклони. В един момент правете само едно нещо и непременно мислете какво правите, мислете върху него. Контролът на ума включва контрола над мисълта.

9. Опит. Правете опити да мислите правоговорно с цели думи, като не допускате мисълта ви да е поредица от дума, половин дума, образ, емоция, сетивно усещане, волеви импулс и т.н. Когато връщате мислите си многократно през деня и си ги повтаряте изговоримо, ще разберете, че това е важен ключ към собствените ви желания, съзнанието ви и към успеха.

Речник на разграничителните понятия:

Умен който има добре развит ум, говори умно, постъпва умно, има разумно сърце. Включват се способностите на мозъчната дейност и на централната нервна система, които определят качествата на паметта, мисленето, говоренето, писането, решаването на проблеми и ученолюбието.

Мислещ който мисли право. Правата мисъл обуславя здравословни органични функции и състояния в организма. Ако получиш сърцебиене от една мисъл, тя не е права.

Знаещ който знае и има знания. Знанието може да е външно (теоретично), вътрешно (преживяно), приложено (теорията, изпробвана на практика), практическо (изведено от практиката) и опитно (изведено от интуитивно прозрение или житейския опит).

Учен който се учи, учи другите, научил е много, учеността му е наука.

Мъдър който разбира природната разумност и следва Божията Мъдрост, надхвърлящи материалните параметри на нашето мислене, разбиране и решение на въпросите.

Интелигентен който умее да решава проблеми, да намира отговори, да прави открития.

Информиран който е подготвен с голямо количество информация и я използва, за да мисли, да търси интелигентни решения, да усъвършенства теорията на познанието и науката, да учи и да постъпва мъдро.

Разбиращ който умее да обяснява явленията и фактите такива, каквито са, с техните взаимозависимости и особености.

Логичен който има силни логически способности за мислене.

Разумен който знае, че само мъдростта води към истината и че целта на мъдростта, знанието, интелигентността, ученето е само истината. Разумният не разчита на нещата, които са верни, но не са истина. Той следва личната си самоопределеност към природната Разумност.

Гениален

*"**Геният** носи силата в себе си."* *(89;143)*

"Геният разбира и прилага правилно законите на природата." *(89;128)*

*"**Гениалният** прави нещата достъпни за окръжаващите."* *(79;92)*

Старозаветният еврейски цар и пророк Давид е между най-известните библейски персонажи. Историята му е разказана от книга I Царства 16 глава до книга III Царства 2 глава. Най-прочутият му подвиг на воин е победата над филистимския герой – гиганта Голиат (I Цар. 17 гл.). Неукрепналият още физически по онова време юноша Давид, който пасе овцете на баща си във Витлеем, с остър ум и възхитителна съобразителност надвива противника си, надвишаващ го многократно по сила и снаряжение. На 30-годишна възраст той е помазан за цар над Юдиното племе, а след двугодишна гражданска война става цар на всичките 12 израилски племена. С хитрост и непостижим тактически усет превзема град Йерусалим и го превръща в своя столица. Впоследствие като мъдър владетел и храбър воин предвожда Израил в победоносна война срещу съседните народи, която утвърждава младата израилска държавност и полага началото на ярко изразен материален разцвет.

Дори и само това да бе извършено от Давид в дългия му живот, би било напълно достатъчно името му да заеме достойно място в старозаветната и израилската история. Но има и още нещо, което украсява образа му с нежните багри на лиричното творчество и богоотдадеността. Давид е изявен певец и песнописец (ср. II Цар. 23:1), автор на 73 от библейските псалми. В тях той е излял душата си, дал е израз на съкровената си вяра в Бога, на най-интимните си радости и скърби, надежди и крушения. Музата на неговата богоозарена поезия го е дарила с щедър талант, преминал през вековете като лъч на красота и словесно изящество, съхранен върху страниците на свещената Книга. Затова и неслучайно евреите виждат в негово лице идеалния цар – предвестник на бъдещия Месия, Който действително се появява в родословието на Давид.

Един измежду стотици хиляди или милиони хора дотолкова е надраснал своето време, че справедливо го назоваваме "гений". Той проправя

нови пътища, по които след него поемат по-малките му по духовен ръст братя и сестри. Често езикът му е непонятен за съвременниците му. Ала минават десетилетия или дори векове и **посланието му се превръща в пътеводна звезда за човечеството**.

Геният съчинява музика, която завинаги **остава в съкровищницата на планетарната култура и изкуство**. Тя ще бъде слушана, докато свят светува, понеже от нейните дълбини блика красотата на Божественото царство.

Геният пише книги и съчинява поезия, които **променят навеки представите на хората за прелестта на изказа и за мощта на въздействието на Словото. Защото той е посланик на Божията Истина и Мъдрост.**

Геният извайва скулптури, които запечатват за поколенията духа на времето. Във всяка епоха те ни **говорят на най-актуалния език** – този на **съвършеното отражение на реалността**.

Геният издига сгради и паметници – **образци на историческата памет на човечеството**. В тях е стаен поривът към съвършенството, а величието им дарява криле за полет на въображението.

Геният **повежда народите към светлия хоризонт на бъдещето**. Заревото на неговите идеи разстила яркия плащ на виделината върху мрачните до този миг крепостни стени на старото, отживялото, загниващото... И се ражда един нов свят. *"... Ново небе и нова земя, на които обитава правда" (II Петр.3:13;СИ).*

От гения блика **силата на всемогъщото прозрение**. Геният **общува с природата на нейния собствен език**. От неизчерпаемото ѝ разнообразие той заимства форми, в които излива съдържанието на идеите си. Природата е негов учител и верен съратник по пътя на самоосъществяването. Тя е и тази, която изтъква неговата гениалност. Мнението на човеците не е от значение.

Геният се отличава с **непостижима простота на израза**. Той **свежда с един замах най-сложните уравнения на живота до една простичка и достъпна за всички формула**. Дали името му ще бъде поставено пред формулата или не – това не го интересува. Той продължава напред.

Геният е **пълноводна река**, в която се вливат хиляди малки поточета и рекички. Неговата единствена цел е безбрежният океан на Божественото съвършенство. В стремлението си към него той увлича и безбройните множества на онези, които са решили да го следват.

Духовният взор на гения пронизва глъбините на Битието. Вселената **разкрива с готовност пред него своите тайни. Тя знае, че те ще бъдат предложени в дар на общото благо.**

Геният **не познава умора**. В сърцето му гори **огънят на пресътворението.** В съзнанието му се кръстосват **измеренията и траекториите на космическата необятност.** Цялото му същество **пулсира в ритъма на Божествения творчески размах.**

Затова геният е **образ и пратеник на Твореца в света на материята.**

Способен:

- всеки човек има способности в себе си; от тяхното развитие зависи качеството на неговия здравословен живот; здравият може да използва повече способностите си от болния.
- когато човек мисли, чувства, постъпва, всички способности се проявяват в него; способният развива способностите си, когато мисли право, чувства право и постъпва право.
- способностите имат връзка с развитието на добродетелите у човека; всяка добродетел е почва, върху която има условия да се проявят определени способности; способният полага грижи не само за своите способности, но и за своите добродетели.
- развитието на една способност се повлиява от дружбата на човека с някого, който я притежава; способностите и дарбите имат магнетична сила; способният се ползва разумно от този закон на повлияване и внимава с кого дружи и се свързва.
- Христос е казал: "Комуто много е дадено, от него много се иска"; колкото по-големи способности има човек, толкова по-голяма отговорност има за тяхното използване и толкова по-висока нравственост му е необходима.
- в своя обикновен живот човек може и да не се стреми към нещо велико, съвършено, Божествено; тогава той не може да събуди и развие вложените в него висши способности, които духовната му същност притежава; съвременният човек използва минимална част от капацитета на своето съзнание (мозъкът е само проводник на съзнанието, на духа); едни от причините за това са нагласата му да се стреми предимно към уреждане на материалния и социалния си живот, липсата на светли идеали, възвишени чувства и високо благородни постъпки, нехайството към природата и нейната висша разумност, която го е създала - Бог.
- има условия и методи за правилното и нормално развитие на способностите у човека, но за да има усет за тях, човек трябва да полага постоянно усилия да се самовъзпитава.

- неправилното развитие на способностите може да доведе до депресия, шизофрения, комплекси, несполуки, понижаване моралните и волевите качества на характера, болести, агресия.
- за способния, който се учи и работи, всичко е постижимо: и талантлив, и гениален може да стане.
- усъвършенстването на човека минава през развитието на неговите индивидуални (специфични) и общи (социални) сили и способности.

Даровит:

- даровитият оценява това, което природата му дава, и го използва разумно; много хора умират, без да са ги развили, без да са разбрали какви богатства носят в себе си; даровитият е разработил някои от дарбите, вложени в него.
- няма човек без дарби.
- човешките дарби са от Бога; Божият Дух е вложил в нас ред сили, способности, дарби, които ние трябва да разработваме.
- дарбите са събрана от стотици хиляди години енергия в човешката душа в известна посока; даровитият я използва.
- дарбата е резултат на усилието, което човешкият дух прави, за да постигне нещо; даровитият е работил в миналото, работи неуморно и сега.
- предаването на дарбите по наследство не е механически, несъзнателен процес; то се дължи на вътрешния съзнателен напор на този, който ще ги наследи, който се проявява навън; дарбите не се дават даром; те са резултат на много опити в полето на живота от преди; не се става даровит за един живот; разработвай дарбите, които вече имаш.
- дарба назаем не може да се даде; от полза са само личните дарби; даровитият разчита на вложеното в него, него развива.
- хората се допълват помежду си чрез различните дарби, които са развили; даровитите хора се обменят, като си помагат чрез своите дарби.
- има зависимост между развитието на дарбите и добродетелите у всеки човек; една дарба в сегашния живот се дължи на развитието на известни добродетели от предишните животи; даровитият има развити добродетели.
- признайте в себе си дълбоко, искрено, че не сте използвали условията, които ви са били дадени, и в бъдеще ви предстои много работа; почти всеки човек е имал добри външни и вътрешни условия, дарби, които не

е използвал; даровитият има вътрешни условия да развива дарбите си и не се спира пред липсата на външни условия.

- във всеки живот трябва направим поне малко за развитието на всяка наченка на дарба у нас, за да не заспи, да не се загуби; ако ви се рисува, пее или танцува от време на време, наистина го правете, защото е важно; даровитият се подчинява на импулсите на своите дарби.
- когато човек се обърне към Бога с вяра и с любов, у него се събуждат спящите му сили, способности, дарби.

Гениален:

- гениалният е израз на възможностите и на колективното усилие на множество души, които от векове са работили в известно направление; геният не живее за себе си, той е колективен дух, т.е. израз на колективното желание на множество хора.
- майката и бащата на гениалния са също гениални; гений може да се роди само от добродетелна майка и от умен баща.
- гениалността е сбор от множество таланти.
- нервната система на гениалния е по-фина, добър приемник и предавател е; всеки елемент в организма му е гениален и представлява точно определена математическа величина.
- умът на гениалния има всестранно добре развити способности в положителна насока.
- гениалният няма много недостатъци, слабости, но поне една му е останала; вследствие на това той все още е свързан със земята; това го дели от пътя към светийството.
- погледът на гениалния е дълбок; той е свързан с цялото битие.
- гениалният разбира и прилага правилно законите на природата; той владее принципите на живота.
- всеки човек може да работи съзнателно, за да прояви своята гениалност.
- човек трябва да учи от онези, които стоят по-високо от него; вярвайте на всички добри и гениални хора, които говорят на вашия ум, на вашето сърце, на вашата воля и вашето тяло.
- ако милиони хора съсредоточат мисълта, чувствата и желанията си към някого, който иска да стане гениален, той ще бъде център, фокус, в

който техните добри мисли и чувства се съсредоточават; така той става израз на всобщото желание.

- гениалният пише красиво, чисто, правилно; не обича да преписва произведенията си.
- когато разговаряш с гениалния, той те изслушва внимателно, изучава те, не те унижава. толерантен е към всички.
- гениалният има високо съзнание, непоколебима воля; работата, която извършва, е непрекъсната; и буден, и спящ, той работи умствено.
- за предпочитане е според природата, а не според хората да е призната гениалността ти.
- гениалният прави нещата достъпни за окръжаващите.
- ако средата, в която се развива гениалният, не е гениална, той не може да стане гений.
- гениалният променя условията, а не те него; силите на природата му се отзовават.

Развитието на способностите зависи:

- от връзката ти с други способни хора, таланти, светии, възвишени същества, Бога; тази връзка може да е с различно качество и под формата на дружба или на мисъл, копнеж, стремеж, идеал, ценност, решение да си като тях или да се поставиш на тяхно място; тази връзка е необходима, за да се предизвика събуждането или правилността на използването на твоите лични вложени способности.
- от развитието на интелектуалните способности и качества, свързани с мисленето, паметта, нравствената мъдрост и истинолюбието.
- от любовта като среда, която събужда подтик към развитие на всички наши способности, като съгласува тяхната дейност с общата колективна дейност на вселената.
- от наличието на вътрешен индивидуален висок морал, на стремеж към възвишеното, вечното, съвършеното, необикновеното, висшето.
- от личната работа, усилия, внимание, оценяване на важността, ценността, необходимостта на способностите за самия себе си.
- от интензивността, с която се развиват и проявяват; способностите имат минимална и максимална степен на развитие.
- човек трябва да работи сам, за да се убеди, че е способен, да повярва в своите способности, на които може да разчита.

- пълното физическо и психическо здраве е необходима среда за проявата и развитието на способностите, дарбите, талантите и гениалността.
- ученето пробужда способностите ти; учи се навсякъде и от всичко; животът е училище за развититето на човешките способности и дарби.
- способният разчита на вложеното в него и го използва, за да напредва.

За да си даровит, трябва да развиеш дарбите си:

- детето се ражда със способности (да говори, слуша и чува, да мълчи, да пише) в зародиш; то трябва да работи ежедневно, за да ги развие и да се проявят на тяхна основа дарбите му (да е красноречиво, изразително, обаятелно); не пренебрегвайте дарбите си, не работете върху това, което не е вложено във вас; разработете собствените си вътрешни богатства – дарбите.
- от човека зависи да развие способностите и дарбите си, да стане учен, силен, богат - от неговите собствени усилия, решения, ценности и от осъзнаването на дарбите като нужда за формиране на собствената индивидуалност - душата.
- дарбите могат да започнат да се развиват във всяка възраст; никога не е късно; по-лесно става това и повече енергия човек има в младостта си.
- дарбите не се предават наготово и по влияние; това има отношение само към събуждането им; изискват се непрекъснати усилия, постоянство, всеотдайност и последователна, неуморна работа.
- приложи любовта като метод при самовъзпитанието си, за да се развият и най-малките ти дарби.
- музиката и пеенето помагат за развитието на дарбите; за да издържиш на велики изпитания и страдания, трябва да си музикален и гениален.
- страданията, трудностите, мъчнотиите, проблемите също предизвикват събуждането на дарби; те помагат и за тяхното развитие.
- има специфични моменти в човешкия живот за развитието на индивидуалните дарби; който ги пропусне, губи и прави погрешки; навреме събуди и развий дарбите си.
- човек трябва да развие поне една дарба в живота си, както трябва.
- изучавайте линиите на ръката и лицето, които показват вашите добродетели, способности и дарби.
- работете съзнателно върху тях и върху себе си.

За да развиеш гениалността си:

- трябва да се родиш гениален, от гениални родители и много хора да вярват в твоята гениалност.
- гениалният се учи от всичко и всички; той не се концентрира върху мисълта, че не е като другите, защото не живее предимно в съзнанието си, което има социалнен характер; той е самосъзнателен и смята, че и другите са като него; той е свръхсъзнателен и разглежда всеки като заемащ мястото си в общото цяло и благо.
- гениалният помни поне десет свои прераждания; за да се прояви той на земята като гениален, това е резултат на усилена работа и на небето, и на земята, и в предишни животи.
- огънят ражда гениалността; гениалността се проявява само тогава, когато човек съдържа огън в себе си; огънят, вечният огън, вечната любов, вечният живот – те са едно; стреми се към тях, мисли за тях, чувствай ги, потърси ги в себе си.
- гениалността е там, където се борави с принципите и причинността на нещата; те са областта за изява на гениалния; мисли върху принципите, причините и последствията.
- гениалният еднакво цени и уважава природата като разумност, себе си и всеки от своите ближни; той добре разбира закона за цялото и частите, за техния център и периферия; който умее да го прави, създава среда за развитието на своята гениалност.
- гениалният не се уморява, не се отчайва, не се обезверява да търси, да открива, да забелязва, да внимава, да чака, да работи, да постоянства, да мечтае; там, където работата се редува с почивка и отговорността с удоволствие, там, където великото и обикновеното в живота са еднакво естествени, има условия за проява на гениалността ти.
- гениалният понякога е болезнено чувствителен; затова той трябва да самовъзпитава характера и мирогледа си.

Самовъзпитателни методи

1. Искате ли да се проявят и развият вашите способности, дарби и гениалност? Напишете на един лист поотделно кои точно смятате, че са те, и към всяка посочете три помощни добродетели, които биха под-

хранвали развитието им. Опитайте се по шестобалната система да се самооцените на какво ниво е развита досега у вас всяка една от тези способности, дарби, гениалности и добродетели.

2. Съсредоточавайте мисълта си редовно към онези центрове в мозъка си, които искате да развиете. Правете това упражнение всеки ден или всяка седмица. Самонаблюдавайте се с месеци дали ви идват идеи за изявата и усъвършенстването на определена ваша способност, дарба или гениалност, която притежавате. Упражнявайте силата и концентрацията на мисълта си и търсете път, начини за развитието на всяка ваша способност една по една.

3. Мислете върху това как способностите прерастват в дарби, дарбите – в таланти, и талантите – в гениалност. На какъв принцип? Потърсете в темата и открийте отговорите.

4. Защо човечеството се нуждае от добри гении, а не от лоши? Има ли значение добротата и нравствеността за гения? Той по-нравствен и по-любящ ли трябва да е от другите или това няма значение?

5. Отговорете на въпросите към посочения текст:

Истинският живот се заключава в творчеството. Това, което Бог е вложил в човека, трябва да се развива. Гениалният умее да твори дори в областта на най-обикновените ежедневни дейности. Той умее да открива простото в сложното и естественото в изопаченото. Неговото творчество е плод на онова оригинално и особено, което се съдържа вътре в него и което той цени.

Чий живот може да бъде наречен истински и чий не може да бъде наречен така?

Може ли да има истински живот някой, който не може да бъде наречен истински човек?

Творчеството една от формите на изява на истинския себе си ли е? Ако да – пълноценна и цялостна ли е тази изява?

"Вложеното от Бога" генотипа ли обозначава? Припомнете си коя част от човешката наследственост може да се развива и коя не? Включва ли се развитието в генотипа? Може ли да повлияем проявата на генотипа чрез възпитание или самовъзпитание?

Всеки човек ли може и има нужда да твори?

Хората, които обичат изкуството и творчеството, и онези, които не го обичат, различават ли се по наличието на определени качества на характера? И кои са те, ако се различават?

Трябва ли човек да цени себе си, за да може да развие способностите си?

Кое е особеното във вас самите, което може да осигури истинската ви оригиналност като личност сред другите в обществото?

Можете ли да дадете пример дали можете сами да откриете нещо "просто в сложното" или " естествено в изопаченото" в съвременния живот, който наблюдаваме?

6. Защо и как гениалният има нужда да работи върху своята чувствителност? Необходима ли му е добродетелта чувствителност и защо? Има ли в живота на гениалните хора събития, навици, трудности, които ги правят нещастни и неуспяващи, ако тяхната чувствителност е прекалена, наранена, отрицателно настроена? В състояние ли е добродетелният живот да смекчи кризите и страданията в живота на един гениален човек?

7. Изберете си един гениален човек и потърсете материали за неговия живот. Определете кои качества на характера му ви допадат най-много и допринасят за успешното реализиране на гениалността му. Кои добродетели притежава със сигурност според вас? Кои добродетели, ако имаше още, биха му помогнали и за какво в неговия живот и дело? Сравнете по същия начин още един гениален човек с първия, избран от вас.

Идеен

*"**Идейният човек** носи в себе си Духа. Където отиде, той се чувства пълен с радост и готов за работа."*
(47;115)

*"Доколко си прогресирал, ще познаеш по това, колко **Божествени идеи** си възприел от Бога и колко от тях си реализирал. **Качеството на идеите и броят им** определят характера ти."*
(54;8)

*"**Идейният човек** никога не остарява, той винаги е млад."*
(47;115)

Израилският цар Ахав, под влияние на своята жена-езичница Йезавел, изпада в идолопоклонство. Пророк Илия Тесвитец се изправя пред него и го изобличава. И казва още на царя:

— За да разберат всички кой е истинският Бог, ето какво ще направим. Събери на планината Кармил всички пророци на езическия бог Ваал, на брой четиристотин и петдесет. Аз ще застана срещу тях и ще ги предизвикам на двубой. Който спечели, на негова страна е правдата, неговият Бог е истинният. И нека целият народ на Израил да присъства.

Царят се съгласява и събира на планината Кармил всички Ваалови пророци. Илия застава срещу тях, а от всички страни ги наобикалят хиляди израилтяни. Наблюдават с любопитство величествената фигура на пророка и очакват с нетърпение какво ще се случи. А Илия се провиква:

— Донесете две телета! Нека Вааловите пророци си изберат едното от тях, да го разсекат и да го положат върху дърва, но огън да не подкладат. Аз пък ще приготвя по същия начин другото теле и ще го положа върху дърва, но огън няма да подкладам. Тогава вие, служители на езическия бог Ваал, призовете името на вашия бог! Аз пък ще призова името на моя Бог! Онзи Бог, Който отговори чрез огън, Той е истинският Бог!

И целият народ се раздвижва одобрително, чуват се възгласи: Да бъде според думите ти!

Пророците на Ваал приготвят едното теле и започват да призовават своя бог. И така - от сутринта до пладне. Ала отговор не получават. Скачат те пред жертвеника, кълчат се, кривят лицата си и крещят с пресипнали гласове, но без резултат. По обедно време Илия им се присмива.

— Я викайте по-силно, защото той е бог. Може нещо да се е замислил или пък е зает, а може да е на път или да спи. Събудете го!

И Вааловите пророци закрещяват още по-гръмко и отчаяно. Но все така остават без отговор.

Пладне минава, настава вечер. Все същото. От Ваал няма и следа.

Тогава Илия ги разбутва и извиква мощно:

— Сега е мой ред!

Той съгражда нов жертвеник на своя Бог, а около него прави окоп. Слага дърва върху жертвеника, разсича телето и го полага върху дървата. Нарежда на израилтяните да напълнят четири ведра с вода и да ги излеят върху жертвеното животно и върху дървата. Така и сторват. После им заповядва да повторят същото, Те го повтарят. А след това - и трети път. Така водата се разлива обилно около жертвеника, а окопът се напълва с вода.

Илия пристъпва напред, протяга ръце към небето и изрича с ясен глас:

— Чуй ме, Боже! Направи тъй, че днес всички да познаят, че Ти си единственият Бог на Израил и че аз съм Твой верен слуга и извърших всичко според Твоята Свята Воля!

И в този миг огън от небето връхлита и обгръща с ярките си пламъци и жертвеното теле, и дървата, и камъните и пръстта около тях. А водата в окопа се изпарява за секунди.

Като виждат това чудо, израилтяните падат ничком и зашепват: Един е Бог! Само Богът на Израил е истинският Бог!

Забележителният пророк на Израил Илия Тесвитец **посвещава целия си живот на една свещена идея** – да избави своя народ от поклонението пред мъртви езически божества и да го насочи към служение на единия истински Бог. Същият, Който е извел дедите им от робството в Египет и ги въвежда в Обетованата земя. Илия не пожалва нищо пред олтара на това свое служение. Изтърпява мъки, унижения, глад и страдания, каквито малцина познават, ала довежда мисията си докрай. Както само един действително идеен човек може да го стори.

Божият Дух изпълва съзнанието на идейния човек и го **води по пътеката на неговата най-пълноценна жизнена реализация. Светлата идея**, на която **посвещаваме най-доброто от себе си**, е **най-сигурният водач** във всичките ни земни изпитания. Тя ни **дава сили, устрем, упование и енергия да довеждаме докрай делото, на което служим.** Светът винаги се е нуждаел от хора **с нови идеи**, от **млади духом** люде, които да **не се отклоняват от своя път.**

Най-свещената идея е да служим на Бога. Тя може да въодушеви хора от всички възрасти и социално положение. Тя **поддържа вечна младост** в сърцата на всички, които ѝ се отдават безрезервно. **Божествените идеи** са неизменно актуални. Те се проявяват винаги в настоящето, в най-подходящия за тях момент. Когато съумеем да ги уловим с антените на душата си и да ги изпълним с живот, тогава помагаме и на човечеството, и на себе си.

Да вървиш по пътя на осъществяването на дадена идея, означава, че трупаш познания, сили и импулс за нейното приложение в нашата действителност. Когато една идея от Божествения свят достигне съзнанието ни, **дължни сме да й отделим цялото си внимание, да й посветим всичко от себе си, докато не бъде реализирана**. Заради нея трябва да сме готови да пожертваме всичко. Всички **велики хора** в историята на човешкия род са станали такива, именно защото са **пожертвали всичко лично в името на една грандиозна, полезна за всички идея.**

Полезно е човек да се научи да живее идейно, за да:

- не се разочарова;
- се научи да гледа на живота като на нещо неразделно, цяло;
- се чувства млад, да има нови идеи и да не се отклонява от своя път;
- успее да реализира своите свещени идеи;
- се научи да обръща внимание и да разчита не на идеите, в които има грамадни форми, а на идеите, в които има малки форми, лесни, постижими за изпълнение, малките идеи за обикновените неща, които зависят от всеки от нас в момента.

Идейният:

- където и както и да живее, вижда условията за живот, за работа и за развитие;
- носи в себе си дух, не чака духа отвън да го подтиква чрез другите;
- където и да отиде, се чувства пълен с радост;
- винаги е готов за работа;
- и на млади, и на стари години може да се въодушевява;
- се занимава с Божествените идеи в настоящето, отделя им време, усилия, преживява величието им;
- е готов да се жертва за реализирането на идеите си.

За да реализираш една идея:

- трябва да я възприемеш първо с ума си, после със сърцето си и тогава да започнеш да я осъществяваш с волята си;
- трябва да я възприемеш днес и да я реализираш днес. Идеите, които не могат да се възприемат и реализират в настоящето, сега, днес, не ползват никого, не водят до прогресирането ти, не са били Божествени и за тях не бива да се съжалява;

- прецени как те ще се отразят на развитието и на характера ти и тогава се заеми с тях;
- имай предвид, че не всяка идея е за всеки човек и не всеки оценява идеите, които като реализира, ще го повдигнат. Не е достатъчно да имаш идеи, но следва да ги разбираш и прилагаш;
- трябва да й отдадеш всичкото си внимание, да си готов да се жертваш за нея. Живот, пожертван за една Божествена идея, става интензивен, усилва се. Хората, които ги реализират, стават герои, велики.

Самовъзпитателни идеи:

1. След като сте прочели правилата в темата какво трябва да се прави, за да се научим да реализираме идеите си, направете списък на идеите, които досега сами сте реализирали и са били значими за вас, накарали са ви да се чувствате поне малко и герои, и велики в собствените си очи. Какви други правила и максими може да си съставите от личния опит? Запишете ги.

2. Изберете песен, която обичате и в която не целият текст е позитивен, радостен. Преобразувайте го смислово, като по същата мелодия измислите изцяло положителен и оптимистичен текст. Изпейте го и го усъвършенствате, докато можете да го изпеете пред някого. Направете го, за да повдигнете настроението му. Когато обмислите резултата и ефекта от пеенето си върху човека със своята песен, се самооцените. Успяхте ли да подобрите своята идейна изява и с какво в този случай?

3. Подтикът човек да бъде идеен идва отвътре, а не отвън. Той е вътрешна необходимост и понякога е с помощ "отгоре". Напишете стихотворение, като изразите само положителни образи, идеи и чувства. Нека бъде искрено, не фалшиво и насила. Потърсете подходящия момент и настройка. Колко време ви отне? Напишете го някому като пожелание или поздрав. Имаше ли смисъл това упражнение и с какво ви обогати?

4. Помислете каква е разликата между думите "идеен" и " идеологически"? Към кой от двойката изрази във всеки ред съответства да се разпределят всяка от двете думи? С 1 означете изразите, които пояснявят "идеен", а с 2 – "идеологически".

Трябва да вярваме в светлото бъдеще	Светлото бъдеще е вярата ни в светлото.
Какво ще кажат хората, ако те видят?	Бог вижда всичко в теб и около теб.
Ще го направя, защото искам.	Ще го направя, защото съм принуден.
Знам всичко, всичко съм си научил.	Като го направя, тогава мисля, че знам.
Знам много неща, но не са ми ясни.	Разбирам това, но не всичко е познаваемо.
Съвестта ми не позволява да правя всичко..	Съвестта ми позволява да правя всичко...

5. Какви предхождащи и какви произхождащи качества или добродетели може да посочите спрямо добродетелта идейност? Запишете ги. Размишлявайте кои от тях притежавате? С какво е полезна идейността за нашето съвреме?

Вярващ

*"А **вяра** е жива представа на онова, за което се надяваме, и разкриване на онова, което не се вижда"*
(Евр. 11:1;СИ).
*"**Вярата** е качество на разумния човек."*
(12 – 06.06.1988)

От дванадесетте апостоли на Исус Христос единствен Тома не повярвал, че техният Учител е възкръснал. Затова, когато Спасителят се явява повторно между най-близките Си ученици (в една здраво залостена и заключена къща), Той подканва Тома да докосне раните от гвоздеите на ръцете Му и прободените от копието на римския войник ребра. И след като неверникът се уверява, че всичко е съвсем реално, Исус му казва:

— Не бъди невярващ, а вярващ! Ти повярва, защото Ме видя. Блажени, които не са видели и са повярвали! (Йоан 20:24-29)

Вярата ни **помага да си представим онова, което е невидимо за очите ни и чието съществуване ни вдъхва увереност** за нещо по-добро в утрешния ден. Затова тя е опорна точка в нашия живот. **Даже и най-големият неверник на този свят вярва в нещо.** Дори и то да е собствената му личност. Силната вяра повдига планини, а слабата разяжда и руши душата на човека. **Живата вяра** се превръща в дела на любов и съзидание; без тях тя е мъртва *(Яков 2:17,26; "Вяра без работа и приложение нищо не допринася!" – 76;27).*

Когато Христос разговаря с бащата на едно момче, страдащо от детинство от бяс, Той му казва:

— Ако можеш да повярваш, всичко е възможно за вярващия!

Бащата повярва, изтръгва от гърдите си признание за вярата си със сълзи на очи. И тогава Исус изцелява момчето. (Марк 9:17-27)

Обикновено, когато кажем за някого, че е **вярващ**, разбираме, че той **вярва в Бога.** Вярва в Неговото съществуване, всемогъщество и съвършена справедливост. И не само вярва в Него, но и Го познава *("Човек не може*

да бъде вярващ, ако не познава Бога" – 30;204). Това е вярата на детето, че то има един любящ, прощаващ и премъдър Баща, Който непрестанно бди за добруването на Своите чеда. А когато те все пак допускат грешки по своя път в живота, Той им помага да научат своите земни уроци и да станат по-умни и по-силни. Дотолкова, че да не повтарят грешките си. И понеже са повярвали в небесния си Баща, ще имат по-силна вяра и в самите себе си. Докато един ден ги споходи прозрението, че Той самият живее в душата на всеки човек.

За всички християни вярата в Иисус Христос ги води по пътя към спасението и Вечния Живот *(Йоан 3:36; 17:3)*. Вярващият в Бога и в Неговия Син Иисус Христос човек ще постигне спасение, ако по житейския си друм следва Божия свят закон. А това означава **да изпълни с обич и добронамереност всички свои мисли, чувства и постъпки**. Така и само така **бихме доказали своята вяра в Бога и бихме заслужили Неговата безусловна подкрепа** *(Евр. 11:6)*. Защото ние сме родени на тази земя с високата цел да бъдем достойни синове и дъщери на Онзи, Който ни е създал и изпратил тук, за да творим добро.

Човек може да мисли, че не вярва в Бога, но да има положителна вяра. У такъв човек вярата е истинска и интуитивно развита, но не е осъзната. Друг, който би казал, че вярва в Бога, а не живее според тази си вяра, няма нито интуитивна, нито съзнателна вяра, а само вярване.

Кое е вяра?

- Истинската вяра стои между двете крайности на своето проявление – суеверието и безверието.
- Ако само вярва, без да работи, човек е суеверен.
- Суеверният очаква нещата да станат по изключителен начин, склонен е към разочарование и чака наготово да постигне онова, за което е чул, и дори това, което не може да стане.
- В каквото човек вярва, то става. Когато нещо не става, както мислим, то е вярване.

- **Безверието** е отсъствие на вяра, **вярването** - лъжлива вяра, **суеверието** - нереалистични очаквания и мечтателност, **истинската вяра** положителна опитност.

В какво да вярваме?

- в доброто;
- в живота;
- в идеалите;
- в хубавото, красивото, великото, светлото, чистото;
- в Бога, в себе си и в ближния...

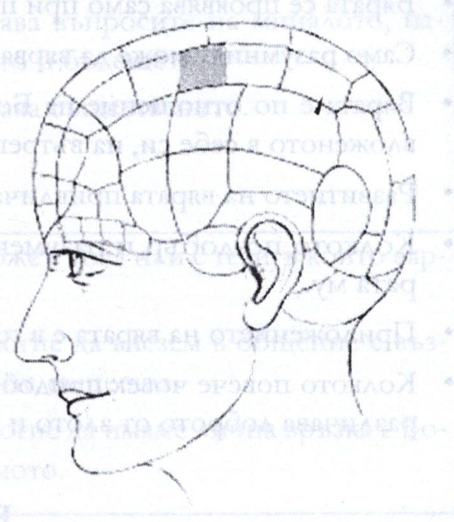
Степени на вярата:

1. Вярата, проявена в областта на подсъзнанието, е разумен **стремеж.**
2. Вярата като **чувство** в съзнанието означава да можеш да проектираш мисълта си така, че нещо да стане, да се реализира.
3. При вярата като **сила** на мисълта човек преживява разширение и движение в ума си, способен е да свърши всяка работа както трябва и докрай.
4. Вярата като **принцип** примирява противоречията.

Вярата е:

- духовна способност, една от силите на ума, която играе важна роля в живота на човека; подтик за ума да действа;
- определител на качеството на твоята любов;
- сила, вдъхновяваща душата за велики подвизи и дела, с възвишени и свещени идеи за добро, красота, истина;
- по отношение на това, което не се вижда сега и още не е станало;
- условие за интелигентността;
- предшестваща реалността на нещата;
- особен род енергия, единствената сила, която движи света;
- закон на ума, принцип, необходим за човешкия интелект;
- сила, която се превръща в знание;

- Френологичен център на вярата и надеждата



висше знание, придобито върху основата на такива личен опит и преживявания, които не се нуждаят от доказателства и разсъждения;
- път за придобиване на благата в живота;
- подкрепа в умствения, физическия и духовния живот, необходима за постижения, успехи и победи;
- среда за растене;
- предпоставка за придобиване на търпение;
- фактор за ума – да е здрав, силен, гениален, да може да направи всичко, каквото желае;
- резултат на знанието;
- закон, който определя степента на знанието;
- духовен меч за отблъскване на отрицателните мисли, внушения, които причиняват неосъзнавано вреда.

Зависимости - правила при развитие на вярата:

- Вярата се проявява само при правата мисъл.
- Само разумният може да вярва.
- Вярата е по отношение на Божественото в себе си; по отношение на вложеното в себе си, на вътрешните възможности и зависи от тях.
- Развитието на вярата привлича благословението, късмета, условията.
- Колкото по-добър и разумен е човек, толкова повече се усилва вярата му.
- Приложението на вярата е в големите мъчнотии, то я усилва.
- Колкото повече човек придобива вяра, толкова по-ясно той започва да различава доброто от злото и може да живее разумно.

Речник:

Верен	този, на когото може да се разчита, който не изневерява на себе си и на онези, които му гласуват доверие.
Вярващ	който има вяра в Бога и в Божия Промисъл за света и човека. Чиято вяра е осъзната, интелигентна, преживяна, базира се на личния опит.
Суеверен	който има неправилна, илюзорна, непроверена или суетна вяра.
Безверник	който няма вяра.
Обезверен	който е изгубил вярата си.
Доверчив	който лесно се доверява.
Доверяващ се	който вярва в непроверени от самия него неща
Уверен	който е уверен в себе си или в нещо конкретно.

Идеи за самовъзпитателна работа над себе си

1. Да се научим да мислим! Срещу всеки цитат в левите колони са посочени по няколко извода вдясно. Размишлявайте върху тях. Всеки ден разсъждавайте върху един от хоризонталните редове мисли поне по 10 минути.

Цитати	Следователно вярата може да:
"Само живата вяра може да разреши съществените въпроси в живота. Важно е да се решат не въпросите на миналото и бъдещето, а сегашните въпроси, те са същественото." *(26;199)*	• разрешава въпросите. • разрешава въпросите на миналото, настоящето и бъдещето. • разрешава същественото.
"Вярата подразбира връзка с онези възвишени същества, които ръководят съдбините на човечеството." "Изчезне ли вярата в някого, и връзката с него се прекъсва." *(26;52)*	• ни свърже с това или с тези, в които вярваме. • ни помогне да влезем в общение с възвишените същества. • ни помогне да имаме лична връзка с Божественото.
Вярата е инструмент, чрез който човек управлява ума си как да реализира идеите си. Първото условие за реализиране на нещата е вярата.	• е инструмент за управление на ума. • е условие за реализиране на нещата. • е инструмент за реализиране на идеите.
Без вяра в Бога приятелство не може да съществува. Да имаш вяра в някого, означава той да бъде готов на всякакви услуги и жертви заради тебе.	• Вярата е спрямо Божественото в другия, отпосле иде вярата в човешкото му естество. • Вярата ти в някого е истинска, ако той е готов на услуги и жертви за теб. • Приятелството е вярата ти в другия; тя и вярата в себе си и в Бога трябва да са в една и съща степен.
Вярата в Бога, във Великото в света повдига духа, дава разположение на човека.	• Това, което повдига духа, е вярата. • Вярата дава разположение. • Вярва се в Бога, във Великото.
"Бог е колкото далеч, толкова и близо до нас. Вярата в Бога означава личната връзка с Него." *(26;107)*	• Дали Бог е близо или далече, зависи от качеството на вярата ни. • Вярата е духовна връзка с Бога. • Всеки се ползва от личната си вяра.

"Вярата подразбира отношение. Да вярваш в Бога, ще рече да направиш връзка с Него, та Неговата Любов да тече през нас." *(68;55)*	• Вярата в Бога е средство, посредством което можем като души да станем проводници на Божията Любов. • Вярата е условие за проявяването на принципа на Любовта във Вселената. • Вярата ни свързва с Любовта на Бога. Така се превръщаме в проводници на най-чистата, висша и истинска енергия на Любовта.

2. Прочетете различните обяснения за вярата по-горе в темата "Вярата е". Как разбирате за себе си посочените й характеристики? Какво според посочените зависимости трябва да бъде определението за вяра? Опитайте се да го обобщите за себе си.

3. Опитайте се да се проникнете от мистицизма на следващите изречения, за да влезете в съгласие с тях. Помолете всяка своя клетка да се освети от Истината, за да може да възприема Словото, което иде към нея всеки миг в чистия му вид. Дайте им задача да са непрестанно нагласени за възприемане на чистото Слово на Духа и забравете за това.

"Ако вярата проникне през всички клетки на тялото, освети го и събуди Словото в него, тя е изпълнила задачата си." *(66;59)*

4. Как разбирате следващото изречение?

"Сърцето е ключ към вярата."

Опитайте се да отговорите чрез рисуване върху белия лист или поне чрез рисуване на картина във въображението си.

5. Прочетете текста и си отговорете на въпросите.

Силата на вярата и на мисълта седи в отсъствието на съмнение. Съмнението е закон на инволюцията, а вярата – закон на еволюцията (инволюцията е период на слизане на човешкия дух в материалния свят и овладяване от негова страна на материалните форми; еволюцията е период на постепенно завръщане на духа към своя Първоизточник – Бога). Съмнението разрушава всички благородни форми. Искате ли да евоюлирате, да подобрите живота си, работете върху засилване на вярата. Положителна, разумна и абсолютна вяра! Съмнението да седи отвън, а вярата отвътре.

Вярвай и прилагай Божията Любов, Божията Мъдрост и Божията Истина в живота си! *(66;59)*

6. *Помислете върху цитата и попълнете таблицата писмено или мислено. Определете коя от двойките думи в коя графа ще поставите: като условие или като среда една спрямо друга?*

"Докато има вяра, човек знае, че като работи, непременно ще има някакъв резултат. Да имаш вяра, това значи да бъдеш по-силен от окръжаващата среда."

двойка думи	среда	условие
Вяра/резултат		
Вяра/окръжаваща среда		
Работа/резултат		
Да знаеш/да имаш		

7. *Задайте пет въпроса, свързани с изясняването на следния текст. Запишете ги.*

"Великите хора са вярващи. Те вярват в постигането на своите идеали. Така са станали силни и велики хора." *(66;59)*

8. *Нарисувайте две рисунки с посочените символи така, че да отговарят на двете посочени мисли и символи:*

А *Изобразяване на преливане от главата на един човек към главата на друг със стрелки. Мисъл: Дружи с вярващи, за да развиеш вярата си.*

Б) *Рисунка по долната мисъл, със символи: свещ, слънце, лампа и др.*
Мисъл: Вярата е светлото в живота.

Богоугоден

"...Ония, които живеят по плът, не могат ***да угодят на Бога.****"* (Рим. 8:8;СИ)

"У човеци ли сега търся благоволение или у Бога? Или на човеци искам ***да угаждам****? Ако бях още угаждал на човеци, не щях да бъда Христов раб."* (Гал. 1:10;СИ)

"Защото нашето учение не произхожда нито от заблуждение, нито от нечисти подбуди, нито от лукавство; но както Бог ни удостои да ни повери ***благовестието****, тъй и говорим –* ***не за да угаждаме на човеци, а на Бога****, Който изпитва сърцата ни."* (1 Сол. 2:3-4;СИ).

"А без вяра не е възможно ***да се угоди на Бога****; защото оня, който дохожда при Бога, трябва да вярва, че Той съществува и награждава ония, които Го търсят"* (Евр. 11:6;СИ).

"Начало на мъдростта е страхът Господен" (Пс. 110:10;СИ).

"Не е важно какво мислят хората за вас, важно е ***какво мнение има Бог за вас****."*

"Важно нещо е: да бъдем ***благоугодни*** *на Бога! Когато говоря нещо, аз всякога имам предвид следното: мисълта ми да е вярна пред Бога! Не ...че не чувствам влиянията на хората... За мен е важен* ***авторитетът на Господа****, какво ще каже Господ за мене."* (50;56)

И Бог решава да изпита верността на Авраам. Докосва го със светлия Си лъч и му казва:

– Вземи едничкия си син Исаак, когото толкова много обичаш, заведи го в земята на Мория и там го принеси в жертва на един от хълмовете, който ще ти покажа.

Авраам безмълвно свежда глава. Сърцето му се къса от мъка, но той не може да противоречи на своя Бог. На другата сутрин става съвсем рано, оседлава ослето си, взима със себе си двама от своите слуги и сина си Исаак и потегля към посоченото от Бога място. Пристига на третия ден. Отдалеч Авраам съзира мястото и казва на слугите си:

– Останете тук с ослето, а аз и синът ми ще отидем там да се поклоним на Господа и след това ще се върнем при вас.

Авраам нарамва наръч дърва за жертвата чрез изгаряне, пуска в дисагите си нож, кремък и прахан за запалване на огън, хваща Исаак за ръката и се отправя към хълма. А детето го пита:

— Татко, имаме дърва и огън за жертвата, а къде е агнето, което ще принесем пред Бога?

Стягат се гърдите на бащата в конвулсии, проплаква душата му и той тихо промълвява:

— Синко, Бог ще си предвиди агне за жертвата...

И продължават мълком пътя си. Когато стигат мястото, посочено от Бога, Авраам издига там жертвеник, наслагва върху му дървата, завързва сина си Исаак и го полага на жертвеника. Миг колебание, в който кръв прокапва от сърцето му, и той вдига ръка, за да заколи сина си в жертва, угодна на Бога.

Тогава ангел небесен се провиква оттоге:

— Спри Аврааме! Не вдигай ръка върху момчето! Бог разбра, че си Му верен докрай, защото беше готов да не пожалиш единствения си син заради него. Нека той да живее и те радва в старините ти!

А Авраам повдига очи и вижда наблизо овен, заплел се с рогата си в гъсталака. Хваща го и го принася в жертва вместо сина си.

— А Бог му казва:

— Кълна се в Себе Си, понеже ти не пожали едничкия си син заради Мен, ще благословя твоето себе и ще го умножа като небесните звезди и пясъка по морския бряг! И в роденото от теб ще бъдат благословени всички земни народи, задето послуша Гласа Ми! (Бит.22:1-18)

Библейската мъдрост ни учи, че **който е готов да последва Божиите повеления с цената на всичко** – дори и най-скъпото земно притежание, той **ще бъде благословен за всички времена**. И не само той, но **и поколенията след него**, на които той е вдъхнал живот.

Твърде често сме изправени пред **съдбовен избор**: на кого да угодим – на Бога и Божественото у себе си или на някое свое желание, което ни отдалечава от Бога в нас и извън нас. Няма по-голяма изобретателност от тази, да убедим самите себе си в подобни моменти, че Божественото може да почака, а желанието ни е твърде належащо и не търпи отлагане. Целият ни житейски път е изтъкан от компромиси. Те стават неразделна част от мисленето и поведението, от нашата човешка същност.

Богоугодният човек не се интересува от мнението на хората, от земни – сиреч преходни – авторитети. За него **има само един авторитет – Бог** и Неговият свят закон. В мисъл, чувство и дело той **остава верен само и единствено на Бога**. Т.е. на Божествената искра в сърцето и душата си. Каквато и цена да плати за тази вярност, тя е оправдана от гледна точка на духовния свят, на неговата **вечна Истина**. И рано или късно ще бъде възнаградена.

Богоугодният в никакъв случай не е фанатик. Той не бие барабан за **убежденията си**. Той просто ги следва – тихо, ненатрапчиво, безукорно, неотклонимо. Негова пътеводна звезда в живота е вярата в Бога. **Вярата, че Той съществува, вижда всичко и въздава съвършено справедливо за всичко.** И че тази Божествена справедливост неизбежно ще възтържествува.

Дори и когато бива отритнат от ближните си, богоугодният човек **живее в пълнотата на неизменното Божие присъствие.** То не би могло да бъде заменено от никое земно притежание, дори и от най-изтънчените удоволствия за плътта и личността. Бог е оживял в него, **изпълнил е докрай съществото му със Своята благодат и ще остане негов Спътник за цялата вечност**.

Всеки човек е достатъчно умен да се запита в един момент от живота си: "Има ли смисъл богоугодността за мен? Мога ли да платя цената ѝ и искам ли да приема наградата ѝ?" И да направи избора в себе си.

Богоугодният:

- се влияе повече от това, какво мнение за него биха имали великите хора, светиите, Бог, а след това хората около него.
- има само един голям авторитет – Бога.
- мисли умно, градивно, развиващо, творчески, вярно.
- има силна, непоколебима, светла, диамантена вяра.
- предвидливо търси какъв ще е резултатът, ако реши да постигне определена цел с определени средства. За него не всички средства водят до неговата цел, а само тези, които постигат нейния точен и добър дълготраен резултат.

Богоугодността се образува и подкрепя от много качества.

Богоугодният:

- се стреми към мъдростта;
- високо и всестранно интелигентен е;
- любознателен е;
- е учен, обучен, знаещ, мислещ, разбиращ, разсъдлив, съвестен човек;

- е светла личност, посветен или светия;
- прави нещата навреме;
- е уравновесен, весел, несъмняващ се, красноречив, целомъдрен, идеен, изобретателен, гъвкав, оценяващ.

Самовъзпитателни методи

1. Прочетете афоризмите на А. Айнщайн и И. Кант. Отговорете на въпросите, насочени към схващането за богоугодността. Използвайте афоризмите, за да отговорите вярно.

Две неща изпълват духа с винаги ново и нарастващо възхищение и **страхопочитание:** звездното небе над мен и моралният закон в мен. *(Имануел Кант - 1724-1804)*	**Интуитивният ум** е свещен **дар,** а **рационалният** – верен **слуга.** Ние сме създали общество, което почита слугата и е забравило **дара.** *(Алберт Айнщайн – 1879-1955)*	В **природата** виждам прекрасна **структура,** която можем да **разберем** само повърхностно и пред която всеки мислещ човек трябва **да се прекланя.** Това е истинско **религиозно чувство.** *(А.Айнщайн)*

От какво произтича, според Айнщайн и Кант, страхопочитанието: от греха, от начина на мислене или от познанието на сътвореното вън и вътре в теб?

Кое в микро- и в макрокосмоса досега е предизвиквало страхопочитание вече у вас?

Може ли да е богоугоден човек, който е много интелигентен, но се страхува от интуитивни прозрения?

Трябва ли да вървят ръка за ръка научното опознаване на природата и преклонението пред нея? Ако да – защо? Кое от тях Айнщайн нарича "повърхностно" и кое"истинско"?

Какъв тип учен и кое познание според Айнщайн са богоугодни?

2. Учителят Петър Дънов посочва различни методи за уравновесяване като условие човек да бъде богоугоден. ***Стъпки към развитие на богоугодността: Първо****, той трябва да се настрои за възприемане на Божественото. За целта обикновено се изисква смяна на състоянията, енергиите. Това може да стане чрез молитва, концентрация, съзерца-*

ние, четене на свещени текстове, физически и психически упражнения, чрез приятели, природата, музиката, храненето, творчеството, дишане. ***Второ****, да спазва това, което му идва отвътре, и да не го нарушава. Единственият начин да успее да е богоугоден се заключава в умението вярно и навреме да се направи превод на интуитивното в интелектуално и на интелектуалното в интуитивно. И,* ***трето****, да посвети и остави на Бога всичко, което чувства, мисли и прави.*

Предлагаме ви следните методи за преживяване на богоугодието: варианти за работа над себе си чрез представи, визуализация и съзерцание. Тези опити може да направите и за друга добродетел, като използвате материалите от цялата книга. Те са пример за начин на търсене на методи за самовъзпитание не само за тази, но и за всички останали добродетели.

- ***Опит*** *за уравновесяване на скръбта и радостта: Концентрирайте се в нещо, което не ви носи нито скръб, нито радост, което ви хармонира. Погледнете отвисоко на своите радости и мъки. Помислете си, че сте много далеч от тях, скоро няма да се върнете при тях. Трябва да заминете на едно много приятно място, където не можете да ги вземете със себе си. Представете си всичко, което много ви радва и натъжава в момента, като дете. Мислено целунете всяко по главичката и се сбогувайте без думи, като го гледате в очите с вяра. Представете си светло, нежно синьо небе. Неудържимо полетете нагоре. Представете си, че се реете много дълго в него. Кажете си:* "Аз винаги мога да съм такъв. Мога да устоявам на всички притеснения и похвали, на всяка скръб или прекалена радост."
- ***Опит*** *за уравновесяване на мислите и чувствата: Изберете за тема на размисъл това, за което мислите най-много в момента. Дайте си сметка: чувствата или мислите, свързани с него, ви затрудняват и пренапрягат повече? Върнете се към преживяването на първия опит: взели сте със себе си само едно от децата. Вие сега сте орел и закриляте това малко гълъбче. Просто летите заедно. Нависоко, нашироко, на светло, на свобода. Оставете го да отлети само и то на свобода. Изпратете му хубава мисъл: да разбере себе си, да намери пътя си, да постигне свободата. Продължавайте да се реете там, горе, в небето на своята вяра. Кажете си:* "Мисля върху чувствата си. Разбирам чувствата си. Мъдростта на моите чувства се състои в това, да ги приема, ако ме повдигат

и ми носят любов, свобода, добро, и да ги отхвърля, ако ме карат да се страхувам, да съм ограничен и обезверен. Обичам да мисля. Искам да знам коя информация, кои схващания, кои решения, кои ценности в живота ми ме правят истински човек и точно тях да избера. Моето сърце е разумно. Знам, че емоционалната ми интелигентност ме ръководи да разбирам какво Бог иска от мен и към какво ме насочва. Свободата ми се състои в това, да следвам тези знаци на съдбата, които са най-доброто за мен. Защото аз съм част от всичко, а Бог е промислил за всичко."

- *Опит за съзерцание на богоугодността в себе си: Представете си пясък на морски бряг, огрян от слънцето. Златен пясък. Вие сте една от песъчинките. Потърсете се. Влезте в нея мислено. Зарадвахте ли се? Една вълна залива пясъка. Дръжте се за другите песъчинки. Трябва да устоите. Удържахте положението! Радвайте се с всички заедно. Ето, слънцето отново започва да ви суши. Кажете си:* "Вярвам в Бога вън и вътре в мен. Интересува ме само истината. Представям си състояние на богоугодност. Чувствам се извисено, душата ми е осветена, разбирам по-ясно, решенията идват сами, ограден съм от лошите мисли, те не могат да ме достигнат и завладеят, оставам с будно съзнание за живота си. Боже, води ме към Себе Си!"

3. В 27-я Давидов псалом се казва:

"Господ е виделина моя и спасение мое: От кого ще се убоя? Господ е сила на живота ми: от кого ще се устраша?…Едно просих от Господа, това ще търся: Да живея в дома Господен във всичките дни на живота си, да гледам красотата на Господа и да го диря в храма Му…Повярвах, че ще видя благостите Господни на земята на живите." *(Пс. 27:1,4,13;РИ)*

Отбележете онези пунктове от тълкуванието на псалома, които се отнасят и за вас или с които сте съгласни:

- Любовта на Бога и любовта към Бога са психическа защита от зло.
- Повече трябва да се притесняваме дали сме угодили на Бога, а не на хората.
- Вярата в Бога прави живота прекрасен.
- Това, с което човек вътрешно устоява отвън, е връзката му с Бога отвътре.
- По-страшно е това, което е отвътре в човека, а не отвън.

- Научи ме, Боже, така да вярвам в Теб, че да знам и разбирам точно какво е най-добро за мен и само това да правя.
- Бог е най-добрият ми приятел.
- Това, към което съм се стремил, е да се науча да вярвам вътрешно и неизменно в Бога, защото това е храмът в мен. Защото вярата е по-висша степен на умственото познание. Тя се отнася до интуитивното познание чрез преживения от нас опит, независимо колко осъзнато е то. Доверявам се на Бога в мен и извън мен.
- Бог е благ към всеки човек, а човек сам следва да оцени и познае Божиите благости: блага, благодат и благост.

4. Кои две от пословиците означават отношение на богоугодност? Обяснете връзката между кои понятия ви насочва към този отговор? Защо останалите две пословици не изразяват богоугодност?

Времето ще покаже.
Каквото е рекъл Бог.
Да даде Господ.
Бог вижда.

5. Допишете въпросите за себе си:

Как да угодя на……..
Доколко трябва да се угажда на……………….
Защо да угаждам………………………….
Угаждането и богоугодността………………..
Богоугодният ли………………………..

Свят

*"Кой е като Тебе, Господи, между боговете? Кой е като Тебе, **величествен със святост**, многопочитан с похвали, творец на чудеса?"* *(Изх. 15:11;СИ)*

*"...Сега, когато се освободихте от греха и станахте роби на Бога, **вашият плод е святост**, а краят – живот вечен."* *(Рим. 6:22;СИ)*

*"...Да се облечете **в новия човек**, създаден по Бога в правда и **святост на истината.**"* *(Еф. 4:24;СИ)*

"Защото Бог не ни призова към нечистота, но към святост." *(I Сол. 4:7;СИ)*

*"**Светостта** е вътрешна връзка между духа и душата, ума и сърцето, мислите и чувствата."* *(18;385)*

*"По какво се познават **светиите**? Те живеят по закона на Божията Любов."* *(18;158)*

"Светията е фар, който свети на хората и ги насочва в правия път." *(55;273)*

*"Само **чистият човек** може да бъде свят."* *(60;13)*

Свято е това, което е **избрано от Бога и съответства на Неговия закон.** Светостта подразбира както посвещаване на Бога, така и висша нравствена чистота. Абсолютната, най-извисената святост принадлежи единствено на Бога *(ср.I Цар. 2:2)*. Тя е свързана с Неговото **нравствено съвършенство** и Неговата **свобода от всички ограничения, произтичаща от това съвършенство** *(ср.Ав. 1:13)*. Ние, хората, се стремим да вървим по пътя на светостта, **съхранявайки пред духовния си взор като вечна цел** именно **Божествената съвършена святост.** Неин пълноценен земен израз е образът на Исус Христос. Неговата святост далеч надхвърля обикновената **безгрешност**, тя е свързана с **доброволно и всеотдайно посвещаване на Божията воля** и цел *(Йоан 17:19)*. Всички, които наричат себе си "християни" и следват етичен начин на живот, са призовани да споделят светостта на Бога *(Евр. 12:10)*. Тя е върховната цел на техния земен път.

По своята дълбока същност светостта представлява **нравствено издигане и подвиг.** Тя е задължително условие за вярващия човек, за да наследи вечен живот в присъствието на Бога. Човекът, който върви по стъпките на Христос – по пътя на Истината, придобива святост. Това е

новият човек на великата Божествена Любов и Правда. Той **развива множество добродетели** и ги прилага в ежедневието си спрямо всичко и всички. **Неговите мисли, чувства и постъпки са пропити от мъдростта на просветления ум и от топлината на любящото сърце.**

Всички грешки, които допускаме в живота си, ни отдалечават от светостта. И обратно – **всички прави мисли, чисти чувства и благородни дела** ни доближават до нея. Бог очаква от всеки човек да изпълни своето предназначение на тази земя и така да придобие святост. Ала само онзи, който живее **според закона на Божията Любов, ще достигне до нейната висота.**

Святият човек се познава по това, че **всички негови вътрешни сили функционират в съвършена хармония. При него няма никакво противоречие между външно и вътрешно.** От златните плодове на сърцето си той изнася навън и дарява с тях всички, **без да проявява пристрастие, симпатия или антипатия.** Който се докосне до него, получава частица от неговата святост, която носи като свещена реликва у себе си завинаги. Светията е **образец на висша нравствена чистота.** Нито една от скверните на нашия свят не би могла да го омърси. Напротив – в негово присъствие и най-нечистите се променят и се изпълват с подтик да обърнат живота си към добро.

Светията е човек, който живее днес между нас, ала вече е **прекрачил във вечността.** Времето е различно от вечността, а вечният живот не означава безкрайно дълго време, а **живот в любов и истина.**

Речник на разграничителните понятия:

Общото в тези понятия е светлината в умствено отношение.

Светъл който е източник на светлина за другите: светла личност, светла вяра, светло бъдеще.

Светещ който сам осветява пътя на другите.

Просветен който има просветено, широко съзнание, високо интелигентен е и води другите.

Посветен който е минал през духовно посвещение и живее в пътя на посвещението.

Свят който точно може да определя границите, мярата за святото и низкото в живота и живее свято.

Святост Божествена чистота, невинност, безгрешност, безсмъртие и **съвършенство.**

Светия който е свят и живее свято.

Свещено което е неопетнено по човешки, което пази първообраза си, даден му от Бога, което в Името Божие е определено от Божията Воля за Божието Царство и е за Божия Слава.

Светостта:

- е фар, който свети на хората и ги насочва в правия път, и свещ, която осветява пътя в тъмното да не се заблудят хората;
- е вътрешна връзка между духа и душата, ума и сърцето, мислите и чувствата;
- е привилегия на Бялото братство, Черното братство няма светии. Няма тъмни светии;
- е над гениалността;
- може да бъде постигната само от чистия човек. Чистота и святост вървят заедно и придават благородство на душата;
- пази равновесието между живота и законите;
- външно не може да се познае;
- означава естественост в отношенията, смирение, незабележимост, живот по закона на Божията Любов;
- се добива с изпитания, които обикновеният човек не може да си представи, че може да премине;
- се добива с усилена работа стотици години наред, а не в един живот;
- иде, след като човек се научи да вижда само хубавото, да чува само хармоничните тонове, да яде само чиста, здравословна храна;
- е за пред Бога, не за пред хората.

Светостта ни учи:

- да бъдем чисти по отношение на себе си и свети по отношение на Бога;
- да живеем на земята, за да служим на Бога;
- че не се нуждаем от чужда помощ; достатъчна е Божията помощ, която получаваме, и това, което сами можем да направим;

- как и кога да помагаме на хората и да ги поучаваме;
- на безсмъртие, на вечност и вечен живот;
- да не се опитваме преждевременно да искаме да ставаме светии;
- че в живота има свети неща, които не можем да пренебрегваме. Ако го направим, това обезсмисля живота ни;
- че един живот може да бъде преживян човешки, свято или зле, изборът е личен;
- че чудесата са нещо реално и необходимо, когато живеем разумно и не предимно за себе си;
- че познаването на законите и принципите на живота според тях е резултат на постигнато вътрешно ученичество;
- че може да се живее, като да си над нещата, дори докато си в тях;
- че съществуват вечни неща, които не отминават, не се променят, не се разлагат, нямат край.

Светията:

- е разумен човек, на когото съзнанието е всякога будно;
- е слязъл между хората да им свети и да показва пътя на объркалите го;
- учи другите да живеят правилно, а той сам вече живее така;
- знае, че пътят на всеки човек е различен, и трябва да му посочи неговото предназначение;
- разпръсква светлина и знание, където те липсват;
- живее чист и свят живот;
- работи безкористно, дава наставления, мъдрост, пророкува, лекува;
- живее в пустинята, докато стане светия, после се връща при своите близки и им помага;
- днешните светии живеят между хората, не са отшелници;
- използва специална храна, но няма да разберете какво яде;
- вижда всичко, но в ума и сърцето си задържа само хубавите неща;
- представлява човек, на когото любовта е известна пред всички;
- трябва да има три неща: тяло, което не се разрушава при никакви условия и не умира, сърце, което не се поддава на никакви изкушения и съблазни, и ум, който не се поддава на никакви заблуди, а служи да изразява само великата Истина на живота;

- е красив, млад, чист, разумен, жизнерадостен човек;
- дето мине, носи живот, знание, светлина;
- не ходи мръсен, скъсан, не е глух, ням, куц;
- изпраща светлина от себе си, понеже мисълта му е интензивна;
- е изправен във всичко, раздава на бедни, свети отдалеч;
- работи много, денем и нощем;
- носи по-голям хомот от този на грешника и поема по-големи отговорности;
- е минал през самовъзпитанието, възпитал е подсъзнанието, съзнанието, самосъзнанието и свръхсъзнанието си;
- се е подвизавал усърдно във всички духовни закони и ги познава добре;
- е нещастен отвън, а щастлив отвътре;
- постъпва свято, което е много повече от това, някой да постъпва човешки;
- има не само ореол около главата си, а цяла дреха, изтъкана от всички цветове на светлината. Неговата аура се простира на километри. Жълтият цвят показва неговата мъдрост, зеленият – неговото растене, червеният – възвишения живот, който се влива в него, синият – вярата му, и т.н.

Самовъзпитателни задачи

1. Прочетете от книгата "Житията на светиите" за този светия, който съответства на датата, на която четете от нея. Отговорете на въпросите и задачите:

- Какво би правил този светия, ако днес той живее вашия личен живот? Какво би мислил по определени въпроси, които решавате в момента? Как би се справил с определени ваши чувства? Как би постъпил в конкретна ситуация, която ви предстои? Обмислете, ако го поставите на ваше място, какъв би бил той.
- Ако неговият живот, за който сте се информирали в неговото време, бе ваш, бихте ли могли да бъдете като него и кое би ви затруднило?
- Буди ли във вас възхищение неговият подвиг, някакви постъпки, дела?
- В какво се състои неговата "светлина пред хората"? Може ли да посочите нещо конкретно от живота и делото му, за което може да се каже, че е било като осветяване съзнанията на хората?
- Каква е била неговата любов в Бога и в хората?

2. Тема за размисъл: "Светийството днес".

Помощни въпроси: Посочете герой, личност, познат или образ от съвременния ви живот, който виждате най-добре като светия. Потърсете в хората около вас няколко души, които притежават някои признаци на светостта. Кои качества на светията биха ви затруднили най-много и кои не биха ви затруднили въобще? Близо ли трябва да бъде един подготвящ се за космонавт до светията и защо?

3. Тема за есе, съчинение, импресия: "Раницата на светията и на грешника".

4. Ако премем, че който не е светия, е грешник, то или сме светии, или сме грешници. Тогава помислете – не всички грешници са на еднакво разстояние от възможността да станат светии. Само кои две от посочените фрази може да изрече светия? И защо не би бил светия онзи, който изрича останалите?

- Не ми се яде шоколад, умира ми се от глад.
- Всеки човек в своето съществуване трябва да разбере, че още не е започнал да живее – и да го направи.
- По-важни са нещата, отколкото другите работи.
- Ти ми дай пет лева на мене и не ме учи.
- Да даде Бог.

5. Придобиване на лична опитност за святост в три стъпки:

- *Ако имате много голямо притеснение или нужда от нещо и то отдавна не се урежда, опитайте си да си създадете следната нагласа:* "Когато Бог дава, той дава най-доброто. Когато съм достоен за това, което ми е нужно, то ще ми се даде. Благодаря, че то не ми е дадено преди да съм готов за него."
- *Каква беше реакцията ви, когато прочетохте текста? Когато човек не е готов да се устреми към светостта, той всъщност не разбира, че това е най-лесният, икономичен и здравословен начин да живеем добре. Ако изреченията са ви подействали мобилизиращо и оптимистично, сте най-близо до възможността да преживеете състояние на святост. Ако сте се разплакали, сте на етапа преди светийството. Ако сте изпротестирали в себе си, сте по-далеч. Ако сте се разсърдили или надсмели на задачата, сте възможно най-далеч. Това може да е моментно състояние за вас или точно определящо ви, преценете сами.*

- *Прочетете изреченията отново и ако не ги приемате напълно, опитайте се да си представите, че не сте вие, а че вие сте един съвременен светия и само за пет минути той следва да мисли така спрямо нуждата, която вие имате. Успяхте, нали? Всеки може да се справи, стига да пожелае. Запомнете тази постигната лична опитност, служете си и друг път с нея.*

Мъдър

***"Мъдрите** ще наследят слава, а глупците – безславие."* *(Пр.3:35;СИ)*

*"Предимството на **мъдростта** пред глупостта е тъкмо такова, каквото е предимството на светлината пред тъмнината."* *(Екл.2:13;СИ)*

*"Само светлият път на **Мъдростта** води към Истината."* *(36;21)*

Когато кажат "мъдрец", обикновено си представяме старец с дълга бяла брада, с дълбок, проникновен поглед, от когото се излъчва **ненарушимо спокойствие.** Говори рядко, но с малко думи казва много. Като правило отнасяме този образ към приказките или басните, понеже не сме го срещали на улицата или пък сред кръга от хора, с които общуваме.

За мнозина от нас пък мъдрец е онзи човек, който успешно планира своите действия в живота и **постига желаните резултати**. Той е отличен **стратег и тактик**, с изключително верен практически усет.

За други мъдрият е този, който умее да се учи от собствените и от чуждите грешки и не ги повтаря (*Пр.26:11*; *"Мъдрецът придобива знание и опитности, без да греши. Той се учи от чуждите опитности" – 46;152*). Дори и да сгреши, **използва наученото и го прилага в живота си**, включително и за да избягва подобни грешки за в бъдеще (*"Ако един път в годината правиш по една погрешка, ти си мъдрец" – 17;243*)

Мъдро е да се вслушваш в наставленията на тези, които имат по-голям житейски опит от теб *(Пр. 13:1)*. Ако общуваме с мъдри хора и се стараем да вникнем в техния начин на мислене и поведение, рано или късно ще придобием от тяхната мъдрост *(Пр. 13:21)*. Ако някой разобличи твоя слабост или недостатък и ти – вместо да се ядосаш или огорчиш – се изпълниш с решимост да се промениш към добро, значи си реагирал мъдро. В противен случай ще си останеш същият и дори ще избягваш твоя изобличител *(Пр.15:12)*. Въздържаността и хладнокръвието са рожби на мъдростта *(Пр.17:27)*.

Ако си натрупал обширно познание и дълбока мъдрост, които ти помагат да **разбираш смисъла на събитията в живота**, това може и да ти причинява страдание *(Екл. 1:18)*, особено ако осъзнаваш, че си безпомощен

да промениш каквото и да било. Мъдростта в случая е да разбереш, че можеш да промениш единствено себе си.

За вярващия човек истинската мъдрост води началото си от Бога *(Пр. 1:7)*. Тя трябва **да бъде прилагана в ежедневието**, иначе не би имало полза от нея.

"При голямото си знание мъдрецът еднакво цени и малките, и големите неща" *(94;271)*. Той знае, че разликата в мащабите е привидна и че всяко нещо на този свят има своето място в него и служи за някаква поука. Затова посреща всичко, което се случва с него или край него, със съвършено търпение, смирение и разбиране. Никой и нищо не може да накърни вътрешния му **покой**. Той знае, че Бог е Любов *(1 Йоан 4:8,16)* и че всичко рано или късно – дори и най-ужасното на пръв поглед зло – се превръща в добро (*"За мъдреците няма зло, няма и добро – всичко е Любов"* – *30;212*).

Истинският мъдрец никога не говори за мъдростта – собствена или чужда. Той **живее в нея** (*"Живей в мъдростта, без да говориш за нея"* – *17;5*).

Мъдростта:

- е път за всички, на които Бог се изявява;
- е истинско богатство на ума, с което човек може да разполага;
- като се запали у човека, носи Божествената светлина;
- се живее. Когато я живееш, не говори за нея и себе си;
- е ограда на дома ти, истинският ти дом е вътре в теб, в душата ти.

Мъдрият:

- Мъдър ли е човек, той има най-голямото благо на Бога;
- може да бъде учен и неучен; може да е образован, самообразован или умен по наследство;
- придобива знание и опитности, без да греши;
- се учи от чуждите опитности;
- каквото пипне с ръката си, става злато, но той никога няма да пипне нещо, което няма да се превърне в злато;
- има правилно отношение към Бога. Това е възможно, когато има правилно отношение към себе си и към ближния си;
- слуша внимателно, без да прекъсва никого и без да критикува;

- при голямото си знание еднакво цени и малките, и големите неща;
- прави само една погрешка годишно;
- изучава закона за придобиване на любовта, придобиването на безсмъртие и тогава пристъпва към придобиване на Мъдростта;
- се познава по интензивността на светлината, която излиза от ума му.

Мисли за мъдростта:

"**Мъдростта** е път за всички, на които Бог се изявява" *(62;156)*

"**Мъдростта**, която е отгоре, първо е чиста, после мирна, приветлива, благопокорна, пълна с милост и добри плодове, безпристрастна и нелицемерна" *(Як.3:17;РИ)*.

"Бог на Господа нашего Иисуса Христа, Отец на Славата, да даде вам **Дух на премъдрост и на откровение, за да Го познаете и да просвети сърдечните ваши очи**, за да познаете каква е надеждата на призванието Му и какво е богатството на преславното Негово в светиите наследие" *(Еф. 1:17,18;РИ)*

Самовъзпитателни методи:

1. Следване методите на мъдреците и светиите. Прочетете текста. Отговорете на въпросите.

Спрямо упоритият, своенравния и буен човек природата прилага същите методи, както и спрямо животните. Например, слонът, като го обърнат по гръб, става кротък. Обаче към разумния човек природата прилага други, по-високи методи и го оставя сам да се възпитава. За всяко същество има специфични методи за възпитание и самовъзпитание. Когато човек иска да се възпитава и самовъзпитава правилно, трябва да следва методите на светиите и на мъдреците, защото те черпят знания от Разумната Природа. Проследете техния живот, за да видите как лягат, как се мият и обличат, как се молят и работят. Единствено при самовъзпитанието в добродетели човек може да измени стария живот и да влезе в областта на новия, в който всичко се подрежда и става правилно. За глупавия нещата стават за добро, за мъдрия всичко вече е добро и се нарежда за любов.

Може ли да се нарече мъдър само онзи, който разбира и намира специфичните методи за възпитание и самовъзпитание за всяко същество?

Отличава ли се ежедневието на мъдреца от ежедневието на глупавия и с какво?

С какво, според вас, мъдрият е по-различен в малките неща от обикновения си човешки живот? Ако сте с приятели, направете скеч или пантомима, имитирайте как се обличат, мият и молят един глупав и един мъдър човек. Може и сам да си го представите.

Прочетете автобиография на мъдрец. Какви неща ви правят впечатление от обходата му с другите и от умението му едновременно да се дистанцира и включва в обикновения живот?

Човек, който все забравя, сгрешава, обърква нещата, може ли да бъде наречен неподозиращ значението на мъдростта? И че ако започне да се стреми към мъдрост, ще стане по-организиран и нещата му ще стават по-навреме?

Кому е нужна повече снизходителност към себе си и към другите – на мъдреца или на глупака? Обяснете отговора си с примери.

Посочете най-успешния и най-неуспешния метод за възпитание, които са прилагани в детството ви спрямо вас. Определете за себе си трите най-подходящи метода за самовъзпитание, които ви помагат да се чувствате достоен човек.

Важно ли е за вас да помъдреете още сега и защо? Има ли значение дали човек е мъдър на младини или на старини и какъв е резултатът от едното и от другото?

Кой може да бъде наречен напълно глупав? Може ли да се нарече глупак само онзи, който нехае за съществуването на мъдростта?

Помислете кое е било най-мъдрото нещо, което сте извършили в живота си досега. Припомнете си го добре. То нещо голямо ли е или нещо малко? Вътрешно или външно е за вас самите? Спрямо себе си или спрямо другите е?

Запознайте се с мъдър човек. Мислете за него. Задайте му въпроси за мъдростта. Кое ви удовлетворява в общуването с него? Как ви повлиява познанството ви? Това е задача без срок. Такъв човек трябва първо да бъде намерен, после да имате готовност и желание да се свържете с него. Да осъществите успешно общуване. Да оцените важността на необходимостта да се докоснете до жив човек, който има мъдрост в себе си и това ви помага и вие да работите върху помъдряването си. Ако сте решили, не и преди това. Успех!

2. Подредете логически в градация следните ментални човешки свойства: интелектуални способности, умствено развитие, мозъчни функции, мисловни операции, мъдрост, разностранни познания, информираност, трайни знания. *Кое ще поставите като основа и кое ще бъде на върха и защо? Отговорете си на въпроса как мъдростта включва, надгражда и управлява всички свойства на интелектуалната сфера у човека, така че да сте доволен от отговора си?*

3. Задавайте си въпроси: Имате ли мотивация да самовъзпитавате себе си в мъдрост, за да станете мъдър човек? Необходимо ли е да мислите за себе си като за душа, като за дух, а не само като за личност, ако наистина искате да сте мъдър човек? Ако да – защо? С какво има връзка повече помъдряването – с остаряването или с подмладяването? Как мислите, има ли разлика между думите "мъдрост" и "премъдрост" в библейските текстове? Премъдростта отсъствие ли е на човешки умувания и присъствие на духа у човека ли е? Задължителна ли е силната вяра за придобиването на мъдрост? Каква точно е зависимостта между мъдрост и вяра? Ако не може да отговорите, търсете отговора си и чакайте да го намерите като отговор в собствения ви живот. Насочете стремежа си да намерите отговори на онези въпроси, които ви вълнуват, и внимавайте, когато нещата в живота ви насочват към разбиране на отговорите им. Бъдете будни, за да усетите времето, когато ви се разкриват.

Търсете мъдростта, която ще освети първо вашия път, а след това и пътя на другите след вас по него!

4. Разпределете съответстващите по смисъл твърдения и думи в двете колони на таблицата. Кой какво мисли?

Трябва да проумея каква мисъл стои зад тези мои чувства.	мъдрост
Интересно хрумване ми дойде, но как мога да го реализирам?	интелигентност
Ако той ми казва истината, това значи, че се старае да се поправи.	знание
Това, което е вярно, не винаги доказва истината.	разум
Има още много да уча, докато съм в състояние да разпознавам нещата.	познание
Двете твърдения логически се изключват, остава да е вярно третото.	разбиране

Законите, които стоят зад тези факти, са важното.	разсъждение
Вярвам, че ще мога.	мислене
Умея да приложа това знание по следния начин.	ум
Ситуацията изисква от мен да бъда това, което е нужно за обществото.	обученост
Точните факти съответстват на определени природни закони.	образованост
Точните факти, предизвикани от определени закони, почиват на единни вселенски принципи.	наука

5. *Кое е мерило за мъдростта: времето, пространството, материята, енергията или историята, и защо мислите така? Дайте примери.*

3. Задайте си въпроси. Имате ли мотивация да самоусъвършенствате себе си и мъдростта си, за да станете [illegible] те за себе си като за душа, като за дух, а не само като за личност, ако [illegible] сията, има ли разлика между думите "мъдрост" и "премъдрост" в библейските текстове? Премъдростта отстояние ли е на човешки умения и присъствие на духа у човека ли е? Задължителна ли е силната вяра за придобиването на мъдрост? Каква точно е зависимостта между мъдрост и вяра? Ако не може да отговорите, търсете отговора си и чакайте да го намерите като отговор в собствения ви живот. Насочете стремежа си да намерите отговори на онези въпроси, които ви вълнуват, и внимавайте, когато нещата в живота ви насочат към разбиране на отговорите им. Бъдете будни, за да усетите времето, когато ви се разкриват.

Търсете мъдростта, която ще освети първо вашия път, а след това и пътя на другите след вас по него!

4. Разпределете съответстващите по смисъл твърдения и думи в двете колони на таблицата. Кой какво мисли?

Трябва да проумея каква мисъл стои зад тези мои чувства.	мъдрост
Интересно хрумване ми дойде, но как мога да го реализирам?	интелигентност
Ако той ми казва истината, това значи, че се старае да се [illegible].	знание
Това, което е видно, не винаги доказва истината.	разум
[illegible] още много да уча, докато съм в състояние да [illegible] нещата	познание
[illegible] логически се изключват, остава [illegible]	разбиране

„И когато дойде Онзи,
Духът на Истината...
Той ще ви научи."

Добродетели на Истината

Търпелив

*„…Братя, бъдете **дълготърпеливи** до пришествието Господне.“* (Як. 5:7; СИ)

*“**Търпението** е най-великото качество, най-благородната черта в човешкия характер.”* (14 – 13.04.1991)

Веднъж Бог събира Своите синове около Себе Си. Сред тях е и Сатана. Бог му казва:

— Като си обикалял по земята, видя ли Моя раб Йов? Няма друг като него — тъй непорочен, справедлив, богобоязлив и отбягващ злото!

— Сатана Му отвръща:

— Такъв е, понеже си го благословил със здраве и богатство. Но я посегни на благата му и ще видим дали ще остане все тъй предан на Теб!

Замисля се Бог и му казва:

— Предавам всичко негово в твоите ръце. Само на живота му няма да посягаш!

А лукавият това и чака... Първо разбойници открадват стадата на Йов и погубват слугите му. После пожар поглъща имота му. А накрая и домът на първородния му син се срутва върху всичките му деца — седем сина и три дъщери — и те загиват сред руините. Тогава Йов раздира дрехата си, пада ничком на земята в поклон към небето и дума в нетърпимата си болка:

— Гол излязох от утробата на майка си и гол ще си замина от този свят. Господ даде, Господ взе. Да бъде благословено името Му!

Тогава Сатана го поразява с люта проказа. Йов отново не възроптава. Напуска града си (защото такава е наредбата за прокажените), сяда до градските стени и застива в мълчание, сам с горестта си. А жена му го издирва и му се сопва:

— За какво ти е тая непорочност? Виж се на какво приличаш! Я вземи, че похули Бога и умри! Така ще се отървеш от всичко, що те сполетя.

Да прокълнеш Бога, означава мигновена смърт — и физическа, и духовна. Ала Йов устоява и на тази буря и ѝ отговаря:

— Приказваш като безумна! Нима доброто ще приемаме от Бога, а злото да не понасяме?

И така, той остава без грях — нито в слово, нито в мисъл, нито в дело.

И след като претърпява достойно всички ужасни изпитания, Йов е възнаграден от Бога с пълно изцеление и с двойно повече от всичко онова, което Сатана му бе отнел. Броят на стадата му се удвоява, както и имотите му. Раждат му се още седем сина и три дъщери. Йов живее още дълги години и си заминава от света в пределна старост и сит на живот (кн. Йов).

Търпението е основа на живота. **Чрез него всичко се постига!** Нямаме ли търпение, нищо не можем да постигнем. Вярващия човек то води към единство с Истината, а скептика чрез страданието насочва към вярата. Родено от Божествената Истина, то ни разкрива реалните стойности на всичко съществуващо. Където е дълготърпението, там са всички добродетели.

Търпението е **качество на разумния човек**. Само той може да търпи. Човек не може да придобие истинско разбиране, ако няма търпение. Нетърпението ражда горчиви плодове и ни отдалечава от Божествената Мъдрост. Само който е **разбрал Истината** за света и живота, само той може да бъде търпелив. Той знае, че Бог **допуска** всичко, за да можем да **учим уроците** си в **земното училище**. В Негово лице мъдрият човек съзира съвършения, непреходен **образец на търпение**.

Търпението **не означава пасивност**! За да се научиш да гледаш, да слушаш и да изтърпяваш, **без да отвръщаш на злото със зло, а с добро**, се изисква огромна вътрешна сила и упование. Търпеливият обикновено спестява на околните мнението си, ала когато се захване за работа, нищо не може да му противостои. Той **носи** товара си без смущение. Волята му е диамантена, умът му – бистър, душата – чиста и обширна като Вселената.

Търпеливия човек може да познаете в моментите, **когато му взимат** онова, което обича или за което се е приготвил. Той остава съвършено спокоен, хладнокръвен и благоразположен. Радостта и мирът не го напускат, окото му не трепва. **Вярата му остава ненакърнена. Страданията ни учат** да бъдем търпеливи. Търпението се развива главно при най-неблагоприятните фактори на живота. Само търпеливият **придобива истинското знание**. Той е **предвидлив и способен на жертва**. В случаи на противопоставяне винаги **превъзхожда** опонента си и по мисъл, и физически.

Търпението е **жизненият еликсир** на душата.

"... С **търпението** си спасявайте душите си." *(Лука 21:19;СИ)*

"... Като избраници Божии, свети и възлюбени, облечете се в милосърдие, благост, смиреномъдрие, кротост, дълготърпение, като се търпите един други и си прощавате взаимно..." *(Кол.3:12-13;СИ)*

"Господ... дълго време ни търпи, понеже не желае да погинат някои, а всички да се обърнат към покаяние." *(II Петр.3:9;СИ)*

"А **плодът на духа** е: любов, радост, мир, **дълготърпение**, благост, милосърдие, вяра, кротост, въздържание. Против такива няма закон." *(Гал. 5:22-23;СИ)*

"Когато човек придобие **търпение**, всичките му работи се оправят." *(43;49)*

"За да има търпение, човек трябва да е дошъл до вътрешно разбиране на живота. Това разбиране се придобива тогава, когато във всичко и навсякъде човек вижда Бога." *(41;207)*

"**Без търпение** никой не може да разреши задачите на своя живот." *(98;16)*

"**Без търпение** не можеш да бъдеш силен." *(23;125)*

Само умният човек може да бъде **търпелив**. Той е над обикновените условия в живота." *(95;104)*

Търпението:

- е психическа сила, която противодейства на дадено напрежение, независимо дали е външно или вътрешно;
- не е неволя, а качество на разумния човек;
- е основа на знанието;
- се култивира в страданията. Всички страдания, изпитанията и болестите имат за цел да сформират у нас търпението;
- е най-благородната черта в човешкия характер;
- е средство за изучаване на себе си и на своите ближни;
- подразбира воля и ум, т.е. да знаеш причините и последствията на нещата;
- се обуславя от придобитото вътрешно разбиране на живота;
- се придобива, когато човек във всичко и навсякъде вижда Бога.

Търпеливият:

- има търпение всичките му работи да се оправят и тогава да се произнесе за тях;
- може да върши и да завърши всяка работа, с която се заеме;
- умее да изслушва всички;

- издържа на всички противоречия;
- се е научил да слуша и да гледа, без да дава мнението си;
- носи всичко, без да се смущава;
- се познава в моменти, когато му взимат онова, което обича или за което се е приготвил;
- е онзи умен човек, който може да се постави над обикновените условия на живота;
- е закален при най-неблагоприятните условия на живота;
- понася всичко спокойно;
- има добри навици, силен е, способен е на жертви, не може да е неврастеник;
- трябва да се стреми да стане дълготърпелив. Дълготърпението показва, че човек е развил у себе си много добродетели и лесно умее да се самоусъвършенства;
- съзнателно си налага да е търпелив;
- прояви ли нетърпение, започва да мисли само за търпението.

Правила и зависимости:

- Човек трябва да работи върху собственото си търпение, без да чака другите да му напомнят, че трябва да е търпелив.
- Търпението е наука и философия, която човек не може да изучава, без да съзнава това.
- Който знае и може да търпи, той се радва на всичко, което разбира.
- Без търпение много характери са се оказвали слаби пред призванието на таланта или на гениалността си.
- Без търпение човек е подобен на дърво без корен.
- Когато умът работи, колкото трябва, от това той изпитва радост, мир и спокойно очаква плода на труда си.
- За да изработи нещо ценно в себе си, човек трябва да приложи търпение и постоянство.
- Може да търпи само онзи, у когото са развити висшите умствени способности.
- Търпеливият винаги е по-силен от противника си и мисловно, и физически.

- Търпението е жизненият елексир на душата, то не може да се постигне лесно.
- Може да имате много несгоди в живота си, може да ги преодолеете само с помощта на търпението си.
- Чрез търпението всичко се постига.

Самовъзпитателни идеи и методи:

1. Прочетете разказа. Отговорете на въпросите към него, насочени към самоанализ.

Един китайски мъдрец искал да опита търпението си. За тази цел провидението му изпратило един просяк да види колко може да приложи търпението си. Цели 40 години просякът посещавал мъдреца и той всеки път го посрещал добре. В това време се явил един конкурент на мъдреца, който пожелал да го надмине по търпение. Като видял, че и този човек е благодетелен, готов на жертви, същият просяк започнал и него да посещава. Посещавал го редовно цяла година, докато един ден новият му благодетел извикал: "Махни се вече от очите ми! Нека дойде друг някой да дам и на него. Достатъчно си се ползвал от моите блага." Просякът отговорил: "Господине, малка е още твоята сила. Още много има да работиш върху търпението. От 40 години насам аз ходя в дома на твоя съсед, но той нито за момент не се оттегчи от мене. От първия ден до днес той ме приема все така любезно и внимателно."

Какви характеристики има добродетелта търпение по отношение на времето, мястото, обстоятелствата, другите, себе си и по отношение на доброто?

Колко най-продължително сте търпели нещо или някого в живота си?

Каква е целта на търпението? Каква е взаимовръзката между безкористие и търпение?

Какво търпи просякът от този разказ? Степенувайте по търпение тримата герои от разказа и се аргументирайте.

Поговорете с майка си и с баща си или с нечии други родители: колко години най-много са търпели нещо в живота си и какво е то? Поинтересувайте се какво хората търпят и какво не търпят. Каква е зависимостта между обич и търпение. Казва се: "Който обича, търпи." Като слушате разказите на различни хора, преценете винаги ли е вярна тази поговорка. Критерий ли е наличието на търпение у човека за умението да обичаме – аргументирайте отговора си с няколко примера от живота?

2. Размишление върху зависимостта търпение/добро и зло. Първо, прочетете мисълта. Второ, отговорете на трите групи помощни въпроса. Трето, размишлявайте концентрирано самостоятелно върху зададената тема 10 минути. Запишете най-важните и значими за вас мисли и идеи, които ви дойдат. Пишете красиво, бавно, внимателно, за да може всяка ваша клетка да участва съзнателно в тях и да се включи в запаметяването им дори подсъзнанието ви. Пишете само положителни неща.

За да придобие търпение, човек трябва да е непременно под влиянието на две противоположни сили. Такива са злото и доброто. А до зло и добро могат да бъдат приведени всеки две антагонистични сили.

Под натиска на тяхната борба човек става търпелив или реагира прекалено бързо, неподготвено и несъзнателно и по този начин си остава нетърпелив. Изборът може да бъде направен само лично и съзнателно.

Кога за последен път сте били под натиска на ситуация, която да ви поставя на избор между добро и зло? Трябваше ли ви търпение и колко голямо трябваше да е то? Необходимо ли е търпение за правене на зло? Може ли търпението да бъде наречено едно от оръжията на доброто срещу злото? Злото ли е, което изпитва търпението на доброто?

Ако човек е решил да е воин на доброто, а то в момента трябва да бъде защитено и това зависи само лично от него, той ще може ли да се справи без добродетелта търпение? Спомнете си или наблюдавайте филми с лоши герои: колко от тях са нетърпеливи? Гледайте една серия от анимационен филм за борба между злото и доброто или си спомнете за гледана такава. Напишете имената на всички герои на един лист вертикално. Преценете кой от героите има и кой няма търпение. Оценете ги по скала от минус три до плюс три без нула. Направете извод доколко търпението у човека може да бъде критерий за неговото правилно разбиране и конкретен стремеж към злото и доброто?

Ако някой реши да е добър и се стреми всеки ден да не пропуска правене на добро и към усъвършенстване разбирането си за добротата, ако доброто за него означава универсална индивидуална ценност, висок идеал и висша социална норма, колко търпение ще му е необходимо, за да защити пред себе си и всеки миг това свое убеждение: търпение колкото на светец, колкото на просяк, колкото на гениален, колкото на воин, колкото на ученик, колкото на учител или колкото на майка?

3. Прочетете текста. Отговорете си на въпросите за анализ и тълкуване към него.

Един пътник пропътувал много години в търсене на пещера, в която бил чувал, че има скрито имане. Когато я намерил, в нея той открил върху парче плат само следния надпис: "Дойдете ли до търпението, то представя онзи скъпоценен камък, който вие грижливо трябва да пазите под вашия език. И върху този камък един ден ще бъде написано вашето име. Ако не изработите този камък в ума и волята си, вие не можете правилно да се развивате. Ако не се развивате правилно, хармонично и непрестанно, не може да станете синове на светлината."

Какъв вид "имане" е скрито в търпението? Търпелив ли е бил пътникът? Продължителното преследване на цел или неотклонното следване на мечта ни прави по-търпеливи? Кой е по-умен от търпеливия и нетърпеливия и защо? Кой има по-силна воля от търпеливия и от нетърпеливия и защо? За какво име става въпрос в надписа, чие е това име? Името е поставено в един скъпоценен камък, камъка на търпението, а камъкът е под езика на този, който има това качество. Разгадайте символите в тази метафора. На какво точно са символ скъпоценният камък, езикът, името, написаното и синовете на светлината?

4. Определете какви точно зависимости са посочени в следните максими между търпението и останалите величини-понятия: време, разбиране и очакване. За всяко изречение се опитайте да си спомните случаи от вашите преживявания, които да го илюстрират или доказват. Преценете доколко търпението ви е било достатъчно в тези три случая.

Може да **търпи**, само който знае да **чака**.

Търпи този, който **разбира**.

Може да **търпи**, който знае, че за всяко нещо има **време**.

5. Препишете бавно, красиво и внимателно изреченията с различни цветове. Съзерцавайте всяко по една минута, след като го напишете. След като ги напишете всички, концентрирайте волевото си усещане към пожеланието за свят, в който хората са такива, каквито утвърждават изреченията, и вие сте един от блажените жители на този по-светъл свят. Правете мислено последната част от упражнението всеки път, когато проявите нетърпение, което не може да преодолеете.

Само любещият е търпелив.

Само човекът с вътрешен мир е търпелив.

Само радостният е търпелив.

Само разумният е търпелив.

6. *Един мъдрец казал на своя ученик:* "Издържай всичко заради любовта, докато я придобиеш. Дойде ли тя, ще те научи на търпението."

Съставете уравнение или схема, за да изразите зависимости между трите величини: търпение, любов и издръжливост. Коя от коя произлиза? Коя е условие за другата? Коя между трите от тях е причина, коя следствие и коя условие за проявата им?

7. *Прочетете правилото. Обмислете го добре и запишете 10 аргумента, които доказват валидността му.*

Без търпение нищо не може да се приложи.

Концентриран

Племенникът на Авраам — Лот, живее в Содом със семейството си. Една вечер, когато той седи при портите на града, през тях влизат двама странницит. Това са ангели, предрешени като човеци. Лот ги вижда и се завтичва към тях.

— Елате в дома ми, непознати пътници! Ще ви предложа храна и подслон, а утре ще можете отпочинали да продължите пътя си.

Те му благодарят за гостоприемството, но отказват. Решили са да нощуват на улицата. Климатът по онези земи в Палестина е твърде топъл и нощите са приятни на открито. Но все пак е грях да оставиш пришълец без подслон. Затова Лот подновява поканата си с особена настойчивост. Накрая гостите склоняват и го последват в дома му. Той им полива да се измият, нагостява ги богато и им приготвя отделна стая за през нощта.

Жителите на Содом са прочути навред с разпуснатите си нрави. И огромна тълпа от тях — млади и стари, обграждат къщата на Лот и се развикват:

— Къде са гостите ти, човече? Изведи ги при нас, за да се позабавляваме!

Лот се показва навън. Излиза до входната си врата, прекрачва на уличата и заключва след себе си. После им казва умолително:

— Братя мои, моля ви, не вършете зло! Оставете на мира моите гости! Не сторвайте нищо на тия човеци, понеже са под покрива на къщата ми!

Ала неканените натрапници въобще не се вслушват в думите му и напъват да строшат входната му врата. Тогава двамата посетители на Лотовия дом излизат от къщата, прибират вътре стопанина ѝ и заключват вратата. А развилнялата се тълпа отвън поразяват със слепота, така че содомци, без да се отказват от намеренията си, опипом търсят входната врата.

Двамата ангели, предрешени като обикновени хора, казват на Лот:

— Събери домашните си и веднага напуснете града! Бог не ще понася повече греховете на содомските жители. Той ни нареди да разрушим това гнездо на разврата. Побързай, защото няма много време!

Двамата зетьове на Лот чуват тези думи и решават, че странниците се шегуват. Казват, че няма да напуснат града, само защото някакви непознати мъже сипят заплахи и предричат гибел на Содом. Ала жената на Лот и двете му дъщери се вслушват в увещанията му и се приготвят за път.

Щом пукна зората, двамата ангели извеждат четиримата извън града. Заръчват строго на Лот:

— Вървете в планината! Не поглеждайте назад и не спирайте никъде!

Лот им отвръща:

— Не можем да дирим спасение в планината, а ще тръгнем към съседния град Сигор;

— Добре, нека бъде тъй, както казваш. Вървете и не се обръщайте назад! Докато не стигнете там, няма да накажем Содом с възмездието, което Господ му е отредил.

Лот, жена му и двете им дъщери тръгват към Сигор. Тъкмо стигат до градските порти, когато зад тях се разнася страшен гръм. Сякаш чудовищна сила разтърсва земята и разклаща устоите ѝ чак до дълбоките ѝ недра. Ангелите, по Божие поръчение, изсипват огън и жупел над Содом и унищожават града и цялата му околност. Всичко живо в града и околностите му загива.

Преди да прекрачат портите на Сигор, жената на Лот, водена от любопитство, се обръща назад, за да види какво става. В този миг тя се превръща в стълб от сол. Лот и дъщерите му влизат живи и здрави в града. А жена му остава вкаменена отвън, за да напомня на всички какво се случва с онези, които не спазват Божиите повеления (Бит. 19 гл.).

Ако Лот не бе **концентриран докрай** и се бе подвел от същото любопитство, което погуби жена му, и той щеше да остане във вид на стълб от сол на броени метри от града на спасението им. Но той устоя на изкушението и това съхрани живота му – неговия и на дъщерите му.

Да си концентриран, означава да притежаваш силна дисциплина – и на тялото, и на духа. Означава още и **да следваш пътя на Истината.** Липсата на концентрация ни **отдалечава** от **Истината,** т.е. от **действителното предназначение на нашия живот**. Наличието на концентрация ни помага да съсредоточаваме силите си – телесни, умствени и душевни, в избраната от нас посока, за постигането на желаната цел. Концентрацията е свързана и с **фокусиране на цялото ни внимание към даден обект.** Всички детайли на средата остават на заден план, периферното ни зрение избледнява до минимум и пред погледа ни – външен и вътрешен, остава само това, до което трябва да достигнем или което следва да извършим. Нищо **стойностно** не бихме могли да **постигнем в живота си,** ако не сме овладели пълната концентрация. Тя изисква цялата ни **отдаденост, абсолютна дисциплина на духа и мощен прилив на жизнена енергия.** Останалото е въпрос на време.

Концентрацията:

- е нужно да е пълна и да е концентрация само на мисълта;
- е в зависимост от дишането. Колкото по-дълбоко диша човек, толкова по-лесно се концентрира;
- на мисълта зависи от броя на идеите, които вълнуват човека. Колкото повече идеи, толкова по-голяма е разсеяността.

Концентрираният:

- е тих и спокоен, не мисли за резултата, който ще получи, като успее да се концентрира;
- има мисъл, която безпрепятствено преминава от едно състояние в друго;
- умствено може има условие вече да контролира страховете си и отрицателните си чувства, за да ги трансформира по-нататък;
- умее да съсредоточи погледа си, без да мига, както мисълта и съзнанието си, без да се разсейва;
- е акумулатор на духовни сили.

За да се научим да се концентрираме:

- трябва да знаем, че като съсредоточим вниманието и погледа си в една посока, ако сме духовно силни и светли, ще спечелим, но ако не сме, може и да се уплашим, да изпаднем в състояние на духовен мрак. Защо? Когато не може да се концентрира, съзнанието минава в по-ниска област и човек може да заспи. При концентрирането трябва да съсредоточаваме само ума си, не волята и чувствата си, и да запазваме съзнанието си будно.
- В концентрирано състояние разумният, вярващият, любещият се свързва с Бога, а неразумният, невярният, страхливият се отрича от Него. Затова трябва да се концентрираме в нещо светло, разумно и Божествено.
- трябва да умеем да подчиняваме временно чувствата и действията си на ума, а той да свежда насочеността си само към едно нещо за известно време;
- трябва да се научим в един момент да правим само едно нещо, да мислим само по една мисъл, да изпитваме само по едно чувство и да извършваме едно, а не няколко неща едновременно.
- трябва да умеем своевременно да насочваме ума и мисълта си накъдето пожелаем самите ние.

Самовъзпитателни задачи:

1. Изберете си една идея и се съсредоточете върху нея за 5 минути. Ако не се разсеете, имате добра концентрация. Опитайте да четете книга или да решавате задачи по време на буря. Ако успеете, имате много добра концентрация.

2. Концентриране при страдание. Когато имате известна спънка, противоречие или страдате, направете опит да си помогнете чрез концентрация. Първо се опитайте да се концентрирате в мисълта, че е нужно да благодарите за това страдание, и си кажете, че можете да го направите. Не съжалявайте за случилото се, радвайте се за това, което не е дошло. Помнете: скръбта е посаждане на семена, радостта е цъфтене, завързване и узряване на плода. Не концентрирайте чувствата си в страданието, а в мисълта как да излезете от него и на какво ви е научило. Намерете доброто, потърсете го чрез концентриране на ума върху позитивното. Проявете и самообладание.

3. Понякога човек не успява да реализира идеите си, защото се съмнява. Научете се да се концентрирате, за да сте свободни от съмненията. При концентрирането човек събира материал и енергия за съграждане, а при съмнението руши сам това, за което мисли. Чрез концентрацията можем да се справим не само със съмнението, но и с много отрицателни състояния в себе си. Правете опити да умиротворявате чувствата си и да прецизирате действията си чрез предварителна концентрация.

4. Научете се да се концентрирате върху работата, която вършите в момента. Каквото правите, не мислете за друго. В продължение на месец отбелязвайте всеки ден колко пъти сте успели и колко пъти не сте.

5. Опитвайте се да се концентрирате чрез мълчание или музика в дисхармонични условия. Когато концентрирането е силно, човек трудно се разболява и лесно решава проблемите си. Концентрирайте се върху нещо реално, което искате да постигнете, и работете. Не се концентрирайте върху обърканото, а върху разбираемото, не върху песимистичното, страшното, неясното, а върху оптимистичното, обичаното и ясното. Концентрирайте се върху една хубава мисъл всеки ден. Животът ви ще стане по-лек. Въпроси: Трудният живот от концентрирането в трудностите ли зависи или от затрудненията, които не знаем как да преодолеем? Усилва ли концентрирането на ума волята и защо?

Твърдост

*"...**Стойте твърдо** в Господа..."* (Фил. 4:1;СИ)

*"Стойте **твърдо** в свободата, която Христос ни дарува, и не се подлагайте пак под робско иго"* (Гал. 5:1;СИ).

*"**(Твърдостта)** е вратата за влизането на човека в рая."* (12 – 27.02.1988)

*"**Твърд** е онзи, който има самообладание, който може да владее своите мисли, чувства и който има в себе си пълно равновесие."* (38;49)

Настава голям глад по израилската земя. Витлеемецът Елимелех, заедно с жена си Ноемин и двамата си сина, напуска родния си град и се заселва в полята на съседен Моав. Скоро Елимелех почива и заминава при дедите си. Двамата сина на Ноемин си взимат за жени моавки: едната се казва Орфа, а другата – Рут. Така отлитат десет години... Бог решава да прибере при Себе Си и двамата сина на Ноемин и тя остава сама със снахите си. Няма какво повече да прави в чуждата земя и затова решава да се върне в родината си, та там да срещне съдбата си. И казва Ноемин на двете млади жени:

– Върнете се в майчините си домове, понеже вече нищо не ви задържа тук. И нека Господ да ви стори милост заради добротата ви към моите синове и към мен.

А те и отговарят:

– Никъде няма да вървим! Ще останем с теб и ще те придружим при твоя народ.

Ала Ноемин сключва ръце пред гърдите си и въздъхва:

– Върнете се по родните си места, дъщери мои, защо да идвате с мен? Нима имам в утробата си други синове, които да ви станат мъже? А вие сте още млади, животът е пред вас. Оставете мен, старицата, на Божията закрила и бъдете щастливи в бъдните си дни!

Заплакват и двете й снахи. Орфа я прегръща, сбогува се с нея и потегля по пътя към родния дом. Но Рут не помръдва от мястото си. Ноемин я поглежда с нежност и тихо казва:

– Мила моя, ето, етърва ти си тръгна, за да се върне при народа си. Върви и ти след нея, започни нов живот!

Рут, обаче, отвръща твърдо:

– Няма да те оставя! Където идеш ти, там ще дойда и аз. Дето живееш, там ще живея и аз. Твоят народ ще бъде мой народ и твоят Бог – мой Бог. Само смъртта може да ни раздели!

Ноемин я прегръща здраво и я целува. Мълком взима багажа си и поема към родния Израил. Рут я следва и върви редом с нея по целия път до Витлеем (Рут 1 гл.).

Рут не се плаши от неизвестността, която я очаква в чуждата земя, и решава да изпълни дълга си към своята свекърва. С твърда и непоколебима воля тя заявя решението си да не се отделя от нея, докато бият сърцата им, и я последва в родния за Ноемин Витлеем. Там Бог ги благословя, като се намира за Рут подходящ и заможен съпруг – Вооз. Така старините на Ноемин са осигурени в спокойствие и благоденствие. А от женитбата на Рут и Вооз се ражда момченце – Овид. Той е дядо на великия цар и пророк на Израил Давид и праотец по плът на Господ Иисус Христос.

Проявената от Рут **твърдост** при изпълняването на дъщерния дълг към Ноемин заслужава дълбоко уважение. Подобна твърдост не би могла да съществува, ако човек не притежава **силна и целеустремена към доброто воля**. Затова и твърдостта е един от **главните стълбове на волята**. Твърдият човек **издържа всичко,** което го сполети в живота. Той обладава и **отлично развито търпение**. Моралът му е **висок, както и идеалът, към който се стреми**. Като правило твърдост придобива онзи, който е живял при неблагоприятни условия. Той се превръща в канара – всичко, което се удря в него, отскача надалеч.

Твърдият човек упражнява **цялостен контрол върху себе си** – върху всички свои мисли, чувства и постъпки. **Вътрешният му мир е недосегаем** за всякакви външни въздействия. **Всичките му жизнени сили и енергии се проявяват хармонично, при пълно равновесие.** Той никога **не губи самообладанието си.**

Човекът на възвишените идеи, идеалистът, трябва да бъде твърд, но и разумен. Когато приложи разумността към своята твърдост, тогава той ще успее да реализира своите красиви желания и намерения. Наличието на твърдост при недостатъчно развит ум води до прояви на упорство и своенравие. Твърдостта означава и **устойчивост на убежденията.** През каквито и противоречия да преминава, твърдият човек, постигнал **вътрешна чистота,** не се разколебава. Никой и нищо **не може да го отклони от неговия път в живота.**

Твърдият:

- издържа всичко, което му дойде в живота;
- има силно развито търпение;
- по характер е живял при неблагоприятни условия, които са го направили упорит;
- има широки нокти;

- е като канара. Ако се удари нещо в нея, ще отскочи;
- има самообладание, владее мислите, чувствата и действията си и с тях е в пълно равновесие в себе си;
- може да се извиси, да е над нещата и нищо да не може да го досегне;
- отстъпва, само ако го убедиш, че не е прав, и при морални аргументи;
- не може да бъде отместен от мястото си, не се колебае;
- не се отклонява от пътя си;
- има устой на характера си.

Твърдостта:	Нива на проявление на твърдостта:
• е врата за влизането на човека в рая; • ни свързва със съществата, които разполагат със силите в природата; • е сила на волята; • е страж на моралните чувства; • е гръбнакът на човека, умението му да не се прегърбва, пречупва, поддава на влияния, а да остава стабилен, съзнателен, подвижен; • е един акумулатор, в който се събира или електричество, или магнетизъм; • е хубаво качество, когато е възпитано; • дава устойчивост на знанията и на личните чувства; • има за емблема гълъба – тази птица е твърда в убежденията си и не се съблазнява от месото; • помага на растенето нагоре; • кара човека да отстоява правата си.	• Физическо, несъзнателно – когато разумът не действа, човек е упорит и своенравен. • Чувствено – твърдостта се проявява, когато се засегнат личните чувства. • Идейно проявление – твърдостта се проявява, когато човек има убеждения и се стреми да ги запази, защити. • Когато не се ръководи от ума, твърдостта създава неприятности на човека, събират се енергии, които трябва да се трансформират. Ако си твърд и не мислиш, ще останеш на едно място.

Самовъзпитателни упражнения:

1. Сравнете три ситуации в живота си, когато сте били твърди. В кой от случаите е било въпрос да отстоявате правата си? В кой от случа-

ите сте били в пълно равновесие в себе си? В кой от случаите сте се ръководили от високи морални съображения и чувства? Направете изводи за себе си: за да се развива твърдостта на характера, важно ли е да сме морални, уравновесени и прави?

2. Възпитайте твърдостта си. Изберете ваш недостатък, за да работите за отстраняването му, като едновременно с това работите за развиване на твърдостта си. Вникнете внимателно във всички материали по темата и ги използвайте в ежедневните си трудности и изкушения за устояване в твърдостта по отстраняване на недостатъка си. Определете си срок. Отчетете промените, резултата. Кое беше по-важно за вас – да отстраните недостатъка си или да развиете твърдостта си? Ако е било първото и не сте успели, концентрирайте се още веднъж върху второто. Успяхте ли и с недостатъка? Изводи за себе си?

3. Забележете, когато трябва да защитите някои свои морални разбирания, а се опитват да ви провокират или принудят да ги нарушите, дали ще успеете да се концентрирате в развиване на твърдостта си. Ако не заради моралните убеждения само, то и заради твърдостта, която искате да формирате в себе си като добродетел, намерете начин да разрешите ситуацията в своя полза. Мислете повече върху убежденията си и индивидуално удовлетворяващите ви идеи. Представете си твърда скала, възможно най-твърдата, от диамант. Голяма диамантена скала. Вие ставате тази скала. Заставате пред трудността си, на пътя ѝ. Тя не може да ви преодолее и се отклонява, отказва се да ви пречи. Как се разреши всичко на практика? Има ли значение вътрешната работа над себе си за успешното справяне с външните ситуации в живота и защо? Доволни ли сте от твърдостта си? В кои случаи твърдостта е важна?

4. Когато в Библията се казва “И утвърден ще бъдеш, и няма да се боиш…”, *какво се подразбира под този стих:*

- придържане към законите на материята;
- придържане към Висшата Разумност, която се проектира и в земни условия;
- убеждението, че физическата твърдост не е най-висшата възможна твърдост;
- подразбира се твърдост, подобна на тази в стихотворението на В. Андреев, в което се казва: “Не човек, а желязо…”;

- когато твърдостта в духовните ни убеждения изисква саможертва, тя не е безсмислена, а ценна за нас като постижение на собствения ни дух.

5. Свържете със стрелки кое от изреченията на коя дума е смислово съответствие.

твърдост	Нищо не ме интересува, освен това, което искам.
утвърждаване	Мое право е да защитя убежденията си с дела.
потвърждаване	Чувствам се защитен и защитник едновременно.
утвърденост	Свидетелствам, че това е вярно и доказва правилността на извода ви.
твърдина	Устойчив съм на влияния и нападки, знам накъде вървя.

Точен

*"Всичко си има време, **време има за всяка работа под небето**: време да се родиш и време да умреш; време да садиш и време да скубеш насаденото; време да убиваш и време да лекуваш; време да събаряш и време да съграждаш; време да плачеш и време да се смееш; време да тъгуваш и време да играеш; време да разхвърляш камъни и време да събираш камъни; време да прегръщаш и време да избягваш прегръдки; време да търсиш и време да губиш; време да къташ и време да пилееш; време да раздираш и време да съшиваш; време да мълчиш и време да говориш; време да обичаш и време да мразиш; време за война и време за мир. Каква полза има работещият от онова, над което се труди?"* (Екл. 3:1-9;СИ)

*"**Точността** е едно от условията за съграждане на човешкия характер."* (49;15)

*"Който е **точен**, никога не може да изгуби благоприятните условия."* (87;147)

Само който е **познал Истината**, може да бъде точен! Той познава отлично **действителната стойност** на нещата в живота и върши всичко **на своето време**. Старозаветната мъдрост на Еклисиаста (Проповедника), под чийто псевдоним се крие личността на великия израилски цар Соломон, ни учи на същото. За всяко нещо **има своето време** под Слънцето! Важното е да улучим **точното време** и да извършим всичко навреме. И **не часовникът** на ръката ни е задължителното условие за това, а **вътрешният глас**, който извира от друг свят, от друго измерение – царството на Духа...

Всичко в **природата** става точно по определено време. Една минута или дори една секунда по-рано или по-късно – и би могло да се стигне до катастрофа. Ритъмът на Космоса е изначален, вечен и неизменно целесъобразен. В него диша живата разумност на Твореца. За разумните Негови творения – хората, **законът** гласи: "Всяко действие, което не е извършено на своето време, е престъпление!"

Без да придобием точност, трудно би било да култивираме други добродетели. Талантливият човек, ако бъде точен **навсякъде и във всичко**, ще се доближи до гения. Ако постоянно се надбягва с времето и често закъснява, може и да пропилее таланта си.

Точният човек се отличава със силен характер. Той **разпределя и времето, и силите си по най-правилния начин**. Колкото и зает да е, **неизменно се справя със задълженията си**. При това **качествено** и **в срок**. Така той **съхранява енергията си по най-добрия начин и я използва максимално целесъобразно.**

За точния **всички условия на живота са благоприятни**. Той умее да извлече от тях най-ценното, най-важното, най-актуалното. И не само да го извлече, ала и да го **превърне в най-добър краен резултат**. Така от плодовете на труда му се ползват и всички останали.

Каквато и работа да предприеме, човек трябва да бъде точен до секунда. Точността спада към неговите **първи и най-съществени задължения**. Да избираш точното време и точното място – това означава, че си научил един от най-великите уроци на живота. И че вече си свършил по-голямата част от работата. Или поне си положил начало, което гарантира успеха.

Точността пести времето и **безценната нервна енергия** на този, който я спазва.

Мисли

В природата цъфти само оная пъпка, на която е времето, която е готова. Всяко нещо става точно на време.

Красиво нещо е точността.

Точни трябва да бъдете в задълженията си. Ако не сте точни в малките задължения, не можете да бъдете точни в големите. *(45, 15)*

Чрез точността са развиват ценни качества. *(84, 147)*

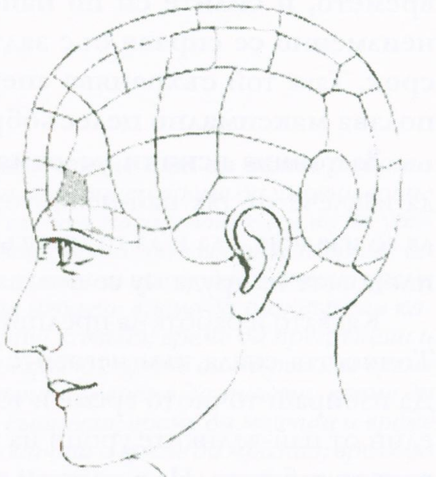
За да придобие човек новата култура, която иде от любовта, от всички се изисква точност. *(84, 147)*

Точният:

- е умен, интелигентен, мислещ, знаещ, мъдър или разбиращ, любознателен човек;
- е способен, коректен, хармоничен, верен, съвестен, разсъдлив, изпълнителен, хармоничен, музикален, концентриран, паметлив, досетлив;
- върши нещата нито по-рано, нито по-късно от най-подходящия за тях момент;

- не греши, не допуска грехове;
- има по-малко препятствия в живота;
- яде навреме, спи навреме, мисли навреме, чувства навреме, действа навреме;
- прави доброто навреме;
- не отлага работите си;
- довършва започнатото;
- успява да реализира желанията си;
- не оставя днешната работа за утре;
- не закъснява, спазва сроковете, започва, докато е време, използва благоприятните условия.

Френологичен център



Точността е по отношение на:

- времето;
- спазване на природното равновесие;
- изучаването на природните закони;
- обещанията;
- задълженията;
- условията;
- условията на разумното живеене;
- изпълнението;
- и на малкото, и на голямото;
- днешния ден;
- интелектуалното опознаване на физическия свят;
- качествата на характера.

Самовъзпитателни методи

1. В продължение на един месец отбелязвайте всяка вечер броя на нещата, които са станали навреме във ваша полза, и броя на нещата, за които вие сте допринесли за това. Допринесе ли това упражнение да засили будността и вниманието ви към развиване на точност като качество на характера?

2. Познавате ли човек, когото можете да наречете точен? Помислете кои други негови качества допринасят още за това? Какво точно ви харесва в точността му? Поговорете с него и го попитайте как той разбира точността у другите и у себе си. Лесно и интересно ли би било за вас да развиете по-голяма точност у себе си?

3. За да упражните интелектуалната си точност, разпределете правилно съответствията между логическия акцент в изреченията и техния основен смислов акцент. Свържете ги по подобие.

Ела тук в 5	Трябва да дойдеш.
Ела тук в 17 часа.	Лично трябва да си тук.
Тук ела, в пети кабинет.	Очаквам те в 5.
Тук ела.	Бъди тук в 17 часа.
Ти ела тук.	Иди в пети кабинет.
Ела тук – 5.	Донеси пет броя.
В 5 ела тук.	Да си тук в 5 часа.

Смелост

*"Нечестивецът бяга, когато никой не го гони; а праведникът е **смел като лъв**"* (Пр.28:1;СИ).

*"**Смелостта** е втората врата на волята."* (75;100)

*"Едно се иска от човека – да бъде **смел и решителен в доброто**."* (66;164)

*"Природата обича **смелите** хора и на тях помага."* (67;160)

Великият пророк Йоан Кръстител жевее в Юдейската постиня и проповядва неуморно на хората.

— Покайте се, защото наближава Царството небесно и не бива да го посрещнете с греховете си!

Облчен е с дреха от камилска вълна и препасан с кожен пояс около кръста — подобен на онзи на пророк Илия отпреди векове. Храни се оскъдно и без отдих кръщава покаялите се в река Йордан.

Веднъж юдейският цар Ирод Антипа със свитата си го спохожда в близост до реката. Слушал много за Божия пратеник, иска да го види с очите си. Ирод спира на двайсетина метра от водата и наблюдава как юдеите — в дълга върволица покрай брега — един по един се потапят в Йордан, а Йоан полага ръка върху главите им и изрича тихо няколко думи с взор, отправен към небето.

В един миг погледите им се срещат. Ирод се изпъчва гордо и очаква пророкът да отдаде дължимото на царското му достойнство и да му се поклони. Ала вместо това в черните очи на Йоан проблясва огнена искра. Той извисява глас тъй, че да го чуят всички, и се провиква:

— Ти, недостойни царю, взе за жена Иродиана — жената на собствения си брат Филип. А той е все още жив и здрав... Но прие раздялата заради тебе, защото ти му отне съпругата със сила!

След няколко мъчително дълги секунди тишина Йоан завършва с все същия мощен, изобличителен глас:

— Освободи се от тази греховна връзка, покай се за стореното и Бог ще ти прости!

Огненият взор на пророка не се откъсва от лицето на Ирод. Царят стои вкаменен от изумление, изстинал в безпомощен гняв. И дума не може да се отрони от устата му. Загръща се в мантията си, обръща се с гръб към Йоан и поема към Йерусалим.

След няколко дни изпраща най-верните си стражи да арестуват Кръстителя и да го хвърлят в тъмница. (Мат. 3 гл.;11:1-19; 14:1-12)

Йоан Кръстител можеше и да премълчи тези слова на изобличение, които като живи въглени се впиват в душата на цар Ирод Антипа. Но не му ги спестява. Ако не бе проявил такава смелост и безстрашие, не би бил пророкът, когото познаваме от страниците на Библията. Зад него няма никой, който да го подкрепи в случай на нужда. Само Истината. И вярата му, че има Един, Който вижда всичко и въздава всекиму според делата му.

Може да бъде **смел** само човекът на **Божествената Истина** и **Правда**. Този, който притежава **могъща воля и я използва единствено за целите на доброто**. Този, който е убеден, че **всичките му мисли, чувства и постъпки водят към изпълнението на истинската цел на неговия живот**. Човекът с **висок морал и благородни идеи**. Пред подобна смелост **отстъпват всички препятствия по пътя в живота**. Красотата на проявената смелост е плод на силната воля и максималната концентрация на жизнените сили. **Извор на смелост е и вярата в Бога, упованието в съвършената справедливост на Неговия Промисъл.**

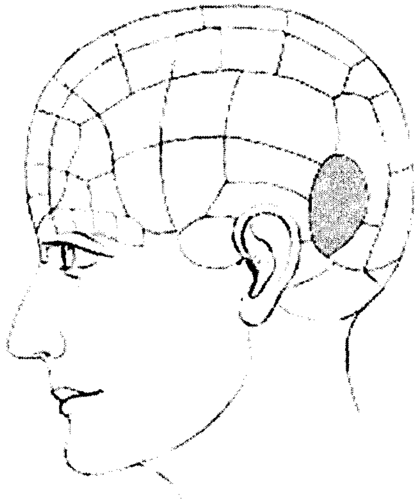
Когато си **смел в името на Доброто**, тогава и Бог, и разумната природа ти помагат и постигаш целта си.

Смелият действа **бързо, решително и с вяра**. При всички обстоятелства той **съхранява здравия разум и осмисля действията си**. Смелостта му неизменно е целенасочена и ражда нещо ново, полезно и прекрасно – още една бяла лястовица в пролетта на всечовешкото пробуждане на душите.

Смелостта:

- е втората врата на волята;
- трябва да почива на известни убеждения;
- гони мъчнотиите и страданията – и най-свирепите животни отстъпват пред нея;
- подразбира безстрашие във всеки момент, при всякакви положения;
- е ценна по отношение на доброто;
- означава с упование и вяра в Бога да понесеш всички страдания и трудности, които идат;
- е обратното на малодушието. Който е малодушен, трябва да мисли, да се свързва в съзнанието си със смели хора;
- е умението да концентрираш силите си, като използваш способностите си по най-разумния начин;
- е необходима и при външната, и при вътрешната борба.

Френологичен център



За да е смел, човек трябва:

- да е високо морален и идеен;
- да има силна воля, силна мисъл и умение за добро концентриране;
- да решава трудните си задачи в живота;
- да действа бързо, решително и с вяра;
- да защитава доброто;
- да бяга от него злото;
- да не се страхува, но да проявява любовта си;
- да успява в живота си.

Като е смел, човек:

- ще се справя с трудностите и противоречията си;
- ще разрешава правилно вътрешните си терзания и дилеми;
- ще умее пряко да каже истината в лицето на този, за когото се отнася;
- има условие да постигне, да довърши, да успее във всичко;
- и природата му помага.

Смелият:

- трябва да знае защо е смел;
- не се страхува;
- е разумен и с постъпките си събужда възвишеното в хората;
- трябва да е и решителен;
- се колебае отвън, без да се разколебава отвътре;
- е станал такъв, защото се е научил да не се огъва пред злото и пред лошите;
- трябва да умее и да напада, и да се оттегля; не се страхува от нищо;
- не е неразумен, не върши глупости;
- преценява нещата, умерен е, знае доколко силата и способностите му могат да му послужат в конкретния случай;
- казва пред лицето на всеки какво мисли за него, а не говори зад гърба му;
- подчинява злото на доброто;
- никой не може го да обере;
- не се поддава на страховете си;
- не се плаши и не разчита само на чувства;
- е човек, който е извадил страха извън себе си, вътре в него страх няма.

Самовъзпитателни методи:

1. Смелост се иска човек да върви по тесния път към Бога. Понякога е нужно да си по-силен от нещастието, за да продължиш смело да вървиш напред. Без смелост не можем да издържим пред изпитанията в живота си и да ги надмогнем, да ги преживеем, излизайки от тях с чест и достойнство. Бог ни вдъхва смелост да се стремим към Него. Съсредоточете се в себе си. Поискайте смелост от Бога за себе си. Толкова, колкото ще ви е нужна, за да издържите и да победите. Себе си в себе си. Лошото с добро. Нисшето с висше. Почувствайте непреодолим копнеж да сте смели. Благодарете за преживяването на смелостта в този момент.

2. Представете си, че побеждавате страшен звяр. След това се концентрирайте върху предстояща трудност или проблем. Почувствайте, че сте по-смел от всякога, и си кажете: "Мога да се справя по най-добрия начин с най-добрите средства и да постигна целта си, като при това резултатът е само добър." Повтаряйте си тази мисъл, повярвайте си. След случилото си се самооцenete. Доволен ли сте от работата над себе си?

3. Като имате предвид информацията, изложена в темата, съставете си няколко лични задачи за спазване, съобразно близките си житейски ситуации, с цел усъвършенстване на смелостта си. Поставете си за задача да преодолеете страхове, притеснения, комплекси или срам, например, в конкретни ситуации. Опитвайте всеки ден да си правете кратка самохарактеристика какво сте направили, за да усъвършенствате смелостта си. След четири седмици си отговорете на въпроса: Искам ли да стана по-смел от всякога и защо?

4. Въпроси за самоанализ: За какво винаги ви се е искало да имате смелост? Може ли да го постигнете по начин, който изисква по-малко смелост? Защо смелостта е препъни-камъкът на мечтите ни? Смелостта изпитание на характера ни ли е или на волята ни? Кои страхове ни пречатъ да проявим смелостта да защитим с думи и дела чувствата си, когато сме влюбени? Кому е най-трудно и кому е най-лесно да е смел: на влюбения, на справедливия или на добрия? Кога ви е било невъзможно да проявите смелостта си: когато сте под чуждо влияние или когато сте себе си, и защо? Много смел човек ли сте? Кой от познатите ви е по-смел и с какво? За какво ви е нужна повече смелост занапред?

5. Кои от твърденията са верни?
- Без смелост нищо не може да се постигне.
- На смелия и препятствието му помага да върви напред.
- Смелият е съобразителен, решителен и безразсъден.
- Смелостта е умението да рискуваш, за да спечелиш.
- Смелостта не е доказателство за любовта, но е нужна, за да я защити.

Искрен

*"... **Искрени** хора са ония, които са съвестни" (26;174)*

Искрените хора откликват с това, което носят в сърцето си, а не казват онова, което бихме искали да чуем или те смятат за целесъобразно. Никога не лъжат и не преиначават фактите. Винаги остават **верни на истината** – такава, каквато я познават или разбират. Дори и мнението им да се различава от нашето, те няма да ни го спестят. Предпочитат да останат **верни на себе си и на своите убеждения**, отколкото да замълчат или да угодят на този, с когото контактуват.

Искреността е свързана **с наличието на съвест** у човека. Какво означава това? Съвестта е гласът на Бога в душата на човека. А това е глас на великата, на вечната Истина. Следователно съвестният човек е предан на тази Истина и е готов да я отстоява с мисъл, слово, чувство и дело. Той не би извършил нищо, за което вътрешният му глас да го осъди. Дори и да допусне подобна грешка, съвестта му веднага го изобличава и той се стреми час по-скоро да се коригира, да поправи стореното. Това означава, че той е искрен преди всичко към самия себе си.

Не бива да бъркаме искреността с липсата на такт и деликатност или с грубостта. Вярно е, че и най-лошата истина е по-добра от най-красивата лъжа. Но искреният човек може да си остане такъв, ако му се налага да съобщи нещо твърде неприятно на някого. Той **ще подбере най-подходящите думи, интонация и жестове, за да съхрани истината непокътната, но и да не нарани потърпевшия**. Искреността, поднесена без подобна тактичност и в неподходящ момент, може да се превърне в грубост и дълбоко да уязви онзи, към когото е насочена.

Искреният човек притежава чисто сърце. Той е **истинен и в думите, и в постъпките си**. Когато дава, дава най-доброто от себе си, без да се щади. Неизменно е **готов да сподели с ближния придобитото, без да го крие само за собствени нужди**.

Искреността предполага **придържане към един съвършен нравствен закон**. А това значи, че искреният човек е **с висок морал**. Неговата искреност е неделима част от достойнството му. Същевременно той съумява да щади и достойнството на околните, независимо че винаги е истинен към тях.

Когато искреният извърши нещо нередно, съзнателно или несъзнателно, той е **готов да поеме своята отговорност**. Не се старае да я прехвърли на някой друг. Осъзнал вината си, той извършва всичко необходимо, за да компенсира последствията от стореното.

Искреността позволява да продължиш да вървиш по духовния Път, когато си го превърнал в свой избор!

"Откровени хора са ония, които не са скрити, а искрени хора са ония, които са съвестни. Искреността произтича от един морален закон, а откровеността произтича от един полуинтелектуален принцип... Откровеността има задна цел. Когато искреният човек разкрива всичките свои престъпления, в него няма две мисли, две желания...бъдете искрени и после откровени." *(26;174)*

Искрено живей

С радост да говориш означава
не да кажеш всичко откровено,
а каквато истина отвътре озарява
съществуването ти,
за да бъде вдъхновено.

Нравствената ценност се превръща
в смисъл на живота ти единен,
ако от любов копнеж разгръщаш,
в ежедневните дела го проектираш.

В себе се най-висшето,
най-вътрешното,
център на живота, прояви навън.
Същността ти светла днес
за утрешното
е преобразяване света отвън.

Искреност

Отвътре моралното
да изразиш.
светлото, идеалното
да преоткриеш.
с дух материалното
да обновиш,
не под форма да скриеш.

"Да бъде човек искрен, това значи да представлява планински извор, който слиза надолу с цел да се прояви."*(52;118)*



Образ на искреното

Планинският извор
с щедра, лъчиста
вода ни дарява.
По урва скалиста
сред билки, кристали
тече и пречиства
души, зажаднели
за обич избистрена.

Вътрешният глас, съвестта у човека Бог е вложил, за да мисли той добре, право, да е благоразумен. Съвестта е добродетел, която се развива найвече по отношение на ума, на мъдростта, а искреността е предимно по отношение на волята и на истината.

Знаете ли, че:

"Ако правите обратно движение, т.е. започвате от Божествения свят и постепенно слизате към човешкия, животинския и растителния, вие ще изпаднете в закона на инволюцията и ще преживеете едно падане на духа, едно низходящо състояние." *(19;324)*

"Както цветята използват слънчевите лъчи, така и вие трябва да използвате силите на живата природа." *(19;299)*

"Ще работите, докато съградите в себе си силен характер. Докато не създадете Божественото в себе си, не изхвърляйте човешкото... Природата употребява два метода за възпитанието на човека: най-първо му дава, а след това му взема, което му е дала, за да го застави да се повдигне на по-високо ниво. И от това човек страда...Всяко страдание е слизане в материята, за да се качите после по-високо." *(19;62)*

"Съвременните хора говорят за Любовта, но не я прилагат. Те говорят за живота, но не живеят, както трябва. Едно от качествата на истинския живот е постоянното втичане и изтичане в него. Който иска правилно да разреши своя живот, той трябва да отиде при някой извор или някоя чешма, да научи разгадката на живота. Камъните, от които е съградена една чешма, завинаги остават едни и същи, но водата, която изтича от чешмата, всеки момент бива различна. Красотата и цената на даден извор зависи от водата, която постоянно изтича от него. В този смисъл и човек трябва да бъде извор, който постоянно да тече, да извира. Това е необходимо за нашето съзнание." *(59;64)*

"Като се приближите при някой човек, който не е искрен, усеща се едно натегнато състояние. Вложете искреността и тази натегнатост ще изчезне. Искрени ще бъдете, не откровени." *(26;306)*

Идеи за самовъзпитателни упражнения:

1. Визуализация на извор или течаща вода.

2. Концентрация върху извор или друг символ на чистене. Опит за установяване зависимостта между значението на движенията надолу и

нагоре, смисъла и съотношението им като метод в природата, метод за развиване на човешкия характер, тоест за самовъзпитание.

3. *Като позитивно утвърждаване или концентрация човек може да си казва:*

"Искрен съм, съвършено искрен съм. Пред Бога. Пред себе си. Пред хората. Пред цялата земна природа. Пред цялата Разумна Вселена. Говоря искрено. Постъпвам искрено. Проявявам искрено себе си."

4. *Размишления върху цитатите:*

- Писмено, с дневник за по 10 минути, 7 дни по избран цитат от темата.
- Мислено същото.
- Писмени еднократни лични разсъждения за няколко цитата от темата.

5. *Измислете си сами упражнение за представа и визуализация: как слънцето дава енергията си на цветята, на хората, как човек дава на ближните си, на животните, на растенията, на скъпоценните камъни. Проявата на човешкото чрез импулса на Божественото и връзката му с Бога. Упражнение за даване, изпращане на добри мисли, топли чувства, утвърждаване на решителност, готовност за добро като импулс от себе си към цялото човечество, животните, растенията, минералите, Земята, планетите от Слънчевата система и цялата Вселена. Представа: както изворът тече и утолява жаждата, така и самият аз изпращам това към тях.*

6. *По този цитат може да се състави упражнение за самонаблюдение в ситуация. Примерно, за десет дни, със задача се отчита наличие или не на някакви критерии и да го споделят с някого. Примерни критерии:*

- Усетих ли връзката между неискреност и натегнатост у другия?
- Успях ли чрез своята искреност да му помогна да преодолее натегнатостта си?
- Сбърках ли откровеността си с искреност?

7. *Опитайте се да си дадете пример наблюдавали ли сте у ваши познати, на филм или у самия себе си пример за искреност и откровеност. Намислете си по един пример.*

- Споделете го с приятел и попитайте за мнението му. Съвпада ли с ва-

шето виждане? Наблюдавайте дали скоро ще ви се случи да забележите подобни прояви: свои или чужди. Направете самооценка на своето поведение и изказванията си след това.

- По-искрен ли бяхте от друг път?
- Напълно искрен ли сте винаги?
- Променило ли се е отношението ви към искреността в конкретните ситуации?
- Знанието и мисленето върху искреността помага ли ви да сте по-буден към собствените си прояви на искреност и неискреност и защо? Има ли връзка между съзнателността и усъвършенстването на себе си?
- Може ли човек да е искрен, а да не е красноречив, щастлив, весел, умен, точен? Каква е връзката между тези качества?
- Доколко искрен може да бъде съвестният и несъвестният? Защо?
- Вътрешният индивидуален нравствен съдия в нас – съвестта – изисква ли да сме искрени максимално, за да се повишава?

Може ли човек да е съвестен пред себе си, а да не е съвестен пред другите? Има ли значение пред кого проявяваш искреността – пред себе си, пред другите или по принцип, пред природната разумност?

Предлагаме ви няколко идеи за съставяне на личен лексикон, чрез който бихте могли да извършвате наблюдение или самонаблюдение как се променят и проявяват идеите и ценностите относно добродетелта искреност.

Личен лексикон *"Искрено за любовта"*	Лексикон за приятели	Лексикон *"Кажи истината пред себе си"*
1. Обичам ли себе си? 2. Как степенувам: **- любовта към Бога,** **- любовта към другите** **- любовта към себе си?** 3. Виждам ли в моите приятели предимно доброто? 4. Важно ли е да съм търпелив?	1. Напиши имената на най-искрените хора, които си срещал? 2. Напиши кои исторически, известни личности, художествени герои познаваш, които са ти направили	1. Колко пъти през вчерашния ден не можах да разбера някоя истина? 2. През последната седмица случвало ли се е да ви излъжат? 3. От кои неща зависи човек да може да казва истината?

5. Интересува ли ме да съм все по-съвършен? 6. Искам ли да бъда себе си? 7. Ценно ли е да си добър? 8. Ако приемем, че любовта е даване, а обичта е взимане, моята обич се проявява предимно като: - оттовор ? - риторичен въпрос ? - обмен с другия ? - поток ? 9. Коя дума съответства най-точно на любовното ми отношение към света в момента? Любовта ми е предимно: - като чувство - като стремеж - като сила - като принцип 10. Към кого в момента любовта ви е най-силна? - към всички хора - към някого определено - към себе си - към близък кръг хора - към природата, човечеството и разумността 11. Кое е най-вярното твърдение за омразата? Тя е:	впечатление като искрени? 3. Пред кого си най-искрен: 4. Дали искреността има значение за: - доброто здраве - правилните отношения с хората - да имаш стабилен характер - да нямаш проблеми със съвестта си - да си хармоничен в себе си? 5. Според теб по отношение на какво е искреността? - на казване на истината - на постъпките - на чувствата - на мислите - на мирогледа?	- от будността на съзнанието му - от опита в живота - от познаването на доброто и злото - от свободната му воля - от съвестта му - от безкористието му - от умението му да бъде себе си - от разумността му - от интелигентността му - от честността му 4. Разумно ли е човек да бъде искрен пред някого, който: - не те разбира - не те обича - е лош - ти завижда - те хвали - е глупав - е уморен и разсеян - е пиян - е болен 5. Има ли случаи, в които искреността може да ти навреди? 6. Вярно ли е и какво мислите за изречението: "Ако не казваш нещата за себе си точно, както са, лошият няма да може да ти навреди, но доб-

- нелюбов? - предимно страх от любовта? - непроявена любов? - неумението на лошия да обича? - неразбрана любов? 12. Пръв очаквам : - Да обичам? - Да бъда обичан? - Да видя, че другите уважават и ценят любовта ми? - Да дам образец на любеща душа?		рият няма да може да ти помогне."? 7. Допишете изречението, като изберете най-подходящата от следните думи. "Искреният е..." свободен, разумен, здрав, спокоен, чист, светъл, праволинеен, търсещ, устойчив, силен." *Запишете го.*

Деятелен

*"Причината, която възбужда човека към **деятелност**, е Духът, който иска да се прояви."* (25;265)

Апостол Павел извършва четири мисионерски пътешествия. Благодарение на неговия неуморен стремеж да свидетелства за Истината – новата християнска вяра – са създадени десетки църковни общности в Палестина, Мала Азия и Югоизточна Европа. Само един изключително деен, изпълнен с жива вяра и Божествен устрем пионер на Новото учение е способен на подобен подвиг. В същото време се раждат и четиринадесетте новозаветни послания, излезли изпод перото на апостол Павел, чрез които той пространно, дълбоко и мъдро тълкува Словото на Христос и го прави достъпно за всички пробуждащи се души.

Истината води деятелния човек непрестанно по житейските пътеки и го **импулсира да върши добро за общото благо**. Тя влива енергия в тялото му и огнен импулс в душата му. Затова той **не знае умора и продължава да гради, да надгражда, да създава красота и уют** навред около себе си. **Духът се проявява чрез него и издига величествени образци на въплътената в действителността Божествена Истина.**

Всеки от нас има силни и слаби страни. Силните наричаме заложби, умения, таланти. Една от най-важните задачи в живота ни е да ги открием и да **ги изявим** в цялата им възможна пълнота. Може да сме талантливи до степен на гениалност, но ако не предоставим простор на таланта си да се прояви, той остава в летаргия и дори може да закърнее и угасне. Нужна ни е **самодисциплина и деятелност**, за да помогнем на самите себе си в приложението на всичките ни заложби. А така помагаме и на всички останали. В крайна сметка – и на Божия план за света и за самите нас.

Деятелният човек е **енергичен, волеви, целенасочен. В него гори пламъкът на творчеството и съзиданието.** Той не знае покой. Уверен е, че всичко може да бъде направено още по-добре, още по-съвършено. Живее според един висок идеал, който осветява като мощен фар жизнения му път. **Не познава изтощение, спиране посред започнатото, отказ от идеята, която се е заел да осъществи. Въображението му е пълно с нови проекти.** Първо ги изгражда в мисълта си, а после ги облича в плът.

Деятелният не се интересува първо дали околните одобряват начинанията му или не. За него е от значение **да е ангажиран с конструктивна дейност.** Вътрешният глас му подсказва, че рано или късно трудът му ще бъде оценен. Важното е да не спира до го влага в името на благородни цели. Безпощадният съдник – Времето – отрежда истинското място на всяка човешка изява. Поколенията застиват в благоговейно мълчание пред сътвореното от техните дейни предци. Историята записва със златни букви в своите летописи делата им. Те са строителите на материалното битие, на нашето жизнено пространство, на нашата духовна и културна реалност. Те прокарват новите пътища във всички области и направления на човешкия живот.

Независимо от това дали **резултатите от проявлението** на дейния човек са видими или невидими, те формират **критериите за успех и самоосъществяване** в нашата толкова забързана и многолика действителност.

Речник-справочник на сродните добродетели:

Активен означава да знаеш посоката на своето движение в свободата, която имаш. Човек трябва да е активен във възходяща и положителна посока. Активността означава работа в трояко направление – физическо, умствено и духовно. Във всяка проява човек трябва да е активен. Активният е очарован от живота. Кислородът, дишането събуждат повече активност. Най-съвършената система у човека е нервната. Добре е тя да е в действие, когато е активна.

Бърз който иска да извърши нещо веднага. Природата пести енергията си, но не и времето за извършване на нещата. Време има, бързането е от дявола. Често у нас се зарежда желание, искаме да го реализираме и то така силно ни стимулира, че не можем да намерим покой, искаме веднага да пристъпим към реализирането му. Природата не обича бавните процеси. Нещата, обаче, стават бавно и постепенно. Обмислете добре работата. Вижте дали тя ще има влияние върху съграждането на вашия ум, на вашия живот. Ако се убедите, че тя ще ви ползва, пристъпете към нейното реализиране. В бързата работа има нещо користно. Удоволствията и бързите преживявания не са истинският път

ният живот. Бъдете бавни в греха, в злото, но бързи в доброто, в истината, в любовта. Само любещият, разумният, праведният и добродетелният човек може и знае как да се движи бързо.

Деен който предпочита да направи, да действа, понякога дори преди да е помислил и почувствал. Дейният не чака, а започва работата. Той е **експедитивен, организиран, дисциплиниран, не се мотае. Внимателно, последователно, малко по малко извършва усилия над това, с което се е заел.**

Деятелен който е способен да извършва успешно определени дейности, да ги започне, организира и изведе на успешен край. У човека се сменят физическата, интелектуалната и емоционалната деятелност. Те са като верижна реакция и си влияят помежду си. Всеки е роден за известна деятелност, но не всеки за всяка деятелност. Необходимо е всеки да знае за какво го бива, къде му е мястото и коя работа може да свърши най-добре с най-голямо удовлетворение. Деятелността зависи от работоспособността и типа (физическа или умствена) работа, която умее да извършва.

Действен който е склонен първо да направи, а после да мисли и чувства. Знае точно кое действие кога и как да извърши, за да успее.

Енергичен който има енергия и я използва правилно. Съществува космическа енергия в Битието, подобна на електричеството и магнетизма, която се влива във всички хора. Онези, които са взели повече електричество, са по- енергични. Някой по естество е енергичен, здрав, жив. В съзнателния живот има закон: за всяка енергия, затворена в каква да е форма, има определено време за развитие. Ето защо всеки човек трябва да използва енергиите, вложени в неговия организъм, на съответното за тях време. Една от причините за песимизма у младите и у старите хора се дължи на неразумното използване на енергията в техния организъм, вследствие на което настъпва преждевременно изтощаване на силите им. Човек трябва да познава природните естествени източници за презареждане с обновителна енергия, за да е здрав и нормален.

Те са свързани с съществяване на разумна връзка при използване на природните блага. Например, половин час преди и след изгрева на Слънцето Земята има най-много енергия. Възприема я предимно този, който не спи или който съзнателно го прави чрез физически и психически упражнения и техники. Така той е здрав и енергичен през целия ден.

Изобретателен който не се спира пред трудностите, условностите, вярва, че всичко е постижимо, и умее да намира най-ефективните решения на онова, което досега не е било известно или ясно. Той открива, защото работи в съгласие с великите закони на света. Има светъл ум и държи в съзнанието си само положителната мисъл, че ще намери търсеното. Той има силна вяра, умее да преодолява съмнението в успеха и да търси зад условностите на неизбежното. Изобретателният сам намира начин да се учи и пръв научава неизвестното.

Знаете ли?

- Който иска да е активен, дееспособен през целия си живот, трябва да се стреми към целокупния живот.
- Хората с валчести лица не са толкова активни, те са примирени, дипломати.
- За да си активен, способен за работа през целия си живот, не изразходвай енергията си преждевременно.
- Ако искате да сте активни, енергични, отглеждайте червени череши.
- Голямата активност, припряност, тичане изтощава хората.
- Червеният цвят събужда активност, но пренасищането с него - и грубост.

"Един американски младеж отишъл в Германия да следва философия. Той се срещнал с един знаменит професор по философия и го запитал: "Господин професоре, имате ли някакъв кратък курс по философия? Аз искам да свърша курса по философия за шест месеца." Професорът се замислил и му отговорил:"Имам кратък курс по философия, но ще зна-

еш, че когато Бог иска да създаде тиква, употребява шест месеца. Когато иска да създаде дъб, Той употребява сто години."...Същото става с всички хора, които бързат, искат в малко време големи придобивки. Те бързат да настигнат ония, които са пред тях, мислят, че са изгубили нещо и са останали назад. От много бързане те се изхабяват." *(32;154)*

Въпроси към текста:

1. Отрича или приема бързането поговорката "Хубавите неща стават бавно"?
2. Очевидно не всичко има смисъл да се спести и съкрати. Как човек може "да бърза бавно"?
3. Защо професорът се е позовал на пример от природата и е намесил Бога, за да отговори на младежа?
4. Защо младежът иска кратък курс на обучение?
5. Какви отрицателни последици може да причини неоправданото бързане?
6. Каква зависимост между продължителността и резултата от ученето посочва професорът на студента?
7. Разумен и добродетелен ли е бил този младеж, който задава въпроса на професора? Защо?

Самовъзпитателни задачи

1. Прочетете текста и отговорете на въпросите към него.

Всеки ден, всеки час в живота имат своята програма. Ние трябва да извършим на деня тази основна работа, от която зависи нашият прогрес. Радвайте се на всичко, което прогресира, в какъвто и мащаб да е. Истинският прогрес на човека се обуславя от любовта му към всички хора, към всички живи същества. Прогресът се заключава в намиране на истината, в дълбокото вътрешно разбиране на нещата. Който иска да прогресира, да върви напред, трябва да бъде сляп за погрешките на когото и да е.

Защо човек, който иска да прогресира, трябва да е сляп за погрешките на когото и да е? Пречка ли са те за прогреса му и ако са, как?

Всеки ден и всеки час ли допринася или вреди на нашия прогрес? Възможно ли е, ако не прогресираме, да не деградираме?

Кой е двигателят на личната прогресивност у човека?

2. Като имате предвид мотото към главния текст на темата и следващата мисъл, отговорете логически на въпроса: как и защо слушането или изпълнението на музика води до прогрес?

Музиката е материализираното движение на Духа.

3. Кои напредничави хора от вашето селище познавате? Кои популярни личности от нашето съвремие у нас са най-напредничави и с какво?

4. Упражнение за превръщане на енергиите.

Знаете ли, че: енергиите в организма могат да се натрупват в определени органи или части и това да предизвиква болести или болка? Неправилните мисли и чувства могат да доведат до неправилно разпределение на енергиите в тялото, а отттам и до болест. Увеличаването на умствената дейност, например, намалява физическата дееспособност на тялото. Силите на организма са резултат от сумата на силите на ума и на сърцето. Най-малката дисхармония между мислите, чувствата и постъпките на човека води към заболяване.

Концентрирайте се върху своя болка, физическа или психическа. Опитайте се да благодарите, че ви е посетила, че ще може да научите нещо от нея. Поговорете с нея като с друго същество. Обяснете й, че трябва да се смени или премести, защото в момента много ви е притеснила. Че не бива да забравя, че е само на гости. Изпратете й всичката си любов! Пожелайте й от все сърце и душа успех, прогрес, развитие, всичко най-добро! Повторете упражнението няколко пъти, докато болката започне да се мести, докато болестта ви напусне. Това е упражнение за превръщане на енергията на мисълта във физически фактор за вашето оздравяване.

5. Тема и идеи за дискусия или размисъл. От текста в следващата тема кой е по-напреднал: фараонът или Йосиф, и защо? Кой от тях каква активност притежава? В дейността и делото на апостол Павел какви видове деятелност откривате – физическа, духовна, Божествена (за Бога, умствена); вънншна / вътрешна ? Кога човек има възможност да е по-енергичен и действен: когато работи за народа си или когато работи за Бога и за народа? Защо?

Напредничав

Египетският фараон сънува странен сън. От река Нил излизат седем хубави, добре угоени крави, а след тях – други седем, но грозни и мършави. И мършавите изяждат угоените. Фараонът се стресва и се пробужда. Ала скоро пак заспива. И му се присънва, че от едно стъбло израстват седем пълни и хубави класове, А след тях израстват още седем, но празни и изсушени от източния вятър. И празните класове поглъщат пълните. Фараонът отново се събужда в тревога, и разбира, че това не е просто сън, а послание. Няма покой час по-скоро да проумее какво означават тези сънища и затова свиква всички мъдреци. Обаче никой от тях не успява да го изтълкува. Тогава виночерпецът му се досеща, че в тъмницата лежи един млад евреин на име Йосиф, който се е проявявал като вещ тълкувател на сънища. И фараонът заповядва веднага да го доведат. Йосиф се явява пред египетския владетел и като разбира за какво го викат, казва:

– Не аз, а Бог ще отговори за добро на фараона. Сънувал си един сън в две части. Седемте хубави крави и седемте пълни класове означават седем плодородни години. А седемте мършави крави и седемте празни класове - седем сушави и гладни години, които ще дойдат веднага след първите. Трябва да намериш мъдър човек, който през седемте изобилни години да събере една пета част от всичко, което ще се роди на египетската земя. Ще го приберете в складове и ще го запазите за идните седем гладни години. Така ще спасиш народа си да не загине от глад.

Фараонът прозира мъдростта в думите на Йосиф и го назначава за управител над цял Египет, който да събира реколтата през плодородните години и да осигури оцеляването на хората по време на сушата и глада. Така младият евреин от захвърлен в тъмницата затворник за броени минути се издига до втори човек след фараона в могъщата империя (Бит. 39-41).

Кое помага на Йосиф за този шеметен скок в неговия живот? Той е изпреварил времето си. Вижда по-надалеч в бъдещето от всички останали и е несравнимо по-мъдър от тях. Не на последно място – вярата му в Бога е непреклонна. Йосиф е уверен, че Бог ще го подкрепи във всичките му земни дела. Така и става...

Библейският патриарх Йосиф е образец за напредничав човек. Той използва мъдростта и вярата си не само за себе си, но и за благото на другите. Години след описания по-горе епизод той прибира престарелия си баща Яков и всичките си единадесет братя заедно със семействата им в Египет. Спаси ги от бедствения глад, нападнал Палестинската земя, и им осигури спокоен и охолен живот в плодороден район на египетската империя.

Можем да бъдем напредничави в **материално или в духовно отношение.**

Прогресът в науката и техниката е материалната страна на прогреса. Действителната духовна негова страна е еволюционна (т.е. плавен, постепенен прогрес) по своята същност, а не революционна (т.е. скокообразен). И той е свързан задължително със съответстващо му по степен на духовна зрелост съзнание на земното човечество.

Напредничави са мъдрите хора днес, които радеят за **нов морал в междучовешките взаимоотношения,** за **нов подход към природната среда,** който да ни избави от екологическата криза и саморазрушението на технотронната ни цивилизация, за утвърждаване на такава система от духовни ценности, които да **въдворят мир, сътрудничество и благоденствие между хората и между всички народи.** Пионерите на духовната напредничавост **чуват този глас, идещ от дълбините на Божествения първоизточник. Те изпълняват своя дълг пред Бога с ясното съзнание, че далеч не всички са в състояние да ги разберат и да тръгнат след тях.** Те натрупват с **безкрайно търпение** камък след камък върху пирамидата на **духовния прогрес.** А онези, които прогледждат за Истината – макар и мъчително бавно, – се умножават непрестанно и постепенно накланят везните на земната орис към страната на **действителния напредък.** А той означава планетарна общност от разумни същества, които живеят задружно по законите на Божествената Любов, Мъдрост, Истина, Правда и Добродетел.

Речник-справочник на сродните добродетели:

Напредничав който обича и допринася за напредъка на обществото. Напредъкът е по отношение на добруването и подобряването начина на живот, средата, условията, факторите и отношенията в обществото и държавата.

Прогресивен който се стреми, ратува и допринася за всеобщия прогрес на човечеството. Той знае, че прогресът на всеки е неотделим от прогреса на всички. А прогресът на цялото е сбор от прогреса на частите. Никой сам не може да надскочи общия еволюционен прогрес. Непрогресивният човек мисли, че не е като другите. Прогресивният човек мисли, че и другите са като него.

Нов (човек) онзи, който е възстановил в себе си Божествения порядък и живее в неговата реалност, обземаща всички реалности. Вечното подмладяване, вечното възрастване и освобождаване, великата любов за него са естествена необходимост и ценност. Новият човек има равновесно развити ум, сърце и воля, хармонични помежду си.

Новатор човек на новото. Той възприема и преживява живота си по нов начин, прилага правилото за ежедневното ново: всеки ден по една нова мисъл, по едно ново чувство, по една нова постъпка, които го повдигат. Новото в живота му се състои в това, че той се учи непрестанно от всичко и така се домогва вътрешно до новото в света. Всеки миг изворът дава нова вода, новаторът е извор на новото за себе си и за света. Стреми се и цени новостите, прави нещата по нов начин или всеки път влага в тях нещо ново. Обича разнообразието, напредъка.

Успяващ който завършва докрай започнатото и получава очакваното. Мнозина не успяват, защото отлагат реализирането на Божествените мисли и чувства в себе си. Ако човек не разчита първо на своя ум, на своето сърце и на своята воля, нищо не може да постигне. За да има успех, сърцето и умът у човека трябва да са в съгласие, да има малки желания, постижими и приложими всеки ден. Не прави само планове и скици, а работи непрестанно и от любов.

Цивилизован който е усвоил индивидуално полезните за развитието си достижения на съвременната си цивилизация и се ползва от тях социално.

Прозорлив който има буден вътрешен взор, ясно виждане и умение за предвиждане на собствения си живот в рамките на цялото. Умеещ да се приспособи, готов да се промени и да приеме новото. Прозорливостта е по отношение на това, което има да се стане отвън формално и което ще повлияе върху промяната на идеите. Прозорливият има прозрения, интуицията му е силна, правилно развита.

Избран който е избран от Бога. Не си служи с насилие, лъжа и зло, защото знае как да е силен, разумен и добър във всеки момент. Избраният има възможност да стане съвършен.

Готов който от обич е в състояние да услужи във всеки момент.

Прав който обича всички хора, без да очаква нещо от тях. Правият постъпва правилно. Правилно е онова, което осигурява и спазва правилното природосъобразно протичане на процесите в природата. Правилно е онова, което е съобразено с природните закони и правила. Например, правилна е онази мисъл, която осигурява и причинява правилно здравословно функциониране на нервната система и мозъчната дейност в организма. Неправилно **е чувство, което предизвиква аритмия, образуване на утайки, недостиг на кислород, например. Принципите, нравственото право е на страната на правия.**

Пробуден Пробудената душа осъзнава не само дълга към себе си, към своите ближни, но и към Бога. В нея желанието да обича Бога е силно. Няма по-велико нещо от това, човек да намери свещеното място в себе си – своята душа, своята изконна индивидуалност. Това означава да намери себе си. Това е свещен, епохален момент в живота на всеки човек. Съзнанието му трябва да се пробуди, за да намери себе си: наличието на личната ни връзка с Бога. Тогава човек започва да живее нов, правилен живот без драми и трагедии. Пробуденият е видял Бога в себе си. Съзнанието му е пробудено за виждане на чистатата Божественост в себе си и в другите, които възприема също като души.

Еволюционен който се отнася до еволюцията в развитието на човешкото съзнание. В етапа на възлизане за разлика от етапа на слизане като инволюция. В синусоидалния ритъм и закон на извършване на процесите в природата има непрестанна смяна на слизане и качване.

Растящ у когото става натрупване на количество.

Развиващ се у когото стават промени в качеството вследствие на растенето.

Напреднал който е предимно самосъзнателен и свръхсъзнателен и живее, за да помага на другите да напредват.

Сравнителна таблица за разбиране посоката в смисъла на понятията

процес	напредък	прогрес	еволюция
посока	напред	напред и нагоре 45 градуса	напред и нагоре по спирала/и

Знаете ли че:

- За да има успех в живота си, човек трябва да притежава и други качества: такт, твърдост, наблюдателност, разумност и интуиция.
- За да доведе работата си до успешен край, човек трябва да има самообладание да се справя с трудностите. А също да се справи със своите лични отрицателни чувства – користолюбие, безверие, безнадеждност, страх, недоволство, песимизъм и т.н

Успехът зависи от умението ни да не се отклоняваме от започнатото.
От справянето и издръжливостта ни пред
противодействията и трудностите.

Методи за самооценка:

1. Начинът, по който осъществявам или съм осъществил моето образование, прави ли ме достатъчно напредничав за обществото, в което живея, и в кои точно отношения?

2. Изберете 9 свои познати. Включете в списъка и себе си. Използвайте три- степенна скала: най-добър, среден и лош. Оценете каква напредничавост и прогресивност сте проявили за определен период от време: месец или година.

3. Кои най-актуални възгледи допринасят най-много за развитието ви като личност в момента? Обяснете защо.

4. Можете ли да посочите натрупване на някакво количество преживявания, случки, за които предвиждате, че в неопределимо в момента за вас бъдеще ще променят характера ви? Какви промени предвиждате в себе си и за какви не сте готови?

5. Кои личности в българската история смятате за пробудени? Избройте ги.

6. Може ли човек да не постъпва правилно и да е прав? Органическите и нравствените предпоставки как определят дали си прав?

7. Може ли човек да е новатор, без да е учен? Явно е, че новаторството има отношение към учеността. Има ли какво да научава човек всеки ден за себе си? Съществуват ли ежедневни новатори и с какви качества се отличават те от другите хора? Кои качества пречат човек да е новатор? Може ли да е новатор онзи, който обича еднообразието, който е ленив или който мисли само за себе си, и защо?

8. Как може да бъде записана формулата на успеха? Какво значение има успехът за доброто в света? Какво влияние и резултат има успехът на добрия и на лошия човек в света? На всяка цена ли е нужно да успяваме? Ако трябва да избирате между успеха и любовта, кое ще предпочетете и защо?

9. Това, което се е смятало за цивилизованост при една култура, се смята за нецивилизовано при друга. Спомнете си пример в областта на положението на жената в обществото. Какво конкретно още не е постигнала съвременната цивилизация по отношение на издигане на жената? А по отношение на детето?Опишете в пунктове промените, които цивилизованото развитие на обществото следва според вас да постигне в тези две области: издигане на жената и права на детето. Съществува ли нещо от детството ви, което не може да преодолеете и ви пречи и което не би се случило в едно по-хуманно общество? Разкажете си писмено или мислено тази случка, но по нов начин като епизод от бъдещето с хубав край и с друго дете, което е, например, ваш син или дъщеря.

10.Можете ли да наречете "обновяване на себе си" общуването с тази книга? В какво отношение се чувствате и осъзнавате като нов човек в последно време? Кога през живота си сте били най-близо до новото?

Свободен

*„Ще познаете истината и истината ще ви направи **свободни.**"* (Йоан 8:32)

*"**Абсолютно свободен** може да бъде само съвършеният."* (62;54)

*"Като имаш вяра, надежда и любов, ти ще придобиеш истината и **ще се освободиш.**"* (45;53)

Да бъдеш свободен, значи **да се избавиш от някакъв вид зависимост или робство и да придобиеш живот на радост и удовлетворение,** който преди това е бил невъзможен.

Свободата може да бъде **външна** – на тялото, по отношение условията на живота, и **вътрешна** (духовна), по отношение състоянието на съзнанието. **Външната свобода** означава, че човек е свободен да се придвижва в пространството където пожелае и когато пожелае. **Вътрешната свобода** означава, че той е освободил съзнанието си от предразсъдъци, неправилни мисли и чувства и че следва неотклонно своя истински, неповторим път в живота.

В цялата Библия бива отстояван възгледът, че човешките същества имат непосредствена и **съзнателна способност да правят непрекъснато своя нравствен и психологически избор**. На всяка крачка по житейската пътека те могат да използват свободната си воля за целите на доброто или злото.

Свободната воля е дар на хората от Бога. Тя предполага **възможност за съзнателен избор** във всяка ситуация на живота. **Никой и нищо не е способен да ни застави да извършим нещо, ако не го желаем.** Колкото е по-разумен човек в мислите, чувствата и постъпките си, с толкова повече свобода разполага той. **Ако постигне съвършенство в духовнонравствен смисъл, ще завоюва абсолютната свобода.**

Свободният е **захвърлил от гърба си целия ненужен материален и духовен товар**. Той **притежава само толкова, колкото му е необходимо,** за да води нормално съществуване. Свободният човек **разбира, оценява и използва нещата по най-мъдрия и правилен начин.** Умът му функционира безупречно и винаги **успява да овладее напора на желанията.** Той знае, че ако се поддаде на техния призив, ще им стане роб

и ще изгуби свободата си. Свободният притежава **чиста и правилна мисъл**. Тя неизменно е **в хармония с чувствата му. Хармония съществува и между свободния човек и окръжаващата среда, природата, Бога.** Той познава законите, чрез които Бог управлява света, и винаги се съобразява с тях. Чистото сърце, светлият ум, обширната, необятна душа и мощният дух са брилянтите в невидимата огърлица на човека, постигнал своята свобода. Изпълнен с **вяра, надежда и любов**, той придобива истината за света и за самия себе си и става свободен навеки.

*"Свободата е **мярка за любовта**. И когато обичаш, и когато те обичат, вие трябва да бъдете свободни."* (73;251) **Да признаеш правото на любимия човек на пълна и безусловна свобода е признак на духовна зрелост.** Любовта в нейното висше измерение предоставя на човека свобода и **простор да се изяви максимално пълноценно във всички направления на своя живот и човешката душа да развие своята индивидуалност.**

Ограден	Свободни
Стъклено прозрачен и необясним.	Вътрешната връзка с природните закони Прави ни велики, разумни, отговорни.
Нещо означава и съм невредим.	Само съвършеният разбира свободата: не се бори с доброто, не се бои от злото,
Кръг-ограда. против ада. Слънчева защита. явна, неоткрита.	влияе се от светлината, изключил е лъжата, заблудите, греха. кое да го ограничи тогава?
Енергийна, сила, власт.	В хармония е със средата. почита слабия, прощава.
За да бъда аз.	Простор му дава любовта, криле и слава.

Свободата е:

- нещо духовно, а не материално.
- вътрешно качество на човека, най-висшето у него.
- същественото за всеки човек.
- вътрешен процес, връзка с Божията мисъл.
- външна форма на справедливостта.
- стремеж на човешкия ум, сърце, душа и дух. Резултат на тяхното усилие към Божественото в човека. Когато помежду си те са в съгласие, човек е свободен.

- Божествен процес, който се изявява отвътре навън.
- изтриване на заблужденията и кривите разбирания, комплекси, навици, предразсъдъци в твоето сърце и ум.
- разтоварване от всички непотребни неща, които нищо не ти допринасят.
- резултат на усилена работа над себе си.
- мярка за любовта: и когато обичаш, и когато не обичаш.
- подчинение и самоограничение спрямо природните закони.
- необходима за вътрешния растеж на онзи висш идеал, към който човек се стреми.
- възможност човек да се прояви във всички посоки на живота с любов.
- Божествено желание, породено при физическото ограничение.
- следствие на истината, а тя се придобива, след като се научиш да имаш вяра, надежда и любов.
- невъзможност да бъдеш окалян и изгорен.
- да служим без закон.
- истинска, когато е едновременно отвътре и отвън. Истински свободен е онзи, който живее без юлар, който не е роб.
- на степени на проява: физическа, духовна и Божествена.

Правила на несвободния:

- Опитай се да влезеш в борба, в стълкновение с природата, за да си абсолютно независим, и непременно ще станеш песимист.
- Каквото и да прави слабият, не може да се освободи от ръцете на силния, докато не се обърне към Бога и не потърси помощ от Него.
- Докато не започнеш свободно да работиш на Божествената нива, нищо не може да те освободи от закачките на живота.
- Да се подобри съдбата на човека, това не значи той абсолютно да се освободи от товара си, но да му се каже как да го носи и по кой път да върви.
- Желанието на човека да се освободи от ограниченията е на място, но той трябва да знае точно как да се освободи.
- Хората са проникнати един в друг, вследствие на което никой не е свободен.

Щом придобие свободата, човек:

- е радостен;
- може право да мисли;
- има широк простор за действие.

Абсолютно свободният:

- е съвършен и неограничим в мислите, чувствата и постъпките си;
- е абсолютно мъдър и силен;
- има чисто сърце, светъл ум, необятна душа и мощен дух – това е веригата, с която може да се върже злото, за да си свободен от него.

Условия за продобиване на свобода са:

- любовта. Който не я е приел в себе си, не може да бъде свободен.
- въздържането от зло и престъпление.
- правенето на добро.

В какво човек може да е свободен?	В какво човек не може да е свободен?
Свободни сме, когато:	**Стреми се да се освободиш от:**
• сме свободни от чуждите състояния, грешки, заблуди, влияния; • сме фактор на нещо; • разбираме, оценяваме и използваме нещата; • никой не може да ни застави да направим това, което искаме; • сме във вътрешна връзка с великите, живи закони, чрез които Бог управлява света. В тях сме абсолютно свободни да правим каквото си искаме, но носим отговорността за делата си.	• неистината; • любовта към лъжата, полуистината, повърхностното, фалша и от навика да ги търпим около себе си безучастно; • разбиранията, които те ограничават; • несъзнателността си; • сме здрави и силни физически, в живота си не употребяваме насилие, в сърцето ни няма лъжа, в ума си не внасяме зло и никой не може да ни ограничи в доброто, в любовта, в Божественото ни растене;

• разумно мислим, чувстваме и постъпваме. Чувствата ни са в хармония с мислите ни. Когато не сме роби на чувствата си, желанията си;	• идеята, че можеш да правиш каквото си искаш, а не само да правиш разумното;
	• желанията, които те обвързват.
• живеем в хармония със заобикалящата ни среда;	• старите форми, старите условия и старите разбирания;
• почитаме, обичаме хората, можем да правим добрини, използваме разумно условията си;	• лошите, вредните навици, пороците, греха;
	• плътското, което заробва, а не от духовното, защото то е, което освобождава;
• служим на Бога, на Цялото. Ограничени сме, когато искаме другите да ни слугуват;	• нагласата да се оправдаваме и извиняваме за непостигнатото;
• имаме еднакви права с другите;	• мързела, скуката и леността;
• правим само онова, което излиза отвътре, по свобода на духа, по вътрешно разположение на ума и на сърцето. Стреми се да се освободиш от:	• безверието, безразличието, песимизма;
	• критичността, недоволството;
	• нетърпеливостта, максимализма и крайностите;
	• егоизма си.

Видове свобода и зависимости между тях

- **Външната** свобода се обуславя от вътрешната. Външната свобода бива физическа, социална, икономическа, битова. Вътрешната се отнася до свободата на мисълта, чувствата и постъпките. Човек трябва да дойде до оценяване смисъла на вътрешната свобода, сам да я извоюва, защото сам се е ограничил. Вътрешно свободният може да учи и да служи на своя идеал и като женен, и като неженен.
- **Истинската** свобода е да се стремиш да бъдеш такъв, какъвто си. Да изявиш първоначално вложеното в себе си. А то е добро и любов.
- В **отрицателната** свобода трябва да се откажеш да даваш, а в положителната – да взимаш. Това значи в злото да се откажеш да даваш, в доброто да се откажеш да взимаш. Рече ли човек в положителната свобода да не дава, а в отрицателната да дава, той върши престъпление.

- За да бъде свободен **физически**, човек трябва да има правилни отношения с окръжаващите, да е богат. За да бъде свободен духовно, човек трябва да бъде добър, да носи велик морал в сърцето си. За да бъде умствено свободен, човек трябва да бъде философ, да има права мисъл.
- **Свободата на избора** на ценности е етап в постигането на любовта. Постигане свободата на мисълта е етап в усвояването на мъдростта. Свободата на словото е етап в усвояването на истината. Свободата на личността е етап в постигане принципа на правдата. Свободата на духа е етап в постигане принципа на добродетелта. Доброто е там, където духът свободно се изявява на физическия свят, неограничен от обществени, човешки, плътски, нравствено ниски нрави и намерения.

Свобода и Истина

- Само свободният може да намери истината. Това значи да реализира живота в неговата пълнота.
- Всеки има право да живее свободно, доколкото може да ползва благата на истината.
- Най-голямата свобода се добива чрез истината. Докато истината е с тебе, ти си свободен.
- Истината освобождава и дава простор на човека да ходи дето пожелае. Като мислиш, чувстваш и действаш свободно, ти имаш възможност да изучаваш всичко, което Бог е създал.
- Само Бог знае какво нещо е Истината и дава свобода на всички същества. Свободата иде от Истината – от Бога.
- Когато казваме "Истината ще ни направи свободни", то значи, че само висшето, разумното в света е, което ще ни направи свободни.
- Мнозина казват, че са свободни да правят, каквото искат. Те не говорят Истината. Защото свободата е достояние на всички живи същества едновременно.

Свобода и Добро

- Свободен си да правиш зло, но само се ограничаваш. Доброто освобождава. Оня, който ограничава, не е Бог. Злото ограничава. Човек, който не може да прави добро, не е свободен.

- Свободата се изявява в два акта: във въздържане от злото и в правене на добро. Ако можеш да се въздържиш от най-малкото престъпление, ако не пропускаш най-малкото добро, ти си свободен човек.
- Свободата е в доброто. В злото няма свобода за развитието и здравето на човека. Свободният човек е добър човек. Искате ли да бъдете свободни, станете господари на злото. Не се борете с него – превъзпитавайте го в себе си, използвайте го да ви служи за добро.
- Доброто, ненаправено на време и на място, се превръща в зло. Тогава ти се ограничаваш. Не пропускай момента и времето – прави добро!
- Човек има свободна воля. Чрез нея може да избира да прави добро или да не прави. Ако прави добро, той свободно е избрал да изпълни Божията воля. Тогава той е разбрал Божествената свобода и разбира свободата на частите в Цялото.
- Човек е свободен да греши, но няма право да греши. Той е свободен да прави добро, но не прави. Така не може да постигне свободата в себе си.

Свобода и Любов

- Човек може да те обича, докато му даваш свобода. Отнемеш ли му свободата, ти престъпваш закона на Любовта.
- Любовта освобождава, безлюбието ограничава.
- Работиш ли насилствено, правиш ли нещо насила, без любов – не можеш да си свободен.
- Искаш ли да си свободен, прилагай Любовта.
- Когато се подчинява на Любовта, човек всякога е свободен.
- Правиш ли нещо, прави го от любов.
- Единствената, на която не трябва да се дават никакви съвети, е Любовта. Щом дойде при теб, поздрави я, дай ѝ свобода да върши работата си, както тя знае.
- За да се освободим, трябва да дадем място на Божията Любов в себе си.
- Свободата на човека зависи от правата мисъл, а правата мисъл – от Любовта.
- Свободният е любещ човек. Той не знае какво е стеснението, грехът, престъплението.

Свободата и другите

- Това е учението на Христа – да имате и да давате свобода: умствена, сърдечна, религиозна, гражданска, домашна.
- Свободата е обща за всички същества. Всяко живо същество има стремеж и право на нея. Лошо е това у хората – че всеки иска свобода само за себе си, а не мисли за другите.
- Дайте свобода на себе си, дайте свобода на ближния си.
- Съвременните хора се стремят към свободата. Всеки иска да бъде свободен, но само за себе си. Той не позволява да се месят в работите му, но сам се меси в чуждите работи. Като види, че някой не постъпва правилно, изобличава го. Вместо да изправи погрешките му, обаче така той сам повече се обърква.
- Никога не налагайте на човека своите вярвания, разбирания, убеждения. Оставете го свободен той сам да насади градината си, както разбира.
- Ти си свободен да проявиш любовта си според своя ум, според своето сърце и душа, но нямаш право да се месиш в любовта на другите.
- Нямаш право да питаш обичат ли те или не те обичат. Никой няма право да изисква от другите да мислят, както той мисли.
- Всеки човек има право да бъде свободен, както иска и разбира. Да подложи на проверка разбиранията и желанията си, да се учи сам да бъде истински свободен.
- Бъди свободен, бъди фактор за другите да са свободни.

Свободата и Бог

- Остави Бога в себе си и в своите ближни свободно да се проявява, както Той знае. Това значи свобода.
- Бог ни обича. Затова ни е създал по Свой образ и подобие. Той ни е дал свободата да мислим и действаме като Него. Като грешим, Той ни обръща внимание да се изправим, но пак ни оставя свободни. Ние грешим, без да съзнаваме, че злоупотребяваме със съдбата. Така ние причиняваме страдание и на Бога.
- Да се радваш на любовта на всички хора, на техните мисли и чувства, това значи да си роден от Бога и да си свободен от грях.
- Никой няма право да лишава никого от благото, което Бог му е дал. Трябва да пази както своята, така и свободата на своите ближни.

- Свободата започва от тялото. Прониква в сърцето и от там в ума и мозъка. Като обхване физическия човек, тя влиза в духа и в душата му. Обладан напълно от свободата, човек разбира вече Божиите закони, прилага ги и се радва и весели заедно с Бога.
- Свободата подразбира служене на Бога. Свободен е само онзи, който служи на Бога и изпълнява Неговата воля.
- Свободен е онзи, който люби Бога. Който не люби Бога, още може да е напълно свободен, учен или благороден.

Самовъзпитателни идеи

1. Запишете всички възможни конкретизации и тълкувания за самия себе си, които може да направите върху следната мисъл. Или: от какво искате или имате нужда истински да се освободите.

"Истинското освобождаване седи в това, да се разтовари човек от всички непотребни неща, които нищо не му допринасят."

2. Размишлявайте върху посочения цитат.

"Предназначението на сърцето е изучаване на реалното, а предназначението на ума – изучаването на идеалното. Това е смисълът на живота. От правилното изучаване на реалното и идеалното зависи придобиването на свободата. Свободата пък води към Истината." *(83;116)*

Опитайте се да вникнете в логиката и зависимостите между:

- емоционалното, интелектуалното и волевото у себе си;
- изучаването на идеалното и реалното;
- изучаването на идеалното, реалното и тяхното отношение към истината;
- истината и свободата.

3. Препишете красиво, бавно и внимателно целия текст или онази част от него, с която сте напълно съгласни.

Човек е свободен, само когато мисли. Свободата е свързана със знанието. Който знае, само той може да е свободен. Свободата зависи от правата мисъл, от разумното мислене. Мисля така, че мисълта ми ме прави свободен. Свободно мисля за истината.

4. Прочетете изречението. Отговорете на въпросите към него. Може да ги предложите и като дискусия на ваши познати.

"За да бъде свободен, човек трябва да има определена посока в живота си, към която да се стреми." *(57;44)*

Зависи ли развитието на човека от свободата и как?

В правопропорционалните зависимости между свободата и растенето, свободата и стремежа, свободата и посоката кое се явява причина и кое следствие?

Каква е посоката на твоя живот и достатъчна свобода ли ще ти позволи тя?

Стремежът към свободата или посоката на живота е по-определящ, за да може да се развиваш като човек?

Какво може да означава "посока на растене" и "посока на живота"?

5. Изработете за себе си следния речник за разграничаване на смисъла в думите с помощта на речник на разграничителните понятия и на собствените си разсъждения по темата.

Свободен –
Независим –
Ограден –
Свободомислещ –
Свободолюбив –
Освободен –

6. Върнете се към темата, където се изброяват някои условия за проявяването на свободата в живота ни. Кои са посочени като най-важни? Степенувайте ги по важност? Обяснете защо са условия за проява на свободата? Какви други условия има според вас? Преобразувайте правилата на несвободния в правила на свободния и ги запишете. Различно понятие за свободата ли имат свободният и несвободният? Какво трябва да прави несвободният от всяко правило, за да има условие да постигне свободата?

7. Напишете писмо до себе си. Разкажете си всичко значимо, което сте запомнили и възприели от тази тема. Споделете впечатленията, чувствата, решенията, мнението, оценката си за наученото. Темата на писмото да бъде: "Какви истини научих за свободата". Имате свободата да напишете това писмо или да не го напишете.

Надежда

*"А сега остават тия три: вяра, **надежда**, любов..."*
(I Кор. 13:13;СИ).

*"...Скръбта поражда търпение, търпението – опитност, опитността – **надежда**, а надеждата не посрамя, защото любовта Божия се изля в нашите сърца чрез дадения ни Дух Светий"* *(Рим. 5:3-5).*

*"Всичко, що е от по-напред писано, за поучение нам е предписано; та чрез търпението и утешението на писанията да имаме **надежда**"* *Рим. 15:4;РИ).*

"Надявай се на Бога" *Пс. 43:5;РИ).*

*"И ще си безопасен, защото има **надежда**"*
(Йов 11:18;РИ).

Древните римляни имат сентенция, която е достигнала и до наши дни: "Dum spiro spero!" ("Докато дишам, надявам се!" – лат.). А библейската мъдрост поставя в логическа взаимосвързаност търпението, опитността (житейския опит) и надеждата. Това означава, че Когато посрещаме трудностите с търпение, натрупваме жизнен опит и постепенно с изпълваме с надежда, че утрешният ден ще бъде по-добър от днешния. Надяващият се има конкретни представи, нужди и задачи, които не са предизвикани от желаемото, а от действителната необходимост на материалната действителност в сегашния момент.

Надеждата е **храна за душата** в земния й живот. Известни са множество примери за хора, попаднали в смъртна опасност, които са намерили спасение заради силната си вяра и крепката си надежда. Корабокрушенци, затрупани при земетресение, каторжници, изгубени сред тропическата джунгла или в ледената пустош, смъртно ранени и останали в самота далеч от населено място и т.н. Всички те са се надявали, че ще оцелеят. И така е станало.

Надеждата е **изпълнено с доверие очакване** на нещо, което ни привлича, което ни е скъпо, което разтваря дверите на живота пред нас. Тя ни помага да понасяме по-леко изпитанията и несгодите по нашия земен път, както чрез вярата откриваме удовлетворение и в преходни неща в името на една по-далечна и висша цел – Любовта. Надеждата ни пречиства и ни дарява така нужното търпение в болката и страданието.

Ако изгубим всичко друго, **надеждата може да се превърне в единствения спасителен пояс в океана на живота.**

Български поговорки

Ще изгрее слънце и пред нашата врата.

Да даде Господ.

Денят се познава от сутринта.

Не знаеш от коя трънка ще изскочи заек.

Откъдето не се надяваш, става.

Човек предполага, Господ разполага

Надеждата:

- е по отношение нуждите на физическия свят;
- е закон за живота на хората на земята;
- произтича от вярата;
- е за малките работи в живота;
- е спрямо конкретното, материалното, физическото, точното, формалното;
- е връзка с ангелите, които проверяват докъде сме стигнали в развитието си.

Зависимости

- Човек не може да разбере законите на земята, ако надеждата му не е развита.
- От надеждата зависи да имаме истинско здраве и борбеност срещу болестите.
- Който има предвид само човешкия порядък и е забравил за висшата природна разумност, ред и устройство, за Бога, той не може да развие надеждата си.

Човекът с надежда

не изпада
в безнадеждни състояния,
а добре знае
на какво трябва да се вярва,
за какво може да се надява
и кое може да обича.
И не ги обърква.

Надеждният

е този,
на когото можеш да разчиташ,
който устоява в изпитания; изпитан,
проверен е.

Надяващият се

е човек,
който умее да се надява,
добре познава и използва
законите на надеждата.

Надеждността

е подложената на практика
ефективност на резултата,
който очакваме да получим.

Вяра, надежда и любов:

- са три сили в човека, които взаимно си услужват;
- са неразривно свързани помежду си;
- развити заедно, са условие да видим красотата и светлината в живота;
- не се ли радваш, ще изгубиш надеждата си. Не уповаваш ли, ще изгубиш вярата си. Не си ли готов на жертви, не можеш да придобиеш любовта;
- в любовта устоява този, който е готов на жертва. Във вярата устоява този, у когото има упование. В надеждата устоява този, у когото има радост.

Самовъзпитателни идеи

1. Прочетете текста, препишете го и размишлявайте върху него. Опитайте се да посочите логически психологическите зависимости в него. Кои двойки понятия са противопоставени и защо? Ако трябва да го защитите, как бихте се аргументирали?

По-ценно е човек да обича, отколкото да се страхува. По-голямо преимущество е човек да вярва, отколкото до се съмнява. По-правдоподобно е човек да се обнадеждава, отколкото да се обезсърчава.

2. Помислете:

Нормално ли е...?

...когато обичаш нещо, да му се доверяваш?

...когато обичаш и вярваш в нещо, да се надяваш, че то ще стане?

... да се надяваш в чувствата си?

...да се надяваш, че мислите ти са истина?

... да вярваш в надеждите си?

...да обичаш вярата си?

...да вярваш в обичта си?

3. Помислете върху това, как на практика в живота си сте постъпвали досега по всеки един от горепосочените казуси. Ако и това ви затруднява, тази таблица може да ви помогне да разсъждавате логически кое е нормално и как следва да разсъждаваме относно въпросните три понятия.

принципи	**любов**	**мъдрост**	**истина**	**правда**	**добродетел**
мерило	**естест-вено**	вярно	правилно	нормално	добро
психически изяви	чувства	мисли	постъпки	отноше-ния	прояви
психически структури	сърце	ум	воля	душа	дух
направления	любов	вяра	надежда	любов, вяра и надежда в динамично съединяване	
философски основи	същност	съдържа-ние	форма	същност, която поражда съдържание, а то формата и т.н	

*Следвайте **логиката на обясненията**, за да стигнете до правилното разбиране на истините, посочени чрез таблицата. Докато четете примерите, следете местата на думите от таблицата. Примери:*

Истината е заложена в правилата и като ги спазваме, постъпваме правилно. Можем да се надяваме на истинското. Формата показва истината. Надеждата е по отношение на формалното. Правилно е да се надяваме в истината. Постъпките ни са критерий за умението ни да се надяваме на истината.

Съставете сами и с помощта на таблицата няколко подобни логически мисли.

*4. **Продължете опитите** за логика и философстване на зависимостите между понятията от таблицата, след най-трудните, които са посочени. За улеснение първо подчертайте думите-понятия от таблицата, които ни служат за опорни точки в разсъжденията за намирането на философските формули на психическите закони:*

Любовта е среда за изява и развитие на чувствата. Наличието и изявата й придава смисъл и прави нещата естествени…

В **мъдростта** нещата се проверяват дали са верни…

В **правдата** се съединяват любовта и надеждата. Така човек обиква това, което прави. Това привлича вярата, мисълта му върху нещата. Същността, която е предопределила формата, не й позволява да се смята за отделна и независима. Защото това ще я обезсмисли. Формата може да се опита да отрече същността, от която произлиза. На помощ иде съдър-

жанието, което ги свързва, което е помежду им. Същността, съдържанието и формата са единство. Само това единство ги прави цяло, което да функционира като сила, като жива сила на психично ниво. Нормално е това, което е съобразено с нормите: социални, нравствени, юридически, религиозни, научни, естетически и др. Отношенията ни се ръководят от норми. Правдата е отношение между душите на хората…

Добродетелта определя: кое е добро, как злото да послужи за добро, че доброто е за любов. Човек следва да проявява доброто. В добродетелта от тройката психически сили вяра, надежда и любов се съединяват вярата и надеждата. Добродетелта показва как от вярата се поражда надеждата. Как човек започва да прави това, което мисли. Добродетелта изразява отношението между форма и съдържание, между материализъм и идеализъм, между конкретното и идеята, между факта и закона. Добродетелта посочва, че проявите на човека са добри тогава и само тогава, когато любов, вяра и надежда са единно проявяващи се и развити в човека. Когато между чувствата, мислите и действията му няма разминаване. Едва добродетелният човек е духовен в истинския смисъл на думата. Духовните прояви на човека са израз на неговата доброта…

5. Надеждата като психологическа сила и закон се формира: първо, върху основата на вярата; и второ, във връзка и обмен между трите – любов, вяра и надежда. Като аналог на психическа структура у личността надеждата взаимодейства с волята, подобно на двойките любов-чувства и вяра-ум.

Може да направите следното самонаблюдение по предложените критерии и показатели върху миналото си от детството досега. Целта е да достигнете самостоятелно до изводи, изхождайки от личните си опитности. Мислете какво може да кажете за две неща: за връзката между волята и надеждата и за установяване единството при функционирането на трите психични сили: вяра, надежда и любов. Предлагаме ви за улеснение таблица по образец и помощни въпроси, с помощта на които да стигнете по-уверено до сериозни изводи за себе си.

Образец на таблица за самонаблюдение на индивидуалната вяра, надежда, любов и воля. И пример за попълване.

дата	**възраст**	**преживяване**	**надежда**	**наличие на воля**	**наличие на вяра**	**наличие на любов**

Юли, 1995г.	25г	Развод на родителите	Да заживеем по-хармонично у дома	+	x	–
Краят на март, 1975г.	5г.	Счупване на пръст	Да зарасне правилно и да се науча да пиша	+	+	+
Ноември, 1982г	12г.	Загуба на гласа	Излекуване, възстановяване	+	+	–

Легенда за попълване:

В графа **дата** се попълва годината, сезонът или месецът и при добра памет – датата.

Във **възраст** се попълва годините, на които е било преживяването.

В **преживяване** се попълва описателно събитието, мечтата, очакването, копнежът, който си искал да постигнеш, свързано с определена надежда.

В **надежда** се назовава самата надежда. Тя следва да е за нещо, което е с физически измерения. Иначе не би било надежда, а вяра или любов. Примерно, ако сме влюбени в някого, ние обичаме в него сърцето и душата му, очарованието му, влиянието му върху нас, вярваме в интелекта, в качествата на характера му, обещанията му, мнението на другите за него, професионалните, социалните му изяви, а надеждите ни са свързани със здравето, парите и дома му, тялото, начина му на живот, обличане, хранене и т.н.

В графа **воля** се попълва плюс, ако сте проявили достатъчно воля да успеете да реализирате своята надежда според това, което се е случило, или – повече воля от обикновено. Хикс, ако проявената от вас воля не е довела до удовлетворяваща реализация. И минус, ако волята ви е била слаба и нищо не се случило.

В графа **вяра** се попълва плюс, ако сте проявили повече вяра от обикновено, за да постигнете това, в което сте се надявали. Хикс, ако ту сте вярвали, ту сте се съмнявали. И минус, ако не сте проявили достатъчно вяра.

В **любов** се попълва плюс, ако през време на преживяването ви любовта ви е била възходяща. Хикс, ако е имало и любов, и много страдание, разочарование. И минус, ако сте били в апатично, невдъхновено, тъжно основно състояние.

Във всички графи в горния ъгъл вдясно се попълва кръгче, ако сега миналото преживяване не ви се струва толкова лошо, мъчително, страшно, трудно и сте по-оптимистично настроени вече за подобни неща.

Указания. *Пречертайте си таблицата и я направете с повече редове. Проследете поне 10 ваши преживявания в различна възраст. Колкото повече, толкова по-сигурни и важни изводи ще направите за себе си. За установяване на връзката между волята и проявената надежда мислете върху това, дали надеждата е постигната, за колко време, колко повече надежда е трябвало да имате, за да стане по-добре. За установяване на взаимодействието, взаимозависимостта между вяра, надежда и любов в психическия ви живот проследете в таблицата случаите, когато те са еднакви и когато са различни като знаци на попълване. Използвайте и примерните въпроси. Накрая запишете формулираните изводи под таблицата.*

Помощни ***въпроси за обобщаване*** *и стигане до* ***изводи****.*

А/ ***На тема надежда/воля.*** *Когато човек се надява нещо конкретно да се случи, налага ли му се да усили волята си, за да го постигне? Добре ли сте разбирали зависимостта между воля и надежда досега? Волевият човек владее ли по-лесно законите на вярата, за да постига нещата? Волята ли помага на надеждата или надеждата на волята? Възможно ли е безнадеждният да прояви силна воля и защо? Имате ли силна воля? Какво бихте искали да постигнете в областта на надеждата в бъдеще за себе си? Съгласни ли сте, че за всяко от изброените качества е вярно следното твърдение: За да се научиш правилно да се надяваш, трябва да умееш да си постоянен, дисциплиниран, изпълнителен, точен, конкретен, твърд, деен, практичен, скромен, учтив, смел, активен, прилагащ, контролиращ се, прогресивен?*

Б/ ***На тема вяра, надежда и любов.*** *В попълнените от вас преживявания колко имат само знак плюс при попълване на графите на тези три критерия? Това има ли връзка с постижението на надеждата ви? Може ли да се каже, че ако имаме една или две от трите сили, а другите са по-слаби в момента, това предрешава постижението или труд-*

ността на постигането на нашата цел? Имало ли е случай при вас, когато сте обичали и сте вярвали, но не сте се надявали нещо да стане, и затова не сте предприели нищо? Какво не ви е достигало? Може ли да се докаже зависимост между следните три групи величини: любов-чувстване-копнеж-ценност, вяра-мислене-стремеж-решение-избор-говорене, надежда-правене-инициативност-следване на импулса? Ако да или не, обяснете отговора си, избройте аргументи. Кой фактор в тройката психични сили вяра, надежда и любов може да бъде наречен първичен, основа на другите два, кой е с най-голяма сила и влияние над останалите или няма такъв? Като разсъждавате върху собствените си преживявания, опитайте се да си отговорите на следния въпрос: в какво се състои ефективността в тази триада сили – те да функционират заедно у човека едновременно, хармонично и равномерно или това, че те са свързани, с това дали той мисли, каквото чувства, и чувства, каквото прави? Може ли човек да развие вяра, надежда и любов, ако не умее да обича себе си, другите, по принцип, няма значение?

Приключване на самонаблюдението: Накрая запишете един основен и личен за себе си извод или оценка за ползата и удовлетворението от изпълнение на упражнението. Напишете датата, мястото и се подпишете. Запазете този лист или тетрадка, където сте работили, и след време го прегледайте пак. Ако това ви донесе успокоение и радост, работили сте правилно и сте постигнали саморазвитие. Ако ли не, може да опитате пак. Опитайте пак. Постарайте се отново. Без достатъчно искреност и истинолюбие човек не може да постигне освобождаване от ограничаващото го, тоест да постигне своите надежди.

6. Продължителна проблемна **интелектуална задача**. Едва след като имате предвид: първо, самоанализ на личните си опитности; второ, информацията от тази тема; и трето, приложението на някои правила, които тук сте прочели и упражнили вече, попълнете сами следната таблица. Тя представлява логическа таблица на съответствията на тройки психологически зависимости в душевния живот на всеки човек. Те важат както хоризонтално, така и вертикално. Няма значение колко време ще я попълвате, колко пъти ще сбъркате и ще се поправите. Мислете логически и интуитивно възприемете значението на зависимостите между тези думи-величини от духовната наука. Опитвайте се да схванете вертикалните взаимоотношения сами. Като размишлявате върху хоризонталните групи понятия, напишете онези зависимости или правила, които може да посочите за вертикалните групи понятия.

?	1	2
3	?	4
?	5	?
6	?	?
?	7	?
8	9	?
?	10	11
12	?	13
14	?	15

Думи, които съответстват на номерата:

1 – мъдрост, 2 – истина, 3 – обич, 4 – надежда, 5 – ум, 6 – чувства, 7 – стремеж, 8 – живот, 9 – светлина, 10 – условия, 11 – фактори, 2 – принципи, 3 – факти, 14 – опит, 15 – практика.

Обърнете внимание на колоната от думи, свързани с надеждата. Започнете от нея за формулиране на зависимостите

*7. **Проблемни въпроси за разрешаване:** Може ли да се направи логически извод от таблицата, че умението да спазваме правила води до развитие на надеждата? Показател ли е надеждата за нашето бездействие или постъпки и как? Фактите ли определят истината или истината обяснява фактите? Може ли да се нарече нравствено право това, всяко дете да бъде цивилизовано така, че да има възможност да развие своята надежда, за да живее по по-добър начин, да има навика да използва и употреби духовните си сили и свободи в полза на обществото, в което живее? Универсална ценност ли е надеждата?*

8. Прочетете изреченията от псалома. Отговорете на въпросите, насочени към разкриване на взаимовръзката между чакането и надеждата.

"Чакай Господа! Дерзай и нека се укрепи сърцето ти. Да! Чакай Господа." *(Пс. 27:14;РИ).*

Всяко чакане ли е надежда?Кое очакване е надежда? Очакването с кое от трите се съотнася най-вече: с любовта, с вярата или с надеждата?

Спрямо какво е чакането и спрямо какво е надеждата? (В псалома е лосочено да се чака Господа.)

Какво означава "да се укрепи сърцето ти"? Казват, че само любещият умее и издържа да чака и дочака. Има ли връзка то с поговорката "Надеждата умира последна" ? И каква е тя, ако има?

9. Помислете кое от посочените предположения най-много съответства на вашите разбирания.

"Дерзайте и нека се укрепи сърцето ви,
всички, които се надявате
на Господа." *(Пс. 31:24;РИ).*

А) В посочения стих от Давидовите псалми вложеният, според мен, смисъл е:	*Б) В посочения стих е логически изразена взаимовръзката между*
• Може да искам, може да знам, но като започна да го правя, пак да не стане. Божа работа. • Който обича Бога, му се помага отгоре, когато обича нещо, да го постигне. То да му се случи. • Всеки, който разчита само на себе си, не се доверява на хората, не ги обича, всъщност не умее да се надява и не разбира добре физическия си живот. • Човек не трябва да се спира пред трудностите, но да върви напред и ще успее. • Вярвай в това, което обичаш, и ще видиш чрез това, което се случва, че надеждите ти няма да са напразни.	• любов и вяра; • вяра и надежда; • надежда и любов; • Божиите и човешките надежди за физическия свят; • любовта на човека към Бога да живее по-добре на земята; • вяра, надежда и любов.

Волеви

*"Отче Мой, ако не може Ме отмина тая чаша, без да я изпия, нека **бъде Твоята воля**"* *(Мат. 26:42;СИ).*

***"Да се владее човек**, това значи да е разбрал смисъла на живота, да е познал Божиите пътища, да е познал проявите на Любовта."* *(84;13)*

Когато Христос се моли на Своя Небесен Отец в Гетсиманската градина минути преди да бъде арестуван, Той знае каква съдба Го очаква. Човешката Му природа се бунтува срещу Божия план за спасение на земните хора. Да поемеш върху себе си целия грях на света е непосилна задача за един обикновен човек. Ала не и за Божи Син! Божественото естество надвива в това противоборство на волята срещу разума и инстинкта за самосъхранение. Понеже Иисус Христос отлично знае, че **само съединението на Неговата воля с тази на Бог Отец е гаранция за успеха на величавото Му дело**. И Той изпива до дъно най-горчивата чаша, позната в историята. Но от горестната жертва на Голготския кръст се ражда и първо Неговото възкресение, а с него – и надеждата на всички хора за земно благоденствие и **вечен живот в Духа**.

Когато **подчиним нашата малка човешка воля на Божията**, нищо на този свят не може да ни се опре. **Придобиваме силата и устрема да решим всички проблеми в живота.** Нещо повече – те сякаш се решават сами, по чудодеен начин! Бог знае по-добре от всекиго от нас какво ни е нужно. Когато разберем каква е Неговата воля за нас в конкретна ситуация или за живота ни изобщо и я последваме, тогава и само тогава можем да постигнем целта на земния ни път.

"В изпълнението волята на Бога е силата на човешката душа" *(16;95)*. И наистина, нашата сила става Божествена и непобедима, когато мислим, чувстваме и действаме в хармония с Божия план за нас самите и за света. Ако вярваме, че Бог е всемогъщ и всемъдър и че всички Негови помисли водят само към добро, тогава, **изпълнявайки** Неговата воля, ние ставаме помощници в най-великото начинание – изграждането на един свят на Любов, взаимност, съзидание и светлина.

Когато разберем смисъла на живота, тогава **влагаме волята си само за целите на доброто**. *"Волята се калява при съпротивления. Ако няма с*

какво да се бори, ако няма какво да преодолява, човек не може да кали волята си. Без мъчнотии и противоречия волята на човека отслабва” (39;115). Трудностите в нашия живот са пробният камък за силата на волята ни и за това, до каква степен сме я развили и как я прилагаме.

Волята представлява **израз на нашия свободен избор в живота**. Ако изборът е разумен и насочен към конструктивни цели, резултатът е положителен и за нас самите, и за всички около нас. *“Латинският глагол “волло” (vollo – б.а.) значи “искам”. Коренът на думата “воля” означава* ***подтик на съзнателния живот****, т.е.* ***свободен подтик на живота****. Само в разумния живот има свободен подтик. В този живот човек може да се проявява свободно, т.е. по всички правилни начини на разумните действия”* (54;59). Разумното желание на човека, съобразено с потребностите на момента и с обективните условия на средата, изгражда от волята **могъщ инструмент за постигане на доброто, на общото благо.**

Силите на волята се изразяват посредством **изпълнителските способности на човека**. Техният **корен** е в нашето **подсъзнание**, откъдето **те се проектират в съзнанието и в нашата ежедневна изява.**

Волята трябва да е:

- духовна сила, материализираща се само чрез собствените действия;
- хармонизатор на ума и сърцето;
- такава, че да ни осигури прекарването на един разумен живот на земята;
- управлявана от Любовта;
- силна, разумна, благородна, устойчива, употребявана на време и на място, ефективна според целта си, постоянна, калена в съпротивления и изпитания, опитана, жива, свободна, самовъзпитана, активна, добра, положителна, съзнателна.

Можем да развиваме волята си, като:

- привикваме да владеем мускулите си разумно и съзнателно;
- приемаме външните условия като техни, а не като наши господари;
- развиваме и други качества, благоприятстващи развитието на волята: приложение, прилежание, разумност, самовладеене, твърдост, смелост, изпълнителност;

- я усилваме чрез светлина;
- преодоляваме правилно мъчнотиите и противоречията в живота си;
- като използваме както стимулите, така и противопоставянията в живота.

Волевият:

- умее да не дава външен израз на своето страдание;
- умее да се владее до съвършенство, понеже за него това е акт и защита на разбирането му за смисъла на живота, познаването му на Божиите пътища и на проявите на любовта;
- превръща подсъзнателните си механични положителни градивни импулси в съзнателни, самосъзнателни и свръхсъзнателни прояви;
- е опортюнист, когато проявите му са подтиквани предимно от умствени съображения; той е моралист, когато проявите му са подбудени от морални чувства; той е идеалист, когато проявите му се диктуват от духовните му способности, сили и съображения;
- не е роб на нищо и никого;
- работи, деен е, не е мързелив;
- е скулптор на собствените си блага и характер.

Предпоставки за развитие на волевостта са:

- разширяването на съзнанието;
- свободомислието и свободолюбието;
- изправянето на грешките;
- подходящите методи и норми;
- работата над собствената воля;
- вниманието върху насочеността и смисъла на нейната цел;
- разпознаването на нейния източник: своя/чужда, човешка/Божествена, разумна/неразумна;
- земният живот като дейност на волята;
- развиване на добри навици;
- правенето на упражнения, опити, усилия, довършване на започнатото;
- актовете на проявена чрез нас любов;

- каляването ѝ чрез малките работи;
- работата, енергията, деятелността;
- разбиране правилните съотношения между безволието, волевостта и самоволието.

Волята е:

- светлината, получена от контакта между ума и сърцето;
- вътрешно съдържание и сила на човека, което взима участие при създаване на формите;
- външната физическа страна на човешката изява;
- резултат на продуктивната работа на ума и сърцето съобразно Божия закон;
- съгласуване на всичките си сили и разбирания у човека, за да се справи с материята, от която е направен;
- разумна проява без разрушение;
- сила у човека, способна да превърне външните условия в по-добри;
- показател за посоката на човешкото развитие;
- умението да не се обезсърчаваме пред трудностите, да ги преодолеем;
- средство за понасяне на страданията и за правене на чудеса.

Видове воля:

- **Божествена**, когато е велика, разумна величина, която съгласува и организира живота на всички, на природата, на цялото, както е създадено. Божествената воля бива абсолютна – на природната разумност, и обективна – на природните закони.
- **човешка** – тя е на степени според това, в кои и колко органи и части от тялото се изразява – в ръцете, краката, очите, езика, мозъка, сърцето, мислите, чувствата и желанията. Тя е субективна и има нужда да се съгласува с Божествената. Бива собствена, чужда, лична, родителска, обществена и т.н.
- **външна и вътрешна** – външният свят се контролира от друга воля, вътрешният от нашата воля.

Волята е необходима за:

- да може човек да работи свободно;
- моментното трансформиране на обидите в себе си;
- формиране на издръжливост и бодрост на тялото, издръжливост на чувствата, сила на мислите;
- да контролираме мислите, чувствата, силите и способностите си, тяхното развитие в разумна насока и с положителни, добри резултати;
- да можем да помагаме;
- превъзмогване на невъзможното и досадното;
- да събудим скритите сили в тялото и душата си;
- да преодоляваме трудното, тъжното, лошото, неизбежното, кармичното, глупавото, тежкото;
- да понасяме разумно страданията си.

Човекът със:

- **силна воля** има установен характер и силен дух.
- **диамантена воля** е йога, светия, истински човек и т.н. Той успява с помощта на проявената си воля и разумна позитивност да преодолее невъзможното и да го направи възможно. Тя реализира непостижимото, необикновеното, чудото. Нейни образи от приказките са вълшебните предмети – пръчица, килимче…
- **добра воля** е добър, защитава доброто, застава на негова страна неизменно. Когато е за нещо добро, всичко може да направи, постигне, приеме.
- **разумна воля** се съобразява с Божията воля, умее да подчинява собствената си воля на друга, ако е по-висша, по-хуманна, по-разумна. Придържа се към живот, съобразен с разумността в природата. Прилага волята си съзнателно на време и на място.
- **самовъзпитана воля** е самосъзнателен, буден, освободен от лоши навици, пороци, може да се лекува с мисъл, не се поддава на отрицателни чужди влияния или ги трансформира бързо, всички органи и системи в тялото му функционират правилно, редовно упражнява волята си, справя се лесно с физическите несгоди и душевните смущения.

- **калена воля** я е култивирал чрез изпити и страдания в живота, чрез упражнения и работа над мислите и чувствата си, работил е да е, издръжлив, прилежен, постоянен, опитен, успяващ, можещ. Тя е воля, проверена в житейските трудности и несгоди. Волята, която познаваш в себе си и на която можеш да разчиташ.
- **истинска воля** постига и успява в това, което иска. Но той иска само разумното, доброто, наистина необходимото и великото необикновено.
- **свободна воля** е свободен от предразсъдъци спрямо физическите ограничения, всяка формалност в отношенията, нормите и законите. Свободната воля, това е личната свобода, дадена на човека, в която и Бог не се намесва, но чака да разбере кога и как човек ще се научи да я употребява разумно и съобразно Неговата. С нея човек следва да работи и да се самовъзпитава. Това е частта от живота му, която може да зависи и да се контролира от него.

Самовъзпитателни идеи и методи

1. *Прочетете и отговорете.*

Първо човек трябва да има не само силна воля, но и благородна, устойчива и разумна воля. Има ли тази воля, всяка сила, която ще прояви той, ще представлява един чук, употребен разумно на своето място и време. А вие знаете, че всеки чук може да произведе своя ефект само в една разумна и силна ръка.

Какво представлява чукът в посочения текст: символ на волята, образ на волевия човек или форма за изразяване на необходимостта от волеви действия?

С какво ни помага идеята за чука като по-добро разбиране на волята? Каква трябва да бъде и каква не трябва да бъде волята на човека в сравнение с чука: силна, груба, разумно и точно направлявана, безжалостна, премерена, решителна, тежка, здрава, благородна, устойчива?

Инструмент на какво е волята у човека?

Средство за постигане на какво е волята у човека?

2. *Думата "доволен" има общ корен с "воля"-та. Каква е връзката и съотношението на едната с другата добродетел: доволен и волеви? Кое от кое зависи в проявата и в развитието си и как? Ако волевият е доволен и ако не е, какво следва от това? Кой вариант е по-добър?*

3. Размишлявайте върху текста и отговорете на въпросите след него.

"Силата на човешката воля зависи от силата на мислите и желанията. Колкото по-силни са образите на мислите и желанията, толкова по-активна е волята. Достатъчно е човек да има силен образ за нещо, за да бъде всякога нащрек. Човек трябва да изучава, да знае кои образи парализират неговата воля и да им противодейства. Той трябва да си послужи с методи, които да възстановят равновесието му." *(7;49-65)*

Защо образите повлияват проявите на волята?

Като образи на форми от материалния свят в каква насока те активират човешката воля?

Всички образи ли действат положително на формирането на волята?

На вас какви образи ви влияят положително?

Освен от вида и силата на образа повлиява ли се волята от други негови характеристики и как – например, от конкретността, яснотата му, от желателността и ценността му за човека?

4. Равностранният триъгълник е символ на еднаквото развитие на умствените, сърдечните и волевите страни у човешката личност – условие за нейната цялостност и хармонично развитие, за пробуждането на човешката душа, наричана още индивидуалност или свръх-Аз. Опитайте се да прецените и да нарисувате триъгълника на собственото си умствено, емоционално и волево развитие, като прецените пропорция на трите страни в един триъгълник.До него вдясно нарисувайте точен равностранен триъгълник.Поставете стрелка от първия към втория и върху нея напишете "аз". Представяйте си често равностранен триъгълник, когато мислите за себе си или когато у вас взима надмощие една от трите ви психически структури: умът, емоцията или волята. Може да го изработите и да го гледате.Ако е в цветове, долната, основата като символ на волята е синя, лявата - на сърцето – е розова , дясната – на ума – е жълта.

5. Когато имате една физическа или душевна болка, поработете чрез самовнушение до издържите, да намалее тя и да се освободите от нея, за да калите волята си. Внимавайте! И най-малката отрицателна мисъл у вас може да парализира действието на волята ви. Тази е причината, поради която хора с добри желания, с добри мисли и чувства не успяват в живота си.Допусне ли съмнението, недоверието, човек не може да си въздейства градивно и към по-добро.Лекувайте се и мислено.

6. Магическата пръчица у всеки човек, скрита в него от него самия – истинската воля, – следва да се ползва навреме и на място разумно. Какво бихте и какво не бихте направили с нея? Защо магическата пръчица не бива да се ползва за зло и само за собствено добро?

7. Да се научим чрез мисълта си да помагаме на волята! Наблюдавайте група хора, които имат голямо страдание. Например, семейство, съседи, роднини и др. Сравнете всеки от тях по показателите, посочени в таблицата. Кой от тях какъв тип развита воля има, окачествете я в най-позитивен аспект. Кой от тях има най-самовъзпитаната воля? До каква степен волята е решаваща в трудността, която те имат да преодоляват?

Примерен образец за попълване.

Имена	**Отчайва се**	**Устойчив е**	**Мисли трезво**	**Несамостоятелен**	**Преобладаващ тип воля**
Илия	не	да	да	не	силна
Валя	да	да/не	не	да	добра

Разумност

"Господ дава мъдрост; от устата Му иде знание и ***разум"*** *(Пр.2:6;СИ).*

"Като възлюбиш Бога в себе си или своя висок идеал, това значи да се облагородиш и ***да станеш разумен."*** *(12 – 08.06.1988)*

*"****Разумността*** *се ражда от доброто, което е основа на Божествения свят."* *(68;13)*

*"****Разумен*** *човек е онзи, който излъчва светлина."* *(89;11)*

"Когато говорим за ***разумния човек****, имаме предвид онзи, който е господар на условията."* *(82;244)*

"Когато се съединят страхът със смелостта, ражда се ***разумността****."* *(82;14)*

След като Давид надвива филистимския гигант Голиат с хитрост и съобразителсто, славата му измежду израилтяните нараства твърде много. Завужда му цар Саул и търси повод да го убие. За да спаси живота си, Давит побягва в пустинята. Последват го верни негови люде, които го придружават навред в изгнаничеството му. Не е лесно да си намират прехрана в пустошта. В близост до планината Кармил са имотите на един твърде богат човек на има Навал. Той има три хиляди овце и хиляди кози. Настанало времето да се стрижат овцете. Давид изпраща десетима от своите хора да идат при Навал, да го поздравят от негово име и като му припомнят, че са закриляли овчарите и стадата му, да му поискат нещо за ядене. Богат, ала жесток и злонравен човек е Навал. След като чува думите на пратениците, лицето му се се изкривява в ехидна усмивка и той изрича с презрение:

— Че кой е този Давид? И какво — сега да взема хляба, месото и виното, които съм приготвил за стригачите на овцете ми, и да ги дам на непознати хора, така ли? Няма да стане!

Обръща се с гръб към тях и дава да се разбере, че разговорът е приключил.

Предават думите му на Давид. Кипва гнева му. Той се обръща към хората си:

— Запашете мечовеке си и тръгвайте след мен! Нито един жив от тях няма да оставим!

Веднага го последват четиристотин от бойците му, а други двеста остават да пазят лагера. Поемат към стана на Навал. Но един от слугите Наалови побързва да обади случилото се на жена му Авигея. А тя е не само красавица, но и умна и оправна. Веднага схваща какви може да бъдат

последствията от неразумната постъпка на мъжа ѝ. Заповядва незабавно да приготвят двеста хляба и два меха вино, пет крини печено жито, сто вързопчета сухо грозде и двеста низи смокини, да сготвят пет овци и да качат всичко това на товарните магарета. И поема заедно със слугите си по посока на Давидовия лагер. На Навал и дума не казва. И тъкмо се спуска по една стръмнина на планината, когато насреща ѝ изскачат Давид и въоръжените му мъже. Щом го вижда, Авигея скача бързо от своето магаре, пада ничком пред него и се покланя доземи. Моли го да прости несъобразителността на Навал и да приеме приготвеното за него и дружината му. Поема вината за случилото се върху себе си, понеже не била видяла пратениците, изпратени от Давид при мъжа ѝ. И други хубави и мъдри неща изрича Авигея, които погалват слуха на Давид. И той благославя на глас Бога, че е изпратил тази разумна жена насреща му, преди да се е проляла човешка кръв, и приема с благодарност даровете. Разделят се като приятели.

А на другата сутрин, след като Навал изтрезнява от нощен пир, Авигея му разказва какво за малко е щяло да го сполети. Сърцето му се вкаменява, ужас като лед го скована и след десет дни умира. А когато Давид научава за смъртта на Навал, изпраща най-верните си слуги да поискат за него ръката на Авигея. И тя – хубавицата с остър ум – става негова жена (I Цар. 25 гл.).

Разумната жена е **благословение за мъжа си**, а неразумната – земен ад. Авигея спасява Навал, но не може да го избави от съдбата му. Нейната съдба пък я отвежда при Давид, с когото преживя честито до старини. Всеки получава заслуженото.

Произходът на разумността се крие в Божията Истина.

Който открие Божественото у себе си и му даде възможност да се прояви, се изпълва с благородство и разумност. Разумността съдържа две качества: сила и мекота. Силата може да направи всичко, а мекотата може да премахне всяка скръб и да изцери всяка рана в душата. Разумността произхожда от великото Добро, което непрестанно извира от Божествения свят. **Разумният човек** притежава светъл и силен ум, добро и устойчиво сърце. Той във всички случаи овладява обстоятелствата на живота, тъй като е носител на висок морал.

У разумния човек няма нито глупост, нито лъжа. Всеки го обича и уважава. За да станеш разумен, трябва първо да си добър. За да придобиеш разумност, нужно е да превърнеш страха в смелост, а смелостта – в страх. Човек става смел, когато достигне крайния предел на страха.

Разумността изпълва живота на притежателя си със светлина и свобода. Тя гради и надгражда. Сила и знание се дава от Небето само на разумния човек.

Разумността е присъща на съвършения.

Разумността:

- съдържа сила и мекота. Силата може да направи всичко, мекотата може да изцери всяка рана и да премахне всяка скръб;
- се ражда от доброто, основано в Божествения свят;
- се крие във всеки човек: и като яде, и като спи, и като се движи, той се ръководи от нещо разумно;
- е присъща на съвършения, тя се развива при отсъствие на лъжа. Дойде ли лъжата, в съзнанието на човека настава постепенно тъмнина и той оглупява;
- означава градеж;
- има предвид правия път в живота;
- се ражда, когато се съединят страхът и смелостта.

Разумният:

- разполага със светъл и силен ум, с добро и устойчиво сърце;
- е господар на условията, той е извън законите на обикновения живот;
- знае кога да изпълни задълженията си;
- пръв прилага новите идеи, а от тях да се научат и останалите;
- е този, на когото се дава сила и знание и той ги употребява градивно;
- излъчва светлина;
- става смел, когато дойде крайният предел на страха, и става страхлив, когато разбере, че противникът му е силен. Разумният умее бързо да превръща страха си в смелост и смелостта си в страх.

Да си разумен, означава:

- като възлюбиш Бога или своя висок идеал, да се облагородиш и да се съобразяваш с мекотата в природата;
- в теб няма глупост;
- у когото няма лъжа;
- първо да си добър и тогава да се стремиш да станеш силен;
- да си светъл и свободен.

Мисли

Да живееш разумно, просто казано, означава да знаем как да живеем като човеци.

Разумността повелява, че човек не може да възприеме новото, да има ново мислене, ако не живее по нов начин. Който не живее по нов начин, не може да е носител на новите идеи.

Щом веднъж намери насоката на живота си, човек вече знае как разумно да се справи със своите трудности и страдания.

Разумният живот представлява база за проява на доброто.

Целта на живота е да бъдем разумни. Какво означава това? Да не слагаме на гърба си товар, който не можем да носим и издържаме.

Разумността има Божествен произход. Само светлият път на мъдростта води към истината. Оценявай разумността и я проявявай, за да не изгубиш условията си и за да се развиваш правилно.

Самовъзпитателни методи

1. Спомнете си случаи, в които вие лично или ваши близки не сте били разумни, защото сте допуснали лъжа в отношенията си, но когато истината е възтържествувала, всичко си е дошло на място. Отговорете на въпроса: какви доводи могат да бъдат приведени в защита на твърдението, че разумността се развива само при отсъствие на лъжа и на глупост?

2. Определете кой е най-разумният човек, когото познавате. Кои от изброените характеристики се излъчват от него: сила, светлина, оптимизъм, градивност, смелост, интелигентност, нравственост? На кои негови качества сте се опитвали да подражавате или ви се е искало да ги имате? Направете характеристика на собствената си разумност по първоначално изброените признаци.

3. Напишете съчинение-разсъждение: "Кой е разумен и кой не е". Отговорете и на въпросите: Възможно ли е разумният да няма: разумни движения, висок морал и разумно сърце (емоционална интелигентност)? Трябва ли разумният да бъде благороден, мек и да има висок идеал и защо?

4. Работа над себе си: Съсредоточете се в осъзнаване на източника на Разумността в природата – Бог. Сравнете човешката и природната разумност. По какво си приличат и по какво се отличават? Мислено благодарете всяка вечер за разумността която всяка ваша клетка е проявявала досега, проявява и ще проявява, за да бъде вашият живот все по-разумен.

5. Определете връзката между темите за мъдрия, истинолюбивия, умния и разумния. Защо разумността спада към добродетелите от групата на истината, а не към групата на мъдростта, подобно на интелигентността и ума, например. Може ли да е разумен умният, който не се е научил да уважава и цени истината?

6. Какви основания можете да приведете в полза на твърдението: Възприемайте хармоничните звукове, за да придобиете разумността ? Можете ли да кажете, че в случаите в живота си, когато действате напълно разумно, сте и хармоничен в себе си? И обратното, когато сте хармоничен, ви е лесно да сте разумен?

Открийте зависимости между хармонията в средата и разумните отношения на хората в нея; между хармонията в едно музикално произведение и вдъхновението за разумен живот, към което то ни импулсира и настройва; между хармонията на звуците в девствената природна среда и хармонирането на личните ни преживявания.

7. Наблюдавайте това, което ви се случва, в продължение на двайсет и един дена и всеки път, когато намерите потвърждение на посоченото изречение, си запишете описанието на ситуацията и извода, който си правите.

На разумния всичко е позволено.

Истинен

"Ще познаете ***истината*** *и истината ще ви направи свободни."* (Йоан 8:32)

Всеки човек търси истината. Истината за себе си, за света, в който живее, за вчерашния, днешния и утрешния ден. Истината е една, ала всеки от нас я вижда по различен начин. Христос ни подтиква да познаем истината и ни обещава като резултат да постигнем свобода. Защото познатата (откритата, осмислената и приложена за добро) истина дарява свобода. Свобода на какво? – **На духа**. В нашия живот перспективите са неограничени, защото **няма бариери за духа**.

Да **отстояваш истината** е въпрос на **личен морал**. Премълчаната истина вече не е истина. Дори и да е неудобна, твърде остра или даже грозна, по-добре да я изкажем и да я защитим, отколкото да я премълчим заради собствения или нечий друг уют. Не е срамно да я кажем в очите на хората, дори и най-близките, макар и рискувайки да ги нараним. Така оставаме верни на себе си и на любовта си към другия независимо от цената, която ще платим. Дори и някой да ни се обиди заради изказаната истина, рано или късно той ще осъзнае, че сме постъпили правилно. Рано или късно светлината на тази истина ще проникне в съзнанието му и ще го поведе по правия път.

Вярващите хора приемат, че Бог е олицетворение на истината (*"А Господ Бог е истина"* – *Йер. 10:10;СИ*). Следователно на Него можем да имаме пълно и безусловно доверие. Ако оставим именно Нему да решава всички най-важни проблеми в нашия живот, можем да бъдем съвършено уверени, че Той ще ги реши с правда и истина. А това е прекрасен образец за всеки човек, нали?

Иисус Христос в редица Свои проповеди и разговори с ученици, последователи и други хора започва с думите: *"Истина, истина ви (ти) казвам..."* Когато римският наместник в Палестина Пилат Понтийски Го подлага на разпит, Той му заявява: *"Аз затова се родих и затова дойдох на света, за да свидетелствам за истината; всеки, който е от истината, слуша гласа Ми"* *(Йоан 18:37;СИ)*. Пред апостолите Христос разкрива същността Си в краткото изречение: "Аз съм пътят и истината, и животът" (Йоан 14:6). Великият Учител на човешкия род използва всяка възможност да подчертае, че това, което говори, е самата истина. И че без нея хората не

биха могли да постигнат целта на своя живот. Че самата тя би трябвало да бъде цел за тях. Толкова важна, колкото въздухът, водата и хлябът са важни за физическото им оцеляване.

Учителят Петър Дънов ни съветва първо да открием истината, а едва след това да се постараем да уреждаме материалната страна на живота си. Защо е така? Много просто: ако не сме узнали истината за своето предназначение в земната действителност, как да го изпълним? Как да се предпазим от препъвания и падания, ако вървим в мрак? Светлината на истината за всекиго от нас е най-добрият фар в морето на живота.

Опознаването на истината означава още и да умеем да я различим от лъжата. Тя предполага постигането на две неща: да не лъжем никога и да не оставяме да бъдем лъгани. Най-фината форма на лъжата е да лъжеш себе си. Как да различим истинното от неистинното? **Истината свети със собствена светлина и води към свободата.**

Речник на разграничителните понятия:

Истински който не е лъжлив, фалшив, измислен. Който има пряко отношение към истината.

Истинен естествен, искрен човек, който не лъже, не е предимно субективен. Който се стреми към истината такава, каквато е. За когото истината е нещо, което еднакво добре удовлетворява цялото и частите.

Истински човек истинският човек носи в себе си и е изразител на силите на пет добродетели едновременно: любов, мъдрост, истина, правда и добро. Той мисли, каквото чувства, и това прави. Досегът или познанството с истинския човек произвежда вътрешен преврат към по-добро у всеки.

Истинолюбив който е намерил и обикнал истината вътре в себе си, проявява, прилага я във външния си живот. За него няма нищо по-свято и ценно от истината. Истинолюбивият поставя над всичко истината. Тя за него е най-свята. Най-голяма любов той има към самата истина.

Какво е истината?

- Истината подразбира съвкупност от всички разумни закони, към които човешката душа се стреми.

- Съдържа най-красивия и реален живот в себе си.
- Под Истина се подразбира Божествен закон, чрез който е създаден разумният свят.
- Това, което свързва всички неща в едно цяло и ги осмисля, наричаме истина.
- Истината в най-простата си форма е необходима за възстановяване на равновесието в организма.
- Показва пътя, по който да вървим, и освобождава от ограничителните условия
- Истината подрозбира любов към знанието. Да обичаш знанието и да го търсиш, това е по-високо от вярата. Във вярата нещата не са проверени, не са опитани. За да дойде до абсолютната истина, човек трябва да има вяра в себе си и любов към знанието.
- Истина е онова, което повдига, облагородява, освобождава и възкресява човека. Онова, което ограничава, принизява, умъртвява човека, не е истина.
- Умът изучава истината, но не я намира. Истината се познава само чрез разума.
- Да намери някой истината, това означава да бъде в единство с Бога.
- Божественият Дух – Истината, която е вътре в човека, е това, което го прави свободен.
- Истината ражда свободата на душата.
- Само свободният може да намери истината. Само чистият, човекът с пробудено съзнание, може да я разбере.
- Само ония души си служат с истината, които се обичат.
- Вярата, надеждата и любовта са предпоставка за придобиване на истината.

Основни аксиоматични съотношения между любовта, мъдростта и истината като природни принципи на разумност:

Когато Любовта и Мъдростта се оженят, раждат се Истината и Добродетелта.

Истината е най-чистият свят, в който Любовта се проявява.

Истината не се доказва, тя се проверява. Доказва се мъдростта. Любовта се опитва.

Истината ти е необходима, за да:

- имаш светъл ум, да разсъждаваш правилно;
- откриеш смисъла на живота ти;
- са свободни умът, сърцето и душата ти, за да са мощни душата и духът ти;
- разрешиш всички спорни въпроси, да се избавиш от всички беди, да преодолееш всички мъчнотии и слабости, да се освободиш от робството, ограничението, невежеството, насилието и смъртта;
- се реализира живатът в неговата пълнота – да си свободен;
- имаш вътрешно знание и разбиране на живота;
- са здрави очите ти, да имаш здрав тен на лицето си и да възстановиш здравето на тялото си;
- имаш власт над материята, да разбираш вътрешните й съчетания за усъвършенстването на материята;
- имаме свободата да преобразим живота си;
- надделееш над лъжата;
- я приложиш и да дойде новият мир в теб;
- те обичат хората, да си красив;
- те познава и поздравява цялата природа , да си господар на положението си;
- да живееш в светлина, а не в тъмнина и да не правиш погрешки;

Абсолютна истина!

Ето идеала на новото човечество.

(6;16)

Правила:

Живей с истината, без да говориш за нея.

Ще говорите истината, когато и вие, и окръжаващите сте готови за нея. Има време и начин за това.

Истинолюбивият:

- е вътрешно неизменен в душата си;
- е млад по душа, чист по сърце, крепък по дух;

- е здрав, умен, красив, щастлив и силен;
- е благороден, свободен, чист и светъл;
- не лъже; той не употребява нито "черна" (т.е. умишлена), нито "бяла" (употребена "за добро") лъжа.

Знаете ли, че...

Лъжата действа подобно на микробите, които бързо се разпространяват и причиняват нещастия и болест. Тя изменя състава на кръвта и тъканите на организма. Как се обяснява това? Като излъже, човек започва да се страхува. Този страх произвежда свиване на кръвоносните съдове и на тъканите. По този начин лъжата прекъсва връзките на човека с живота.

1% лъжа и 99% лъжа все е лъжа. Истината е само 100%. При лъжата знанието не е достатъчно, не е ясно или е изкористено.

"А когато дойде Утешителят, Когото Аз ще ви изпратя от Отца, Духът на Истината..." *(Йоан 15:26)*.

Ето защо се казва, че който лъже, носи своите грехове, за които няма изкупление. Щом престане да лъже, другите грехове на човека има условие да се простят. Всичко може да се прости на човека, но лъжата – никога! Не позволявай на лъжата да застане между теб и Бога като препятствие. Христос живее там, дето няма лъжа. Прогресирай без лъжа! Признавай истината! Тя и ти сте непрестанно пред Божието око, което вижда. Търси първо вътрешната истина и я защитавай във външния си живот.

Критерий и образ

Няма по-красиво нещо от това, да срещнеш човек, в когото няма никаква лъжа. Няма по-красиво лице от това, което никога не лъже. То е ангелско лице. Божието благословение и благодатта са с онези, които са се отказали от лъжата, изключили са я от живота си.

Възможни упражнения и опити за самовъзпитание в истинолюбие

1. За да стигнете до истината, винаги дръжте в ума си противоположни мисли, без да вземате отношение към тях. Започвайте първо наблюдение върху положителните и ги разграничавайте с отрицателните

им отклонения в противоположност. Например, първо помислете за доброто, а после за злото у някого. Внимавайте! Не постъпвайте обратното. Чрез положителните енергии човек се калява, та после да може да изучи и преодолее отрицателните. Определете си тема за размисъл, върху която искате да стигнете до определена истина.Да бъде нещо лично. Разгледайте положителните аспекти. Определете отрицателните страни и каква точно е ролята им спрямо положителните. Накрая оформете личната си позиция. Различава ли се сега, след този размисъл и анализ, от първоначалното ви преживявано отношение по проблема?

2. Прочетете текста.

Истината осмисля целокупния живот. Само истината може да намери цената на всички неща. В нея са везните, които определят бъдещия живот. Чрез нея се сформира кармата. Истината се търси и във временното, и във вечното. Търси се съзнателно. За да може човек да се развива правилно, е нужно да разбира истината. Защото тя носи условия за проявата на волята и свободата. В нея се създават най-големите противоречия в света и се разрешават най-големите заблуждения върху тях. Човек е крепък само в истината.

3. Истината се открива постепенно, а не изведнъж. Първо, човек трябва да тръгне към някаква цел. Стремежът към нея, пътят, методите за постигането ѝ, които използва, му помагат стъпка по стъпка да събира пъзелите на частиците истина. Истината не се постига изведнъж изцяло. Обмислете петте най-важни истини, които сте разбрали през своя живот, и ги запишете красиво. Изработете ги красиво като табелка или ги сложете в рамка и ги дръжте на нощното си шкафче известно време.

4. Направете си лексикон "Истинник". *Попълвайте го на всеки рожден ден или при важни моменти в живота в продължение на години. Той би ви дал важна информация за самия вас и за развитието на обективното и субективното ви отношение към истината.*

Предлагаме ви следните примерни въпроси:

1) Ако имах вълшебна пръчица, какво щях да си пожелая?
2) Кое в мен е красиво?
3) Кога за последен път постъпих благородно заради истината?
4) Възможно ли е да живея без лъжа?
5) Истината ли е следствие на свободата или свободата на истината?

6) Коя истина не успявам все още да защитя пред хората?
7) Коя истина искам и се опитвам най-много да защитя пред себе си?
8) Коя истина успях да предам на някого или на хората? На кого и как стана?
9) Проявявам ли достатъчно истината, която нося в себе си?
10) Предимно скрита или явна е за мен истината на живота?
11) Когато нещо хубаво е възможно, истината за него вдъхновява ли ме да работя, за да го постигна?
12) Кои блага са спечелени и кои изгубени, ако нямаш истината?
13) Кое от трите е по-важно за мен: любов, мъдрост, истина?
14) Кое е по-свято от истината?
15) Кои три въпроса би задал лично на Истината?

5. Допишете изреченията:

Истината е благо за…..
Изпитите в живота без истина……
Вътрешната истина като част от целокупната истина……….
Свободен съм от ……….
Ограничава ме все още……….
Искам да разбера……….
Нужна ми е по-силна воля да……
Вярвам, че………….
Истински човек за мен е ……………

„Правда от небето ще надникне...”

Добродетели на Правдата

6) Коя истина не успявам все още да защитя пред хората?
7) Коя истина искам и се опитвам най-много да защитя пред себе си?
8) Коя истина успях да предам на някого или на хората? На кого и как стана?
9) Проявявам ли достатъчно истината, която нося в себе си?
10) Пр[illegible]
11) Когато нещо хубаво е възможно, истината за него вдъхновява ли ме да работя, за да го постигна?
12) Кои блага са спечелени и кои изгубени, ако нямаш истината?
13) Кое от трите е по-важно за мен: любов, мъдрост, истина?
14) Кое е по-свято от [illegible]?
15) Кои три въ[illegible]

5. Допишете изреченията:

Истината е благо за…..
Изпитите в живота без истина…….
Вътрешната истина като част от целокупната исти[illegible]……
Свободен съм от …………
Ограничава ме все още……………
Искам да разбера………..
Нужна ми е по-силна воля да……
Вярвам, че…………..
Истински човек за мен е ……………

Честен

„...Братя мои, за това, което е истинно, което е ***честно****, което е справедливо, което е чисто, което е любезно, което е достославно, за това, което е добродетел, което е похвала – само за него мислете" (Фил. 4:8; СИ).*

*„****Честността*** *подразбира справедливост, абсолютно никаква лъжа у човека." (54;44)*

„Преди всичко трябва да бъдете ***честни*** *спрямо себе си.* ***Честността*** *усилва волята." (54;54)*

Вавилонският цар Новуходоносор превзема Палестина. В ръцете му пада и столицата на юдеите Йерусалим. Новуходоносор поставя на юдейския престол Седекия като свой васал. Не след много време и огромна египетска армия поема на поход към владенията на Вавилон. Новуходоносор веднага сваля обсадата около Йерусалим и повежда войските си да пресрещнат врага. Цар Седекия решава да използва отсъствието на поробителите и да се вдигне на бунт за отхвърляне на вавилонското господство. Обаче, преди да предприеме такива действия, той решава да се допита до юдейските пророци. Всички те в един глас му вещаят пълен успех. Царят изпраща да повикат и пророк Йеремия. Пратениците увещават Йеремия да не противоречи на царските намерения, а да ги подкрепи. Пророкът, обаче, остава верен на Божия глас, който го напътства за доброто на народа му, и заявява пред царя и цялата му свита, че не бива да възстават срещу Новуходоносор. Ако постъпят така, Йерусалим ще бъде изгорен до основи, а улиците му ще се къпят в кръвта на невинните му жители. Пророк Йеремия предупреждава царя, че египетската армия скоро ще се оттегли и вавилонците веднага ще се върнат в Палестина. И гневът им срещу юдеите, надигнали се на бунт, ще бъде страшен.

Цар Седекия не се вслушва в думите на Йеремия, вдига бунт и доживява да види изпълнението на предсказаното от пророка. Новуходоносор обсажда с цялото си войнство Йерусалим и го превзема. Защитниците на столицата се разпръсват като прах, подгонена от ураганен вятър. Пленяват цар Седекия и го отвеждат в окови във Вавилон. Божият храм и царският дворец в Йерусалим са опожарени, както и всички по-големи къщи. Повечето граждани са отведени в робство. Вавилонците оставят в столицата само шепа сиромаси да работят в лозята и по нивите.

Всичко това се случва в 587 година преди Рождество Христово. Ще да изминат цели 70 години преди юдеите да се завърнат от плен по родните си земи. (IV Цар. 24:17-25; Йер. 21,32,34,37-39 гл).

Пророк Йеремия не угажда на цар Седекия, а остава честен докрай в своето пророческо служение, отредено му от Бога. Неподчинението на царя спрямо Божията воля коства множество човешки животи и невинни жертви сред юдеите, а за хиляди техни сънародници – между които и Йеремия – заточение в страната на врага. Това е цената, която заплащат всички, които поставят на първо място собственото си "аз" и своите амбиции и интереси, а пренебрегват повеленията на Твореца или дори здравия разум.

Какво да разбираме под понятието "честност"? – Честността подразбира **справедливост и пълно отсъствие на лъжа у човека**.

Честният човек е постоянно **точен и изпълнителен**. Независимо от своето обществено положение той е неизменно **коректен и акуратен** във всичко и към всички. Като правило се заема само с работа, която е в състояние да извърши. Следователно **самооценката му е обективна и справедлива**, лишена от всякакви самозаблуди. Затова можем да определим честния човек и като твърде интелигентен. Той винаги мисли и действа правилно.

Честен е този, който е **благороден** и издържа с високо вдигнато чело всички изпитания в живота.

Как да реализираме своята честност в условията на реалния живот? – Като развием **високо и будно съзнание**. Така във всяка житейска ситуация ще имаме най-точния ориентир за това, в каква насока и за каква цел да вложим физическите, умствените и духовните си сили. Нужно е да бъдем честни поради дълбокото осъзнаване на духовните закони и на необходимостта да служим на Доброто.

Да бъдеш честен означава, че си **осъзнал своята истинска същност като човек**.

Загадка

Кое от всички е определение за честността?

- който защитава честта си;
- който защитава честта на другите;
- който не лъже;
- който е праведен;
- който е почтителен.

Честността:

- подразбира абсолютно никаква лъжа у човека;
- усилва волята;
- може да се разглежда като жива разумна сила, на която трябва да се създават условия за развитие;
- е потенциална у всеки човек, развива се;
- не си служи със стражари, тояги, затвори, а с култура и съзнание;
- поддържа съзнанието високо и будно;
- влиза като елемент в интелигентността;
- е алхимически елемент от търсения еликсир на живота.

Честният:

- сам е честен, пръв е честен;
- е точен, изпълнителен във всичко;
- предприема само работа, която може да извърши;
- каквото обещае, изпълнява;
- констатира фактите тъй, както са;
- е благороден, богат, почтен, със силна воля;
- мисли и действа правилно;
- изпълнява навреме задълженията си;
- издържа на всички лоши условия в живота;
- прилага доброто;
- избягва злото не от страх, а от разбиране на законите;
- не причинява никому вреда;
- на всекиго е полезен;
- не се дразни;
- никому не казва обидна дума;
- с каквото се заеме, навреме го прави;
- никому длъжен не остава;
- винаги е изправен, не се прегърбва;
- знае със сигурност за себе си честен ли е.

Самовъзпитателни методи и идеи:

1. *Прочетете библейския стих и разсъждавайте върху него в контекста на добродетелта честност. По желание използвайте помощните въпроси.*

"Следователно, братя, което е истинно, което е честно, което е праведно, което е чисто, което е любезно, което е доброхвално, ако има някоя добродетел, това размишлявайте" *(Фил. 4:8; РИ).*

За какво размишлявате най-често в ежедневието си: за хубавите неща или за лошите? Каква е ползата и каква е вредата да се мисли за лошите неща само в контекста на хубавото?

Определете връзката на честността с всяка от посочените пет добродетели? Може ли да се установи някаква обща зависимост между петте и каква е тя?

Задължително условие ли е посочените пет добродетели да бъдат възможни за проявяване само между хора, които се чувстват братя, и защо?

Каква е връзката на честността с истината и с правдата? Доколко честният е праведен и истинен?

В какво се състои красотата на отношенията с човек, който е честен?

Потърсете в съзнанието си приятел, познат, известна личност или образ от изкуството, който е олицетворение на посочения библейски стих?

Полезно и ценно ли е човек да мисли върху предимствата на честността като добродетел и точно с какво е полезно и ценно, ако е?

Какво ви липсва лично на вас, за да бъде честността ви добродетел: предимно мотивация, предимно убеждения и разбиране, предимно решителност и приложение, предимно интерес и насоченост за самовъзпитание, предимно разумност и воля?

2. Определете кои от изброените характеристики се отнасят точно за честността/нечестността и кои за други добродетели:

- премълчаването на истината;
- незаинтересуваността към справедливото спрямо другите;
- невниманието към фактите;
- изразяването на мнение;
- говоренето за нещата;
- тълкуването в свой интерес;
- споделянето на проблемите;
- търсенето на решения;
- изнасянето само на онези факти, които преследват определена цел;
- представянето на всички факти;
- разглеждането на всички причини и следствия;
- прехвърлянето на вината върху странични хора и обстоятелства;
- представянето на заблуждаващи аргументи;
- укриването на собствената позиция;
- неумението да се прозре истината;
- невъзможността да се разберат истинските намерения на другия.

3. Определете за всяка от посочените групи кой е най-близо до честността? Степенувайте и подредете във възходяща степен чрез номериране.

- обективният;
- субективният;
- онзи, който първо разглежда съотношението между обективното и субективното и тогава преценява какво отношение да заеме.

- оптимистът;
- песимистът.
- разположеният;
- спокойният;
- заинтересуваният;
- критичният.

- искреният;
- уважаващият;
- обичащият;
- верният.
- идеалистът;
- материалистът;
- реалистът.

4. Упражнение за самоанализ. Признайте пред себе си честно:

- Какво от случилото ви се през вчерашния ден не искате никой да разбере и защо?
- Какво искате да скриете и от себе си за отношенията си с онзи човек, който ви е най-антипатичен?
- Има ли нещо случило се, което да не искате да бъде записано в Акашовите записи (в паметта на разумната природа) за вас, и какво все още може да направите, за да го смекчите или поправите?
- Има ли нещо по-свято от истината за вас и кое е то?
- Ако бяхте максимално честен, какво не бихте казали и какво бихте казали последния път, когато повишихте тон на някого?
- Необходимо ли е първо да си честен пред себе си, за можеш да си честен пред другите?
- Честността обективност или вярност към истината е?
- Ако трябва да избирате между влюбеността си и справедливостта, ще можете ли да сте честен и защо?
- Честно ли е да си ту добър, ту лош? И има ли честност у този, който не умее да защитава доброто в себе си?

5. Напишете съчинение-разсъждение на тема: "Чест и почест". Засегнете по желание и някои от следните въпроси:

- Кой заслужава всенародната почит?

- Само вътрешно честният ли заслужава хората да изразявят почитта си и защо?
- Честта ли предизвиква почест или почестта и честността могат да се разминават?
- Какво означава и какви жертви са нужни, за да защитиш честта на някой друг човек? В съвременния живот всеки сам ли следва да защитава честта си или може да се говори и за колективна чест?
- Защита на нечия чест ли е да опетним своята чест? Можем ли да защитим чест с нечестни средства?
- Кого може да посочите като човек, който ви е защитил честта, достойнството, който е помогнал да запазите самоуважението си в труден момент, и как сте засвидетелствали почитта си към него досега?
- Кой за вас е образец на честност? Защо?
- Достатъчно честен ли сте към всички, които ви почитат?
- Длъжни ли сме да сме честни и защо?
- Важно ли е да си готов да си честен и защо?
- Какво печелим и какво губим, когато сме честни?
- Към какво не съм бил достатъчно честен досега за себе си? За какво бих се почитал повече?

Братолюбив

"След като сте очистили душите си с послушност на истината чрез Духа, за нелицемерно ***братолюбие****, обичайте се постоянно един други от чисто сърце, като възродени не от тленно семе, а от нетленно, чрез словото на живия Бог, Който пребъдва довеки"*

(I Петр. 1:22-23;СИ).

"... Бъдете всички единомислени, състрадателни, ***братолюбиви****, милосърдни, дружелюбни, смиреномъдри; не връщайте зло за зло или хула за хула, а, наопаки, благославяйте, като знаете, че към това сте призвани, за да наследите благословение"* *(I Петр. 3:8-9;СИ).*

*"****Брат*** *е само онзи, който в любовта си към тебе те оставя абсолютно свободен."* *(62;207)*

Библейската мъдрост разглежда братолюбието като **плод на послушанието към Истината**, изявена от Бога в Неговото Слово и засвидетелствана пред хората от Иисус Христос. Братолюбието е поставено на достойно място сред добродетелите наред с единомислието, състраданието, милосърдието, дружелюбието, смирението, липсата на злопаметност и благородството. Самата дума е двусъставна и разкрива като съдържание любов към брата си. А брат за нас следва да бъде всеки човек. Защото, макар и да сме отделни индивидуалности – всеки със собствен, неповторим облик, в духовно отношение ние сме едно в Бога. Тази **велика истина за човешките взаимоотношения** е осъзната и приложена от всички искрено вярващи хора. За тях тя е не просто красива мисъл или девиз, а начин на поведение, **начин на живот.**

Ако действително **осмислим** духовното сродство и братството между хората и го приемем със сърцето и ума си, то колко по-лесен и по-светъл ще стане нашият живот! Със сигурност няма да сме способни да причиним зло на никой човек, понеже в негово лице **ще виждаме свой брат или сестра**. А кой би наранил съзнателно собствения си брат или сестра?! По идеята на братолюбието цялото човечество може да се превърне в едно голямо и задружно семейство.

Един съществен нюанс на братолюбието е любовта ни към всички хора като към братя изисква от нас да им предоставим **пълна и безусловна свобода**. Тя е двустранна. Тази именно свобода е **основата** за това, всеки от нас **да разгърне най-доброто от себе си, целия си потенциал:**

физически, умствен и духовен. Без чужда намеса и външни ограничения. Със собствени сили и с неограничени възможности за развитие и усъвършенстване.

Речник-справочник на разграничителните понятия:

Братство Има братство по кръв и братство по дух. Има физическо и духовно роднинство. Един баща и една майка, една кръв тече в родените братя и сестри физически. Един и същи дух прониква духовните братя и сестри. И те живеят по едни и същи принципи, в единна реалност. Помежду им има сходство на възгледите, интересите, ценностите, разбиранията, целите и методите, с които работят и живеят.

Побратими които не са физически роднини, но се побратимяват чрез уговорка, клетва, определен ритуал да свършат някакво дело заедно и да си помагат в живота.

Братолюбив който обича другите като братя. Обича ги, отнася се с тях братски. Човек, който има вътрешна необходимост да възприема обществото или общество от хора като братство. Неговото човеколюбие е братолюбиво. Не можеш да не обичаш брата си. Първия, който не е обичал брата си и не е проявил братолюбие, Библията нарича Каин. Покаянието от греховете срещу своите братя е дълг на всеки християнин. Христос е пример на възобновеното братолюбие към човека, дори той да е лош или твой враг. Пример за това е отношението Му към добрия разбойник, разпънат до Него, комуто обещава да е на небето с Него. А също и молбата на Христа към Отца Си да не вменява греха на онези, които Го разпъват и мъчат, защото не знаят какво правят. Христовото братолюбие се вижда и при описанието на явяванията на възкръсналия Христос пред учениците Му. Той се грижи да устоят, да продължат делото Му, като приемат Божиите благословения и лечебни сили чрез идването на Светия Дух върху тях. Неговото учение е за хората като братя в Божията Любов. Старият Завет е за

братята по плът. Новият Завет е за братята по дух. Тези два Завета съответстват на двата вида кръщение – по вода и по дух, **които християнската религия обединява в себе си. Монасите и монахините, миряните и църковните служители също се наричат помежду си братя и сестри. Тях ги обединява любовта им към Христос и самата Божия Любов.**

Братя и сестри в Христа първите християни, последователи на Христос, които са живеели в общини и между тях е било благословението на Христовия Дух. Съвременните християни също, когато обладават техния дух.

Шеста раса тя е и раса на братолюбието, на братството на светлината, доброто и любовта на земята. Работниците, които днес духовно подготвят идването на Шестата раса, знаят, че едно от качествата на тази раса е братолюбието. Братолюбието се явява един нов начин на общуване, нови социални и нравствени отношения между хората. Братолюбивият истински разбира, без някой отвън да му обяснява, кой е негов ближен и какво трябва да направи за него. Любовта към човека ни сродява по дух с него като с брат или сестра.

Цитати от Библията

"Обичайте се един друг с братска любов." *Рим. 12:10;РИ)*

"Ето, колко е добро и колко е угодно да живея братя в единомислие." *(Пс. 133:1;РИ)*

"Най-после, братя мои, укрепявайте се в Господа и в силата на Неговото могъщество." *(Еф. 6:10;РИ)*

Самовъзпитателни методи

1. Обяснете как разбирате за себе си библейския стих: "Има приятел, по-близък и от брат" *(Пр. 18:24;РИ)? Как бихте степенували трите типа отношения на любов, приятелство и братство? Като духовна и физическа близост приятелството ли се превръща в братство или братството в приятелство?*

2. Обсъдете с приятели какво означава "да живеят братя в единомислие"? Единомислието между братя на кои от посочените възможности се основава?

- мислене на една и съща тема;
- мислене върху един и същи проблем;
- мислене по един и същи начин;
- мислене за една и съща идея;
- мислене с общи усилия заедно да се постигне нещо;
- хармония в мисленето, излагане на мислите без спорове и противопоставяне чрез противоречия;
- мислене чрез обединяване на частите в цялото.

3. В българската история има красива легенда за урок по братолюбие. Хан Кубрат го дава на синовете си. Размишлявайте върху следното: искал ли е чрез примера с пръчките бащата да даде съвет на синовете си: "Не е достатъчно да сте братя по кръв. Трябва да сте братя и по дух, да се разбирате, подкрепяте и тогава ще сте силни!"

Кой от посочените девизи му подхождат най-точно:

- единството в любовта прави силата;
- единомислието на братолюбивите прави силата;
- съединението на хората в братство чрез любов към Бога ни укрепява в силата на Божието могъщество?

4. Тема за дискусия или събеседване: "Братя по плът и по дух". Проблемни въпроси: Длъжен ли е човек да обича родните си братя и сестри и защо? Важно ли е да ги обича? Какво се учим, когато обичаме и когато ни обичат братята и сестрите ни? Има ли разлика между обичта към роден и духовен брат или сестра? Коя обич е по-чиста и възвишена? Коя обич е по-силна и безкористна? На какво ни учи родинството и на какво духовното сродство? В българските народни приказки понякога се срещат като персонажи така наречените побратими. Това преход ли е между братствата по плът и по дух или е приятелство по задължение?

5. Личен размисъл върху видовете братство. Ако приемем, че родинството е тип физическа и психическа връзка между хората, какъв по-различен вид връзка е идейното сродство между тях? Има ли разлика между идейно и духовно сродство и ако има, каква е? Когато Христос говори кои са и кои не са Негови братя и сестри, какъв вид връзки има пред-

вид (ср.Мат. 12:46-50)? Всеки човек ли е в духовно роднинство с всеки? Има ли някакво изисквоне, критерий за това?

6. Психотренинг по братолюбие. Опит за приемане на нещата такива, каквито са, и човека, в когото сме влюбени, такъв, какъвто е. Прочетете стихотворението. Използвайте го като повод да се замислите върху значението на преобразуването на влюбеността в любов. Отговорете на въпросите и размишлявайте върху отговорите си.

От този свят
по-свят и светъл има свят.
Бъди ми брат!
В тъга и в радост брат.
Красив обрат.
Душата от любов не сеща
глад.
От благодат
укрепвай в пътя **вечна
благодат!**

Когато сте влюбен в някого, но той не може да ви бъде повече от приятел, опитвали ли сте се да го възприемете като свой близък - брат или сестра? Ако сте имали такава несподелена любов, правите ли опити да промените отношението си към този човек и да му изпращате само хубави, възвишени мисли, чувства, благопожелания? Макар и със закъснение, времето няма значение. Това може да ви облагороди, повдигне и да умиротвори сърцето ви.

Направете опит да превърнете нежността от неизживените си чувства към някого в братолюбие. Когато успеете да го постигнете, помислете какъв е смисълът на едно такова трансформиране за вас и по принцип?

7. Всеки ли може да бъде наречен брат? Какви са условията да наречем някого свой духовен брат, брат по стремежи, идеи, вяра и любов? Имате ли такива братя и сестри около себе си? Поговорете с някои от тези хора, които чувствате духовно близки за себе си, какво мислят за добродетелта братолюбие? Установете носят ли в себе си някои от знанията, изложени в тази книга, като свои убеждения, без да са ги чели, и защо е така? Могат ли да се установят някакви закономерности между знанията и убежденията у един човек, които му помагат да развие някоя своя добродетел?

Прощаващ

*"... Бивайте един към другиго добри, състрадателни, **прощавайки** си един другиму, както и Бог ви прости в Христа"* (Еф.4:32;СИ).

*"... И си **прощавайте** взаимно...; както Христос ви прости, така и вие"* (Кол. 3:13;СИ).

*"... **Прости** вината на рабите на бащиния ти Бог"* (Бит.50:17;СИ).

*"Когато **прощавате** на някой човек, ще му **простиш** заради Бога, Който живее у него."* (13 – 11.12.1989)

*"Мъчно **прощава** човек на себе си, но оттам ще започне. Щом **прощава** на себе си, той може да **прощава** и на своите ближни."* (30;126)

Исус Христос беседва със Своите най-приближени ученици — апостолите. Петър се доближава Петър се доближава до Него и Го запитва:

— Господи, колко пъти да прощавам на брата си, когато съгрешава против мене? До седем пъти ли?

Исус го поглежда замислено и изрича:

— Не ти казвам до седем, а до седемдесет пъти по седем!

След това обхожда с дълбокия Си взор всички апостоли и им разказва притча:

— За да разберете Царството Небесно, представете си един цар, който пожелал да си разчисти сметките със своите слуги. Доведоха му един от тях, който му дължеше десет хиляди таланта. И понеже нямаше с какво да изплати дълга си, владетелят заповядa да продадат него, жена му, децата му и цялото му имущество, за да покрие задължението си. Тогава слугата падна ничком пред господаря си и сърцераздирателно помоли за малко търпение, за да може да изплати дължимото. Царят се смили над него, опрости му дълга и го пусна да си ходи. А слугата хукна навън и лек като птица се понесе към дома си. Не щеш ли, на пътя му се изпречи един негов длъжник, който бе получил от него сто динаря назаем. Слугата, чийто дълг бе опростен, го хвана здраво за дрехата, разтърси го и поиска със сурова глас да се издължи. А онзи падна на колене и молеше за пощада, за малко търпение, за да събере сумата, Но първият бе неумолим — извика стражата и го хвърли в тъмница — да лежи там, докато не изплати дълга си до последния грош! Измежду минувачите, които станаха свидетели на сцената, имаше и такива, които го познаваха. Огорчиха се в сърцата си и отидоха при царя, та му разказаха за случилото се. А той се разгневи и

кипна като вулкан, извика слугата си и му заяви с гръмовен глас: "Рабе лукавий, аз ти простих целия ти огромен дълг, защото ти ми се примоли. Не трябваше ли и ти да се смилиш над твоя длъжник, както аз се смилих над теб?! Сега ще те подложа на мъчения, докато не го изплатиш докрай!"

Така ще постъпи и Моят Небесен Отец с вас, ако не простите от сърце на ближните си техните прегрешения! (Мат. 18:21-35)

Велик духовен подвиг е прошката! Само силният може да прости. Само най-силният може да поиска прошка.

Да прощаваме **от Любов – към Бога и към ближния**, а не по принуда. Само тогава жестът има смисъл. Само тогава той **разпръсква мрака в душата** и я изпълва с Христовата светлина. Понеже Спасителят е образец на неизчерпаемата **Божествена Любов, прощаваща всичко и на всички**.

Бог е готов да ни прости всичко в името на Своя Син – Христос. Затова и ние сме длъжни да прощаваме на своите братя и сестри заради Божията Любов и заради жертвата на Христос за всички нас. В Своята молитва *"Отче наш"* той включи израза: *"И прости ни дълговете ни, както и ние прощаваме на нашите длъжници!"* *(Мат. 6:12;СИ)*. Това е **Негов завет за всички хора и за вечни времена**. Той самият даваше на всяка крачка ярък пример за абсолютно прощение. Дори и прикован на кръста, мигове преди да издъхне, прощава и на Своите мъчители – римските войници, които Го бичуват и издевателстват всякак над Него.

Не можеш да вървиш по духовния Път, ако не си простил на всички от цялото си сърце. Не можеш да развиваш добродетели, ако душата ти е задръстена с непосилното бреме на ненавистта, която те разяжда отвътре.

У всекиго от нас, в най-дълбоката ни същност, живее Божественото и очаква с безкрайно търпение да му дадем възможност да се прояви. В негово име сме длъжни да прощаваме – и на себе си, и на всички останали. Ако не сме в състояние да простим на самите себе си, то не бихме могли да го сторим и спрямо ближния.

Прошката е **израз на всеобхватната космическа Правда**, която държи сметка за благото на всички същества, на всички Божии творения. За прошката не е нужно да се говори. Достатъчно е да я родим в сърцето си и да я съхраним от посегателствата на времето и обстоятелствата.

"Една от най-малките добродетели, това е да простиш. Върху тази най-малка добродетел почива цялата съвременна култура. И плодородието

на земята почива върху прошката. Ако съвременните културни хора биха държали една статистика, щяха да забележат един велик закон на причини и последствия… че всички гладни години се дължат на липсата на тази най-малка добродетел. Липсва ли тя, винаги идват велики катастрофи..., гонения." *("Двата природни метода", С., с36б)*

"Прощавай винаги заради Бога! Прощаването не произтича от човека. То иде от Бога! Можеш да се бориш в себе си дали да простиш, но ти трябва да победиш в тая борба. Първата стъпка, с която човекът влиза в духовния живот, е прощаването. Прощавай заради Бога." *(22;281)*

Прошката:

- е нужна, за да възстановяват хората връзките помежду си;
- не означава да се сърдиш, че си счупил една стомна, а да купиш нова;
- е наука за съвършени и велики хора – може на думи да простиш, а покъсно да разбереш, че още не си простил в себе си. И трябва да го направиш, да го постигнеш докрай;
- е необходима, за да се предотврати подпушването на енергиите, събирането на отровите в организма;
- е, за да не носиш в ума си греха на този, за когото мислиш, и да се товариш;
- е печалба за силни хора;
- е нещо, зад което седи Любовта;
- е потребност за благото на нашата душа.

Прости:

- заради Бога, Който живее у този, на когото следва да простиш;
- за да се развие един център в горната част на главата ти, за да се активизира мозъкът ти и за да се усъвършенстват функциите му;
- защото всяка обида, която някой ви е нанесъл, съзнателно или несъзнателно, има за цел да ви предпази от някакво зло;
- за да не ти мислят злото длъжниците ти, да не ти пращат лоши мисли;
- за да можеш да влизаш в контакт с положителните космични сили на хармонията, а не със силите на разрушението. Прошката е катализатор на хармонични промени и подреждане на вътрешния ни живот.

Прощаващият:

- има готовност да прощава;
- умее да прощава първо на себе си, а тогава и на ближните си;
- прощава на всички свои длъжници;
- разсъждава така: "Господи, аз се постарах да простя на всички тъй, както Ти си ми простил";
- знае, че трябва да прощава, за да не попадне в подобна ситуация и да причини такава обида другиму;
- няма нещо, което не може да прости;
- прощава първо в сърцето си, завинаги и докрай.

Прощаването:

- е вътрешен процес;
- не бива да се разгласява, а да се мисли дълго и дълбоко над него;
- има признаци дали е извършено: светлина в ума, топлина в сърцето, сила, мощ, връзка с Бога, доволство от себе си;
- е за високо интелигентни хора;
- е необходимост първо и предимно за теб самия;
- е труден процес на самопречистване и освобождаване от обидите, концентрирането в злото, лошото. Не е лесно да забравиш една обида, а в този, който я е причинил, да видиш доброто.

Самовъзпитателни задачи:

1. Помислете и направете списък на нещата, които най-трудно сте простили. Направете списък на нещата, които не сте простили още, но искате да простите. Има ли неща, които не можете да простите? Помислете за всяко едно от тях: би ли ви олекнало на душата, ако то не съществуваше като проблем в съзнанието ви? Може ли човек да прости в себе си, а да не прости пред другия? Кое е най-трудно за вас – да пожелаеш да простиш, да постигнеш прощаването в себе си или да го изразиш? Често ли ви се налага да прощавате? Трябва ли човек да е над нещата, за да не се сърди и обижда непрекъснато? Коя е най-лесната прошка досега за вас и коя е най-голямата? От коя бихте предпочели да започнете да работите върху себе си, за да развивате прощението си? Нужно ли е човек да прощава, когато не съзнава, че има на кого и за какво? Какво би могло да означава превантивна прошка?

2. Какво не сте си простили? Опитайте се да го направите. Колко време ви трябваше за всяко от нещата? Умението да си прощаваме подобрява ли готовността и мотивацията да прощаваме и на другите? Можем

ли да простим на другите, докато не сме се научили да прощаваме на себе си?

3. Напишете красиво върху лист хартия текст със следните изречения за довършване:

Прощавам на себе си………… Прощавам на……,……,…………., …………….,………. Бог да ми прости. Бог да им прости. Искам да се науча да прощавам. Мога да прощавам. Прощавам всичко. Не допускам поводи за прошка. Прощавам на всички всичко. Свободен съм от нуждата да прощавам. Простете ми и вие. Прощавам. Прощаваш. Прощава. Прощаваме. Прощавате. Прощават.

Концентрирайте се с цялото си същество върху това позитивно утвърждаване, ако решите, че ви е нужно. Внимавайте да не мислите за написаното нещо отрицателно, да се съмнявате. Спете една нощ под възглавницата с този текст. После го прочитайте всеки ден. Позете го като своя свещена и безценна тайна, като нещо важно и подхранвайте в себе си копнежи и стремежи, правете опити да подкрепите с дела акта на тези прошки спрямо тези, за които се отнасят: красноречиво, скромно, категорично, пряко, но и дистанцирано (резервирано).

4. Тема за дискусия или личен размисъл: Как би изглеждала една "култура на прошката"?

Помощни въпроси по избор:

На какво ни учи Христовото идване на Земята в областта на прошката? Кому, кога и как трябва да прощаваме?

Какво означава библейският израз "70 пъти по 7" да простиш на брата си *(ср.Мат. 18:22)*?

Прошката любов ли е? Можем ли да простим някому, когото не обичаме? Нужна ли е любов, за да простим?

Кога сме простили напълно?

5. Изберете кой от посочените девизи подхожда най-много на личното ви виждане за културата на прошката:

- Любов към всички, прошка към всички.
- Прости, за да ти се простят греховете.
- Люби, прощавай и пътя си не забравяй.

6. Размишлявайте върху взаимозависимостите, които съществуват между прошката и осъждането. Ако осъждаме някого в себе си, това води ли до необходимост после да му прощаваме? Негодуванието и неудовлетвореността от един и същ ли вид прошка се нуждаят? Когато някой е виновен, кой трябва да го съди: потърпевшите, всички, законът, моралът или само собствената му съвест? Възможно ли е да се прости на виновния, преди да е поправил грешката си? Може ли да съдим някого външно, а вътрешно да не му се сърдим и кога е възможно това? Виновният, грешният и сбъркалият следва ли да простят на себе си и тогава да очакват другите да им простят?

Психотренинг. *Помислете: За какво осъждате родителите си? За какво не ги осъждате? За какво им прощавате? За какво искате да им простите още? Ако сте простили всичко на някого, възможно ли е да продължавате да го осъждате за нещо? Мислено простете на родителите си всичко. Пожелайте им мислено да простят и те на своите родители. Мислено простете на всички деца, които сте осъдили в живота си. Мислете за прошката, искайте да сте простили вече, имайте готовност да простите всяко следващо осъждане, което ще забележите у себе си. Създайте си нова нагласа: с прошка се живее по-леко. Осдвободете се от товара на миналото и лошото, за да се отвори пътят на настоящото ви ежедневие и на бъдещото ви развитие по-чист, светъл и красив.*

Щедър

*"**Бог ... дава на всички щедро** и без укор"* (Як. 1:5;СИ).

*"Един **раздава щедро** и още му се прибавя; а друг извън мярка е пестелив и пак си е беден"* (Пр. 11:24;СИ).

*"... Който сее скъдно, скъдно и ще пожъне; а **който сее щедро, щедро и ще пожъне**"* (II Кор. 9:6;СИ).

*"... Никой не може **да бъде щедър**, в пълния смисъл на думата, освен Бог. ... **Щедростта** е закон за разширение на човешкото съзнание. Затова човек трябва да бъде щедър не за другите, но за себе си. ... Нещастията в света не се дължат на недоимък, на нямане, но на голямото добро, на голямото изобилие, с което хората не знаят да се справят."* (59;6)

*"Ако някой човек е **щедър** и дава на всички, това подразбира, че Бог го е определил за разпоредител на Неговите блага."* (57;220)

*"Човек не може да бъде богат, ако не е **щедър**. **Щедростта** подразбира отношение към всички."* (84;100)

Исус Христос влиза в град Йерихон заедно с учениците си. Вървят по главната градска улица, привлекли вниманието на множество хора. Между тях е и един човек на име Закхей — началник на митарите (бирниците) в града, който се слави с голямото си богатство. Любопитството го води да зърне Пророка, за Когото е слушал небивали истории. Ала той е нисичък на ръст и затова се покатерва на едно смокиново дърво, та да не пропусне зрелището. Когато Исус стига до мястото, където се извисява старата и клонеста смокиня, Той повдига взор нагоре и съзира Закхей. Бирникът изтръпва от вълнение. А Назарянинът му казва спокойно:

— Закхей, слез по-скоро долу и си върви в къщи, понеже трябва да гостувам в твоя дом!

Без да чака подкана, началникът на митарите се спуска като катерица по дървото и повежда групата чужденци към дома си. Някаква непозната до днес радост изпълва сърцето му. Слугите му се разшетват и скоро на трапезата в къщата е поднесен изобилен обяд.

На улицата пред Закхеевия дом се скупчва голяма тълпа жители на Йерихон, които крачат нервно във всички посоки и си мърморят:

— Как можа този велик Учител да избере точно грешника Закхей, та него да посети?! Няма ли по-достойни хора в нашия град?!

А в същото време зад портите, в разгара на гощавката, Закхей с блеснали очи се изправя над софата и изрича с ясен и мощен глас:

— Господи, в този миг реших — половината от имота си ще раздам на сиромасите! Ако ли пък от някого съм взел нещо несправедливо, ще му го отплатя четворно!

А Исус го следи с усмихнати очи и след като свършва, блага усмивка озарява лицето Му:

— В този ден бе извършено спасение на твоя дом! Защото Закхей се показа достоен син на своите честити предци. (Лука 19:1-10)

Закхей повярва, че Иисус Христос е Божият Син, Месията, Когото израилтяните очакват от векове, и ознаменува своето новорождение с жест на изключителна щедрост. **Вярата предхожда щедростта, а щедростта дава израз на великата Божествена Правда, която царува в Космоса.** Бог е отредил благоприятни условия за живота на всички живи същества, но те не биха били оползотворени, ако имащите повече не проявяват щедрост към онези, които изпитват недоимък.

Божията щедрост е непостижима! Можем само да се учим от нея и да се стремим да й подражаваме. А който я изявява към нуждаещите се, и него Господ няма да го забрави, когато той самият е в нужда. **Само щедрият може да бъде богат.** Богаташът, ако е скъперник, живее в мизерията на своята сляпа душа. Не е беден този, който има малко, а онзи, който иска много. Закон на духовния свят е: колкото повече даваш, толкова повече получаваш. **Щедрият никога няма да остане гладен и жаден, гол и бос.** Бог ще се погрижи за него във всеки миг от живота му.

Щедрият **гледа на живота с широтата на пробуденото съзнание.** Той е **съзнателен** участник в справедливото разпределение на Божиите блага **между всички** твари. Той проявява щедростта си, **не защото очаква нещо в замяна,** а понеже така изпълнява закона на всемирната Правда. Щедрият човек **се намира при самия извор на благата. Той е готов да дава вода на всички.** А който е далеч от извора, той е скъперник.

Ако щедростта не е приложена **на място и на време**, тя може да причини ред пакости и нещастия. Когато оберат някого, това показва, че той не е бил щедър. В случая по насилствен начин го заставят да даде от себе си. Кражбата в света съществува по причина на това, че хората не са щедри. Ако бяха такива, никакви кражби нямаше да има.

Само Бог е **абсолютно щедър**, понеже Той е **неизчерпаем извор.** Нека бъдем и ние чрез щедростта си **извор на щастие и удовлетворение за нашите ближни!**

Щедростта:

- е закон за разширение на човешкото съзнание;
- не подразбира правене на добро, а взимане от изобилието на природата и раздаване на онези, които нямат достъп и в материален, и в духовен смисъл: знания, ценности, идеали, убеждения, закони, факти, продукти и т.н.;
- подразбира да си близо до извора, от който носиш и на другите;
- приложена не на място, причинява нещастия и вреда;
- означава възможност и умение да направиш частите съпричастни към изобилието, което съдържа цялото.

Даването и взимането:

- са два обменни процеси в природата;
- са закон на прилив и отлив, на поляризация в човешкия живот. Следва да приемаме нормално и правилно да издържаме и реагираме психически на процесите на даване и взимане спрямо нас и спрямо другите;
- са непрекъснати процеси на трансформиране, на превръщане на едни неща в други, разместване на притежанието. Нищо временно и материално не може да се задържи. То непрестанно бива давано и взимано.

Зависимости при даването и взимането:

Първо дай и не очаквай да вземеш.

Дадеш ли, по закона на причините и последствията,

по правилото на бумеранга, ще ти се върне, и повече дори.

Но не го изисквай, не го определяй кога и как да стане.

Който не умее да взима, не умее да дава.

Щедрият:

- е щедър за себе си, а не за другите;
- когато има много пари, раздава;
- когато има много знания, раздава;
- раздава изобилието, което има, за да му олекне;

- дава на другите от благословението, което му е дадено;
- не може да бъде затрупан от тежестта на знанието, смачкан от богатството си, защото умее да раздава от тях на време, на място и с мярка;
- е богат. Не може да си богат, ако не си щедър;
- може да раздаде всичко свое до край, но не дава нищо, което не е на време, на място и с мярка за онзи, който ще го получи;
- дава на всички според нуждите им, а не само на някои;
- дава от Божието, от природното изобилие и любов, а скъперникът дава от срам, от немай къде и чрез насилие;
- не може да бъде окраден, защото дава преди да е принуден;
- е готов да раздава на всички.

Самовъзпитателни методи:

1. Прочетете правилото. Обмислете го. Намерете начин да го приложите при конкретна ситуация в бъдеще. Прилагайте го редовно в продължение на месец. Направете си извод: какво научихте за собствената си щедрост и за значението на щедростта. Запишете го.

Дойде ли някой да ти иска нещо, не бързай да му дадеш изведнъж. Не се отказвай от старите си правила, докато не се научиш ефективно и разумно да прилагаш новите. Докато не видиш до какво води едно ново правило, не го възприемай напълно. Прилагай го, докато дойде онзи вътрешен любовен подтик да го направиш. Докато не ти дойде отвътре да дадеш, не давай още. Не давай всичко, напълно. Не решавай ничий проблем изцяло.

2. Как разбирате изречението: "Човек трябва да бъде лъч от Божията Любов и винаги да дава нещо от себе си"*? Напишете есе, стихотворение или съчинение на тема* "Да бъда лъч и извор"*. По желание направете и илюстрация към написаното.*

3. Подчертайте двата израза, които най-точно определят щедростта:

- Свободно даване, свободно взимане.
- Даване и взимане с любов, от любов, за любов.

- Пропускане на благословението да мине през теб и да стигне до другите.
- Помощи, подаръци и милостиня.
- Раздаване на излишъка.

4. *Може ли да е щедър човек, който:*

- дава, но не взима;
- взима, но не дава;
- умее правилно да дава и взима;
- като взима, е недоволен;
- не е благодарен от взетото;
- радва се на това, че може да даде;
- с удоволствие раздава;
- не следи, като даде, дали ще бъде използвано по предназначение;
- няма нищо и няма какво да даде;
- е богат, но недоволен;
- беден и пестелив;
- прахосник и умее само да харчи.

5. *Допишете изреченията:*

Щедрият на думи………

Щедрият жест на………

Потребността да си щедър………

Ценното, на което ни учи щедростта………

Щедрост е достатъчното, дадено на място, получено на време и…………

Благодарен

*"**Да благодарим Богу**, Който всякога ни дава да тържествуваме в Христа и Който навред чрез нас проявява благоуханието, по което познаваме Самия Него."*
(II Кор. 2:14;СИ)

*"Винаги се радвайте. Непрестанно се молете. **За всичко благодарете.**"* *(I Сол. 5:16-18;СИ)*

*"В **благодарността** се заключава **философията на живота**. Да благодарим на Бога, значи да просветиш ума си, да облагородиш сърцето си."* *(12 – 04.05.1988)*

*"Ако благодарността не влезе в сърцето ти, не можеш да влезеш в Царството Божие." "Благодарността води към Любовта. **Уч-ете се да благодарите** за всичко."*
(66;207)

*"Благодарността се **крепи** върху три неща: **доброта, разумност и справедливост**."* *(66;210)*

Малко преди да умре, Мойсей предава водачеството на израилския народ в ръцете на своя наследник Исус Навин. Той повежда евреите в дълга и трудна борба за завладяването на Обетованата земя – Палестина. Когато наближават големия и отлично укрепен град Йерихон, Исус Навин изпраща двама съгледвачи да разузнаят как могат да завладеят града. Те се промъкват през градските стени късно вечерта и потропват на вратата на една блудница на име Раав. Къщата ѝ е построена до стената. Тя ги приема в дома си, нахранва ги и им постила да пренощуват. Обаче, някой от жителите на града е забелязал, как те се промъкват през крепостната стена и съобщават на йерихонския цар. Той веднага изпраща стражата си при Раав със заповед да предаде неканените гости, тъй като разбира, че те са разузнавачи на израилтяните.

Раав, обаче, отпраща войниците с обяснението, че наистина са я споходили непознати хора, но са си тръгнали на мръкване, преди да затворят градските порти. А насочва потерята по грешна следа. Така тя спасява живота на еврейските съгледвачи. Те ѝ благодарят от сърце, а тя ги качва на покрива на къщата си и ги скрива под ленените рогозки, разстлани върху покрива. Преди да си легнат, тя се качва при тях и им казва:

– Зная, че Господ е дал тази земя на вашия народ. Затова ви помагам сега. Но ви моля, закълнете ми се, че както аз ви сторих милост, тъй и вие ще сторите и на мен и моя дом, след като превземете този град!

Те ѝ се заклеват и я предупреждават, щом настъпи решителния час, да превърже едно червено въже на прозореца си, за могат да различат нейния дом от всички останали. После се спускат по градската стена през същия

този прозорец и изчезват в нощта. А когато след време израилтяните, предводждани от Исус Навин, завладяват града, същите двама разузнавачи извеждат Раав и цялото ѝ домочадие на безопасно място. Те са единствените, чийто живот е пощаден в онзи съдбоносен за Йерихон ден. (Инс. Нав. 2,6 гл.)

Благодарността и дадената клетва спасяват живота на езическата блудница Раав и нейното семейство.

Каквото и да ни се случва в живота, можем **винаги да благодарим на Бога, че ни е помогнал да научим още един урок** в отвореното за всички земно училище. Затова сме тук – да се учим и да напредваме по пътя на духовното съзряване. **И колкото повече благодарим за всичко, толкова по-широко се разтваря сърцето ни за Божествената Любов, толкова по-благородни стават чувствата ни и толкова по-светъл – умът ни.**

Който благодари за всичко, което му е дадено, той е богат. Който не може да благодари и постоянно роптае, той е сиромах. Благодарните хора стават разумни, красиви, добри, силни, а неблагодарните – невежи, грозни, лоши и слаби. Неблагодарността осакатява и преждевременно състарява човека, а **благодарността го оживява, възраства и подмладява.** Тя увеличава способността на човека да възприема, да се развива и да се учи. **Герой** е онзи, който всякога и за всичко благодари.

Без благодарност не може да се осъществява правилна обмяна между хората на земята и възвишените същества от невидимия свят. Благодарността е **особен род лъчиста материя**, която човек отправя към разумния свят на Духа. В замяна на тази материя разумният свят му изпраща **духовна светлина**, който озарява пътя му.

Да се радваме, то значи да благодарим.
Радостта е благодарност пред Бога за това, че сме живи.

Благодарността:

- отваря пътя на любовта;
- е най-великото в живота;
- е ключ към философията на живота;
- не е единичен акт, а състояние;
- е геройство на душата;
- води до разбирателство;
- прави човека добър, честен, красив, разумен, подмладен, а неблагодарността го прави лош, грозен, слаб, състарен;

- е еквивалент на плащането;
- означава правилна обмяна на човека с разумността в природата;
- води човека до духовна светлина за пътя му.

Благодарният:

- работи за великото в света;
- има просветен ум и облагородено сърце;
- благодари съзнателно, не механически;
- превръща горчивината в сладост;
- постоянно и завинаги е благодарен;
- прави добрини;
- с това, че благодари за даденото му, става богат;
- с всичките си мисли, чувства и действия изразява благодарността си към Бога;
- е признателен на природата и на Бога за получените блага и условия;
- е човек, на когото много му се дава и много тайни му се разкриват.

Кога да благодарим?

- когато се събуждаме;
- когато дишаме, движим се;
- когато сме радостни и тъжни;
- когато помислим за Бога, светлината, любовта…;
- преди да започнем една работа, като я извършваме и след като я завършим;
- винаги.

За какво можем да благодарим?

- за благата, за условията, възможностите и факторите;
- за всяко нещо, във всеки миг, каквото и да е;
- за ума, сърцето, волята, душата и духа си;
- за всичко в миналото, настоящето и бъдещето;
- за това, което става, и за това, което не става;
- за всичко.

Самовъзпитателни методи:

1. Дайте кратък писмен отговор и избройте аргументи в защита на избрана от вас теза. Определете я, като се спрете и използвате едно от изреченията в текста.

“Ако благодарността не влезе в сърцето ти, не можеш да влезеш в Царството Божие. Благодарността води към Любовта. Учете се да благодарите

за всичко…Ако хората постоянно благодарят, много неща ще им се дадат и много тайни ще им се открият. Бъдете благодарни на всичко, за да ви се даде онова, от което душата ви се нуждае" *(66; 207-210)*

Примери за съставяне на тези:

- Благодарността е нещо, което се учи.
- Възможно и реално е да си благодарен за всичко.
- Благодарен ли си за всичко отвън, привличаш благословението за всичко отвътре.

2. В кои български народни приказки може да се намери илюстрация на следващото изречение? В кои от историите за Хитър Петър?

Който благодари за всичко, което му е дадено, е богат, а който не може да благодари и постоянно роптае, е сиромах.

3. Може да направите следното самонаблюдение. В продължение на един месец си записвайте датата и случаите, в които сте били благодарни и в които не сте били благодарни. Отбелязвайте и в двата случая дали желаното от вас се е сбъдвало. Накрая направете извод за себе си може ли да се установи зависимост между благодарността/неблагодарността, от една страна, и случването, ставането, сбъдването, от друга, и каква е тя? Използвайте следната приблизителна таблица.

дата	благодарност	неблагодарност	сбъдване на желаното
14.03.2006	Благодарна бях на дядо за думите, преди да тръгна на изпита…		Взех го, мина леко.
15.03.2006		Чакахме 30 минути трамвая, изнервих се, всичко ми се проваляше…	Нямало е смисъл да ходя и да се притеснявам, че няма да пристигна навреме. Срещата не беше това, което очаквах.

Морален

*“Сегашният свят се нуждае от **нов морал**.”* (25;71)

*“Днес човек на човека, брат на брата си създава ред нещастия и мъчнотии и въпреки това иска да се представи за **морален**. Това, което днес виждате, е **обикновен морал**. Това не е великият **Божествен морал**. Искате ли да заслужите името “човек”, работете върху себе си, да събудите Божественото във вас. Само Божественото прави човека истински човек, създаден по образ и подобие Божие.”* (51;265)

*“... Когато човек не се поддава на лошото влияние на някоя колективна или индивидуална единица, това говори за неговия **морален устой**.”* (72;48)

*“Хора, които имат **морален устой** в себе си, издържат на всички бури в света.”* (74;270)

Пророк Елисей, ученик и наследник на великия пророк Илия, се прочува с мощната си вяра и с чудесата, които извършва. Един ден сирийският цар изпраща при него своя военачалник Нееман, който боледува от проказа. Пророкът го поглежда и му казва:

— Изкъпи се седем пъти в река Йордан и ще оздравееш!

Разгневява се Нееман и си тръгва с огорчено сърце. Мисли си: "Вместо да призове Името на своя Бог, да положи ръката си върху прокаженото ми тяло и да ме изцели, той ме праща да се къпя в Йордан! Та нима дамаските реки Авана и Фарфар са по-лоши от израилските?! Можех да се потопя в тях и да оздравея!"

Все пак слугите му успяват да го придумат да отиде до река Йордан и да се окъпе седем пъти в нея, както му заръчва Божият човек Елисей. И — о, чудо! — тялото му се очиства от проказата и кожата му заблестява като на малко дете! Тогава Нееман се връща при пророка, покланя му се доземи и му предлага прескъпи дарове в знак на безкрайната си благодарност Но Елисей отказва да приеме каквото и да било. Не помагат никакви увещания и сирийският пълководец поема пътя към родината.

Ала Гиезий, слугата на пророка, се изхитрява и без господарят му да знае, настига Нееман и му поисква от името на Елисей един талант сребро и две премени скъпи дрехи. Получава не един, а два таланта сребро и две премени скъпи дрехи. Прибира се с тях у дома и ги скрива добре. А Божият пророк го пита:

— Откъде идеш, Гиезий?

— Никъде не съм ходил, господарю мой — отговаря слугата.

А Елисей го пронизва с орловия си поглед и му казва:

— Нима ти не настигна Нееман и не получи от него товар сребро и царски одежди?! Време ли е да получаваш дарове за това, което Бог извърши чрез мене? Затова нека проказата на Нееман да се прехвърли върху теб, като възмездие за лъжата и безчестието!

И Гиезий напуска къщата на пророка, поразен от страшната болест. (IV Цар. 5 гл.)

Само човек с много **висок морал** – какъвто безспорно е пророк Елисей – може да откаже материални блага, които му се предлагат в изобилие. Поради силната си вяра и той знае, че заслугата за всичките му постижения в живота принадлежи на Бога. Затова смирено отказва да приеме награда, която не смята, че заслужава. Той е готов да помогне на всеки, но не очаква нищо в замяна.

Само пробуждайки Божественото, което носим у себе си, бихме могли да изградим такъв **безупречен морал**. И да се гордеем, че се наричаме "човеци" и че сме сътворени от Всевишния по Негов образ и подобие. Но това е немислимо, докато все още носим лъжата в себе си. **Божественият морал изключва абсолютно лъжата** – не само черната, но и бялата лъжа! Само човекът на Истината има истински, Божествен морал и само той може да устои при всички условия на живота.

От постъпките на човека се определя **неговата духовна сила и моралът му**. Който проявява устойчивост спрямо всякакви външни отрицателни въздействия, той е личност със здрав **морален устой**. Той издържа на всички ураганни ветрове в живота и остава непоклатим като скала дори и пред най-тежките изпитания.

Човекът на високия морал е **снизходителен към слабостите** на своите ближни. Толкова, колкото е снизходителен към самия себе си. С едно изключение: когато бива поругана вярата в Бога или Неговата справедливост. Тогава той става изпълнител на Божието възмездие, тъй както постъпи Елисей със своя слуга Гиезий. Извършеното от него изглежда твърде сурово, даже жестоко, но затова пък предлага великолепен образец за възстановяване на правдата.

Светът не може да се промени към по-добро, ако хората **не издигнат своя морал**. Това е първостепенна задача за всеки от нас, който е **осъзнал истинските стойности в живота**.

Моралът:

- означава правилни отношения между хората;
- се определя от отношенията на човека към себе си и към ближните му;
- това е очертаният път, по който се вървели великите и добрите хора;
- е нещо относително;
- който е наложен, е безморалие.

Видове морал:

човешки и социален морал	неустойчив, не абсолютен, не установен, много образен през различните епохи и култури; валиден е само за хората;
национален морал и индивидуален морал	толкова вида, колкото са народите и хората на земята;
моралът на природата	абсолютен, установен, целесъобразен морал, еднакво валиден за всички живи същества, за целокупния живот;
относителен морал	всеки морал, който не е валиден за всички същества и не се отнася за целокупния живот;
абсолютен морал	Божественият морал на Разумността в природата на Цялото, в който няма изненади и изключения;
стар и нов морал	морал от миналото, довел до грешки и противоречия, чрез който човек не може да живее добре, да е здрав и да прогресира, и актуален за сегашната му степен на развитие морал;
истински морал	онзи морал, който е продиктуван от любов и добро; когато всеки правилно участва в общия живот и усъвършенства сам личния си живот; който произтича от Божествения живот и носи светлина в съзнанието;
външен морал	при който истинският морал е изгубен, моралът е формализиран в рамките на обществото, "за пред другите";
вътрешен морал	морал, който е станал твоя втора природа, дълбок, справящ се, издържащ на всички противоречия;

променлив морал	моралът на хората, на животните и според степента на развитие на съзнанието им;
неизменен морал	моралът вътре в природата, който произтича от наличието и функционирането на природните закони и принципи – строг еднакво към всичко и всеки, на всички нива;
обществен морал	който се отнася до цялото общество. Който не живее добре, той е вреден за себе си и за цялото общество;
индивидуален морал	който изявява специфичното, уникалното, възвишеното, духовните ценности у човека;
социален морал	който се отнася до социалното устройство и функциониране на народите, групите хора, независимо по какъв признак – икономически, битов, религиозен, политически, професионален и т.н. Трябва да е еднакъв за всички;
възвишен морал	морал, който калява човека, прави го стабилен, изправен, уверен в себе си;
велик морал	който има предвид интересите и живота на всички същества в миналото, настоящето и бъдещето, който премахва лъжата и е в състояние да подобри света;
висок морал	нов, положителен морал, водещ до формиране на духовни, универсални ценности у личността, до всестранно хармонично развитие на човешката индивидуалност.

Понятия:

Морален живот	онзи истински Божествен живот на земята, в който Божественото взима връх над човешкото.
Морални чувства	жива сила в човека. Най-висшата степен на чувствата след обществените, личните и нисшите инстинкти.
Морален човек	у когото моралът е плод на разумното му сърце (високата му емоционална интелигентност), придобит върху основата на личните опитности, осъзнати максими за себе си, придобити естествени навици в областта на моралността; човек с прана;
Морал на взимане и на даване	често хората проявяват различен морал, когато имат да взимат и да дават. Истински моралният човек дава

повече, взима по-малко, а човекът на външния, формалния, на социалния морал се стреми да взима повече и да дава по-малко. Пред себе си е един, а пред хората – друг. Извън обществото той губи моралните си черти и устои.

Истински морален който има здраво тяло, изправен гръбначен стълб, прави мисли, чувства и постъпки и който живее първо за Бога, за Цялото, а после за себе си, за другите. Ако живееш само за себе си или само за другите, далеч си от истинския морал. Който е готов доброволно да изпълни своите **задължения.**

Морално преуспяване успех в морално отношение, когато човек разбира връзката между частите и Цялото добре. Той знае, че не е независима единица, и постъпва според това си разбиране.

Морален устой устояване в моралните си разбирания не само в умствен план, но и в житейски ситуации. Който има сила и не се поддава на странични по-нисши и деградивни морални влияния. Умението да отстояваш индивидуалните си прогресивни морални чувства и идеи чрез постъпките си в социални условия. Да устоиш духовно на влиянието на света.

Морален стремеж интелектуален подтик, съображение, умствени разсъждения в морално отношение.

Морал на любовта новият морал за Новото човечество и Новата епоха. Който се ръководи от единствения и най-велик закон в света – любовта – единствената сила, която е в състояние да оправи света. Този морал следва да се приложи. В новия морал човек не може да прави пакост нито на растенията и животните, нито на ближните си, нито на себе си, нито на Цялото.

Морално падение липса на истински морал, което води до еволюционно изоставане в развитието на човешката душа.

Да си морален, означава:

- да бъдеш снизходителен към всички хора, както към себе си;
- да си заслужил името "човек", да работиш върху себе си, да събудиш Божественото у себе си, да проявиш висшето си естество;

- да знаеш, че си образ и подобие Божие и като такъв не може да извършваш престъпления, да убиваш хора и животни, да унищожаваш природата и да създаваш нещастия на братята си;
- да не се поддаваш на насилие, манипулации и вредни негативни въздействия, които да те принуждават да постъпваш не според моралните си разбирания;
- вътрешното ти понятие за морал да те прави по-морален от социалната нравствена норма.

Моралният:

- има велик морал, той се ръководи от вътрешното си възвишено разбиране на морала;
- има морален устой, издържа на всички бури в света, но не отстъпва от вътрешното си убеждение за истински личен морал;
- има нов морал, който не произлиза от общоприетото, а включва и надгражда идеала на обществото за добруване. Прави "открития" в нравствеността на своето време;
- постъпва морално. Постъпките на човека могат да се разглеждат като колективно и като индивидуално обусловени. И в колективните, и в индивидуалните си съображения той не се поддава на лоши влияния;
- не насилва и не позволява да го насилват.

Самовъзпитателни идеи и задачи:

1. Направете си самооценка: кои видове морал са най-силно застъпени у вас? За усъвършенстването на кои видове морал бихте искали да работите у себе си и защо?

2. Опит и размишления. Изберете трима лично познати ви хора, за които може да кажете, че имат висок морал. Преценете кой от тях има най-силен морален устой. Оценете всеки от тях според видовете морал, които сте сигурни, че са усвоили и притежават в себе си. Поговорете с всеки от тях по един и същ морален въпрос. Например, еднакво ли следва да сме морални спрямо растенията и животните, както сме сред обществото. Докато внимателно разговаряте с тях, изпуснете един 1 лев. Каква е реакцията на всеки от тях? С шега му подарете левчето за късмет. Дайте му го, намерете начин веднага да го приеме. Помислете върху следното: Умеете ли да преценявате хората правилно? Наистина ли този, който

определихте първоначално с най-добър морален устой, все още мислите, че е такъв? Може ли да се определи моралното развитие на човека само по убежденията му? Необходима ли е задължително и проверката на времето, житейската ситуация и постъпките?

3. Подредете, като степенувате и номерирате височината на морала за всяко от посочените предложения във всяка от групите:

- работлив;	- егоист;	- внимателен;	- добър;
- мислещ право;	- общественик;	- съмняващ се;	- учен;
- грешен.	- алтруист.	- апатичен.	- вярващ.

4. Тема за разсъждение: Ако може да се каже, че правата мисъл изработва истинския морал, то вярно ли е, че истинският морал може да се развие само с мислене, та макар и право?

5. Как разбирате твърдението, че моралните чувства дават устой на ума? Кое е най-важно за развитието на моралния устой: качеството на моралните идеи, силата и възвишеността на моралните чувства или насочеността и целите на съществуването ти? Аргументирайте се. Дискутирайте с приятели.

6. Самонаблюдение в житейски ситуации. Когато искате да реализирате една мисъл, преценете какви свойства има и до какви резултати ще доведе. Понякога нещо, което мислим, че е добро, произвежда недобри резултати. Има ли някакво изключение, изненада в нея в началото на реализирането й, в проектирането и планирането й, не отговаря ли на мораля на Цялото, ще отговаря на морала на частите. Резултатите й, следователно, ще имат последствията на морала на частите. Ако нещо в нея може да доведе до експлозия във вас, откажете се от нея.

7. Можете ли да възприемете следното зависимост-правило като източник на нравствена мотивация за себе си?

Погрешката трябва да се изправи, а доброто трябва да се направи.

По-морален ли е човек, който съгласува личния си морал с този на другите, на обществото, на природата, на Цялото, от този, който не го прави, и защо?

Какви възможности и ограничения поставя пред нас посочената максима? Ако бъде използвана като морално правило, би ли довела до по-нравствени отношения в една общество или сред група хора? Обяснете защо и при какви условия.

Съзнателен

*"... Това е угодно на Бога – ако някой **от съзнание** за Бога пренася скърби, като страда несправедливо."*
(I Петр. 2:19;СИ)

*"**Съзнанието** е център, в който се включва целокупният живот на Земята."*
(37;98)

*"За да запази живота си, човек трябва да има **будно съзнание**. Когато съзнанието на човека е будно, животът му е красив и смислен."*
(49;82)

Исус Христос разказва на Своите ученици следната притча:

– Царството Небесно прилича на десет девици, които светилниците си и тъй като бяха поканени на сватба, излязоха да посрещнат младоженеца. Пет от тях бяха мъдри, а останалите – неразумни. Мъдрите заедно със светилниците си взеха и масло в съдовете, за да поддържат с него пламъка. А неразумните не взеха масло. И понеже младоженецът се бавеше, девиците се унесоха и заспаха. Посред нощ се чува вик: "Ето, младоженецът иде! Излезте да го посрещнете!" Тогава десетте девици се разбудиха и станаха, за да приготвят светилниците си. Беше тъмно и само светлината на светилниците разпръскваше мрака. Тогава неразумните девици осъзнаха, че нямат масло за поддържане на пламъка и помолиха своите мъдри посестрими: "Дайте ни от вашето масло, защото светилниците ни гаснат! Ала мъдрите отговориха: "Ако ви дадем от нашето, няма да стигне нито за вас, нито за нас. По-добре отидете при продавачите и си купете." Затекоха се неразумните девици да дирят продавачите на масло. А в това време пристигна младоженецът и всички, включително мъдрите девици, влязоха с него в сватбеното помещение и залостиха здраво вратите след себе си. След малко дотичаха запъхтени неразумните девици и започнаха да чукат по портата и да викат: "Моля, отворете ни!" А младоженецът им отвърна: "Не ви познавам! Вървете си!"

И тъй, бъдете будни, защото не знаете ни деня, ни часа, когато Бог ще ви призове при Себе Си. (Мат. 25:1-13)

Притежаването на будно съзнание е необходимо условие за духовното развитие и израстване на човека. В разказаната от Исус Христос притча поддържането на пламъка в светилниците на мъдрите девици е символ именно на **будността на съзнанието**. Когато животът разкрива своите

възможности пред хора с будно съзнание, те се възползват от тях – и за свое добро, и за доброто на всички. А другите, непробудените, чието съзнание е затъмнено от интереси, желания, грижи и страсти, пропускат благоприятните моменти.

Съзнателният човек живее **осмислен и съдържателен живот**. Пламъкът на неговия светилник никога не угасва. Такъв човек не просто **проправя с лекота пътя си напред** – той го **осветява и за останалите**, които са готови да го следват.

Всички будни и съзнателни хора, които са изпълнени с вяра и Любов към Бога и **разбират, че животът има велико предназначение, притежават потенциала да подобрят условията в света, да организират обществения живот по по-съвършен начин**. Само добрите и съзнателните люде **могат да градят, да съзиждат новото, по-красивото, устременото към бъдещето. Спасението на света**, организирането на социалния живот и възпитанието на човешкия род е в ръцете именно на съзнателните, добрите хора, които дават своя **принос за общото благо през цялата история на човечеството**.

Съзнателният човек е готов да понесе и най-тежките изпитания, когато това е в името на **висок идеал или благородна цел**. Той е култивирал **смирение и разбиране за същността** на всичко случващо се в света. Известно му е, че нищо не става случайно и че трябва да посрещаме с търпение и проникновение всички събития в живота. Дори и най-неприятните измежду тях рано или късно ще се обърнат към добро, в съответствие с Божия план за всекиго от нас и за планетата като цяло. Затова човекът с будно съзнание **открива проявите на разумност** навред – не само в обществото, но и в живата природа, в която цари **пълен ред и хармония**.

Речник за разграничаване на понятията:

Съзнание	означава "със знание". Степента на развитие у човека се определя от неговото съзнание.
Осъзнат	който подхожда към всяко нещо със знанието, което има за него, и с интерес към знанието, което то му носи.
Съзнателен	който е на ниво колективно обществено съзнание, нивото на личността у човека.
Подсъзнателен	който е на ниво колективно безсъзнателно; на подсъзнателно ниво, свързано с миналото, инстинктите, импулсите, животинското, нисшето, органичното у човека.

Самосъзнателен	който е на ниво самосъзнание, съзнанието на индивидуалността, душата, на Аз-а.
Свръхсъзнателен	който се отнася до свръхсъзнанието, космичното съзнание, свързано с трансценденталните преживявания на медитация, надсетивни способности и състояния, творчество, откривателство и др.
Несъзнателен	който не използва съзнанието си, когато прави нещо, отсъствие на съзнание.
Неосъзнат	който стои на една и съща степен на съзнание и не осъзнава опитностите си в по-висока степен на съзнание; например, нещо подсъзнателно не се стреми да го съзнае, нещо самосъзнателно не се стреми да го свръхсъзнае.
Буден	у когото четирите степени на съзнанието са в непрекъснато движение и преходите помежду им са леки, ефективни, в готовност. Будният възприема с подходящата степен на съзнание всяко нещо и го прекарва през останалите си степени, за да разбере и узнае максималната възможност и информация за неговото познаване и приложение.
Високо съзнателен	у когото индивидуалните степени на съзнанието самосъзнание и свръхсъзнание са активни, той работи с тях при необходимост, без да се затруднява.

Подсъзнание

Може да е сън, предчувствие,
импулс.
Но е силно и първично,
непреодолимо и критично,
неразбрано, неконтролируем вкус.
Към влечение, решение, проява.
Трудно е да го подтиснеш.
То изригва и да не го искаш.
Миналото в настоящето ни
пресъздава.

Съзнание

Какво съм аз без другите –
самотен.
Изгубена, безсмислена частица
в хаоса.
Признават ме за скучен,
старомоден.
Но съхранявам на историята
патоса.

Самосъзнание

Неограничен от общото,
но определен сред него с онова,
скритото в душата. Лошото
превъзмогнал с вярна доброта.
Той търсач е вътрешен,
а в другите
вярва чрез красивото и светлото
милосърдие у себе си. В услугите
с радостно отдаване приветлив е.

Свръхсъзнание

Необикновено силно, динамично,
обновяващо съзнание, различно
е да съумееш да погледнеш точно
не от своята си само,
а от много гледни точки.
Да си центърът на тяхното
пресичане.
Да си плод на общото обичане.
И над малките съзнания,
обвързани,
да се рееш в свобода без търсене.

Подсъзнанието:

- представлява полюса на животинското у човека, идещото от неговата филогенеза;
- е нисшата проява на душата, течение, което отива към центъра на земята; то образува две форми – силата и материята;
- следва да се повдигне и да се замести от едно космично съзнание, да влезе в по-висока фаза на развитието си;
- дава импулса, който задвижва човешката съзнателност: многократно през деня тя трябва да мине през всички степени на съзнанието му, да го задвижи;
- ни свързва и изявява у нас биологичното, животинското, низшето.

Съзнанието:

- е център, в който се включва целокупният живот на земята;
- групов процес, в който се включват мислите на окръжаващата среда, близките или цялото човечество;
- вижда своите лични грешки;
- понякога изпада в мрачни състояния – те не са негови, възприел ги е от друго място, свързал се е с тях. За да ги трансформира, той трябва да отправи съзнанието си към по-високо място, към Божественото;
- ни учи да се движим съзнателно, да мислим съзнателно, да ядем съзнателно.

Самосъзнанието:

- включва специално човешкия живот;
- е етапът на развитие на съзнанието у човека, когато се е явило отклонението, грехопадението, необходимо за индивидуализирането и появяването на заблудата, че можеш да живееш сам и си сам;
- е свързано с крайния егоизъм, с низшите чувства у човека, с неговото самолюбие и себичност;
- винаги иска да е на първо място, то е амбициозно, иска то да се прояви, а не другите;
- казва "защо аз, а не другите", "защо да не съм аз, а той"; нормалното проявление на самосъзнанието е човек да самоосъзнае своята истинска малка мисия в света и на време и на място да я изпълни.

Свръхсъзнанието:

- е висша проява на душата, течение към центъра на земята, което е образувало силите на живота и на човешката мисъл като два важни центъра за човека;
- като се събуди у човека и той стане предимно свръхсъзнателен в ежедневието си, започва да води възвишен живот;
- е единичен процес, в който се разглежда какво мисли Бог;
- превръща човека в извор на благословение, от който могат да се ползват всички живи същества;
- е сфера на религиите; на изучаването на любовта; на живота на душата; на общата цел в народната душа; на общочовешкото, космичното и вечното;

Високо съзнателният:

- обича Бога и по този начин дава възможност на съзнанието си да се разширява;
- има ново съзнание, по-лесно преминава през сътресения и промени в живота, защото разбира и изпълнява Божията воля, а не своята;
- носи коренни преобразувания на целия обществен строй и допринася за развитието на човечеството във възходяща степен.

Будният:

- има красив и смислен живот;
- люби Бога и разбира, че животът има велико предназначение;
- е единственият, който е в състояние да гради, да организира и оправя света;
- започва да слуша своята интуиция, тя всеки ден го напътства все по-високо в разбиранията и целите му и го напътва в живота му;
- не допуска злото в себе си и е отговорен за всички свои прояви.

Самовъзпитателни методи

1. Определете във всяка от посочените групи кой от примерите коя от четирите степени на съзнанието символизира:

• материалист;	• утро;	• историк;	• ум;
• идеалист;	• вечер;	• икономист;	• сърце;
• реалист;	• полунощ;	• учител;	• душа;
• незаинтересуван.	• пладне.	• музикант	• дух.

2. Помислете и определете самостоятелно:

- кои две степени на съзнанието представляват единичен и кои колективен процес?
- кои две степени на съзнанието се поддават на възпитание и кои само на самовъзпитание?
- Кои две степени на съзнанието правят човека личност и кои космичност (личност на добродетелите)?

3. Определете с всеки от изброените методи върху коя степен на съзнанието си въздействаме: четене, пеене, хранене, молитва, психоанализа, медитация, гледане на футболен мач, пазаруване, спане, разходка, обличане.

4. Прочетете и помислете.

Едва когато нещата излязат от съзнанито и самосъзнанито и влязат в подсъзнанието и свръхсъзнанието, те се реализират.

Кои неща за вас не са се реализирали още? Кои неща са се реализирали? Направете два списъка за равносметка.

Помислете за ролята на четирите степени на съзнанието си и връзката им в тяхната реализация.

Трябва ли да разровим семенцето, което е започнало да пониква, за да видим дали расте и докъде е стигнало? Ако го направим, пречим ли на израстването му, на неговото реализиране?

Какво отношение трябва да има човек към нещата, когато иска те да се реализират? Само от него лично ли зависи това? Какво зависи от нас? Какво зависи от нещата извън нас?

5. *Прочетете и помислете за себе си.*

Когато се казва в Библията "Възложете товара си на Господа", *се има предвид следните неща:*

- човек да постави желанието си в своето подсъзнание и да забрави за него, за да може то да намери времето си и да си създаде начина, по който да се реализира добре и за добро;
- това, което самосъзнанието ни не знае, само подсъзнанието и свръхсъзнанието ни могат да разрешат успешно, но те работят неусетно, скрито, трябва им спокойствие и доверие от наша страна;
- щом се безпокоите за нещо, тази идея е във вашето съзнание или самосъзнание. Щом безпокойството престане, идеята е преминала в подсъзнанието или свръхсъзнанието ви, където нещата се нагласяват, уталожват, поставят като задача за правилно разрешаване в живота;
- "писмата", претенциите на съзнанието и самосъзнанието ни не е нужно да стигат до Бога, те са сферата на личните ни проблеми, задачи, лутания;
- молитвата, вложена само в подсъзнанието и свръхсъзнанието ни, не отива далеч. На нас не ни върви, а на света му върви. Нужно е да съзнаваме и самосъзнаваме личната си връзка и насочеността си към Бога;
- без безпокойство човек няма вярно чувство за нещата: трепет под лъжичката, в областта на Слънчевия сплит. Положителното, топло и радостно усещане или тягостното, отблъскващо и тревожно усещане в този център са моментът, когато трябва да се сетим за това "Да възложим товара си на Господа.", т.е. да оставим нещата да се разрешат от само себе си. Това не изключва нашата вътрешна активност и избор: решението, насочеността, самоопределеността ни към добрите последствия на това, което искаме.
- късметът на човека е в областта на неговото подсъзнание и свръхсъзнание. В тях са заложени вярата в непреодолимото, разумното и вечното. Силите на човешкия късмет имат отношение към непреодолимата любов, любовта на душата му към свободата и към истината над всичко.

По всеки от пунктовете размишлявайте какво потвърждение имате досега в личните си преживявания в направлението на изложените мисли в него. И какви навици, убеждения, незнание и страхове досега са ви пречели, за да сте по-съзнаващ достойнството си на човек?

След като прочетохте тълкуванията на библейския стих, може ли да кажете, че всъщност е лесно да възложите притесненията, тежестта на

противоречията, ограничението на страховете и студенината на тъгата си "на Господа", а вие да сте насочени с детска вяра и очакване към хубавото, което Той ще трансформира в живота ви и ще ви прати?

Струва ли си човек да очаква само хубавото?

6. *Проверете разбрахте ли добре какво е интуицията?*

- Ръководно начало, скрито в човешкото съзнание, наричано и ангел-пазител.
- Вътрешен глас на разумното у човека с център симпатичната нервна система.
- Божественото в съзнанието у всеки човек, това е проявата на интуицията в него.
- Приятното или неприятно усещане в Слънчевия сплит е сигурен индикатор за положителния или отрицателен отговор на личната интуиция.
- Това, което не можем да проверим чрез петте сетива, можем да предусетим интуитивно, ако се чувстваме спокойни и свободни.
- Много добродетели, освен съзнателността, подпомагат развитието на интуицията ни: чувствителността, търпението, моралността, например.
- Когато човек се научи да не допуска в съзнанието си нищо чуждо, което може да му навреди, да го дисхармонира или понижи, когато не одумваме и поддържаме отношения на разбирателство с хората, това създава условие за засилване на неговата интуиция.

Въпроси за самоанализ: В кои случаи интуицията ми ме е спасявала? Създавам ли добри условия на интуицията си да се развива?

Потърсете в темата данни, чрез които може да се отговори на въпроса коя от четирите степени на съзнанието в каква връзка е с интуицията.

7. *Разгадайте първо логически и втори път по интуиция какво е обяснението на следните съответствия:*

Носът е свързан със съзнанието на човека, устата – с подсъзнанието, ушите със самосъзнанието, а очите със свръхсъзнанието.

Благородство

"Важно е човек да бъде ***благороден*** *независимо от положението, което заема."* (18;137)

*"****Благородството*** *в човека е неговата мъдрост. Благородството в човека е неговата интелигентност. Благородството в човека е неговата вярност, неговите добри постъпки, неговото добро сърце. Вътрешните ни и външни отношения към когото и да е трябва да бъдат правилни, абсолютно чисти."* (50;21)

Книжниците и фарисеите трескаво търсят повод да обвинят Исус Христос в богохулство. Един ден цяла група от тях, следвани от голямо множество израилтяни, довеждат при Исус една жена, заловена в изневяра към мъжа си. Довличат нещастницата насред каменистата площадка и Му казват:

– Учителю, тази жена бе хваната в прелюбодейство. Според закона на Мойсей тя трябва да бъде убита с камъни. Какво да сторим?

Синът на дърводелеца от Назарет ги поглежда и без да отговори, се навежда надолу и започва да пише с пръст по земята. Те изчакват няколко секунди и повтарят въпроса си. Едва на третия път Той се изправя и изрича тихо, но отчетливо:

– Който от вас е без грях, нека пръв хвърли камък върху нея!

И отново се навежда и продължава да пише нещо по повърхността на земята.

Всички чуват думите Му. Изминават няколко мига, по-дълги от часове. Първи си тръгват най-възрастните. Имат предостатъчно ярки спомени за грешките, които са извършили в живота си. Последват ги по-младите. Последни се оттеглят младежите и децата. Съвестта не позволява на никого да се обяви за безгрешен.

Исус отново се изправя и, като не вижда никого, освен обвинената в смъртен грях жена, я пита кротко:

– Жено, къде са твоите обвинители? Никой ли не те осъди?

– А тя отвръща:

– Никой, Господи!

Тогава Той меко промълвява:

– Нито Аз те осъждам. Върви си и недей съгрешава повече!

(Йоан 8:3-11)

Иисус Христос постъпва благородно, понеже е изпълнен с Божествена Любов, самият Той – въплъщение на Истина и Мъдрост. Именно истината, бликаща от всяка мисъл, слово и действие на Христос, придава такава красота и благородство на Неговата Личност. И сила, огромна духовна сила! Защото **само силният духом може да прояви искрено благородство**. Слабият е в състояние единствено да го имитира. Почти никога успешно...

Благородството изисква и **кристална душевна чистота** (*"За да бъде благороден, човек трябва да бъде чист"; 12 – 11.03.1988)* и любещо, всеопрощаващо – като на Христос – сърце.

Благородството помага на човека да осъзнае, че **всички хора трябва да се отнасят помежду си с любов и разбиране.** Самият той, благородният, **използва всички условия на живота за общото благо**, без да мисли за собствените си интереси. За него ближният е жива душа, изпълнена с Божията светлина, която се нуждае от топлота, обич и взаимност.

Благородството влива у човека струя **безсмъртен живот**. То повишава неговата **интелигентност и чувствителност** към потребностите на другите. Изпълва сърцето му със **състрадание и съпричастие** към всяка болка и страдание по света. Благородният неизменно се стреми към **побратимяване**, към братски живот между всички хора.

Благородният е **гражданин на два свята – материалния и духовния**. Разумните същества от невидимата реалност го подпомагат във всичките му благородни начинания. И не може да бъде другояче, понеже той **непреклонно отстоява в делата си една велика, Божествена правда.**

Благородният човек е овладял чувствата си до съвършенство. Неговата разумна воля е подчинена на Божията. Той предоставя себе си, своя потенциал, за да може Бог да се прояви чрез него.

Който работи упорито и последователно върху себе си, освен всички останали добродетели придобива и благородство. То му помага да се радва не само на собствените си успехи, но и на тези, постигнати от неговите приятели и познати. Позволява му да извършва благородни постъпки, не само когато всичко му е наред, но и в мигове на трудности и изпитания.

Благородният човек притежава **вътрешна мекота**. Той никога не си служи с обиди и грубост. Стреми се винаги да проявява разбиране към всеки и да му помогне според възможностите си. Старае се към всяка житейска ситуация да подхожда с търпение и любов. Да не се гневи на неизбежните грешки – собствени и чужди, а да **черпи поука** от тях.

В сърцето на благородния блика живот и обич, а в мислите и делата му – мъдрост, красота и правда.

Благородството:

- е дългът на сърцето и ума да се проявят по най-възвишения, красив, безкористен, справедлив и разумен начин, който душата желае от тях;
- прави човека оживен, обичан, правилно развиван, с характер, велик, с вътрешна мекота и топлота;
- помага на човека да се справи с жестокостта на емоциите, чувствата, желанията, копнежите си, смекчава ги и ги облагородява.

Предпоставки за развитие на благородство са:

- наличието на предварително развити други качества: сърдечност, интелигентност, доброта, чистота, красота, толерантност;
- разбиране, преживяване на идеята за братски живот – да съдействаш за общото благо и да използваш всички условия за това, да възприемаш другите като свои братя и сестри;
- будно колективно съзнание, подчинено на обща цел;
- способността да живееш с любов;
- умението да мислиш най-хубавото и най-доброто за близките си и за всеки човек еднакво;
- умението да се радваш за богатството, успехите, постиженията, качествата на другите;
- вниманието към малките неща и употребата на енергията си за тяхното реализиране;
- преодоляването на неуспехите, комплексите, неудовлетворението;
- дружбата с благородни хора, мисълта за благородните примери в живота;
- изкарване на прехраната си с труд;
- неоскърбяване никога никого;
- чувствително и отзивчиво сърце.
- проявата на възвишеното в себе си;
- работата над себе си за собственото си усъвършенстване;
- стремежът и уважението към великото и святото;
- любовта към Бога;
- насочеността ти да обичаш Божественото в себе си и да го проявяваш.

Благоразумният:
- е благороден в разумни граници;
- разумно се отнася към всяко благо;
- оценява нещата по достойнство и постъпва разумно според това;
- стремящ се да е разумно благ;
- има разумно, облагородено сърце.

Благородството ни задължава да сме:
- внимателни към малките си недостатъци и да работим с постоянство и търпение, докато ги изправим;
- честни, почтени, съвестни, предани;
- откриващи първо благородното в другите, които разглеждаме като приятели.

Опитни упражнения за самовъзпитание

1. Помислете върху зависимостите, които стоят между благородството, целта и ценността! Сравнете личните си ценности, мотивации и цели с тези, изразени в текста.

За да постигне една своя благородна цел, човек понякога трябва да употреби много начини, да търси най-подходящия. Не всеки метод постига точно това, което искаме. Не всяко средство може да постигне всяка цел. Благородството означава да знаем точно какво искаме, да не позволим нищо да ни попречи да го постигнем и когато това стане, да го направим достояние и на другите.

Благородната цел се постига само с благородни средства.

Ефектът от постигането на една цел се определя от средствата, употребени за постигането ѝ.

Ценността на целта се познава по цената на средствата, които трябва да употребим за постигането ѝ.

Ценностите имат висока цена, безценните неща са постижими без пари.

2. Прочетете текста. Определете кои и колко са предпоставките-качества за развитието на благородството като добродетел. Подчертайте ги и помислете как всяка допринася за това.

Новата култура е култура на благородното сърце, което води хората към побратимяване. Благородството се явява противодействие на жесто-

костта. Благородният не е скрит, неискрен, двуличен, няма задни цели, говори и прави това, което мисли и чувства. За да стане благороден, човек трябва преди това да е духовен, правилно развит, с пробудено съзнание, чист, с вътрешна мекота, с отзивчиво сърце, да е внимателен как се проявява в най-дребните неща, да се стреми към великото в проявите си, да се радва на успехите на другите, да се жертва за благото и доброто на другите, да вижда най-доброто, хубавото, красивото и възвишеното у всеки. Благородството се развива върху основата на интелигентността, верността, мъдростта и добротата. Отношенията на благородния с другите са и външно, и вътрешно еднакво чисти, изрядни, правилни. Благородството е от ръководещите ценности в отношенията за реализиране идеята за новото човечество.

Пишете или мислете върху темата: "Благородството на бъдещия човек".

3. Какви биха били характерните черти на една цивилизация от благородни хора? С какво би се отличавал техният културен живот и тяхното обществено устройство, училищата, например?

4. Споделете разсъжденията си за благородството с някого, когото мислите за благороден човек с високи ценности. Опитайте се да се свържете с такъв човек – да разговаряте по телефона, да се срещнете, да му напишете писмо по пощата или по интернет.

5. Направете опит да сте благородни за десет дена в живота си. Като се наблюдава, човек вижда доколко е такъв, какъвто би искал. Направете упражнението с будно съзнание, с разумно осмисляне и със самооценка. Отбелязвайте си в една табличка искрено колко пъти сте проявили и колко пъти не сте, въпреки желанието и старанието си, благородство. Направете отделни графи за наблюдение на чувствата, мислите и постъпките си. Направете графа, в която да отбелязвате датата, и графа, в която да описвате спрямо какво сте проявили благородството си: човек, хора, животни, друго.

Духовен

*"... Ония, които живеят по плът, за плътско мислят, а които **живеят по дух** – за духовно... Вие живеете не по плът, а по дух, само ако **Духът Божий живее във вас**. Ако пък някой няма Духа на Христа, той не е Христов."* (Рим. 8:5,9;СИ)

*"... И вие сами, като живи камъни, **съграждайте от себе си духовен дом**, свято свещенство, за да принесете духовни жертви, благоприятни на Бога чрез Иисус Христос."* (I Петр. 2:5;СИ)

*"Важно е човек да бъде **силен в духовно отношение**. В това седи смисълът на живота."* (30;137)

*"Да бъде човек духовен, това подразбира да има **силен стремеж към Бога**, към слънцето на живота."* (12 – 24.08.1988)

*"**Духовен човек** е онзи, който остава неизменен при всички изпитания."* (84;35)

*"**Духовният** човек живее без никакви противоречия."* (35;88)

В Библията откриваме изобилие от примери за духовни хора. Един от тях е апостол Йоан Богослов – Любимият ученик на Иисус Христос. Написал е едно Евангелие, три Послания и най-мистичната Библейска книга – новозаветното Откровение (Апокалипсис). Скромността не му позволява да говори за себе си по име, а използва думите: "ученикът, когото Иисус обичаше". Самият той рибар, независимо от скромния си произход, се отличава с дълбока и чиста духовност. Разпънат на кръста, малко преди смъртта Си, Христос му поверява грижата за Своята майка Дева Мария. На апостол Йоан, именно, принадлежи може би най-популярната фраза в Библията: "Бог е Любов" (I Йоан 4:8,16). След възкресението и възнесението на Иисус, той става един от ръководителите на най-старата християнска Църква – Йерусалимската. Единствен измежду апостолите – най-близките ученици на Христа – Йоан Богослов завършва живота си не с мъченическа (насилствена), а с естествена смърт.

Да си духовен, означава, че отдаваш предимство на своята духовна, безсмъртна природа пред телесната, която е смъртна. Както изтъква ап. Павел в приведения по-горе цитат от Посланието му до римляни, ако живееш по плът – т.е. ако се грижиш да задоволяваш изключително потребностите на тялото си, не можеш да бъдеш духовен. Ако подчиниш грижата за тялото

на своите духовни интереси, тогава Духът на Бога или Духът на Христос ще заживее в теб и ти ще постигнеш целта на твоето земно съществуване.

В изграждането на силен и несломим дух е смисълът на живота. А това става реалност, когато човек се стреми неотклонно към Бога, към Божественото у себе си и извън себе си. Духовният човек съхранява неизменен своя вътрешен мир дори и при най-тежките изпитания. Той знае, че те са му изпратени не да го пречупят или отчаят, а за да научи уроците на земното училище. Каквито бури и ветрове да срещне по пътя си, каквито и сътресения да го сполетят, всякога остава тих и спокоен. Затова и в душата му не възникват никакви противоречия. Той открива смисъла зад всички житейски факти, събития и явления, дори и най-сложните и заплетените. И, съобразявайки се с него, постъпва по най-разумния, най-правилния начин.

Съзнанието на духовния човек е винаги будно. Той прозира Божията воля за света и за самия себе си и я изпълнява безпрекословно. Вижда разумността, проявена в живота и природата, и открива зад нея Божията Премъдрост. Неговата интелигентност, възприемчивост и проницателност събуждат възхищение. Той никога не изразходва напразно енергията си независимо дали полага умствен или физически труд. Каквато работа започне, винаги я приключва успешно. Бог го обича и на всяка крачка по жизнения му път го дарява с могъща, неизчерпаема сила.

Духовният човек е преизпълнен с дълбока и искрена вяра. Живеейки непрестанно в духа, той рано или късно познава Истината и Любовта като стълбове на всемирния живот. Разпознава и кои сили действат в съгласие с него и кои са против него. Различава безпогрешно доброто от злото и е наясно кога да употреби доброто и как да се справи със злото.

Грешките, които допускат хората, за него са безценен пример на нагледно обучение по мъдрост. Той се оглежда в тях и ако е нужно, сам се поправя.

Благодарение усилията и работата на духовните хора от невидимия свят към Земята се насочват висши енергии и сили, които поддържат целия живот на нашата планета. Балансът между духовното и материалното у тези хора е съвършен. Техният живот започва със страдание, но завършва с радост.

Речник на разграничителните понятия:

Дух	неумиращата част от човека, която чрез душата е свързана с физическия живот и личността в земното съществуване; Божественият образ и подобие на всеки индивидуално.

Духовен човек, в когото духът се проявява физически: той се стреми да бъде идеален според духовните си разбирания, а не според светските; самовъзпитава се, развива добродетелите си, има връзка с духовния свят, развива съзнателно духовното си тяло.

Душевен който се отнася до душата, разбирана като етап на единство и хармонично развитие и функциониране на ума, сърцето и волята у човека.

Духовно тяло нефизическо, енергийно тяло, свързано с астралния свят. В организирането му взима участие съзнанието на човека и го прави буден за всичко, което го заобикаля. Здраво ли е духовното тяло, човек успява в опитите си. Когато в Библията се казва *"Сине Мой, дай Ми сърцето си"*, това означава, че оформеното духовно тяло у човека всеки сам следва да посвети на Бога, за да бъде пазен, за да е успешно и правилно духовното му развитие, което има физически измерения, но е предимно в една надсетивна област.

Духовно развитие формиране и правилно развитие на астрално тяло у човека. Такъв човек се ръководи от любовта, не пренебрегва интуицията, чувствата, а се съобразява с тях преди да предприеме нещо. Човекът, който се развива духовно, вече живее в по-пълна реалност – едновременно с физическата той възприема и астралната духовна реалност. Цени и уважава проявите на душата си, съобразява се с нейните нужди и изисквания.

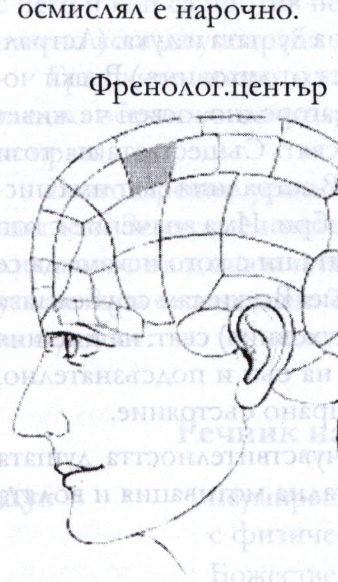
Духовен свят астралният невидим свят, светът на душата и духа. (Астралният свят е само малка част, област от духовния.) Всеки човек, който постъпва разумно и благородно, освен че живее физически, живее и в духовния свят. Съществата на този свят го познават и му съдействат. В астралния свят има нисши и висши същества: лоши и добри. Има значение с кои се свързваме. Това зависи от волята ни с кого искаме да се свържем и дали знаем какво искаме. Всеки сам се убеждава в съществуването на астралния (духовния) свят: на нисшия (наречен "астрален") – по време на сън и подсъзнателно, и на висшия – в будно концентрирано състояние.

Духовното областта на чувствата, емоциите, чувствителността, душата и сърцето, вътрешната индивидуална мотивация и волята да ги следваме.

Духовен

Необходени пространства,
преоткрито време
и неразгадани тайнства
има скрити в тебе.
В себе си навътре
вгледай се и опознай се.
Бъдещото утре
днес е в теб нагласа.
От кого зависи
света да промени?
Вътрешното ти си
фактор на съдби,
фактор на успеха,
фактор на любов.
Не търси утеха,
а бъди готов.
Този свят отвътре
си го пресъздай.
Изяви навън и
от себе си отдай
най-доброто и моралното,
съвършеното и точното.
Твоят дух материалното
осмислял е нарочно.

Френолог.център



Да бъде човек духовен, това подразбира:

- да има силен стремеж към Бога, към слънцето на живота;
- да бъде силен в духовно отношение;
- да разглежда себе си като същество, потопено в духовната среда на Бога;
- да има будно съзнание, готово да изпълни Волята Божия;
- да разбира причините и последствията на нещата;
- в широк смисъл – да стои по-високо от учения, от разумния, от гениалния, а в тесен смисъл – всеки религиозен човек;
- при всички изпитания да остане неизменен, тих, спокоен;
- да познава истината и любовта;
- да има силна вяра;
- да живее без никакви противоречия;
- чрез свързване с Духа да познава доброто и злото и да знае в даден случай как да употреби доброто и как да се справи със злото в природата.

Белези за духовност в човешкото тяло:

- **носът** – от него започва духовният живот у човека. Само носът в тялото има насоченост нагоре. Широчината му долу е еквивалент на физическото, а нагоре става тесен;
- **рамена** – ако духовното преобладава у човека, раменете му се разширяват;
- всяко побутване на главата, челото има духовен смисъл.

Духовният:

- е интелигентен, разумен, той е възприемчив и съобразителен за духовното;
- има правилни разбирания за разумността на природата; вижда разумността навсякъде в природата и живота;
- не пита съществува ли Бог или не – той знае, че съществува;
- каквато работа започне, свършва я успешно;
- знае, че работата е от Бога, трудът от човека, а мъчението от дявола;
- разглежда погрешките на другите като тор, върху която може да расте, поправяйки в себе си видените чужди грешки;
- започва със страдание и свършва с радост;
- умее да се подмладява.

За да станеш духовен, е необходимо:

- познаване на законите за трансформиране на енергиите;
- познание и умение за локализиране на енергиите по центрове и неизразходване на енергиите си напразно;
- да се проявяваш добре в духовно отношение и тогава ставаш силен; не се ли проявяваш добре, оставаш безсилен;
- да знаеш в какво стои смисълът на живота: в това, да бъдеш духовно силен;
- да знаеш кои сили действат в съгласие с теб и кои са против теб;
- да познаваш функциите на Слънчевия си възел и симпатичната си нервна система;
- всяко твое движение да има смисъл, да не е несъзнателно и само механическо;
- да работиш върху себе си съзнателно и с любов.

Самовъзпитателни идеи:

1. Опитайте се първо да докажете, а после да оборите основните тези (твърдения, утвърждавания) от следните две изречения. Импровизирайте си въображаем опонент, с когото спорите и на всяка цена искате да оборите и в двата случая. Какъв извод може да направите за себе си след двата опита? Какво е истинското ви лично отношение всъщност за вас самия?

Човек трябва да бъде духовен, но същевременно трябва да бъде и материален. Обаче между двете му естества трябва да има пълна хармония.

2. Прочетете внимателно текста. Допишете изреченията, като се ръководите от текста.

Работете върху себе си съзнателно и с любов, за да развиете не само физическа, но и духовна сила да правите чудеса. Благодарение на усилията на духовните хора в света от невидимия свят пристигат към земята висши духовни сили, които поддържат целия земен живот.

Чудесата са резултат..........

Съществуването на духовни хора на земята поддържа..............

Висши духовни сили са..................

Любовта и съзнателността към себе си.............

На основата на физическото развитие духовното..................

3. За да могат да се развият духовните сили у човека, той не бива да има навика да се отказва от своите добри желания и стремежи, не бива да подпушва енергията и благословението, с което те са дошли към него, не бива да раздвоява съзнанието си спрямо тях. Опитайте се да защитите пред себе си с доказателства и/или обяснения тезата: Духовните сили се развиват само при единство на съзнанието. Наблюдавайте или помислете за хора, които имат единство на съзнанието и смятате, че са духовни. Успяват ли те да реализират своите добри копнежи и стремежи? Какво ви липсва лично на вас, за да сте духовно единен в себе си?

4. Прочетете текста. Отговорете на въпросите след него.

Три са степените в духовното развитие на човека. Първо, освобождаване от смъртта – възкресение. Второ, връзка с ангелите. Трето – създаване на правилни отношения с Бога. Това е смисълът на живота на човека: придобиване на безсмъртието – възкресение, равноангелство и Син Божий.

Може ли човек да създаде правилни отношения с Бога, като прескочи първите две степени? Сам и лично ли може всеки да създаде отношенията си с Бога или са му нужни посредници и какви? Какъв е равноангелният човек според текста? Какви две характеристики на възкресението са посочени в текста? Кой човек, според текста, става Син Божий? Как си представяте връзката с ангел: като приятелство с някой близък и невидим или като ясновидско явление и получаване на нареждания и указания? Като съдите по себе си, как мислите, едновременно или последователно преживяваме трите степени на духовното си развитие?

5. Всяка вечер в продължение на три последователни месеца отбелязвайте какво сте допринесли към развитието на всяка от петте основни добродетели. Най-добре е това да стане в месеците от септември до март. Тогава човек е предразположен повече към размисъл, отколкото през пролетта и лятото. Всеки път след като запишете всичко, си представяйте малко житно зрънце. Посявайте го в пръстта и си представяйте как то поникаа първо надолу като коренче, после нагоре като стъбло, как излиза на повърхността, радва се на слънцето, вятъра, топлината, светлината и влагата, как расте, развива се, завързва клас и узрява. Завършвайте с отправяне на мисъл и импулс: всичко да расте, да се развива и да узрява навреме в природата. Мислете за духовните плодове в живота си.

Жертвен

*"... В името на милосърдието Божие ви моля, братя, да представите телата си в **жертва жива, свята и благоугодна Богу**, и това ще бъде вашето духовно богослужение."* *(Рим. 12:1;СИ)*

*"**Жертва Богу** е дух съкрушен; сърце съкрушено и смирено Ти, Боже, не ще презреш."* *(Пс. 50:19;СИ)*

*"**Жертвата** подразбира закон за правилно растене и развитие."* *(42;93)*

*"Щом имаш една Божествена идея, трябва **да жертваш** за нея целия си живот, всичко, каквото имаш."* *(96;12)*

*"**Жертва** в света може да принесе само любовта."* *(25;265)*

*"Човек трябва **да знае защо се жертва**."* *(18;80)*

*"Човек, **който се пожертва за една идея**, той вече живее в душите, сърцата на хората – и това е истинският живот."* *(11 – 06.01.1987)*

*"Когато се говори за жертва, подразбирам **да принесеш в жертва тялото, а не душата си**."* *(63;175)*

В цялата история на човечеството има една жертва, пред която бледнеят всички останали. Божият Син Иисус Христос принася Себе Си в доброволна жертва, за да могат земните хора да се освободят от непосилното бреме на греха. Понесъл достойно и невъзмутимо всички унижения и мъчения. Спасителят е разпънат на Голготския кръст, за да може Неговата свята жертва да осияе пътя на целия човешки род към бъдещето на честития живот и спасението. Чрез Своята смърт Той побеждава навеки смъртта и изпълва сърцата на Своите следовници с непобедима вяра във възкресението и вечния живот. Христовата саможертва е най-великият дар на Бога за всички хора и за всички времена.

Всяко действие на изпълнен с Духа Божий човек може да се приеме като **духовна саможертва**. Бог, Който има всичко – целия свят, и не се нуждае от нищо, не гледа благосклонно на материални жертви. **Смиреното сърце и чистият, светъл ум** на човека са онази жертва, която Той очаква от всекиго от нас. И както Той пожертва Своя Син Иисус Христос заради нас, хората, така и нашият дълг към Него ни зове **да пожертваме низшата си природа**, всичко тъмно и недостойно у себе си пред олтара на Неговата Любов и милосърдие.

Който знае за какво и кога да се жертва, **израства и се развива в Духа**. Цел на живота му е осъществяването на една велика идея, която да принесе полза на всички. За нея той е **готов на всичко**, на всякакви жертви.

Да се жертваме, като изявим най-доброто от себе си от Любов и в името на Любовта – в това е висшата Мъдрост на нашия живот. Това е пътят към безсмъртието. **Жертва, в която няма Любов, не се приема.**

Имаме **право да жертваме само желанията на тялото си**, плътските удоволствия и наслади, но не и душата си. Тя принадлежи единствено и само на Бога и на Божественото, което живее у нас.

Човекът на жертвата е високо издигнат в духовно отношение. Той знае, че може да дава от себе си само вътрешното си притежание, че **може да принесе в жертва само нещо свое**, което принадлежи само на него, а не чужди неща. Той никога не жертва чуждите интереси за свое добро, а всякога – своите интереси за доброто на ближните. И когато трябва да пожертва нещо, дава от преизобилието, от най-хубавото от себе си, а не от най-малкото.

Но има и нещо, което човек не може и не трябва да жертва. Кое е то? – Божественото. **За нищо на света човек не бива да жертва Божественото у себе си.** То трябва да бъде в услуга на Бога.

Истинската жертва е такъв акт, в който **едновременно вземат участие и умът, и сърцето, и волята** на човека. Без наличието на тези условия не можем да говорим за жертва. Ако дадем на някого пари, дрехи или някакъв предмет без участието на тези три елемента, ние правим услуга, а не жертва.

Само **богатият** може да принесе жертва, а не сиромахът. Законът за жертвата е задължителен само за богатите хора, а не за бедните.

Когато се жертваме за някого, ние повдигаме духовно и него, и себе си. Взаимната жертва – това е Божественият път, към който човек трябва да се стреми. Жертвата **ражда светлина в душата** на онзи, който я прави осъзнато, доброволно и с готовност.

Когато бъдем готови да се жертваме, тогава ще се събуди у нас великото, Божественото. Разумната природа изисква от човека доброволна жертва. Той следва да осъзнае, че човек за своя ближен е брат и трябва да се жертва за него доброволно, от Любов. **Жертва в света може да принесе само Любовта.**

Жертвата подразбира:

- закон за правилно растене и развитие. Защото само това, което расте, което се развива, цъфти и дава плод, може да се жертва;

- да пожертваш нещо свое според това, колкото е любовта ти;
- акт, в който едновременно участват умът, сърцето и волята на човека. Ако едно от тези три условия не участва, вие правите услуга, а не жертва;
- даване най-хубавото в нас, най-възвишеното, най-благородното. Да го дадем в услуга на някаква Божествена кауза, която ще работи за повдигането на света и душите на хората;
- жертване на телесното и на материалното, а не на душата, на идеалите, мечтите, ценностите, любовта и вярата.

Речник:

Жертвоготовен	който има готовност да извърши определена жертва.
Жертвен	който прави жертви, който умее да се жертва.
Пожертвувателен	който лишава себе си, за да даде на другите, който допринася за онова, което е нужно на другите;
Жертвоприношение	то има отношение към човешкия ум и сърце. Жертвоприношението е даване на нещо вътрешно, а не външно от теб. Принасяне на жертва на нещо в себе си. Да се принесеш в жертва на определена кауза.
Жертва	принасяне, даване, отдаване на нещо вътрешно навън, на показ. Защита чрез постъпки, дела на нещо, в което вярваме и което обичаме, дори то да ни струва лишаване от разни неща, ограничаване, страдания. Поемане на риск, залагане, защита на някаква ценност, идеал, нужда с цената на глоби, лишения, отказване от други блага. Житейски изпит на добродетелите и ценностите ни.
Жертване	отказване от известно благо в полза на ближния. Извършване на жертва, актът на жертвата, мотивацията и готовността, които я предхождат. Убежденията, светогледът и съзнателността на човека се проверяват чрез жертването.

Жертвеният:

- знае защо прави жертвата си;
- е високо издигнат човек;

- може да пожертва живота си за една идея и с това вече живее в сърцата и умовете на хората, т.е. в истинския живот;
- е този, който прави жертвите си доброволно, а не по принуда и насилие;
- е преди всичко любещ. Само любовта в света може да принесе жертва. Без любов жертвата е невъзможна;
- жертва материалното от любов, за да успее в идеалното;
- с жертвата си се повдига в своето еволюционнно развитие и повдига много други същества със своя акт;
- когато се реши да се пожертва, предизвиква светлина в себе си. Виделина настава в човека и той правилно различава светлото от тъмното в света. Такава жертва е правилна. Става ли понижаване, потъмняване на съзнанието у човека, жертвата му е неправилна;
- е готов на взаимни жертви – на взаимопомощ. Взаимопомощта изисква да започнем от този, който най-много се нуждае. Жертвеният е още отстъпчив и солидарен, радетел на прогреса в науката, изкуството и в обществения живот.

Правила:

Всеки е длъжен малко да жертва.

Жертвай, но това да става от любов. Истинска жертва е само това, което прави човека силен, внася истинско знание, свобода и придобивки.

Жертва, която не е от любов, не се приема.

Никога на жертвай чужди интереси за свои, а винаги своите интереси за доброто на ближните си.

Жертвай най-малкото от изобилието си.

Не пръскай капитала на своите сили, който Бог е вложил в теб. Богатият може да даде жертва, сиромахът не може.

Бог благославя онзи, който е готов да се жертва, за да изпълни Божията Воля.

Жертвай себе си само за реализирането на Божествени идеи, а не за човешки идеи, интереси и чужди цели.

Когато сме готови да се пожертваме, тогава в нас се събужда великото, силното, Божественото ни естество.

Не може да се отвори нов път пред теб, ако не пожертваш стария.

Самовъзпитателни методи:

1. Психотренинг. Прочетете текста. Запишете отделно правилата, които може да съставите по него за себе си. Отговорете на въпросите.

Не може да обичаш един човек, който не се е жертвал за тебе. Обичаш ли го, той се е жертвал вече за тебе. И никой не може да те обича, ако ти не си се жертвал за него. За всяка услуга, която сте направили на някого, той ще ви обича някога. Жертвата е път към любовта. Пътят на любовта е осеян с жертви.

Размишлявайте върху три свои любови. Когато сте обичали някого, доколко сте били готови да се жертвате за него? Може ли да се каже, че колкото повече си готов да жертваш, толкова повече обичаш някого? Доказателство или мерило за любовта е жертвата? Представете си идеалния любим за вас. Какво бихте и какво не бихте жертвали за него?

2. Изберете една от мислите в темата за жертвата. Нарисувайте мислено дреха за себе си, която би ѝ подхождала и съответствала. Какви цветове, материи, форми и силуети ще използвате? Представете си, че се обличате и се оглеждате в тази дреха. Направете опита преди да заспите, когато сте вече в леглото си.

3. За какво си струва човек да каже: "Жертвам всичко заради Господа"?

Помощ за отговора ви: тази мисъл означава:

- Докато не приемем Бога като обект на всяка своя любов, нищо не може да постигнем.
- Ако мисълта ни е концентрирана винаги предимно в Бога, никаква сила не е в състояние да ни причини зло.
- За да свържем съзнанието си с Господа, трябва да повишим вибрациите на своята положителна мисъл.
- Човек не трябва да чака Бог да му уреди работите. Всичко може да стане, когато не подпушваме Божията любов, която иде към нас, и я проявяваме правилно, неограничавайки я. Когато прилагаме Божията любов в живота си, когато работим за реализирането на любовта.
- Само любовта е незнайна. Човек трябва да знае защо обича. Любовта не бива да бъде пожертвана за нищо на света. Обичта следва да бъде посветена на Божественото, от чийто източник е дошъл импулсът на любовта, който е предизвикал тази обич. Можем да жертваме само човешкото в любовта, но не и Божествената ѝ страна.

Правилно ли съм жертвал досега любовта и обичта си?

Кое може и кое не може да се жертва, когато обичаме някого?

Любовта или обичта е въпрос на жертва и доколко?

4. Прочетете следната история. Отговорете на въпросите към нея, като се стремите да разберете какъв е смисълът на жертвата и доколко жертвата има връзка с осмислянето на живота на човека?

Един принц много обичал една принцеса. Тя пожелала от него да отиде на един много висок и опасен връх, да се покатери и да й донесе от красивите цветя, които била чувала, че цъфтят там. Той тръгнал. С риск на живота си той откъснал и й донесъл едно цвете. Подал й го и й казал: "Това ще ти остане от мен. Не си струва да умреш за някого, който не разбира любовта ти. Който може да жертва твоята любов за собствената си гордост и тщеславие."

Възможно ли е любов, която не иска жертви, да е истинска?

Коя любов е най-истинска: която жертва обичания, която жертва обичащия или която им предлага условия да са заедно?

Има ли безсмислени жертви и кои са те според тази история?

Определете: какъв е бил смисълът на живота на принцесата и на принца преди и какъв е станал след случката с откъсването на цветето?

Ако съдбата изисква от вас да жертвате любовта си към някого, за да остане той жив, можете ли да направите тази жертва и какъв е смисълът на подобна жертва? Какъв урок ни дава тя? На какви други добродетели освен жертвеност ни учи? Жертва на какво е несподелената любов?

5. Прочетете текста. Обособете няколко правила в този духовен закон.

Законът на жертвата гласи: Всеки човек, който задържа за себе си това, което е произвел, не може да намери смисъла на живота. Това, което произвеждаш, не съществува само заради теб, трябва да го дадеш някому.

6. Напишете съчинение на тема "Само любовта прави жертви" с тематичен план:

1) Който жертва с любов, никога не се разкайва.
2) Съвършената любов винаги изисква от човека някакво вътрешно самопожертване.
3) Самопожертването изплаща много дългове.
4) Жертвата подразбира дълбоко познаване закона на любовта.

Прочетете си го на глас. Прочетете го пред друг човек и не искайте коментар от него, изчакайте каквото желае да ви каже и ако желае. Изпратете го в писмо до свой познат, който много страда от любов, като поздрав и подкрепа.

7. *Свържете със стрелки съответствията в двете колони на таблицата:*

истинска жертва	жертва, както Бог я разбира
жертва от страх	жертва по принуда
взаимна жертва	толерантност един към друг
човешка жертва	жертване на идеали за постигане на пари
Божествена жертва	доброволна жертва, по свобода

Целомъдрен

"Целомъдрието и великодушието *трябва да бъдат основа на вашия живот."* *(88;23)*

След като Йосиф е продаден от братята си на търговци, които водят керван със стоки, той попада в Египет. Там го купува като роб и го отвежда в дома си Потифар – началникът на телохранителите на фараона. Йосиф бързо спечелва доверието на своя господар. И става така, че Потифар го поставя начело на всичките си слуги. С каквото и да се заеме Йосиф, довежда го до успешен край. Той е млад, умен, съобразителен, със силно тяло и красиво лице.

Жената на господаря му го наблюдава внимателно от самото начало на престоя му в дома на Потифар. Нейният мъж е постоянно зает по служба и тя скучае. Затова тя веднъж издебва Йосиф насаме и му прошепва:

– Ела в стаята ми!.

Йосиф я поглежда с изненада и отговаря:

– Не мога и няма да го направя! Отговарям за всичко в този дом и имам пълното доверие на господаря. Няма да го престъпя! Няма да извърша такъв тежък грях пред Бога заради тебе!

И си тръгва.

Ала жената на Потифар е упорита и не се отказва лесно от амбицията си да притежава нещо, което е харесала. Тя преследва Йосиф на всяка крачка в дома и все го приканва да сподели с нея няколко часа насаме. Той неизменно отказва и бързо се оттегля.

Но ето че веднъж той влиза в къщата, когато в нея няма никого, освен жената на стопанина. Тя го хваща здраво за дрехата и повелително му казва:

– Ела с мен! Този път няма да ми избягаш!

Йосиф няма друг изход, освен да остави дрехата си в ръцете ѝ и да побегне навън. Тогава тя изпада в ярост и закрещява с все сила. Бързо се насъбират останалите членове на дома и слугите. Тя обвинява пред всички Йосиф. Потифар пламва от гняв. Нарежда да заловят Йосиф и да го хвърлят в тъмницата. Така Йосиф заплаща за съхраненото си целомъдрие с дълъг престой във влажния мрак на фараоновия затвор. (Бит. 39:1-20)

Целомъдрието е добродетел, за чието утвърждаване в съвременното общество не се полагат усилия. На целомъдрието от позициите на днешното мислене се гледа като на отживелица, някаква религиозна антика без никаква стойност.

Да си целомъдрен, означава да запазваш при всички обстоятелства чистотата на своята мисъл, чувство и действие по отношение на другия пол.

Едната от Божиите заповеди гласи: *"Не прелюбодействай!"* (Изх. 20:14). Сиреч – не посягай на чуждата жена или мъж! Ако имаш собствен(а), задоволи се с нея/него и не помисляй за повече.

Христос допълва това Божие повеление с още по-строго изискване: *"Аз пък ви казвам, че всеки, който поглежда на жена с пожелание, вече е прелюбодействал с нея в сърцето си"* (Мат. 5:28;СИ). При тогавашното положение на жената в старозаветното общество нормално е Той да се обръща към мъжете. Ала изреченото от Него се отнася с пълна сила и за жените, т.е. **обхваща и двата пола, всички хора**. Ако **дори само в мисълта си си прекрачил границите на интимността** спрямо някого, вече си престъпил духовния закон на моралната чистота и си съгрешил. Ако превърнеш този начин на мислене в обичаен, дори и външно да спазваш благоприличие, отвътре ще започнеш да загниваш. Постепенно ще попаднеш в капан, измъкването от който е извънредно трудно. Затова спри, преди да си прекрачил тази невидима граница!

Учителят Петър Дънов **представя целомъдрието и великодушието** като две страни на една и съща добродетел. Поставя тези две нравствени завоевания в основата на човешкия живот. И ако се замислим по-дълбоко, ще установим, че великодушният човек по принцип е и целомъдрен. Както и обратното.

Целомъдрието и великодушието:

- са двете страни на една и съща добродетел, подобно на радостта и веселието, на любовта и обичта и други;
- съчетават заедно единството у всеки човек в полово отношение и възможността да се самодопълва. Подобно на ангелите, хората също притежават това свойство, вложено в себе си;
- са задължителни условия, при които великите принципи на живота се проявяват като чудеса;
- са онова, без което хората са обикновени и с което стават необикновени;
- са условие за придобиване на окултни сили и надсетивни способности;
- са необходими, за да се научим да не се спъваме в пътя на своето духовно развитие;
- за всеки човек са основа на живота му, на раждането и смъртта му.

Целомъдрието:

- е качество, което определя девицата;
- означава недопускане на никаква нечиста мисъл, никакво съмнение по отношение на мъжа. Допусне ли една лоша мисъл, жената престава да е девица;
- е по отношение на сърцето, на чувствата;
- означава да не можеш да изгориш от нищо;
- е качеството на идеалната жена;
- е изява на женския принцип в света.

Великодушието:

- е качество на онзи, в чийто ум не влиза никакво съмнение по отношение на жената;
- означава да знаеш, че имаш средства, с които можеш да разполагаш;
- е разположение към всички хора;
- е по отношение на ума, на мислите;
- означава да не може да се удавиш в света;
- е качествено на идеалния мъж;
- е изява на мъжкия принцип в света.

Самовъзпитателни идеи и методи:

1. Прочетете текста и обмислете как го разбирате. Подчертайте онези твърдения от посочените, които той изразява. Ако имате възможност, сравнете отговорите си с тези на някой друг.

Момчетата следва да се стремят към великодушие, а момичетата – към целомъдрие. Обаче, човек трябва да бъде едновременно и великодушен, и целомъдрен.

Истинската мъжественост означава великодушие, а истинската женственост означава целомъдрие.

Мъжът е половин човек без жена си.

В характера на всеки човек има нещо мъжко и нещо женско.

Единството на човека се състои в това, да може да прояви на време и на място в живота си необходимите мъжки и женски качества.

Човекът, това е мъжът и жената в едно.

Великодушието и целомъдрието у всеки човек го правят единен в себе си.

Целомъдрието е най-възвишената възможна черта у жената, а великодушието - най-възвишената възможна черта у мъжа.

2. Знаете ли, че:

Целомъдрието е духовна чистота у човека, която му дава силата и способността да може да устои и да не изгаря на какъвто и да е огън. На

пример, нестинарите не си изгарят краката, като танцуват върху жаравата. Йогите в Индия също владеят подобни техники. В Библията се говори, че Бог е огън всепояждащ и че праведните, за да наследят Царството Божие, ще минат през небесен огън, за да се пречистят.

Отговорете си на въпросите:

Случвало ли ви се е да преживеете ситуация, която да е била за вас като "минаване през огън"? Справихте ли се? Как и защо успяхте или не успяхте?

Наблюдавали ли сте хора, които могат да пипат много горещи неща, например, тенджери и тигани или друго? Какво е целомъдрието им? Проучете такива хора и направете изводи.

Издържате ли на силно слънце? Обичате ли топлината? Познавате ли хора, които не понасят жегата? Ако ги познавате, определете каква връзка има това с притежаваното от тях целомъдрие?

Каквито изводи може да си направите за себе си от решаването на тази задача, запишете ги.

3. Прочетете правилото. Определете зависимостите между знание и добро/зло. Изразете ги с уравнение, схема или формула. След това потърсете мястото и значението на целомъдрието спрямо тях.

Знание без любов възгордява, а знание с любов прави човека целомъдрен. Знание без любов произвежда зло, знание с любов произвежда добро.

4. Кое от посочените под текста определения на целомъдрието най-цялостно изразява правилото?

- Целомъдрието е познание за любовта.
- Целомъдрието е емоционална интелигентност.
- Целомъдрието е различаване на доброто от злото, познаване на последствията им, въздържане от зло и правене на добро.
- Целомъдрието е следствие на любовта, насочена към доброто.
- Целомъдрието е средство за опознаване на доброто в любовта.

5. Допишете изреченията:

Най-целомъдреният човек, когото познавам………………..

Да съм по-целомъдрен означава…………

Ако искам да стана целомъдрен,………………

Целомъдрието те прави по-………………

Целомъдрието у всеки извиква великодушието у ……………

Великодушен

*"Блажен оня, който пригледжа бедни (и сиромаси)! В злочест ден
Господ ще го избави."* (Пс.40:1;СИ)

*"Кое качество определя идеалния мъж? – **Великодушието.**"* (88;19)

*"**Великодушен** мъж е този, който във водата не се дави. **Великодушна** жена е тази, която никога не може да се удави. Под думата "вода" в дадения случай разбирам света."* (88;22)

Процесията, начело с римските войници, Исус Христос и Симон Киринееца, който носи Неговия кръст, достига хълма, наречен Голгота. Там разпъват Спасителя, а от двете Му страни – двама престъпници. В агонията Си, вместо да призове ангелите небесни и да унищожи Своите мъчители, Той се обръща с вопъл към Своя Небесен Отец:

– Отче, прости им, понеже не знаят какво вършат!

Единият от разпнатите престъпници, Го изглежда със злоба и изсъсква:

– Ако Ти си Христос, както Те зоват, спаси и Себе Си, и нас!

А другият го възкликва с последни сили:

– Ти и от Бога ли нямаш страх, когато си осъден да споделиш смъртта заедно с този Праведник? Понеже ние за греховете си сме осъдени и присъдата е справедлива, ала Този зло и грях не е сторил, а страда наедно с нас!

И с благоговение и отчаяна надежда вперва взор в Исуса и промълвя:

– Спомни си за мен, Господи, когато отидеш в Царството Си!

А Спасителя го поглежда с любов и отвръща:

– Истина ти казвам, днес ще бъдеш с Мене в рая! (Лука 23:32-43)

Великодушието извира от непресъхващия извор на Божествената Мъдрост. Исус Христос – олицетворение на всички добродетели на най-високата възможна степен – го проявява на всяка крачка по земния Си път. Дори и в апогея на върховното Му страдание Неговата най-дълбока същност остава Любовта. Затова Той само в един твърде кратък миг прощава на осъзналия се престъпник всичките му прегрешения и му даде думата Си, че още същия съдбовен ден – след кръстния Си подвиг – ще го вземе със Себе

Си в рая. Само живият Бог на Земята е в състояние да подходи с подобно смайващо **великодушие** към едно малко човешко същество. Да разпознаеш Божия Син между човеците, означава да ти бъдат простени много от грешките на миналото. И да продължиш без товар към бъдещето...

Според Учителя Петър Дънов **именно великодушието определя идеалния мъж** като такъв. И по принцип мъжкото начало: това е умът, интелектуалната страна у всеки човек.

Великодушният знае, че разполага с нещо, което е нужно на неговия ближен. И е готов да му го даде безвъзмездно, с обич и разбиране. А колкото повече **дава безкористно**, толкова повече му изпраща Небето. Затова най-щедрите и най-великодушни хора са най-богатите на този свят.

Великодушният е **благоразположен към всички останали**. Винаги е готов да им прости неизбежните грешки и пропуски в живота. Той знае, че ако не прощава, и на него няма да му бъде простено. Ала това познание не прави великодушието му принудително, тъй като то **извира от дълбините на душата му**. То е **плод на съзнателното му отношение към живота, към духовните закони**, които господстват в нашата действителност.

Великодушният **проявява грижа и съпричастие към болките и несгодите на своите земни братя и сестри. Винаги се старае да помогне** с каквото може. И никога не търси нищо в замяна. Подкрепата му като правило е **навременна и действена**. От постъпките му струи ароматът на въплътената в делника велика Любов.

Великодушният човек никога **не се съмнява в тези, с които общува**. Освен щедростта си той им дарява и **доверието си**. Неговият вътрешен взор е отправен неизменно към линията на духовния хоризонт, към един висок идеал, на който той е посветил битието си и стремейки се към който, съзнанието му се разширява и повдига. Затова и **няма нито време, нито желание да обръща внимание на хорските дребнавости и егоизъм**. Той преминава през света като метеор и оставя ярка диря след себе си.

Целомъдрената жена:

- е тази, която не допуска никаква нечиста мисъл по отношение на мъжа;
- е тази, която не се нуждае от подкрепата на мъжа;
- търси и копнее за великодушен мъж.

Великодушният мъж:

- е онзи, в ума на когото не влиза никакво съмнение по отношение на жената;
- е онзи, който не се нуждае от покрепата на жена;
- се допълва най-добре с целомъдрена жена.

Целомъдрието и великодушието у човека:

- следва едновременно да се проявяват у всеки човек;
- са необходими на всеки, за да се мине благополучно през гъстата материя на живота;
- трябва да бъдат основа на нашия живот;
- като добродетели у човека са условия за работа на великите принципи в живота ни;
- когато присъстват в характера, са онова условие, което единствено може да ни освободи от болестите, омразата, невежеството, сиромашията, завистта и др.

Самовъзпитателни задачи:

1. В темата за целомъдрието се дава пример с библейската история за Йосиф. Има ли случка в живота му, която показва, че той е и великодушен? Каква връзка между великодушието и целомъдрието може да се намерят в други библейски истории?

2. Кое определение от посочените отразява най-пълно значението на добродетелта великодушие?

- показател за величието на душата;
- душа-човек, който се стреми към великото;
- човек, който е във връзка със света на великите души и има тяхното съзнание.

3. Прочетете максимата и правилото.

Няма по-красиво нещо от великодушен мъж и целомъдрена жена. Който иска да придобие нужната мекота, трябва да бъде великодушен и целомъдрен.

4. Определете и отбележете кои от посочените твърдения изразяват максимата и кои правилото? И кои не ги изразяват?

Великодушието е духовен критерий за идеалната мъжественост.

Целомъдрието е мярка за красотата на женския принцип.

Целомъдрието ни прави нежни, а великодушието меки.

Мекотата у човека е следствие на неговото великодушие и целомъдрие.

Красивото у човека, това е единството на жената и мъжа у него.

Красотата на душата личи в проявеното великодушие и целомъдрие.

5. Изберете една от изброените характеристики на великодушния и се опитайте да я представите и аргументирате като необходимо качество за праведния човек.

Характеристики на великодушния:

- съвършен в любовта, добрината и обходата си с околните;
- благороден и възвишен, естет и прощаващ;
- разчитащ на проявата на доброто у всеки и провокиращ я;
- смел, силен, активен и рискуващ, когато трябва да действа;
- уверен в доброто и хубавото у всеки, с когото се ангажира да работи;
- разчитащ на Божественото, което води и него, и другите, когато трябва да взима решения;
- разпознава и търси съвършеното, уникалното, вечното във всяко нещо.

6. От библейския разказ в началния текст от темата сравнете великодушието на разбойника, разпознал Божия Син, с великодушието на Христос. Отговорете на въпросите, които ще ви помогнат да напишете съчинение-разсъждение със заглавие: "Жест на великодушие и потребност да си великодушен".

Извиква ли великодушието на едни човек великодушие у другите?

Вдъхновяващ ли е и с какво, ако е, примерът на великодушието?

Възможно ли е да простим, без да можем да сме великодушни към този, комуто прощаваме?

Какво означава великодушие към собствените си грехове?

Как разбойникът проявява великодушието си към Христос, кога и защо?

От какво е породен всеки жест на великодушие? Може ли той да е само външен, показен акт?

Какво събужда у човека потребността да се прояви като великодушен?

Кой е любещият и кой е обичащият между двамата: този, който проявява великодушие, и този, който го приема?

В кои моменти от живота си човек може и в кои трябва да е великодушен?

Кои качества разбрахте, че са предхождащи и кои произлизащи от двете добродетели целомъдрие и великодушие? Запишете ги.

7. Допишете изреченията:

Моето великодушие е стигало дотам……

Ценността на великодушието в съвременните отношения…

Безкористната и навременна помощ…………

Великодушният е неуловим…………

Моят баща великодушно………….

Да простиш великодушно означава………….

Всеки, който иска да е господар на себе си, се нуждае от великодушието, за да…………..

Без великодушие мъжествеността е……………

Шедростта често е израз на великодушието на мъжкото начало у всеки…

Нежен и мек

*"**Мекотата** е сила на характера."* (14 – 08.05.1991)

*"**Няма по-меко** и по-отстъпчиво нещо от Любовта."* (17;200)

"Ако търсите меки хора, ще ги намерите между добрите." (30;273)

*"**Мекотата и нежността** са проява на едно и също качество на душата в два различни свята; нежността в астралния свят, а мекотата във физическия."* (71;220)

Исус Христос е поканен на обяд от един фарисеин на име Симон. Докато се хранят, в дома влиза една жена, известна в града като грешница. Тя стиска в ръцете си алабастърен съд със скъпоценно миро. Без да продума, жената се свива при нозете на Исус, и със сълзи на очи започва да ги изтрива с косите си, да ги целува и помазва с миро. Той приема безмълвно жеста и само я поглежда от време на време с неизразима нежност. Всички присъстващи наблюдават сцената, а домакинът си мисли: "Ако Този действително е пророк, щеше да знае, коя е жената, която се докосва до него, щеше да знае, че е грешница!" А Исус го поглежда в отговор и изрича:

– Ако един лихвар опрости дълговете на двама длъжника – единият от петстотин динаря, а другия от петдесет, как мислиш, кой от тях ще го обикне повече?

– Без да се замесля, Симон отговаря:

– Този, на когото повече е опростено.

Христос казва:

– Право рече.

Сетне се обръща към жената и продължава:

– Виждаш ли тази жена, Симоне? Влязох в дома ти, ти вода ми не предложи, за да Си измия нозете. Тя, обаче, откак е влязла, със сълзи ги оми и изтри с косите си. Ти целувка ми не даде, а тя не е престанала да целува нозете Ми. Ти с елей не помаза главата Ми, а тя помаза с миро нозете Ми. Затова ти казвам: прощават й се многото грехове, заради любовта й, защото е голяма. А на когото малко се прощава, той малко обича. (Лука 7:36-50)

Когато блудният син се завръща, баща му се затичва насреща му и го разцелува. Тогава синът коленичи и с наведена глава промълвя:

— Татко, съгреших против небето и пред тебе и не съм вече достоен да се нарека твой син. Затова вземи ме за слуга, за да ти служа.

Баща му го вдига от земята с тиха нежности и нарежда на слугите да го облекат в най-хубавите дрехи и да подготвят пищно празненство. До този миг синът му е бил мъртъв за него, ала сега оживял и сърцето бащино прелива от радост и нежност. Един покаял се грешник се ражда отново в бащиното сърце. (Лука 15:11-32)

Бог умее да прощава така, както никой от нас, хората. И го прави, без да ни унижава, с нежност, съответстваща на Мъдростта Му. Неговата съвършена справедливост Му помага да открие **най-прекия път към всяко човешко сърце**.

Нежността е **дъщеря на Божествената Правда**. Нейни братя и сестри са **деликатността, съчувствието, разбирането чувствата на ближния, почитта, уважението и състраданието**. Отношенията помежду ни трябва да създават условия за проявление на всички тези добродетели.

Нежността **произтича от едно дълбоко съчувствие спрямо проблемите** на човека срещу нас. Нежният човек има голямо, любещо сърце. Неизменно се стреми да замества болката и мъката, заливащи света, с разбиране и топлота. Той знае цената на страданието. **Научил се е да го превръща в поука, в житейска мъдрост.** Знае и цената на грешките – свои и чужди. Не ги повтаря. И винаги **подава ръка** на изпадналия в беда, понеже именно така се умножава красотата в нашия пъстър свят. От душата му **струят мир и покой**, които обгръщат в нежната си пелена страдалците, срещани от него по всичките му пътеки.

В сърцето на нежния човек е открила сигурно убежище **великата Правда на Космоса – тиха, ненатрапчива, всеопрощаваща и предлагаща балсам за всички рани, телесни и психически**. Нежността е основно качество на душата. Можем да проявяваме нежност, само когато разбираме какво се случва в душата на човека срещу нас. **Ако той има нужда от подкрепа**, тогава е наш ред да му поднесем плодовете на любовта си. Нежността, съчувствието и утехата са едни от най-красивите измежду тях. Затова искрена и навременна нежност е в състояние да отправи към ближния си единствено човекът, изпълнен с Божествена Любов.

Нежният носи в себе си и мекота. Мекота и нежност представляват едно и също качество, проявено в два различни свята. Мекотата е проява на душата във физическия свят, а нежността – в света на чувствата. Нежността е женски принцип на проява, а мекотата – мъжки. Всеки човек в себе си е хармоничен, когато мъжкият и женският принцип са развили у него такива качества на характера му, че той чувства душевно равновесие

и разположение. **Нежността е висшето образование на личността да дава предимство на своята душевна индивидуалност, да проявява висшето си естество.**

Мекотата не подразбира слаба воля, а, напротив – **силен характер**. В същото време мекият е **добър човек**, винаги склонен да се притече в подкрепа на нуждаещия се. Мекото сърце, мекият отговор, мекият поглед спасяват човека от много злини. Мекотата се обуславя от две качества: **благост и разумност**. Мекота, която се крепи на материална основа, е временна. От човека се изисква мекота, чиято основа е Любовта. Придобием ли веднъж мекота, трябва да се стремим да я запазим. Когато у човека е събудена любов към Бога, той постепенно се облагородява и придобива вътрешна мекота.

Мисли за нежността:

Нежността е необходимо качество за всеки. Тя подготвя пътя за любовта у нас.

Нежността "не настъпва смазана тръст и не гаси замъждяло кандило." Тя внася на Земята сиянието на ангелския свят.

За да станеш нежен и милосърден, мисли колко благ и снизходителен е Бог.

Вибрациите на нежния човек са сини на цвят.

Трябва да си много нежен, да можеш да образуваш вълни на нежност около себе си, за да разбереш величието на любовта.

Мекотата:

- е нужна в характера, в сърцето, в погледа и в говора, за да избавя човека от много злини;
- е онова, кото липсва почти у всеки;
- е нещо, без което животът е тежък;
- е сила на характера;
- се обуславя от две предварителни качества: благост и разумност;
- има за основа любовта в човека. Няма по-меко и по-отстъпчиво нещо от любовта;
- се проявява у всеки, който се влюби;
- по-лесно се развива през младостта и по-лесно се запазва през старостта, ако е развита вече;

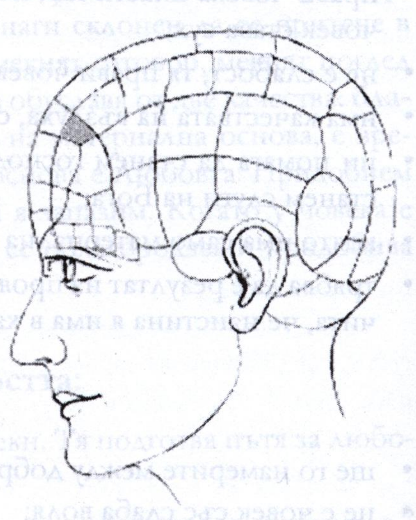
- е едно от великите качества на душата;
- е проявата на душата във физическия свят;
- е резултат на магнетизма;
- прави човека пластичен, подвижен като водата; изгуби ли мекотата си, човек става сух;
- не е слабост, тя прави човека по-издръжлив;
- има качествата на въздуха, светлината и водата;
- ни помага да станем господари на себе си и за следващата стъпка - да станем слуги на Бога;
- която има само материална основа, е временна.
- трябва да е резултат на проявата на душата у човека, за да може да се разчита, че наистина я има в характера му. Това означава духовна мекота.

Мекият:

- ще го намерите между добрите хора;
- не е човек със слаба воля;
- за да прояви духовната си мекота, трябва да е добър;
- може да направи добро не само на този, когото обича, но и на този, когото не обича;
- ако прави добро на този, когото обича, го прави, без той да знае; това е същинска проява на мекотата;
- посещава болни, страдащи, които могат да събудят състрадание в него и да събудят нужната му мекота;
- е станал мек при определена, преживяна от него топлина в живота му;
- е отворил сърцето си за топлината и тя е разтопила твърдото и коравото в душевността му, за да изтече вън от него;
- е бил под благородното влияние на любовта си към Бога, която го е направила мек;
- е онзи, у когото чувството е събудено;
- каквото и да каже, колкото и да е строг, у никого не произвежда болка с думите си, понеже те са пропити с мекота;
- е мек не просто външно, а мекотата му е вътрешна и прелива във външните му изяви;
- издържа на всичко, което се опитва да промени вътрешното му състояние;
- влиза в положението на другите, педагог е, тактичен е, помага, вижда хубавото в другите;

- запазва дълго детското и младенческото в себе си;
- не е придобил мекотата, тя е вложено качество в душата;
- не е мекушав.

Френологичен център



Мисли:

Само любовта може да смекчи нещата, а умът – да им даде цена. Мекотата е външният израз на любовта.

Погледът у човека трябва да е мек и чист, никога раздвоен, свързан с някоя Божествена мисъл, за да очаква, че ще постигне нещо истинско.

Истинското знание не се придобива без мекота. Тя приготвя условия за смирението, любовта и мъдростта.

Видове мекота:

Към себе си Под мекота към себе си се разбира доверие към Бога, който е вътре в човека. Бог е вложил в теб всички дарби и ти всичко можеш да направиш, стига само да знаеш методите как да работиш. Ти трябва да имаш доверие към Бога, Който живее в тебе. Да си мек към себе си, означава да не си внушаваш мисли от рода на това, че си бездарен, че нищо не става от теб, че си лош. Една висша душа живее в теб и търси рая.

Към другите Заради Бога, обидят ли те, кажи: "От мен да мине." Можеш ли да го кажеш, имаш мекота към другите. Който има критически дух, у него любовта не може да дойде. Имай мекота към хората, имай в себе си едно свещено чувство към всеки човек, защото в него живее Бог.

Към Бога щом роптаеш и негодуваш спрямо Бога, тогава ти нямаш мекота към Него. Мекият си казва: "Бог е любов, мъдрост и истина, висша доброта и красота. С тези качества Той ръководи света и всичко добро иде от Него. Страданията,

лошото е от хората." Който няма мекота към другите, се демагнетизирва, а който има, приема Божието благословение върху себе си.

Външна отнася се за обноските, думите, постъпките ни, и вътрешна – за чувствата, мислите, подбудите, мотивацията ни.

Самовъзпитателни идеи

1. Проявите на душата правят човека нежен и това личи, например, когато човек е влюбен. Поставете си за задача да изразявате всеки ден в продължение на една седмица по една нежна мисъл, по едно нежно чувство и по едно нежно докосване към някого.Да е според ситуациите, може да не е спрямо един и същи човек. Направете изводи: полезно ли е да си нежен? Вътрешна нужда ли е? Уморителна ли е грубостта?

2. Опит: Когато някой е постъпил грубо към вас, внимавайте да не му отвърнете със същото. Поставете си за цел на груба забележка или побутване да отговорите по най-нежния, мек, мил и лъчезарен начин. Направи ли това впечатление на другите? Как им въздейства? Трудно ли ви беше? На кой пореден опит успяхте да го постигнете? Колко дни ви трябваха? Възможно ли човек да е нежен към някого, ако не мисли за него като за душа?

3. Представете си най-нежната жена, която сте виждали или може да си представите. Нарисувайте я мислено или наистина. Какви качества на характера има още тя? Каква е разликата между качеството нежност и добродетелта нежност?

4. С кои от посочените определения сте съгласни и защо?

- Нежността е отмората и радостта от това, умът и сърцето да се разбират.
- Нежността е вдъхновена сила, способна да ни промени и ни направи по-истински, внимателни и красиви.
- Нежността е подтик на душата да се прояви физически.
- Нежността е храна за душата ми и нейно свойство.
- Нежността, това са финесът, пластичността, одухотвореността у човека.

5. Съсредоточете се в себе си. Концентрирайте се в състояние на нежност. Съзерцавайте го вътрешно. По няколко пъти на ден си представяйте, че сте най-нежното създание на света. Мислено, чувствено и действено проявявайте нежност всеки път, когато срещнете или проявите грубост като компенсаторна реакция. Мислете върху това, защо е важно да си нежен и с какво нежността подпомага духовното развитие на всеки човек.

6. Всеки ден по пет минути общо правете опити да гледате нежно. Може да е, докато вървите по улицата, докато седите на едно място, дори да е със затворени очи, или пък поставяйте си за цел да погледнете нежно някого, който страда, когото не познавате, някое дете. Създавайте си нагласа да имате нежни движения. Представяйте си ги мислено. Чувствайте ги в себе си като нещо, което ви променя фино, положително, повдигащо, обновяващо, пречистващо, освежаващо. Ще забележите, че тази подсъзнателна настройка успява да се прояви, дори когато вече не мислите за нея. Че тя е всъщност нещо, което ви радва и прави по-ценни в себе си. Опитахте ли? Така ли е?

7. Изразяване на нежността. Като имате предвид, че нежността е астрална по характер, опишете поотделно характеристиките: по какво разпознахте нежния поглед от грубия, нежното докосване от грубото и нежния глас от грубия? След това затворете очи, отпуснете се и си представете нежен жест, който извършвате с лявата си ръка. Направете го наистина. Повторете го няколко пъти, докато изпитаната от вас нежност ви удовлетвори. Може ли да се упражнява нежността? Направете същия жест с дясната ръка: първо мислено, после наистина, и го усъвършенствайте. Представете си нежно лице, нежна ръка, нежен плат, нежна материя, нежно цвете, нежна пеперуда, нежно небе, нежна усмивка, нежни очи. Отворете очи. Погледнете се в огледало преди и след този опит. Променило ли се е изражението ви? Забелязвате ли в себе си повече нежност в сравнение с преди започване на упражнението? Направете извод: как, кога и доколко може да се научите да изразявате нежността си?

8. Прочетете текста. Отговорете на въпросите след него, които ви помагат да го разберете правилно. Самоопределете се.

Раждането на човека на Земята е голямо богатство. Ако той не знае да го пази и не живее правилно, го загубва. Когато се ядосва, тревожи, отчайва, аурата на човека се пропуква и той се демагнетизирва. А жизнената сила е здравното богатство на човека. Подобно на магнит, но жив, човек

привлича жизнената сила от цялата природа. Всичко, което той самият чувства, мисли или прави, съответно я увеличава или изчерпва. Човекът на мекотата е богат на магнетизъм, всички му се радват, той ги привлича, искат да е в тяхната среда, защото той пръска живот около себе си.

Даден ли е магнетизмът по рождение или се придобива според вас?

Всеки човек ли има мекота, като се роди, губи я и после пак трябва да я придобива или тя е показател за духовното му развитие?

По какво се отличават мислите, чувствата и действията на човека със и без мекота? Дайте пример с конкретни такива.

Може ли мекотата да се нарече психически закон за запазване на магнетизма или пък закон за трансформиране на енергиите?

Имате ли достатъчно мекота? Искате ли да имате повече мекота? Към какво разбрахте, че ви е нужно да сте по-мек, и защо? Какво печели човек в живота си чрез мекотата?

9. Човекът с мекота при обида умее да премълчи и да прости, защото той има власт над себе си. Защо е полезно да се премълчава и прощава обидата и кога не е? Таите ли в момента обида към нещо или някого? Намерете една обида в себе си, колкото и да е незначителна. Повторете ситуацията, когато сте я преживели, в съзнанието си така, че да я отминете и простите в мига на случващото се, сякаш то е сега. Нищо друго да не ви интересува, само постижението, че сте над нещата или че сте концентриран в нещо по-важно и не сте успели да чуете или да обърнете внимание на тази обида. Проявете нежност към тази обида. Представете си я като кукла или плюшена играчка. Погалете я, прегърнете я като любима играчка. Това може да си представите и преди заспиване. На сутринта първо си представете десет меки неща, спомнете си десет пъти, когато сте били нежни към някого или нещо. Може да броите на пръсти. Накрая се попитайте какво е станало с онази снощна обида, върху която сте работили? Вие ли сте се променили или тя?

Направете си изводи за себе си: Може ли мекотата да смекчава обиди? Мекотата в състояние ли е да ни обновява и презарежда психически? Нужна ли е мекотата?

10. Определете доколко са развити у вас различните видове мекота, посочени и изяснени в темата.

Справедлив

*"**Правосъдие** и правда са основа на Твоя престол; милост и истина вървят пред Твоето лице."* (Пс. 88:15;СИ)

*"Научи ме, Господи, на Твоя път и насочи ме **в пътеката на правдата**."* (Пс. 26:11;СИ)

*"**Не съдете по външност**, а съдете с **праведен съд**"* (Йоан 7:24;СИ).

*"Какво представлява **справедливостта**? Тя е качество на духа. Тя има Божествен произход. Любовта, Мъдростта и Истината в човека трябва да се ръководи от справедливостта."* (30;175)

*"**Законът на справедливостта** е неизменен и се прилага еднакво към всички живи същества. Няма същество, което може да избегне този закон."* (30;75)

*"Ако си **справедлив**, трябва да знаеш как да постъпваш."* (45;17)

Правдата е Божествен принцип във Вселената, произтичащ от творческата същност на Бога. А **справедливостта** представлява приложението на правдата в условията на всемирния живот, включително и на планетата Земя.

Божият образ у човека предполага, че Бог го е сътворил като потенциален **носител на великата Правда** и на нейната проекция в материалния свят – **справедливостта**. В процеса на своето духовно-нравствено развитие и усъвършенстване човек прониква все по-дълбоко в същността и съдържанието на справедливостта и съумява все по-успешно да се придържа към нея в своя жизнен път. В своите действия той **се ръководи от духовните закони** и не се интересува от това, какво мислят хората за него, а дали спазва Божествената правда и справедливостта. Той знае, че пътят към съвършенството е път на справедливостта.

Справедливостта произлиза от Божественото в творението и в човека и се изявява чрез неговата духовна природа. Законът на справедливостта е универсален, всеобхватен и не търпи никакви изключения. Той важи с пълна сила не само за човека, но и за всички живи същества.

Дали един човек е справедлив личи от **качеството и насочеността на неговите действия, както и от резултатите от тях.**

Справедливостта е и **вътрешно качество**, а не само външно. Когато общуваме с хората, ако виждаме в тяхно лице първо душата и вътре в себе

си да се постараем да подходим към тях, както сам Бог би подходил – с цялата си любов и топлота, сме справедливи.

Справедливостта означава богатство на ума. Тя не може да съществува в един човек, лишен от интелигентност. Ако не се стремим към абсолютната справедливост, нямаме правото да носим името "човек".

За да бъде справедлив, добър и любещ, човек трябва да има **високо съзнание, да се е издигнал над обикновените условия на живота**. Справедливостта, чистотата и вярата са условия, с които можем да работим, да придобиваме повече светлина – те са условия, необходими за разрешаване на всички задачи в живота.

За да бъдем физически и душевно здрави, трябва да развием у себе си **справедливост и милосърдие**. Ако въведем **пълен ред, порядък и справедливост** в живота си, тогава ще успеем и да прогоним навеки страха от него. Понеже само справедливостта е в състояние да **премахне страха** от човешката душа.

Когато хората са справедливи, **работите им се нареждат добре**. Нарушат ли законите на справедливостта, всичко около тях и в тях самите започва да се разпада. За да бъдем справедливи, трябва никога **да не обвиняваме хората за това, което самите ние сме причинили**. И никога **да не изискваме от другите онова, което самите ние не можем да направим**.

Справедливият човек **търси причините** за мъчнотиите и страданията в живота си **първо у самия себе си**. Неговата справедливостта му помага да прилага навсякъде и към всичко Божествената Любов. Неговото дълбоко разбиране за същността на нещата, за причините, които пораждат фактите и явленията в живота, му съдейства да **различава безпогрешно справедливостта** от несправедливостта.

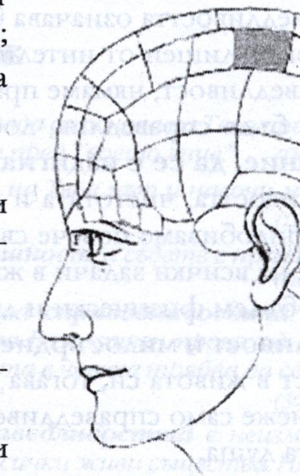
Справедливият има **непоклатим вътрешен мир и спокойствие**. Именно това му дава **възможност да работи съзнателно върху себе си и да има успех** на всички поприща. Той има еднакво отношение и към хората, и към животните – към всички живи твари. Той знае, че справедливостта царува във всички светове – и видими, и невидими, че тя е път към Вечността.

Справедливостта:

- се търси и всяко съвремие внася ново разбиране за нея;
- е закон, който не смекчава нещата - еднакво действа спрямо бедни и богати;
- е закон, който се прилага еднакво за всички живи същества и е неизменен;

- е качество на духа;
- е онова, от което трябва да се ръководят любовта, мъдростта и истината у човека;
- може да е висша и абсолютна, а може да е и човешка;
- е необходима, за да имаме успех;
- означава, че доброто винаги има добри резултати, а злото винаги има лоши резултати;
- подобрява живота на човека;
- усилва дарбите и способностите у човека;
- е закон, върху който трябва да се мисли и който трябва да се прилага практически;
- е за този и онзи свят едновременно, тя е една и за миналото, и за настоящето, и за бъдещето ти;
- е богатство на ума;
- е основана на интелигентността;
- премахва страха у човека;
- разглежда значението на личната вина.

Френологичен център



Справедливият:

- има вътрешен мир и спокойствие;
- не може да е жестокосърдечен;
- не мисли само за себе си, не изхожда само от своето си положение, а се вглежда в положението на тия, които стоят под него;
- знае кога и къде да отстъпва, но никога не отстъпва в любовта си;
- е справедлив и към себе си: към своите мисли, чувства и постъпки, към тялото си;
- знае на какво има право и на какво няма;
- има високо съзнание;
- може да се издига над обикновените условия и така да решава задачите си;

- мисли право, чувства правилно и постъпва правилно;
- никога не се заблуждава, че може да мисли, да чувства и да прави каквото и както си иска;
- проявава справедливостта си;
- не осъжда;
- е честен;
- разбира дълбоките причини на нещата;
- работи съзнателно върху себе си и има успех;
- има предвид значението на всяко нещо, което става сега, спрямо вечността.

Зависимости при справедливостта:

- щом държи съзнанието си будно, човек винаги може да преценява справедливо погрешките си, да различава какво върши, добро или зло;
- при справедливите разумни отношения унижение не съществува;
- въпросите се решават, чак когато се решат по справедлив начин;
- който живее без ред и справедливост, е страхлив;
- ако паметта на някого е започнала да отслабва, нека да приложи справедливостта в отношенията си към всички същества;
- не може да обичаш преди да си бил справедлив.

Правила на справедливостта:

- Никога не обвинявай хората за онова, което сам си причинил.
- Дали някой човек е добър или лош, това е негова работа – ти трябва да бъдеш справедлив към него.
- Който иска да приложи любовта, трябва да бъде справедлив.
- Имай еднакво отношение към хората и животните, към цялата природа.
- Когато съчетава нещата и вижда непрекъснатата връзка, която съществува между тях, човек не може да не е справедлив, да критикува природата и Бога. Тогава той ги зачита и уважава.

Самовъзпитателни задачи:

1. *Прочетете текста.*

Справедливостта е нещо вътрешно, а не външно. Когато дойде някой при мене, аз ще му отдам цялото си внимание. Ще го преценя като душа вътрешно, а не само външно. Вътре в себе си ще го поставя на нужната висота, на положението, на което Бог го е поставил.

Отговорете си на въпросите:

Кое определя за вас справедливостта като нещо външно и кое като нещо вътрешно от изброените възможности: мислите, чувствата, постъпките, казаното, изразеното отношение, мълчаливото за или против?

Защо справедливостта изисква да дадем цялото си внимание в момента някому: защото иначе няма да можем да го възприемем и стигнем до душата му или защото това е изява и импулс на собствената ни душа?

Изберете най-верния отговор. Да преценим някого като душа означава да си помислим:

- "Той е душа и аз съм душа."
- "Тази душа идва при мен и аз мога да направя нещо за нея или тя за мен."
- "Зад външната ни среща се крие нещо друго, вътрешно, което става между душите ни. И аз трябва да постъпя внимателно и справедливо към тази душа. От цялата си душа."

Помислете и преценете. Кое е мястото, на което Бог е поставил всеки човек:

- като го е създал, го е направил по образ и подобие Свое, един венец на природата;
- като му е вдъхнал жива душа, Бог му е определил място на душа сред всички същества;
- Бог е поставил всеки на мястото му и то е точно определено за всеки в рамките на Цялото, на Природата, на човечеството, на епохата, на социалната съдба, на етапа на собственото му развитие.

Какво се подразбира под "висота на положението", дадено от Бога на всеки човек?

2. Личен размисъл: Какво означава да съм справедлив към себе си: към тялото си, към органите си, към здравето си, към възможностите си, към мислите си, към чувствата си, към естетическия си усет, към душата си, към работоспособността си, към чистотата си, към вярата си, към любовта си.

3. Кои от посочените предложения има предвид законът на справедливостта? Справедливостта означава да постъпваме еднакво:

- и към ближните си, и към себе си;
- и към тялото, и към душата си;
- и към доброто, и към злото;
- и към любовта, и към омразата;
- и когато сме уморени, и когато ни мързи;
- и когато можем, и когато не можем;
- и към сетивата, и към интуитивните си предчувствия.

Правда

*"Блажени гладните и жадните за **правда**, защото те ще се наситят. ..Блажени изгонените заради правда, защото тяхно е Царството небесно."* (Мат. 5:6,10;СИ)

"Каквото посее човек, това и ще пожъне." (Гал. 6:7)

"Който копае яма, той ще падне в нея, и който търкаля камък нагоре, върху него ще се върне." (Пр. 26:27;СИ)

*"**Правдата**, това е едно качество на човешката душа."* (80;42)

*"..Грешникът се чувства свободен да прави зло, а праведният съзнателно се въздържа от него. Грешният е свободен в злото, а **праведният** е свободен в доброто."* (68;77)

Правдата е **отношение между душите на хората**. Тя може да бъде приложена в живота ни, само ако я осъзнаем, ако осмислим нейната същност и значението ѝ за света, в който живеем, и нашето място в него. С други думи, правда между нас, хората, ще настъпи, само ако я разберем и пожелаем да я има.

Христос ни напътства, че хората, които се стремят към правдата (гладуват и жадуват за нея – *Мат. 5:6*), неминуемо ще достигнат до нея и ще пият от извора на Божествената справедливост. А онези измежду тях, които са направили жертва заради правдата *(Мат. 5:10)*, **отстоявали са** я с високо платена цена, дори и на живота си, ще станат жители на Царството небесно. Тоест ще получат правото да пребивават в Божието присъствие.

Съвършено кратка и ясна дефиниция за това, как действа Божията правда, ни предлага апостол Павел в своето Послание до галатяни, цитирана по-горе *(Гал. 6:7)*. **Каквито семена посеем** на собствената си житейска нива, такава и реколта следва да очакваме. Ако желаем да получим добра реколта, трябва да засеем добри семена, да ги окопаваме и поливаме грижливо и на края да съберем плодовете на усилията си. Според количеството и качеството на засятото и на грижите по отглеждането му ще бъдат и резултатите в сезона на жътвата.

Когато вървим по **пътя на правдата**, можем да разчитаме на **пълна Божия подкрепа**, защото **Бог е на страната на праведните.** И да бъдем преизпълнени с вярата, че **независимо от всички трудности и препятствия по този път той ще ни изведе до целта.** А целта е да бъдем такива, каквито Бог първоначално ни е създал и очаква да бъдем.

Правдата **определя нравствените критерии** за преценка на човешкото поведение. Тя е тази, която поставя незаличима граница между Божията воля и произтичащите от нея действия, от една страна, и нашата човешка воля и нейните плодове, от друга страна. Целта е те да станат едно. Тогава именно великата **Божествена правда ще възтържествува и в нашия човешки свят.**

Обществото се изгражда върху система от писани закони. Те са следствие от нашето разбиране за правда. Дълбоко в сърцето на всекиго от нас, обаче, е отпечатан един **неписан нравствен закон**. Негов автор е сам Бог, а глашатаи на неговата правда са чувството за справедливост и съвестта.

Християнската култура и мироглед имат в лицето на Иисус Христос съвършен образец на **висша нравственост**, в чиято основа лежи **великата правда на Създателя на Вселената.**

Какво е правдата:

- тя е качество на човешката душа, което може да се развие в добродетел. Това би възвърнало изначалната чистота и праведност на душата, както Бог я е създал.
- като закон разпределя всичко в света, като има предвид нуждите на всички живи същества;
- всички блага, които Бог е определил за човешката душа, тя да има достъп до тях да се ползва и повдига;
- добродетелта и истината съединени – това е правдата.
- тя се обуславя от един вътрешен закон в човека.
- тя е по отношение на света на принципите, разумността, живота на хората, тяхното добро и материалния живот на ближните ни.
- единствената етика, която човек трябва да спазва, е правдата.
- отношенията между хората като души.
- тя е мярка по отношение на душата, на сърцето, на чувствата.
- методите, които я прилагат и постигат в реалния живот на личността и обществото.
- свещен закон, пренесен чрез разумна вяра в ежедневния живот.
- правдата у отделния човек произтича от живота му.
- светла среда, в която да живеят бъдещите поколения.

Праведният:

- зачита правото на всеки човек като душа.
- превръща своята неправда в правда.
- не съди чуждата неправда и не й отвръща. Учи се от Божествената Правда, изявѐна в природната разумност.
- умее да спазва правила.
- не е праведен по наследство от родителите си, а сега сам се създава като праведен.
- търси абсолютното право, което е еднакво за него и за всички.
- разчита на Правдата.
- няма пороци. Живее чист и свят живот.
- иска да има само това, което му е необходимо за правилното му и прогресивно развитие и за добър живот.
- работи съзнателно, за да участва в дейността на Цялото.
- не защитава собственото си право, оставя Бог да го защити.
- защитава Божественото право на всеки.
- отдава правата на всеки човек, които природата му е дала.
- има предимство пред неправедния поради закона на Любовта, който спазва в живота си.
- разчита на вътрешното си понятие за истинска правда.
- привикнал е да прави каквото трябва и да разбира какво трябва.
- е чист, светъл и благороден.
- има вътрешна светлина на съзнанието и другите го познават по нея.
- като просияе, става безсмъртен.
- има сила, колкото силите на хиляди грешни хора.
- е като чешма. Където мине, всичко изчиства.
- съзнава, че всичко, което притежава, е част от великото Цяло и му се подчинява.
- знае, че Бог е на негова страна.

Правдата изключва:

- всяка слава, почести, блага и знания за лични облаги;
- всички пороци на личността у човека, освобождава го като душа от тях;

- да съдиш другите;
- съмненията, безверието и подозренията;
- възмущение от неправдата;
- правото на силния;
- незачитане правото на частта заради цялото;
- да мислиш, чувстваш и постъпваш без любов;
- личното право за сметка на друго право;
- всяко наличие на несправедливост.

Тълковен речник и справочник:

Правдив който отговаря на определена относителна, частна правда, изглежда прав и е съобразен с възприети правила, социални и нравствени права и свободи. Правдивостта е съобразяване с човешката правда, а праведността – с Божествената. Правдивостта е правдоподобна, праведността е истинска **правда.**

Прав на чиято страна е определено право и той го защитава.

Правилен който е съобразен с определено правило, който е направил нещо по правилата.

Справедлив който мисли, чувства и действа справедливо: честно, достойно, отговорно, достойно, доверено, доблестно, независимо, нравствено.

Оправдаващ който заслужава доверие, в когото е надеждата; оправдано е това, което постига задачата, а оправдаващо е това, което е било по правилата на правдата.

Оправдан чиито мисли, чувства и дела са оправдани, обясними, защитени според Божествената духовна правда и в материалния свят.

Праведен степен на духовно развитие: свръхсъзнателен човек, който уважава човешката правда, защото знае, че има и по-висока, по-важна, Божествената. Стремежът му към Божествената справедливост и духовният закон на Правдата като природна разумност му позволяват да бъде на висота в отношенията и делата си, да не чака отвън да му кажат кое е право, само вътрешно да знае как да постъпи. Праведният е справедлив, благороден, млад, нов, усмихнат, морален, буден, успяващ, цивилизован, прозорлив, избран, благодарен, хладнокръвен, богат, готов, братолюбив, прощаващ, почитащ, уважа-

ващ, човечен, с характер, жертвен, примиряващ. Праведният е праведен пред Бога и себе си, а след това се грижи дали изглежда така и пред другите.

Идеи за самовъзпитателна работа:

1. Помислете върху текста и върху въпросите след него.

Всяка душа трябва да бъде праведна, за да излязат от нея светлината и любовта, които са вложени в нея. Това означава също наследствеността й да се изяви по най- добрия активен начин. Когато Христос казва, че праведните ще просветнат, той има предвид, че без светлина не може да има еволюция. Светлината на душата, като се осъзнае от личността, като се изяви във външния живот и отношения, това дава сила на човека да се усъвършенства той духовно и обществото да се повдига.

Може ли този текст да има някаква връзка с формулата на Айнщайн за материята, скоростта и енергията и каква е тя, ако има?

Как може да се обяснят ореолите на светците?

Всяка душа ли е потенциално светла и праведна? От какво зависи доколко е такава?

Каква е зависимостта между праведността и еволюцията на един човек?

Как мислите да използвате оптимално възможностите на генотипа си, за да бъдете най-доброто и правилното, на което сте способен и към което се стремите? Как мислите, еднакво ли е по силите на праведния и на неправедния да използва възможностите на генотипа си?

2. Съотношение между кои смислови величини изразява изречението от псалмите: между младостта и старостта, между правдата и времето, между правдата и живота, между човека и вечността, между благата и добруването?

"Млад бях и остарях, но не видях праведният да проси" *(Пс. 37:25)*.

3. В Библията има стих, който гласи: "Веселете се в Господа и радвайте се, праведници, и викайте с радост всички, които сте с право сърце" *(Пс. 32:11; РИ). Неговото най-пълно тълкуване посочва зависимостта между:*

- любов и правда;
- любовта и обичта на праведния;
- радост, веселие и правота;
- сърце и душа;
- любов и обич.

„И видя Бог, че беше добро...“

Добродетели на Доброто

ващ, човечен, с характер, жертвен, примиряващ. Праведният е праведен пред Бога и себе си, а след това се грижи дали изглежда така и пред другите.

Идеи за самовъзпитателна работа:

1. Помислете върху [illegible]

Всяка душа трябва да бъде праведна, за да излязат от нея светлината и любовта, които са вложени в нея. Това означава също наследствеността й да се изяви по най-добрия активен начин. Когато Христос казва, че праведните ще просветят, той има предвид, че без светлина не може да има еволюция. Светлината на душата, като се освепее от личността, като се изяви във [illegible] човека да се усъвършенства [illegible]

Може ли този текст да има някаква връзка с формулата на Айнщайн за материята, скоростта и енергията и каква е тя, ако има?

Как може да се обяснят ореол[illegible] светиците?

Всяка душа ли е потенциално светла и праведна? От какво зависи доколко е такава?

Каква е зависимос[illegible] и еволюцията на един човек?

Как мислите да използвате оптимално възможностите на генотипа си, за да бъдете най-доброто и правилното, на което сте способен и към което се стремите? Как мислите, еднакво ли е по силите на праведния и на неправедния да използва възможностите на генотипа си?

2. Съотношение между кои смислови величини изразява изречението от псалмите: между младостта и старостта, между правдата и времето, между правдата и живота, между човека и вечността, между благата и добруването?

"Млад бях и остарях, но не видях праведният да проси" *(Пс 37:25)*.

3. В Библията има стих, който гласи: "Веселете се в Господа и радвайте се, праведници, и викайте с радост всички, които сте с право сърце" *(Пс 32:11 РН). Неговото най-пълно тълкуване посочва зависимостта между:*

- любов и правда;
- любовта и обичта на праведния;
- радост, веселие и правота;
- сърце и душа;
- любов и обич.

Въздържан

*"... Като положите всяко старание, привнесете към вярата си добродетел, към добродетелта – знание, **към знанието – въздържание, към въздържанието – търпение**, към търпението – благочестие, към благочестието – братолюбие, към братолюбието – любов."* *(II Петр. 1:5-7;СИ)*

*"А **плодът на духа** е: любов, радост, мир, дълготърпение, благост, милосърдие, вяра, кротост, **въздържание**. Против такива няма закон."* *(Гал. 5:22-23;СИ)*

*"Силата на човека седи във **въздържанието**, в самообладанието. Въздържанието не подразбира мъчение."* *(56;146)*

*"Свободата се изявява в два акта: във **въздържане от зло и престъпление** и правене на добро."* *(17;226)*

Скоро след сгодяването на Дева Мария за Йосиф се оказва, че тя очаква дете. Йосиф не се е докосвал до нея и дълбоко се огорчава в сърцето си. Казва си: "По-добре да я напусна тайно. Така и двамата няма да станем за смях пред хората." И решава твърдо на следващия ден да изпълни решението си. Но през нощта насън му де явява ангел Божий и му казва:

– Йосифе, не бой се да приемеш Мария за своя жена, понеже заченатото в нея не е от човек, а от Светия Дух. Тя ще роди Син и ще го наречете с името Исус (от гръцки - "Спасител"; б.а.). Той ще спаси народа Си и всички земни хора от бремето на греха.

Видението на същество, обляно от златна светлина, разтърсва Йосиф и го изпълва с особен трепет и благоговение. То остава в съзнанието му за цял живот. Той изпълнява повелята на ангела. На сутринта прегръща с най-искрена любов девицата Мария и я приема в дома си като своя жена. И след няколко месеца тя ражда Син (Мат. 1:8-25).

Йосиф в огорчението си е на път да се раздели завинаги с Мария. Той не знае истината за нейното зачатие. Когато я научава по чудотворен начин – с помощта на изпратения от Бога ангел, – той **проявява въздържаност** и приема жена си с отворено сърце. Така допринася за изпълнението на великия Божий план за изкуплението и спасението на човеците чрез Исус Христос.

Въздържанието е **един от деветте плодове на Духа**, изброени от апостол Павел в неговото *Послание до галатяни*. Когато човек **съзрее в**

духовно–нравствено отношение до степента да позволи Божият Дух да оживее и да се разгърне в него, той придобива Неговите дарове, сред които въздържанието заема своето достойно място. Според апостол Петър – в неговото второ послание – въздържанието и самоконтролът се явяват като преходно състояние в **нравствения напредък** на вярващия в Бога човек. Напредък, който започва с вяра и достига кулминацията си в Любовта.

Въздържаният човек се отличава с **голяма духовна сила**. Той е изпълнен с дълбоко търпение и смирение спрямо всички житейски обстоятелства. Истинското, пълното въздържание наричаме **самообладание**.

На човека в съвременния свят му се налага по необходимост да развие въздържанието като основна своя добродетел. В този свят с толкова много съблазни, изкушения и предизвикателства той е длъжен да устои на всички изпитания и да постигне пълно самообладание. Не е достатъчно да осъзнаеш, че си сгрешил, и да кажеш: "Колко съм лош!" Трябва да се дистанцираш в себе си и да избягваш поддържането на лоши мисли, чувства, желания и постъпки. Който **не се въздържа от правене на грешки и не се проявява в правене на добро,** той е слаб човек.

Ако пияницата се въздържа от пиене на вино, това въздържание има смисъл. Обаче има ли смисъл да се въздържаме от пиене на вода? **Здравият разум и високото равнище на самопознание и самоконтрол** ще ни подскажат от какво точно трябва да се въздържаме.

Въздържаният човек е на крачка от своята духовна свобода. Той не върши зло, а се стреми да прави само добро. Когато го налегнат безпокойства и тревоги, той не им дава външен израз. **Овладял е до съвършенство и външните, и вътрешните си сетива и съхранява своя душевен мир дори и при най-високо напрежение.** Неговото въздържание му **позволява да развива** все нови и нови **положителни качества и добродетели.**

Въздържанието:

- и самообладанието определят силата на човека;
- не подразбира мъчение;
- не означава вътрешно спокойствие, а външно спокойствие, което издържа на голямото вътрешно напрежение у човека;
- е възможно благодарение на правилно намерения отдушник на вътрешния напор;
- е едновременно по отношение на мислите, чувствата и постъпките;
- е невинност, гаранция за отсъствие на вина за невъздържанието;
- се учи, и то всеки сам спрямо себе си го приема;

- не означава да не смееш да се проявиш. То е спрямо неестественото, което би предизвикало пропукване в съзнанието;
- е спрямо погрешките и не спрямо правенето на добро, напротив;
- в най-висша степен е самообладанието.

Въздържаният:

- се въздържа от зло, нечистота и лоши чувства;
- като се въздържа от злото, има условия да е щастлив;
- се въздържа, както Бог се въздържа;
- не гладува и не преяжда;
- като му предложиш плод от забраненото дърво, отговаря: "Не съм гладен!" И не посяга към плода;
- не е станал изведнъж въздържан;
- като каже или реши да издържи да не прави или да прави нещо (например, да не се гневи, да не се притеснява, да не се скара с някого и т.н.), постига го;
- владее желанията си, умее да потърси отсрочката на изпълнението им и да ги трансформира градивно и позитивно, както е разумно;
- контролира и най-малките, и най-големите си недъзи;
- владее първо чувствата си, а след това езика, очите, носа и ушите си.

Решете кой човек е най-въздържан от изброените и ги подредете, като ги степенувате по въздържаност:

- гладният;
- правещият добро;
- вътрешно неспокойният, външно спокоен.
- силният;
- измъченият;

Въздържаният се владее. Това означава, че умее да владее:

- своето тяло, органите, силите на организма си;
- господар е на своите низки мисли и чувства и не им дава шанс да се проявяват и да нарушават хармонията му с хората;
- контролира езика си, наблюдава движенията си като жестове, мимика, походка, стоеж, седеж;

- не се поддава на чужди влияния от какъвто и да е характер, които не разбира за негово добро ли са и дали ще го ограничат в нещо;
- познава и владее клетките си – разговаря с тях като с разумни същества и те обичат своя разумен господар, животът на тяхното цяло – тялото, е техен смисъл и такъв човек е здрав физически и психически, проявява способностите си;
- може да укротява всички външни и вътрешни борби, противоречия, противодействия по духовен начин – без да им се поддава на вибрацията, запазвайки спокойствието и съзнателната си будност;
- налага си сам известни ограничения от духовен характер. Духовното ограничение е гаранция за липсата на материални ограничения, резултат от неспазването на духовните правила и закони;
- контролира волята си, има диамантена силна воля, калява волята си, има търпението и последователността да постигне това;
- себе си, като се самовъзпитава, към себе си е строг, повелителен, не жесток, има куража да преодолява препятствията в живота си, не да бяга от тях.

Самовъзпитателни идеи:

1. Прочетете изречението и размишлявайте. Какво би могло да се разбира под "сила" на човека? Може ли да е въздържан човек, който не умее да прави добро, не иска и не прави добро? Каква е зависимостта между добрината (направеното добро), добротата (като качество на сърцето) и въздържанието (като добродетел)? Поговорете с приятели. Запишете си най-важните мисли.

Който не се въздържа от правене на погрешки
и не се проявява в правене на добро,
е слаб човек.

2. Опит. Прочетете мисълта и извършете следните самонаблюдения и самоанализи.

"Не е достатъчно човек само да говори за въздържание, без да знае от какво да се въздържа. Ако пияницата се въздържа от пиене на вино, това въздържание има смисъл. Обаче има ли смисъл да се въздържа човек от пиене на вода."

А) Помислете и направете списък на нещата, от които бихте искали да се въздържате по принцип. Направете списък на нещата, от кои-

то искате да се въздържите през следващата седмица. Направете трети списък за онова, което засяга само днешния ви ден. Отбелязвайте с плюс и минус успехите и неуспехите си като краен резултат и си направете извод за себе си след един месец.

Б) Често човек не може да прецени нужно ли е да се въздържи от нещо и доколко. Чувството за мярка е изкуство на правилния живот, който се учи не само по пътя на опитите и грешките, но и по пътя на навременното самовъзпитание и на добродетелта въздържание. Как оценявате себе си, като имате предвид и следната мисъл:

Светията пости, но само докато стане светия - след това престава да пости, но яде само с любов и само даденото с любов.

Умеете ли да се въздържате с мярка и само доколкото е нужно? Може ли да си спомните някои случаи, когато сте го правили и когато не сте? Забрана или указание за помощ е въздържанието? Дискутирайте с приятели или с въображаем събеседник.

3. Потърсете логичен отговор за това, какво е взаимодействието между духовните величини "свобода" и "въздържание"? Отговорете на въпроса, като използвате посочения цитат за размишление и помощните въпроси към него?

"Ако можеш да се въздържиш от най-малкото престъпление и ако правиш най-малкото добро, ти си свободен човек. Да се ограничаваме в правене на зло и да се изявяваме в правене на добро. Свободата се изявява в два акта: във въздържание от зло и престъпление и в правене на добро." *(17;226).*

Кои са двете страни на свободата? Може ли изявата на доброто и проявата на най-доброто в себе си да бъдат наречени превантивна мярка за липсата на нужда от въздържане от зло? Обяснете защо? Може ли да е свободен, който не умее да се въздържа от зло? Кое от трите: познаването, различаването или правенето/неправенето на добро и зло е в пряка връзка със свободата? Личността, сърцето, умът, волята, душата или духът у човека е движеща сила при въздържанието му? Всеки човек ли има силата да е свободен? От развитието на коя добродетел зависи придобиването на сила за свобода, за щастие и за каквото желае?

4. Как разбирате стиха? Отговорете на въпросите след него?

"Плодът на Духа е: любов, радост, мир, дълготърпение, благост, милосърдие, вяра, кротост, въздържание; против такива няма закон." *(Гал. 5:22 РИ)*

Ако въздържанието е плод на Духа, то означава ли, че само с помощта на духа си човек може да се самовъзпита да е въздържан? Само духът ли е в състояние да обедини ума, сърцето и волята ни, за да се въздържаме?

Въздържанието спрямо мислите, чувствата, постъпките ли е или спрямо единството им?

Въздържанието спрямо материалния или спрямо психическия ни живот е?

В името на кои закони е нужно да се въздържаме: на духовните, на човешките или на природните?

Кога трябва да се въздържаме: когато Духът го иска от нас или когато ни поставят външни условия?

Закон на Духа ли е въздържанието?

5. Размисъл на тема: "Прави ли ни въздържанието по-добри и защо?"

Прилежен

*"**Прилежанието** е показател на истинския път в живота."* (70;7)

*"**Прилежанието** е майка на доброто."* (70;18)

*"**Прилежанието** разрешава противоречията в живота."* (29;50)

*"Само **прилежанието** е в състояние да запази добродетелите на човека."* (70;5)

*"**Прилежният** човек разбира смисъла на живота. Той учи и знае защо учи."* (70;6)

*"**Прилежният** човек винаги завършва работата, която е започнал."* (70;6)

Прилежният човек е наясно със **своето предназначение** на тази земя. За него да се учи не е само процес на натрупване на знания, а проникване в същността на нещата, изграждане на **правилен мироглед** и на **осмислено съществуване**. За да се развива, човек трябва да бъде прилежен.

Само прилежният може да бъде добър, да **проявява пълноценно Доброто**. Ленивият и немарливият не е способен на това. Прилежанието е спасително **средство против вътрешната леност** у човека. Да изработиш прилежание, означава да съумяваш да съхраниш наличните добродетели в душата си и да се стремиш към **култивирането** на нови. Означава още и умението да **решаваш и най-заплетените въпроси и противоречия в живота**.

Когато човек върши съвестно и правилно работата си, в душата му покълват семенцата на прилежанието. Прилежният никога не зарязва започнатата работа по средата. За него е въпрос на **самоуважение** да я завърши, и то успешно. Прилежният **обича да работи**. Когато работи правилно, човек става прилежен.

Когато ни сполети състояние на леност, на бездействие, тогава на помощ ни идва прилежанието. То е сила, импулс, подтик на човешкия дух към нещо градивно, красиво, съзидателно. То отличава своя носител с будност на съзнанието.

Прилежанието е добродетел, която **подтиква човека към деятелност, към изява на творческото начало** у него. Прилежанието е онзи **импулс на човешкия дух, който постоянно стимулира ту една, ту друга сила или способност** у човека към дейност и го държи в **постоянно съзнателно движение, което ние наричаме "работа"**. Прилежният ученик

винаги си **научава уроците**. Прилежният работник всякога **свършва работата си за деня**. Прилежният човек започва неизменно с малките, а не с големите дела. Той изразходва разумно умствените и физическите си сили. Прилежанието освен това **показва на човека методите и законите, с които може да си служи във всяка житейска ситуация**.

Прилежанието се ражда в душата, когато човек намери своя път в живота, т.е. когато открие **посоката на своя вътрешен живот**. Докато човек е прилежен в каквато и да е работа, това показва, че той е на истинския път в живота, че е намерил целта и смисъла му.

Чрез постоянство и прилежание можем да преодолеем успешно всички изпитания в живота. **Правилният, естествен път в живота** е именно прилежанието. Докато прилежанието е залегнало дълбоко в човека, той върви по правия път в живота, **всички негови сили и способности се развиват правилно**.

Прилежният човек е радостен и весел. Недоволството е присъщо на леността. Леността е майка на злото, а доброто е резултат на прилежанието. Чрез прилежание човек **развива добродетелите си**. Всички велики добродетели живеят в закона на прилежанието. **Младостта** е външен израз на прилежанието, а старостта – на леността.

Може ли всеки човек да бъде прилежен? – Да, може. Няма по-голямо благо за човека от това, да стане прилежен. **Прилежанието води към правилно разбиране на живота.**

Речник за разграничаване на понятията:

Прилагащ който е приложил, обработил, използвал и придобил онова, което има, знае и го е осмислил. Идеите съществуват, не само за да бъдат говорени, а за да бъдат приложени, изпробвани, изпитани. Обществото, човечеството се нуждае от хора, които прилагат, изпълняват. Прилагащият е обработил възприетото за себе си. За да прилагаш, първо трябва да си разбрал това, което ще приложиш. Приложение на духовния и Божествения свят е физическият свят. Като мислиш и чувстваш нещо и вземеш да го правиш, започваш да виждаш дали става или не става това, което си мислил и чувствал, и добре ли си го разбирал. Човек следва да прилага великите принципи в ежедневния си физически живот.

Прилежен който прилага прилежанието. Правилно проявената дейност се превръща в прилежание.

Защо е нужно прилежанието?

- за психическото и духовното развитие на човека;
- за развитието на добродетелите;
- като спасително средство от вътрешната леност;
- за да вървим в правия път на живота и да се развиваме правилно;
- за да си радостен и весел, за да си спокоен и доволен от свършената работа, за да е красив животът ти.

Максими за прилежанието:

Няма по-голямо благо за човека от това, да стане прилежен.

Приложи постоянство и прилежание и спънката ще изчезне.

Когато работи правилно, човек става прилежен.

Прилежанието:

- е правилно проявена дейност;
- е в състояние да запази добродетелите на човека;
- е качество на човешката душа, наследено от духа;
- е правилният, естественият път в живота;
- разрешава противоречията в живота, когато работите на човека вървят добре и той не се обленява, но прилага прилежанието си;
- е сила, подтик, импулс на човешкия дух;
- е противодействие на бездействието;
- е подтик у човека да работи, да свърши започнатото и недовършеното, да учи и научи уроците си;
- се ражда, когато човек намери своя път, посоката на вътрешния си живот;
- е показател на истинския път в живота;
- превъзмогва всички трудности и мъчнотии и не отстъпва пред тях;
- е обратното на леността;
- като подтик на духа прилежанието предизвиква активността и развитието на всяка способност, сила у човека, поддържа ги към постоянно съзнателно движение (работа) и следва да влиза като основен елемент във всяка мисъл, акт, чувство.

Прилежният:

- обича да работи;
- се отличава с будно съзнание;
- е солидарен с всичко разумно и работи за него;
- завършва започнатото докрай;
- върши всичко навреме;
- започва с малки, а не с големи работи;
- учи и знае защо учи;
- правилно разбира живота;
- разбира смисъла на живота;
- като се свърже със закона на прилежанието, вече не се страхува и се освобождава от ограничителните условия на живота си;
- има възможност да се справи с ограниченията на тежката си съдба;
- не се съмнява и не е маловерен и безверен;
- е човек на положителната вяра и не се плаши от бързото движение, от прогресивните и позитивни промени в живота;
- спънките за него не са повод за извинение, той ги преодолява и върви напред, работи;
- е човек на духа, а духът е неуморен в своята деятелност, обича да работи;
- е и вътрешно, и външно прилежен.

Показатели за разпознаване на леността:

- отлагане;
- изоставяне, прекъсване, промяна на задачата;
- незаинтересуваност и скука;
- умора;
- отчаяние, обезверяване, безнадеждност;
- нерешителност;
- предпочитания към слабости, отрицателни състояния и навици;
- глупост и невежество;
- липса на високи стремежи, на идеали;
- безхарактерност и липса на устойчив светоглед.

Прилежанието:	Леността:
• води до доволство;	• води до недоволство;
• показва методите и законите, които съществуват в живота, и хората, с които ще можете да работите;	• отклонява от правилните методи, от природните закони и от точните хора, с които бихте свършили добре една работа;
• представлява солидаризиране с деятелността на съществата от всички светове и работа в общо направление с тях;	• развива крайния егоизъм у човека, отделя го от единството с природната разумност, подтиква го да живее само физически и само за личността един външен живот;
• води към подмладяване, подмладяването е външен израз на прилежанието;	• води към старост, към осакатяване на човека;
• носи дарби и трудолюбие	• носи слабости и охолен живот.

Самовъзпитателни задачи:

1. Прочетете текста. Определете какво отношение имат към прилежанието опитът, знанията и приложението?

Знанията не могат да се доказват само с думи, но затова се иска и опит. За човека е важно това, което в дадения момент той знае и може да приложи. Да види какви резултати то може да му донесе. Прилежният, като прилага това, което знае, според опита, който е придобил, то става.

2. Може ли, трябва ли и нужно ли е да си добър, за да си прилежен? Прочетете правилата и отговорите на въпросите към тях, ако се затруднявате да отговорите.

Злото се явява като резултат на леносттта. Леността е майка на злото. Доброто е резултат на прилежанието. Прилежанието е майка на доброто. Това е вътрешно, психологическо разграничение между злото и доброто.

Мярка ли са доброто и злото за прилежанието? Съществува ли прилежание в злото и леност в доброто? Мързелът оправдание ли е, когато не постъпваме добре? Възможно ли е добрият да е мързелив?

До каква степен добрият е прилежен? До каква степен поддалият се на леност причинява зло на себе си и на другите? Изисква ли доброто да го направим на време и на място и може ли това да стане без прилежание?

Прилежният ученик ли е на доброто? Прилежният привлича ли доброто към себе си и защо? Бяга ли злото от прилежния и защо?

3. Изберете от посочените най-точното определяне на прилежанието, според вас, и се опитайте за себе си да посочите най-важните му характеристики и тълкувания.

- Да имаш готовност да направиш всичко по силите си, за да подкрепиш възтържествуването на доброто.
- Точно да отреагираш на време и на място, за да защитиш една добра идея.
- Да жертваш всичко, за да дочакаш възтържествуването на Доброто.

4. Тема за дискусия или размишление: "Основите на добродетелта прилежание в човешката духовност".

Помощни подтеми:

- *предшестващи добродетели, условие за самовъзпитаване на прилежанието;*
- *потребност за изявата на човешката индивидуалност и проявата на висшето, съвършеното човешко естество;*
- *проява на духа у човека.*

5. Определете кои от предложените изречения могат да бъдат посочени като правила на прилежание.

- *Всичко изучавайте, доброто дръжте.*
- *Направиш ли някакво добро, разумно дело, трябва да мълчиш. Доброто има отношение към Космоса.*
- *Когато работиш върху своите дарби и способности, не внасяй своята личност, своята амбиция, за да успееш.*

Кое от тях имате нужда да спазвате, за да самовъзпитате прилежанието си?

Сила

*„**Силата** е в Бога.”* (Пс.61:12;СИ)

*„**Силата на човека** се крие в Божественото начало.”* (29;7)

*„За да бъде **силен**, човек трябва да разбира вътрешния смисъл на живота.”* (41;24)

След като е кръстен в река Йордан, Исус Христос е отведен от Божия Дух в пустинята. Там прекарва в пост 40 дни и нощи. И най-сетне огладнява. Тогава го спохожда Сатана и му казва:

— Ако си Син Божий и гладът Те мъчи, кажи на тия камъни да се превърнат в хляб!

Исус му отговаря:

— Писано е, че не само с хляб ще живее човек, а и с всяко Слово Божие!

Тогава изкусителят Го отвежда в Йерусалим и Го възкачва върху покрива на храма. Поглежда замислено надолу и проговаря:

— Ако си Син Божий, хвърли се долу, защото е писано, че Господ ще изпрати ангелите Си, за да Те спасят!

Исус отново не му остава длъжен:

— Писано е също, че няма да изкусиш твоя Бог.

И все тъй остава невъзмутим.

Иде ред на Лукавия да опита последния си шанс. Завежда Го на една висока планина, показва Му цялата красота на света с неговите царства и тяхната слава, като казва:

— Те Ти дам всичко това, ако ми се поклониш!

Исус отвръща с достойнство:

— Махни се от Мен, Сатана! Аз се покланям и служа единствено на Моя Бог!

И като разбира, че не ще може да съкруши силата на Христовия Дух, Дяволът Го оставя и си тръгва от Него (Мат. 4:1-11).

Христос чрез провеното самообладание и непобедима **нравствена сила** разкрива на Своя извечен враг и на всички хора, че **истинската сила е само в Бога. Във вярата в Него и следването на Неговите закони и наставления.** Ако Христос не беше извървял докрай по този път, не би могъл да изпълни мисията Си на планетата Земя. Не би се превърнал в

Спасител на човешкия род от греха и смъртта. **Коренът на силата Му бе в неразлъчното единство с Небесния Отец, в сливането на Неговата воля с Божията.** Това именно е безсмъртният пример за всеки земен човек.

Разполагайки със **свобода на избора**, ние можем сами да решаваме **от кой извор да черпим сила**: от преходните неща – безбройните материални придобивки и изкушения на цивилизацията, или от Любовта, Мъдростта, Истината, Правдата и Добродетелта, родени в Духа. Можем да избираме между: човешката любов и Божествената; земните богатства и небесните; славата, която отшумява за дни или години, или вечната слава на достойно изминатия житейски път; властта над другите или над себе си. И когато правим този избор, да не забравяме, че жива сила е само онази, която гради, а не разрушава.

Най-ниското стъпало на силата е **физическата ѝ страна**. Силен е човекът, **чиято Любов надделява** над ревността, страха, алчността, гордостта, егоизма и въобще над всичко отрицателно у него. Силата е не просто в придобитите знания, а в тяхното **използване за добро**. **Силният решава сам** всичките си задачи. Ако уповава на нещо или някого, то това е единствено на Бога. Дори и в ада да го вкарат, той ще излезе оттам **невредим и още по-силен**.

Най-могъща е силата на **концентрираната мисъл**. Ако тя е пропита с Божествена Любов, може да върши чудеса.

Да обичаш Истината и да вървиш по нейния път, означава, че си силен. Само този, който има Любов към Бога, може да следва пътя на Истината.

Истински силният човек **никога не употребява насилие**. **Неговата вътрешна сила** е достатъчна, за да се справя с всички външни условия на действителността.

Силният е **независим, той е решил всичките си вътрешни противоречия**. Никога **не се застрахова и не се запасява** с материални неща. Неговата увереност идва не от външната му подсигуреност, а от **вътрешната пълнота**.

Можем да бъдем **уверени в своята сила**, само след като сме я изпитали.

Можем да помагаме на другите, само ако притежаваме жива, **изпитана сила**.

Речник-справочник за разграничаване на понятията за разбиране на добродетелта "сила" от сродни смисли:

Силен	който е богат с живи сили и с тях може да гради. Той умее да концентрира своите мисли, чувства, мускули в една посока и ги насочва, направлява във всеки един момент за постигането на това, което желае. Силният избира праволинейния път, който пести време, а изразходва енергия.
Мощен	когато човек подчини своята свободна воля на Волята Божия, за да служи безкористно на възвишената Любов, той става мощен. Вътрешните човешки сили са едно, а духовната мощ на неговото развитие е умение да се използват природната разумност и природните закони на време и на място, когато желаеш и имаш нужда.
Енергичен	човек, в чийто организъм енергиите текат правилно, здрав е, оптимистично настроен е, пъргав и електричен. Такъв човек използва енергиите, вложени в организма му, навреме за своето развитие.
Могъщ	илен, който е велик и непобедим.

Видове сила:

Механична сила	сила, чийто източник е външен, физически.
Жива сила	чийто източник е вътрешен, подкрепя живота на организма и ободрява духовно, осмисля живота.
Вътрешни сили	силите на организма, на психиката, на душата, на ума, на сърцето, на Аз-а.
Външни сили	механични сили, чужди сили и влияния, природни сили, социални и икономически механизми за принуда.
Физическа сила	сила, измерима физически, с материални последствия.
Органически сили	силите на органическото тяло, за да е живо и да функционира правилно, да е здраво.
Психически сили	интелектуални, умствени, емоционални, волеви сили у човека.

Интелектуални сили	сили да решаваме задачи, да използваме интелектуалния си капацитет правилно и да се развиваме.
Умствени сили	силите на ума чрез способността на мозъка (мозъкът е само материален, биологически носител на ума) да мисли, помни, разбира, схваща, говори, чете, слуша, мълчи, да вярва, да узнава и да се стреми.
Разумни сили	силите на разумността в природата на всяко ниво на битие и съзнание; силата на разумността в природните закони, цикли, ритми.
Духовни сили	силите на психиката у човека и тези на неговите духовни тела: астрално, ментално, причинно и други.
Космически сили	макро- и микрокосмични сили с единна природа и разумност.
Природни сили	силите на природата, изучавани от всички науки като климатология, география, биология, физика, математика, астрономия и т.н.
Човешка сила	силата на човешкото съзнание да учи и да е производителен фактор в природата и в обществения живот.
Божия сила	силата на съзиданието и творчеството на живота, на човека, на цялата природа.
Силата на Духа	в Библията се говори за силата на Светия Дух, на Духа Божий, на седемте Духове и други. Необясними логико-физически, но действащи висши, възвишени сили на съзидателна разумност, която възпитава човека. Усещат се интуитивно на чувствено и свръхсъзнателно ниво.
Висши сили	духовни сили, същества, светии, ангели, които помагат на човечеството да оцелее, да вярва в Божественото си създаване и предназначение и да еволюира в пътя на висшите добродетели и универсалните ценности. Висшите сили помагат на отделния човек вътрешно сам той да пожелае, да се вдъхнови, да разбере и да избере да развива висшето и доброто у себе си.

Нисши сили	силите на плътските желания, грехове, пороци, лоши навици, които имат деградиращо влияние върху човека.
Силата на любовта	най-слабите сили във вселената, които са най-силни. Силите, които спояват частиците и държат планетите и системите свързани.

"Бог твой отреди силата ти." *(Пс. 68:28;РИ)*

"Укрепил си ме със сила в душата ми." *(Пс. 138:3;РИ)*

"Царството Божие не е в слово, но в сила." *(1 Кор. 4:20;РИ)*

"Никоя сила в света не може да застави човека да направи това, което не желае. В това именно се заключава неговата сила." *(39;9)*

"Силата, величието на човека седи в това, след като той има тяло, ум и сърце, да не греши... След като има уста, да не каже нито една обидна дума през целия си живот. Като има очи, да не види с тях нито една лоша постъпка." *(94;294)*

Силата на човека:

- се заключава в неговата вяра и знание;
- има следните предпоставки: доброта, мъдрост, търпение, любов към Бога, разбиране вътрешния смисъл, изключване на насилието, добро разположение, борбеност, независимост, спокойствие, удоволствие, решителност, умение да регулира енергиите си, самостоятелност;
- е във връзка с виолетовия лъч от дъгата.

Силният и слабият:

- Слабият ще стане силен, когато го обичат.
- Слабият трябва да се обича, а силният – да се уважава.
- Силният бърза, слабият действа бавно.
- Силният избира праволинейния път, който пести време, а изразходва енергия. Слабият избира криволинейния път, изразходва време, а пести енергия.
- Силният може да помага. Щом те спаси, отдалечава се, не чака възнаграждение. Слабият помага, но очаква възнаграждение. Слабият се страхува от живота и се стреми към осигуряване. Силният не се осигурява.

- Мнозина правят грешки в живота си, защото без да са развили своите добродетели, се заемат да помагат на болни и бедни. За да помага, човек трябва да е силен. За да е силен, трябва да работи върху себе си. Слабият не помага лично, а търси други, по-силни от себе си. Така изпада в зависимост, ако те не са благородни.

Силният:

- има силна мисъл и я упражнява в живота си;
- задържа онова, което е придобил и разработил в себе си;
- използва физическата храна, дишането си, регулирането на теченията на симпатичната си нервна система (Слънчевия сплит и малкия мозък) и на стомаха си правилно, т.е. здравословно;
- може да контролира всяка своя клетка, мускул, мисъл, чувство в мига;
- първо вътрешно надделява ревността, страха, алчността, гордостта, егоизма, всичко отрицателно заради любовта си и тогава проявява силата си физически;
- който е и благороден, не бие; никога не посяга на ближния;
- увеличава силата си, като прави добро;
- е изключил от себе си насилието;
- прави, каквото желае, независим е;
- сам решава задачите си, сам си върши работата;
- умее да се въздържа;
- не се притеснява, прави нещата с приятност, тихо, спокойно;
- знае какво прави и с какви сили разполага;
- лесно си пробива път, не се отчайва и отказва от пътя си;
- разумно се учи от изпитанията;
- има резултати;
- готов е да помогне;
- е развил психическите си сили правилно;
- е силен в разумното;
- е развил онези дарби и способности, които го правят силен.

Самовъзпитателни идеи:

1. Дискусия или писмени размишления на тема "Силата на силния и на слабия". Защо силният не бива да си прави илюзии, че е силен, докато не

изпита силата си? Как се изпитва силата на човека? Кога силният е слаб, а слабият е силен? При кои случаи в живота на съвременния човек правото е на страната на силния и при кои на страната на слабия? При какви преживявания човек чувства, че няма сили да направи нещо? При какви пък му идват сили да направи много неща? Вдъхновява ли се силата у човека от нещо външно и вътрешно и какво е то?

2. Направете си самооценка по петобална система от 1 до 5 доколко сте силен по следните критерии:

- *Физическа издръжливост на натоварвания.*
- *Сила за вдигане и носене на тежести.*
- *Органическа сила и здраве на организма и липса на сериозни заболявания.*
- *Сили на ума и стремеж към мъдрост.*
- *Интелектуални сили за социално справяне, образование и професия.*
- *Емоционални сили: умение да обичаш, да прощаваш и да се радваш.*
- *Сили на волята да си дисциплиниран.*
- *Сили на съзнанието да трансформира отрицателните преживявания в позитивна нагласа и настроение.*
- *Душевни сили: да се самовъзпитаваш, да развиваш добродетелите, дарбите си, да се молиш, да твориш, да преодоляваш трудности и да поправяш грешките си.*
- *Духовни сили: да се усъвършенстваш, да обичаш Бога, света, хората, да имаш силен дух, да обичаш въпреки всичко, да си възвишен, бодър, вдъхновен.*
- *Способност да употребяваш силите си разумно: природосъобразен начин на живот, здраве, редуване работа/почивка.*
- *Способност да употребяваш и да развиваш силите си навреме: според възрастта, опита, ситуацията и др.*

Направете същата самооценка, като се сравните с това, което сте били преди пет години или в някой важен период и момент от живота ви. В какво сте по-силен сега? Защо?

3. Необходимо ли е човек правилно и навреме да умее да преценява какви и колко сили има да се заеме или да не се заема с определена работа? Умението да поемаш отговорност изисква ли сили и ако да, какви?

4. Въпросът за силата е въпрос и за възстановяване на силата. Кои природни сили и как възстановяват течението на жизнения магнетизъм

и електричество у човека? За да е силен, човек трябва да познава, да владее, да възстановява, да трансформира силите си, да черпи сили от природата. Има ли смисъл да правим онези неща, които ни изчерпват и понижават физически и психически така, че трудно се възстановяваме? Как безсилният е стигнал до състоянието си? Какви методи за подсилване сте използвали чрез:

- хранене;
- с вода;
- пеене;
- спортуване;
- дишане;
- с чистене;
- танцуване;
- туризъм;
- медитация, размисъл, съзерцание, молитва, концентрация;
- оптимистични самовнушения и утвърждавания;
- радост и любов?

5. Спомнете си случай, когато като дете сте били по-силният. Как постъпихте? Кои от качествата на силния сте проявили тогава? Сега как бихте постъпили? Поставете си за задача да помогнете на някое животинче, което срешнете, да проявите разумната си сила спрямо него. Наблюдавайте се колко време ви е необходимо да се настроите за това упражнение и колко да ви се даде възможност да го извършите.

6. Размишление: Собствените ми сили. От кого сте по-силен? Кой е по-силен от вас? Ако човек е силен в едно отношение, е слаб в друго. В какво сте силен? В какво направление искате още да развиете силите си?

7. Позитивни утвърждения за създаване на нагласа и правилно развитие на добродетелта сила: Силен съм в доброто. Силен съм в любовта. Аз съм, който съм силен да преодолея всички трудности и страдания в ежедневието и да го победя с радост. Силен съм в благородството си. Всичките ми сили служат за моето здраве, за моето и общо повдигане на човечеството. Имам сили да живея, да обичам, да бъда себе си, да работя и да творя. Мога да постигна, което желая. Когато искам някое добро, няма сила, която да може да ми противодейства. Бог е силен в мен.

Красив

*"**Красотата** е външен израз на светлината, която излиза от Бога. **Красивият човек** отразява Божествената светлина върху другите хора."* *(83;121)*

*"**Красотата** е идеал за човека. Той се стреми към красивото в света като към свой идеал."* *(83;121)*

*"**Красотата** е оръжие, с което човек побеждава."* *(94;64)*

*"Когато говорим за красотата, ние имаме предвид главно **вътрешната красота – красотата на душата**. Който е вътрешно красив, той е и външно красив."* *(46;60)*

Най-красив е човекът, **който е най-близо до Бога**. За християните навред по планетата такъв образец за красота е Иисус Христос. До нас не е достигнал Негов портрет, ала мнозина са художниците, които са Го рисували според вътрешното си усещане за образа Му. Така са се появили на бял свят стотици, а може би и хиляди версии за физическия облик на Христос. Те са твърде различни като изображения, като външен вид, но ги обединява едно – светлината, която се излъчва от лицето Му. Това е Божествената светлина на един велик Човек, Син Божий, Който е въплътил в живота Си букет от добродетели, чиято съвкупност Го издига върху пиедестала на съвършенството. Този Човек – живият Бог между хората, няма как да не бъде завладяващо красив. Красотата на лицето и осанката Му е израз на съвършената красота на душата Му.

Плащеницата от италианския град Торино е съхранила върху себе си отпечатък, за който някои специалисти – историци и богослови, твърдят, че е от тялото именно на Иисус Христос. Преценката им остава спорна, не е доказана категорично. Но това, което е безспорно, е, че върху едно твърде старо парче плат, преживяло столетия на митарства и естествена ерозия, включително пожари, е запечатан по необикновен начин образът на човек с красиви, хармонични черти на лицето и стройно телосложение. От неясния на места контур на фигурата му струи духовна сила, могъщество на волята и запомнящо се присъствие.

Виждали сме образа на Христос и върху безчет икони. Православната църква го изобразява, подчертавайки в Него духа, а не плътта. Но дори и с изпито или измъчено лице – особено разпънат на Голготския кръст, Той без съмнение притежава непостижима, Божествена красота. Иконописната традиция на Римо-католическата църква Го представя по-жизнен, по-близък до земното. Ала и това не променя въздействието на цялостното Му присъствие.

Италианският художник от епохата на Ренесанса Веронезе е изобразил Христос според отпечатъка на кърпа, с която – според преданието – е било избърсано лицето Му по пътя Му от двореца на Пилат Понтийски до мястото на разпъването Му в околностите на Йерусалим, Голгота. Можете да видите това изображение в някои от православните храмове у нас. Христос е с тръненния венец, изстрадал е побоя и гаврата от страна на римските войници, но е съхранил спокойствието Си, вътрешния Си мир. По необясним начин очите Му са едновременно затворени – вглъбен в Себе Си, и отворени, вперени в наблюдателя на рисунката: изпитателни, дълбоки, всепроникващи. Лицето Му отразява съвършената красота на човека, постигнал духовно единение с Бога.

Познаваме и ценим красотата в безброй форми и проявления: в природата, у човека, в създаденото от нас. Издигаме я на пиедестал в изкуството. Покланяме ѝ се, когато удовлетворява напълно **естетическия ни идеал**. Търсим я и жадуваме за нея, понеже тя доставя незаменима храна за душата. Ала същата тази красота, която откриваме на всяка крачка в света на материята, всъщност идва при нас от твърде високо и далеч. Тя е дъщеря на Духа. Затова и всяка нейна поява в нашата земна действителност е проекция на Божественото, изразено по начин, достъпен за сетивата ни. Следователно **красотата на физическия свят е отражение на Божествената красота**. По тази причина сме я превърнали в **идеал – цел**, към която се стремим по своя път към съвършенството.

От друга страна, красотата е **образ на Истината**. Тя внася у човека импулс да се изяви, да работи, да извайва нови образци на красивото. Същевременно тя ни възпитава, изгражда позитивен мироглед, оптимистичен поглед върху живота. Красивите мисли, чувства и постъпки са идеал за човешката душа. Всеки от нас проявява нещо красиво у себе си, на което разчита, за да спечели обичта на Бога и на хората.

Истински красив може да бъде само **добродетелният човек**. Красотата на неговата душа го обгражда с невидим ореол на обаяние, което се излъчва от него във всички посоки. То достига душите на другите хора и те го възприемат като човек с истинска, неподправена красота. Тя е плод на праведен, чист живот. Живот в Бога и с Бога.

Любовта е, която прави човека красив. Който иска да бъде добър, разумен и красив, нека се опита да обикне всички хора. Нека се радва на всички и на всичко и да изпраща навред своята светлина.

Красотата е **оръжие**, с което постигаме **победи** не на бойното поле и не в името на завоевателни каузи, а в **кръговрата на живота**, където мъдростта струва повече от един милион спечелени битки. **Красотата е оръжието на човека, постигнал самоосъществяване според Божия план за него.**

Красотата е такава,
интересна, светлина.
У човека изразява
добродетели, блага.
Вътрешна и външна,
временна и вечна,
идеал завършен,
разумно сърдечна.

Забелязвай, изразявай,
търси, носи красота!

Красотата е любима,
пламък от очите, тя,
чиста и незабравима,
внася в твоята душа
радост, положителна
философия, импулс за работа.
Силна и забележителна,
ръководена от любовта,
внася здраве, побеждава,
с чувства, мисли, дела прави!

Забелязвай, изразявай,
търси, носи красота!

Красиво е триединството в човека

Нещо хубаво в душата
внася светлината:
образ, идеал на истина,
чиста и възвишена.
Разумното сърце
в красивото лице
е отражение на добродетели
и израз на божественото
в човешкото. Сведетел е
на благородство, естественост,
цялост
красивото тяло.

Състояние на извисеност

Звукът на днешния ми ден е
звук от арфа.
С криле от звън, освободен,
духът се радва.
Той вдъхновява в мен доброто:
да дишам радост,
да мисля в светлина,
да чувствам топлина,
да бликам младост.
Полита с вечния копнеж
на лебед царствен.
И погледът му е блажен, благ,
благодарствен.

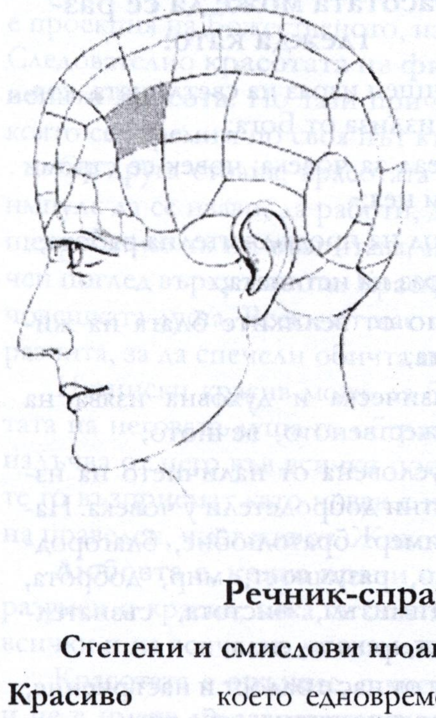
Красотата може да се разглежда като:

- външен израз на светлината, която излиза от Бога;
- идеал за човека; човек се стреми към нея;
- плод на продължителна работа;
- образ на истината;
- едно от великите блага на живота;
- физическа и духовна изява на Божественото, вечното;
- обусловена от наличието на известни добродетели у човека. Например: братолюбие, благородство, разумност, мир, доброта, оптимизъм, чистота, съзнателност, мекота, сила;
- вън от нас е радост и насърчение, за да я развием у себе си;
- придобит резултат на три велики сили добродетели: любов, мъдрост, истина.

Всеки човек:

- трябва да има нещо красиво в себе си, за което хората да го обичат;
- като поддържа в себе си красивите мисли, чувства и постъпки, те ще дадат тласък на живота му;
- като види красотата, не може да я забрави, спира се пред нея;
- трябва да има нещо красиво в своята душа, за което Бог да го обича;
- за да възстанови първоначалната си красота, трябва да поддържа вътрешен мир и спокойствие, да не се обезсърчава, да не бърза, да не се безпокои, да не се отклонява от естествения живот;
- у когото душата е красива, е и външно красив;
- като обича любовта, мъдростта и истината, всеки може да стане красив.

Френологичен център на прекрасното



Красивият:

- човек отразява Божествената светлина върху другите хора;
- има предимство пред грозния; умът му е по-добре настроен;
- има високо чело, ясен поглед, приятно лице, пластични движения;
- има едновременно външна, физическа и вътрешна, духовна красота;
- се радва на всички;
- на всички праща светлина;
- винаги има в себе си добри чувства.

Речник-справочник на понятията:

Степени и смислови нюанси за назоваване на красивото.

Красиво – което едновременно е красиво и физически (органично, здравословно, природосъобразно), и духовно (умствено, математически), и Божествено (хармонично, щастливо, съвършено, възвишено, висше, разумно, първообразно, както го е създал Бог, по природен образец).

Хубаво което е вътрешно присъщо и индивидуално предпочитание.

Приятно което създава приятни усещания, впечатления, тоест приятното е външната красота, лично достъпна по отношение на сетивните възприятия.

Прекрасно идеален образец на красивото, превъзходна степен на красивото, Божествената красота в първоначалния й вариант, Божий образ и подобие.

Великолепно красота, в която има и величие. Красотата на великото.

Превъзходно най-високата възходяща степен на пределно достижимото красиво.

Перфектно което е изработено по най-добрия, желан и възможен начин по образец за красота.

Отлично най-доброто.

Опитайте се да го довършите за себе си според вътрешния си усет и разбирания.

Естетическо -
Съвършено -
Брилянтно -
Стилно -
Бляскаво -
Луксозно -
Шикозно, фрапантно, модерно, ефектно, модно -
Изящно -
Царствено -
Величествено -
Възвишено -
Извисено -
Скъпоценно, драгоценно, ценно, безценно, многоценно -
Хармонично -
Естествено -
Истинско -
Вечно -
Универсално-
Миловидно -
Божествено-
Абсолютно-
Цветущо-
Идеално-
Образцово-

Самовъзпитателни задачи:

1. Прочетет текста. Съгласни ли сте с твърденията и защо? Допишете изреченията към текста според вижданията си.

"Не е достатъчно човек само да мисли кое е по-хубаво, но той трябва да върши всичко, което е хубаво и красиво. Красивото, възвишеното трябва да бъде насъщният хляб за човека." *(68;68)*

Красивата мисъл е породена от…………………
Зад красивата постъпка стоят красиви …………………………
Да живееш красиво……………………………
Да разглеждаш красиви неща е……………………………
Красивият живот……………………………
Като се ограждаш с красиви…………………………
Едно красиво физическо движение може да докосне душата ти и да предизвика у теб…………………………
Красотата е необходимост за…………………………
Не сравняването на красивите лица, а красивото излъчване на моето …………………………
Хубаво за мен е онова, което…………………………

2. Прочетете цитатите от Библията и от беседи на Учителя Петър Дънов. Отговорете на въпросите, които следват, чрез тях, за да ги осмислите по-ясно за себе си.

•

"Очите ти ще видят царя в красотата му." *(Ис.33:17;РИ)*

"Защото е велика благостта му и желателна красотата му." *(Зах.9:17;РИ)*

"Събуди се, събуди се, облечи се в дрехите на великолепието си." *(Ис.52:1;РИ)*

•

"Красотата е копнеж на човешката душа. Той навсякъде я търси." *(68;64)*

"Велика, мощна сила е красотата като външен израз на любовта!" *(68;61)*

"Тя е Божествена идея." *(68;59)*

•

Кой човек има шансове да е по-красив: пробуденият или непробуденият, и защо?

Истинската красота задължително ли трябва е и жива, вечна, съвършена?

Умението да виждаме красотата зависи ли от гледната точка, от наличието на възвишени стремежи у човека, от наличието на идеали?

Всеки човек ли може да прояви красотата на душата си?

Душата или личността у човека ли търси красивото от себе си във външния свят?

Прави ли ни любовта по-красиви и защо?

3. Кое определение за външната красота ви допада най-много?

Външната красота:

- е вътрешен резултат на хармоничното съчетание между човешката доброта, мисъл и воля.
- се дължи на съзнанието и светлината у човека.
- е следствие на чистотата на сърцето.

Препишете го красиво на отделен лист. Наблюдавайте в продължение на една седмица колко потвърждения на избраното от вас определение ще ви бъдат подсказани: като информация, образи чрез разговори, филми, книги, мисли, знаци, символи, сънища и др. Записвайте ги отдолу и поставяйте датата. Намерихте ли потвърждение на избраното от вас определение? Какво научихте? Запишете извод за себе си.

4. С кои от твърденията не сте съгласни? Защо?

- Красота без любов не съществува. Красота без любов е мъртва.
- Без красота няма щастие и доволство.
- Красотата на живота се крие в разнообразието на мислите, чувствата и постъпките на хората.
- Красив е животът, но трябва човек да го разбира.
- Красивият и богатият кредитират.

5. Може да направите следното самонаблюдение със самооценка. За десет дни всеки ден вечер определяйте кое е било най-красивото, което сте преживели през деня. За да извършите оценяването, послужете си със следната таблица, в която трябва да отбележите толкова точки, на колкото показатели отговаря преживяването ви. Като поставяте по една точка на посочените показатели, сумирайте ги и ги запишете в графа точки.

Показатели:
Зарадвах се.
Поразгледах
Развълнувах се.
Бях щастлив.
Бе хармонично.
Имаше сила.
Вдъхнови ме.
Бе велико.
Израз на разумност.
Разбрах нещо.

Таблица с показатели за оценяване на красивото и образец за попълване.

дата	преживяване	точки
1.6.06	Видях красива блуза.	3
2.6.06	Наблюдавах планиско поточе.	5
3.6.06	Гледах хубав филм.	7
3.6.06	Четох роман с хубави мисли и образи.	6
5.6.06	Видях красива постъпка.	9

Лични изводи: За да го формулирате, преценете кое от преживяванията ви по дни е имало най-много точки и помислете дали всеки ден човек има възможност да среща красиви неща.

6. *Разпределете и свържете със стрелки коя мисъл към кой вид красота се отнася.*

Привикнете да задържате красивите образи в ума си.	вътрешна красота
Младият момък, ако още не е привикнал да се радва на красотата, като види младо, красиво момиче, веднага го пожелава за себе си. Защо не се радва на Бога в момичето?	духовна красота
Човек трябва да се вглъбява в себе си, във всичко да намира красивата страна.	Божествена красота
Бог възраства красивото, което е вложил в нас.	физическа красота
Формите, които природата създава, са красиви, но човек трябва знае как да гледа.	външна красота

Разположен

*"Силата на човека зависи от **доброто му разположение**. Самообладанието запазва най-доброто разположение."*
(11 – 26.10.1987)

*"**Разположението** е Божествена мисъл. Радвай се на онова, което тя ти е донесла, без да я задържаш."*
(11 – 25.10.1987)

След като приема Иисус Христос за свой Господ и Спасител, апостол Павел **до края на живота си нито за миг не изгубва своето добро разположение на духа**. И най-големите опасности по пътя му на мисионер – разпространител на Новото учение и създател на църковни общности, не го пречупват. Никакви лишения, несгоди, страдания и трудности не нарушават вътрешния му мир, не го отклоняват от целта на земната му мисия – да проповядва за живота и делото на Христос, да печели сърцата и душите на хората за Църквата. Ако той не е носил у себе си пълната и непоклатима вяра в Бога и в Неговия Син – Иисус Христос, не би изпълнил задачата си, не би съхранил разположението си при всички обстоятелства на нелекия си жизнен път. Не би се и превърнал в най-великия апологет на християнството, автор на четиринадесет новозаветни послания и проникновен тълкувател на Христовото Слово в неговата най-дълбока същност.

Доброто разположение е **условие Божественото съзнание да се прояви в човешката душа**. Затова именно доброто разположение **придава сила** на човека. Ако сме овладели до съвършенство своята емоционална и умствена природа, ще съумяваме **да запазим самообладание при всички житейски изпитания**. А това означава **– да съхраняваме и доброто си разположение**. Означава и да се превърнем в съхранители и отражатели на Божествената светлина, която облива еднакво всички хора, но далеч не всички успяват да се възползват от благата, които носи тя със себе си. Човекът с постоянно разположение на духа е неин най-подходящ и най-полезен за себе си и околните проводник.

Още със ставането си от сън човек като да насочи мисълта си към нещо възвишено, може да придобие добро разположение. Може да бъде разположен този, **който е изработил нещо постоянно и устойчиво в себе си**. Постоянството и устойчивостта му дават шанса да изяви всички свои качества и добродетели в най-високата възможна степен. Разположението ни **помага да изявим най-доброто от себе си, целия си физически, нравствен, умствен и духовен потенциал**.

Човек трябва да живее със съзнанието, че е създаден от Бога добър и да се стреми да изяви онази доброта, която Бог първоначално е вложил в душата му. **Доброто разположение е съзнателен акт на разумната човешка воля да съхрани и изяви Любовта при всички условия на живота и израз на благоговението му към нея.** Тогава доброто се явява като естествена последица, а не като цел.

Само когато е добре разположен:

- Божественото съзнание работи в човека;
- човек работи съзнателно;
- човек е силен;
- може да задържи в себе си Божествените състояния: щастие, любов и други;
- човек може да прояви духа си;
- човек следва да започне една работа;
- може да развие дарбите и способностите на организма си;
- може да бъде добър.

За да постигнем добро разположение, е нужно:

- развито самообладание;
- още със ставането си трябва да започнем да мислим за нещо възвишено;
- да имаме абсолютна вяра, че сме създадени добри;
- е нужно да имаме вяра, да знаем, че Природата е разумна, че има Провидение, че човекът не е забравен;
- да сме изработили нещо устойчиво и постоянно в себе си.

Неразположеният, за да стане разположен:

- да не ходи на гости, да не прави срещи и да разваля разположението на другите;
- по-добре да не яде, докато не стане разположен;
- следва да съзнае, че неговото естество е добро и че още не е работил достатъчно за проявяването на добротата си;
- следва да мисли: "Всичко мога да постигна."
- да не оценява отрицателно никого, да не одумва, но да има високо мнение за всеки;
- може да използва силата на молитвата, любовта или музиката;
- да не започва деня с материални работи;
- като се обезсърчи, да мисли, че природата на всяка крачка може да му помага, че всичко ще се превърне в добро;
- следва да се стреми към любовта, тя носи разположение.

Разположението:

- е вътрешна хармония, мир и радост;
- е празнично, блажено състояние;
- е състояние, в което виждаш великото в света и в живота си;
- е, когато имаш криле, светлина в съзнанието си и ти идват само добри мисли;
- показва присъствието на Бога в тебе;
- произлиза от любовта, зависи от проявата на любовта ни;
- следва да се предизвиква в съзнанието всяка сутрин още при ставането. Възстанови ли се, може да се запази през деня;
- е необходимо условие за щастието на човека;
- има възможност да постигне това, което човек желае;
- не е съзнанието на личността, а по-високо съзнание – това на проявена душа, на Божественото у човека.

Разположеният:

- има мир в себе си;
- привлича към себе си енергиите от Божествения свят или – жизнените, здравословните сили от природата;
- като минава през големи неприятности, страдания, пак има добро разположение;
- знае, че и в страданието е скрита любовта на Бога към нас;
- има винаги добро разположение на духа си.

Самовъзпитателни задачи:

1. За да поддържате добро разположение на духа, използвайте формулата за смяна на състоянията, за концентрация и съзерцание: "Аз съм създаден, за да бъда добър. Аз съм създаден, за да бъда красив. Аз съм създаден, за да бъда силен. Аз съм създаден, за да бъда разумен."

2. Преди да започнете някаква работа, концентрирайте се върху идеята, че сте пратен на земята, за да благовествате доброто и любовта между хората. Когато това утвърждение възстанови разположението ви, тогава започнете да работите. Помислете: по-лесно ли ви се отдават нещата по този начин? Струва ли си човек винаги да поддържа добро разположение?

3. Самоанализ на минали ситуации: когато сте обичали някого, имали ли сте моменти на силно изразено разположение и на неразположение

с него? Сравнете дали в първия и втория случай ви е вървяло, дали всичко се е нареждало добре и сте свършвали навреме нещата? Помислете и си направете извод: струва ли си, когато обичаме, да пазим разположението си, за да преживеем любовта по най-добрия начин.

4. Поставете си за задача един ден настроението ви да е все добро, светло и ведро. Нищо да не може да го промени. Ако не успеете, направете опит за един час, за половин ден, докато го постигнете. Колко дни или месеци ви трябваха, за да успеете? Какво разбрахте за себе си? Запишете си изводите, едва след като сте постигнали един цял ден да запазите добро настроение.

5. Изберете някой свой познат или приятел, който силно обича някого в момента, направете нещо хубаво за него, без той да може да узнае, че вие му помагате или зарадвате. Свързахте ли се с неговото ведро и възвишено разположение? Пожелавайте му често да запазва доброто си разположение, каквото и да му се случва през деня, вечер за през следващия ден. Какви изводи може де направите за себе си от този опит? Запишете ги.

6. Когато не сте разположени, гледайте небето: 10-15 минути светлото дневно небе или нощното звездно небе. Мислено споделяйте проблемите си с облаците или със звездите. Доверете им се, поздравявайте ги често с поглед. Абстрахирайте се от ежедневието си, концентрирайте се във влиянието му. Бихте ли могли да използвате този метод всеки ден, за да възстановявате разположението си?

7. Допишете изреченията за себе си:

Когато имам разположение, обичам…………..
Не съм ли в настроение, по-добре да не…………..
Ценното при разположението е, че от него зависи…………..
Когато кажат, че на някого "не му е ден", това означава, че неговото разположение…………..
Искам винаги да съм…………..
Трите най-важни неща, които трябва да спазвам, за да не развалям разположението си, са……………
Лесно губя разположението си…………..
Каквото и да се случи, оставам тих, спокоен и радостен, когато съм……
Хората, които обикновено оправят разположението ми, са…………..
Свикнал съм разположението ми…………..

Щастлив

***"Щастието** подразбира връзка на човешката душа с Първата Причина на нещата."* *(49;211)*

*"Всеки **може да бъде щастлив**, ако знае да мисли, да чувства и да постъпва правилно."* *(94;238)*

***"Щастието** зависи от разбирането на човека."* *(58;280)*

***"Щастието** трябва да търси човека, а не човек – щастието."* *(73;210)*

Преди повече от едно столетие бележитият английски писател-сатирик Оскар Уайлд написва следната максима: "Има само две големи трагедии в живота: първата е да не получиш това, което желаеш; втората е да получиш това, което желаеш." Мнозина измежду нас, хората, смятат, че когато получат желаното, това ще ги направи щастливи. Каква горчива заблуда! Щастието не се състои в придобиването на блага – материални и духовни, а **в начина, по който възприемаме света и преживяваме живота си. Във връзката с Онзи, Който е източник на всички блага – Бога.**

Щастието зависи от това, **към какво се стремим по нашия жизнен път**, каква е **ценностната ни система**, от наличието и височината на **идеалите** ни. **Можем да бъдем щастливи единствено в Бога – в Божественото, което живее в самите нас и навсякъде около нас.** Нищо друго освен връзката и пълноценното общуване с Всевишния не би могло да ни дари с щастие в условията на земния живот. Понеже щастието не е и не може да бъде в тленното и преходното, а само в **нетленното, вечното, непреходното**.

Щастието е **състояние на съзнанието**, а не форма на притежание или самоутвърждаване. Затова трябва да го търсим **вътре в самите себе си**, а не извън себе си. Никой и нищо не може да ни направи щастливи, ако не постигнем **вътрешна хармония и покой**.

Щастието зависи от **правилната мисъл, светлото чувство и благородната постъпка**. Те принадлежат само на човека, проникнал в смисъла и съдържанието на законите, управляващи нашия свят, и следващ ги във всеки миг от живота си.

Ако човек не е свързан с великата Божествена Любов, ако животът му не произтича от нея и ако мисълта му не е свързана с живота, той не може да бъде щастлив. Изобилната любов ражда изобилния живот; изобилният живот ражда градивната мисъл; градивната мисъл прави човека щастлив.

Затова само разумният може да бъде щастлив. Щастливият човек е същевременно и умен. Той разбира не само човешкия, но и Божествения свят. Той притежава правилно разбиране за живота.

В страданието на един човек се съдържат условията за неговото щастие. Страданието ни заставя да мислим повече, отколкото щастието. Всеки, който си е отговорил на въпроса **защо е дошъл на Земята**, може да се нарече щастлив човек. Той вече е придобил **вътрешна радост, устремил се е към духовното блаженство и затова него и земното щастие само го следва по пътя му.**

Щастието:

- подразбира връзка с Първата Причина на нещата;
- не седи в парите, в нищо материално. Такова щастие не е истинско, пълно. То лесно може да се изгуби;
- е следствие, награда за преодолените страдания;
- седи в устройството на човешкия мозък, в правилните разбирания на човека, в разумността и здравето му;
- е там, където са изобилието, мъдростта, любовта, вечният живот;
- само като външен израз има материалните блага;
- се определя от известни условия. Те трябва да са в хармония с човека, а не против него.

Щастливият:

- е във връзка с любещи и разумни души;
- продава опитностите си само за скъпоценния бисер на живота – мъдростта;
- може да черпи сила, живот и здраве от трите източника на живота: от светлината, любовта и живота;
- е умен, желанията му са разумни;
- не търси щастието, то само го намира;
- каквото си пожелае, се сбъдва, отгоре му го дават;
- е победил злото в себе си;
- не очаква щастието си отвън;
- си е отговорил на въпроса защо е дошъл на Земята, придобил е вътрешен мир в себе си по този въпрос.

Правила:

Всеки може да бъде щастлив, ако знае да мисли, да чувства и да постъпва правилно.

Ако човек не е свързан с любовта, ако животът му не произтича от нея, ако мисълта му не е свързана с живота, не може да бъде щастлив.

Изобилната любов ражда изобилния живот. Изобилният живот ражда великата мисъл.

Великата мисъл прави човека щастлив.

Не търси щастието извън това, което получаваш. Стремежът да търсиш щастието е правилен, но методите за постигането му са точно определени.

Самовъзпитателни методи:

1. Психотренинг. Представете си, че някога вие сте обидили своето щастие. Казали сте думи, изпитали сте чувства или сте извършили постъпка, които са го обидили и то се е отдалечило от вас. Представете си, че то е живо същество, дете или цвете, например. Поговорете му и се опитайте да му се извините. Помолете го да е отново с вас, защото ви липсва. Обърнете се към него като към най-обично същество. Напишете му такова писмо. Започнете с думите: "Мило мое щастие,........"

2. В подсъзнанието на хората се крие голям запас от енергии и възможности, истинското богатство на човека. Мислете за светиите, великите личности от всички времена. Направете следния опит. Дръжте в продължение на една година в ума си мисълта за съществуването на някой конкретен и известен щастлив човек – банкер, писател, творец или професор. Силите, които текат през него, ще потекат и през вас.

Размишление по определени мисли. Прочетете ги. Отговорете на въпросите след тях.

"Ангелите носят началото на щастието, Бог носи пълното щастие, а хората носят своето нещастие. Който може да се свърже с ангелите, е с Бога, той живее в щастието на деня. Ангелът му носи началото на щастието, а Бог го държи в пълно щастие. Който е внимателен, ще запази щастието си." *(20;219)*

В този текст се посочва, че щастието е дар отгоре донякъде. Каква е задачата на човека, получил щастие? Необходимо ли е да ценим и пазим

щастието? Какво се разбира под това, да сме внимателни към щастието, като се има предвид, че внимателността е добродетел в областта на любовта?

Ако подразбираме под "Бог" причините на нещата, под "ангели" – умствената сфера, интелектуалното у човека, а под "хора" – физическия, материалния живот, как бихте перифразирали първото изречение?

Определете момента, в който сте били най-щастливи. Кое може да посочите като момент на начало на щастието ви, кое – на пълно щастие, и кое момент на нещастие?

В какво се заключава щастието на днешния ви ден? Определете си две седмици, през които всеки ден размишлявайте над този въпрос по 10 минути и записвайте най-съществените си открития в една тетрадка.

3. Равносметка "Умея ли да съм щастлив". Напишете си лозунг или си повтаряйте написан с различен любим цвят всеки ден по едно изречение в продължение на месец следния надпис (или част от него):

Земята е моя, защото аз живея на нея. Хубаво е нареден светът! Бог заради мен е направил тази Вселена. Слънцето грее заради мене. Бог е направил Земята заради мене. Плодовете растат заради мене. Водата е създадена, за да пия. Тревата расте и се зеленее, за да я гледам. Светлината прониква в съзнанието ми, топлината прониква в душата ми, свободен съм да съм щастлив.

4. Накрая си отговорете на въпросите: Забелязвате ли промени в оптимизма, настроението, нагласите си? Цените ли повече щастливите мигове в живота? Те в по-обикновени или в по-подготвяни неща се състоят?

5. Прочетете сентенцията. С какво в нея сте съгласни и как го разбирате? Дискутирайте с познати, съберете различни мнения. Абстрахирайте се от тях. Опитайте се да съзерцавате изгрева на слънцето и да мислите за тази мисъл, звездно небе и да мислите за мисълта, да сте сред природата в спокойно и красиво място и да си спомните за тази мисъл. Има ли значение обстановката, средата, в която човек мисли за възприемането, разбирането и оценяването на една максима? Общуването с хората като условие или средата за вас имаше по-голямо значение, за да се свържете с прозрението и ценността в тази мисъл? Ако имате импулс, мислено я отпратете към съзнанията на хората от определена група или град. Почувствахте ли вътрешна радост и удовлетворение от това? Ко-

гато го постигнете, те ще са я възприели и възползвали подсъзнателно от нея. Може да я изпратите мислено и към цветята, дърветата, звездите или водата. Опитайте.

Само в един живот, пълен с любов и ръководен от Висшия Разум, може да съществува истинско щастие и благоденствие.

6. Правило: Никога не си сключвайте ръцете и пръстите, защото тогава ще носите в себе си своето нещастие и няма да можете да се освободите от него. Приложете това правило дълго време и наблюдавайте себе си, по-често ли преживявате щастливи мигове в живота си.

7. Прочетете текста. Направете си равносметка доколко са ви били ясни тези правила досега и доколко интуитивно сте ги спазвали правилно. Представете си всеки човек, комуто не сте пожелавали досега щастие, и му го пожелайте. Всяка вечер в продължение на един месец пожелавайте щастие някому. Конкретни или общи неща, според колкото го познавате, и накрая казвайте: "Да бъде Волята Божия. Амин."

Щастието върви по мъжка линия, а нещастието – по женска. Само едно условие е нужно да спазваш: да имаш предвид и щастието на другите хора. Ако мислиш само за своето щастие, никога няма да бъдеш истински щастлив напълно. Каквото желаеш за себе си, желай го и за другите и така ще имаш възможност да се ползваш от енергията на колективната мисъл. Между съзнанията на хората има връзки - разкъсат ли се връзките между теб и другите, губиш условия за щастие.

8. По пътя на концентрацията човек влиза в пътя на щастието. А щастието зависи от онзи момент, когато Бог присъства в твоя живот. Не казвайте: "Да ме научи Господ." Това е механично разбиране. Придобийте навик да се концентрирате, за да влизате сами във връзка с Божествения свят, откъдето да черпите знание и мъдрост. Правете опити за концентриране върху постигането на нещо, което искате да постигнете и което би ви направило щастливи. Обмислете добре кое е то. Представете си го точно. Внимавайте, не мечтайте! Концентрирайте се умствено в стремеж за постигането му. Направете опит да го реализирате. Успяхте ли? Донесе ли ви това щастие? Може ли да определите за себе си дали концентрацията може да се нарече средство за постигане на щастие. Дайте си повече време. Направете и други опити, за да установите точно каква е формулата, която впряга концентрирането в служба на щастието.

9. Правило: Истинското щастие само следва онзи, който го е заслужил. Позволете на щастието си да ви следва. Търсете го не пред себе си, а след себе си. Не го преследвайте вие. Определете коя от посочените подолу двойки духовни величини е причината и коя й е следствие:

- работа и щастие;
- воля и щастие;
- концентрация и щастие;
- любов и щастие;
- късмет и щастие.

10. Напишете съчинение, стихотворение, комикс или есе с основна идея: "Пътят за придобиване на щастие е добродетелта". Какво заглавие ще изберете? Трябва да сте доволни от произведението си.

Хармония

*"Човек трябва да живее духовно, ако иска да бъде **хармоничен в себе си.**"* (88;31)

*"Противоречията ще съществуват дотогава, докато човек влезе в хармония с Бога. Да сме в **хармония с Бога**, това подразбира да мислим, да чувстваме и да постъпваме като Него. Вървим ли успоредно с Бога, ние ще придобием **вътрешна** свобода и **хармония**."* (94;314)

Девицата Мария седи в станчката си в малкия галилейски град Назарет и кърпи една стара дреха на своя годеник Йосиф. Вече е започнало да се смрачава и все по-често й се налага да се взира по-отблизо къде да промуши костената игла в овехтялата дърводелска престилка. Ненадейно ярка светлина нахлува през прозорчето и залива тясното помещение с красиви златисти отблясъци. Един ангел в снежнобяла одежда (името му е Гавраил) застава пред нея и й се усмихва топло. След като благостта му достига до сърцето на Мария и уплахата я напуска, той изрича думите:

– Радвай се, благодатна! Господ е с тебе. Благословена си ти между жените!

А тя го гледа все така онемяла и не знае какво да стори.

Пратеникът на Бога продължава:

– Ти ще заченеш и ще родиш Син. Ще го наречеш с името Исус. Той ще бъде велик и ще го зоват Син на Всевишния. Царството му на тази земя не ще има край.

Едва тогава Мария промълвява:

– Ала как ще стане това, като аз мъж не познавам?!

Гавраил я гледа топло в очите и отговаря:

– Светият Дух ще слезе върху теб и ще те изпълни със силата на Небесния Отец. Затова и Детето, което ще се роди от теб, ще бъде свято и ще бъде Син на Бога Вишнаго.

Мария го гледа няколко мига и с трепет и благоговение промълвя:

– Да бъде според твоята дума и според Волята на Бога!

И погледът на ангела, преди да си тръгне, я облива отново с нежност, сила и неземен покой.

След девет месеца във Витлеемските ясли Мария ражда Детето Исус Христос, изпратено от Всевишния да стане Спасител на човешкия род от греха и смъртта (Лука 1:26-38).

Измежду всички жени на света в онова време, преди две хилядолетия, Бог избира една – девицата Мария от Назарет, за да стане майка на Неговия Син. Смирена, по ангелски чиста, с дълбока вяра в сърцето, тя бе най-достойната да поеме върху крехките си плещи тази огромна отговорност за съдбата на човечеството. И я изпълнява докрай.

Мария е **в хармония с Бога**, преди Той да я определи за майка на Христос. Остава в хармония с Него по време на краткия земен живот на своя извисен Син. Съхранява тази хармония и след великата саможертва на чедото си върху Голготския кръст. А след Неговото възкресение и възнесение не само я умножава, ала и я раздава щедро на всички около себе си. И си заминава от света в **съвършена хармония със самата себе си** и с Онзи, Който е предначертал съдбата ѝ на Богородица. Хармонията на Дева Мария съчетава в себе си **букета от всичките ѝ добродетели** и им помага да се изявят по най-добрия начин.

Хармонията сама по себе си е **добродетел, която извира от първоизточника на всяко добро – Бога. Животът в Духа е живот в хармония.** Затова именно духовността у човека е условие той да бъде хармоничен. Ако човек има хармония в себе си, и в ада да го пратят, може да остане невредим.

Пътят на постигането на хармония е **път на преодоляване на противоречията в живота** – вътрешни и външни. Единството ни със Създателя – вечно и нерушимо – изпълва душата ни с безграничната свобода на осъществилия земното си предназначение човек. И ние се превръщаме в **посланици на Неговата хармония навсякъде и във всичко.**

Хармонията е:

- съзвучието между мислите, чувствата и постъпките;
- вътрешна музикалност, която изпълва душата;
- вътрешна нужда на духа в човека и начин на проявяване и в света на материята;
- постижима за онзи, който дори в противоречиви условия не губи характера си;
- чувството, че Бог те е посетил, че си преживял нещо епохално, безвремево. Условие за обмяна между теб и Безграничното. Това е най-важната хармония;
- закон в Божествения свят и един от принципите на изграждане на Вселената;
- съгласуване на силите вътре и вън от човека.

Френологичен център



Правила за хармония:

Каквото и да предприемаш, първо възстанови хармонията в себе си.

Бог е вечна хармония. Всичко, което иде от Бога пряко към човека, е хармонично.

Ако служим на Бога, ще живеем в хармония с всички живи същества.

За да имаме успех в живота, трябва да се стремим да се хармонизираме в себе си, с ближния си и с живота в природата.

Животът може да бъде разглеждан като хармонично организиране на елементите и развитието на силите в Божествената душа.

Дисхармонията в света идва само от хората, устройството на света е хармонично и ние трябва да се хармонираме с него такова, каквото е.

Където има хармония, там е Бог. Да сме в хармония с Бога, това означава да разбираме целокупния живот.

Когато се обичат, хората прилагат закона на хармонията и живеят братски помежду си.

Същността на живота е да влезеш в хармония с него.

Младостта, това е красивият живот на душата, който се поддържа само с хармонията.

Колективността е закон на хармонията.

Чрез паневритмични движения може да се възстанови хармонията на организма и на психичния живот у човека.

Никой не живее сам за себе си. Външно ние живеем за себе си като души, но според закона на еволюцията ние сме свързани един с друг, вследствие на което трябва да спазваме помежду си хармонични отношения.

Първото условие да съществува едно общество и да прогресира е хармонията между членовете му.

Ако всички хора заработят хармонично в едно направление, само тогава може да се очаква духовно усъвършенстване на човечеството. Сам човек мъчно може да постигне нещо.

Хармонията внася светлина в ума, а мелодията – топлина в чувствата. Животът на разумния е музикален.

Хармоничният:

- превръща страданието в хармония, като има разумно отношение и работи активно спрямо него;
- умее да хармонизира противоположните неща и да се поляризира;
- първо е развил хармоничната естественост на своя личен характер;
- поддържа дълбок мир в душата си, това вътрешно състояние внася и външна хармония в околните му;
- не се раздвоява в мислите, чувствата си, няма разминаване между чувствата и мислите му, между делата и думите му, между това, което прави и чувства;
- се хармонизира с природата, не чака тя да се хармонизира с него;
- не допуска нищо отрицателно в себе си, за да може да пази и поддържа хармонията си с Бога;
- знае, че разнообразието, а не еднообразието води до хармония;
- не се занимава с дребнавостите в живота;
- всеки ден търси хармоничното и на него отдава енергията си и вниманието си;
- има хармоничен сърдечен живот, хармонични, красиви, естествени, чисти и добри чувства;
- в него има и хармония между централната и вегетативната нервна система;
- е развил езика си и може до съвършенство да изрази мислите и чувствата си;
- не допуска грешки против любовта, защото те трудно възстановяват изгубената вътрешна хармоничност у човека;
- пише красиво, говори красиво и разбираемо, ходи, движи се красиво.
- не боледува, болестта е показател за дисхармония в тялото, ума и чувствата;
- умее да използва всички възможности, вложени в него и предоставени му отвън, на време и на място, успешно и с щастлив край;
- не поддържа дисхармонични отношения, не критикува;
- всеки въпрос решава в свръхсъзнанието си, за да бъде решението хармонично;
- знае, че пръв и сам той следва да съдейства за хармонията в себе си и в света;

- съзнава, че свири в оркестър и без хармонизиране с другите не може да се получи музикалното изпълнение на живота;
- живее хармонично;
- знае, че първата дисхармоноия се е породила, когато човек е съгрешил и се е отклонил от правия път и от Бога. Затова не обръща внимание и не проявява любопитство към онова, което може да наруши хармонията му, ако я е постигнал;
- умее да поддържа хармонията в себе си;
- има поглед, който никога не нарушава хармонията в другите.

Самовъзпитателни задачи:

1. Как разбирате следната мисъл? Посочете житейски пример-потвърждение в защита на такова твърдение. Опитайте се да съчините сюжетна линия за анимационен филм.

Има ли хармония в себе си, човек може да живее и между дяволите в ада, както и между ангелите в рая.

2. Вярно ли е твърдението?

Човек трябва да живее духовно, ако иска да бъде хармоничен в себе си.

Приведете примери от личните си наблюдения върху живота на обществото, които го подкрепят. Има ли изключения във верността на твърдението и в кои случаи?

3. Прочетете цитата. Отговорете на въпросите след него.

"Противоречията ще съществуват дотогава, докато човек влезе в хармония с Бога. Да сме в хармония с Бога, това подразбира да мислим, да чувстваме и да постъпваме като Него. Вървим ли успоредно с Бога, ние ще придобием вътрешна свобода и хармония." *(94;314)*

Какво показва съществуването на противоречията?

Може ли човек да е хармоничен в себе си без да вярва и обича Бога?

Възможно ли е човек да има хармония, ако не постъпва, както мисли и чувства, ако не чувства, което говори, ако не мисли върху чувствата и постъпките си?

Какво би могло да означава да вървиш успоредно с Бога?

Кога и как човек мисли, чувства и постъпва като Бога?

4. Прочетете текста. Обмислете го спрямо себе си: съгласни ли сте, приемате ли тази теза (твърдение, утвърждаване, начин на мислене)? Дайте пример от филм, който потвърждава и е илюстрация към този текст, като обясните защо.

Да се стреми човек да угоди на света, това е фатализъм. В това отношение той винаги остава излъган. Само хармонията му с тихия глас на Безграничния може да осмисли неговия живот.

5. Прочетете посочените зависимости. Преобразувайте всяка в правило и го запишете. Ако искате да постигнете хармонични отношения с някого, с когото не сте в такива, знайте, че:

- Ако с един човек само още не си в хармония, никога няма да я постигнеш. Постигането на хармония е по-важно от повода или причината за дисхармонията помежду ви.
- Докато не влезете в пълна хармония със себе си, няма да постигнете хармония и с външния свят.
- Ако мислите, чувствата и движенията ви се стремят към хармония, тя ще бъде привлечена от тях като от магнит.
- Като възстановите хармонията в себе си (между чувства, мисли и постъпки), пристъпете към близкото си обкръжение от родители, приятели, колеги, съученици и съседи и тогава към целия свят и природата. Ако някой не ви обича и не е добър, по-добре да не сте в хармония с него. Ако някой ви обича и е добър, по-добре е да сте в хармония с него.
- Свързвайте се с природната хармония по няколко пъти дневно, за по няколко минути само. Използвайте природната красота, слънцето, звездите, небето, дърветата, гората, реката, птичите песни, за да се приобщите вътрешно към тяхната вибрация и хармоничност. Понякога полъхът на вятъра, едно малко цвете в тревата, пътят на мравката или кацналата пеперуда може да е красивият повод да излезете от някое мрачно състояние и да се отвори отново душата ви към хармонията в природата. Вие сте част от природата и нейната хармония.

5. Какви правила сте забелязали, че съществуват досега за поддържането на хармонията ви? Запишете основните правила, които досега сте спазвали в живота си, за да поддържате личната си хармоничност с външната среда и в себе си. Подчертайте онези от предходните правила, които искате да използвате още.

Самообладание

*"**Самообладанието** е качество на духа. То се придобива чрез работа, чрез усилие."* (48;37)

*"Истинското въздържание е вътрешен процес. Това въздържание наричаме **самообладание**."* (84;13)

*"Истинското **самообладание** подразбира едновременно и вънщно, и вътрешно владеене на силите на организма."* (31;151)

Персийският цар Дарий назначава трима свои заместници, които да го отменят в ежедневните му задължения. Един от тях е еврейският пророк Даниил. По ум, достойнство и мъдрост той се извисява над всички останали в царството. Затова персийските велможи му завиждат и решават да го погубят. Те предлагат на Дарий да издаде заповед в продължение на тридесет дни никой да не се моли на когото и да било - Бог или човек, освен на него, царя. Който наруши заповедта, да бъде хвърлен в ямата с лъвовете. И владетелят подписва запожведта. Пророк Даниил, обаче, не променя ежедневните си навици и по три пъти - сутрин, обед и вечер, коленичи и отправя молитви към Бога. Точно това са очаквали и неговите завистници и искат от царя възмездие!

Дарий обича пророка искрено, но не може да престъпи собствената си заповед. Нарежда да хвърлят Даниил в ямата със свирепите хищници, ала му казва преди раздялата: "Твоят Бог, Комуто неизменно служиш, Той ще те избави!" И се оттегля в покоите си с натежало сърце, без дори да вечеря. А ямата е запечатана с царския печат, така че и пиле от нея не може да прехвръкне.

На сутринта царят изпреварва всички и сам отива до ямата, където цяла нощ е престоял Даниил. Със страх и надежда се провиква: "Данииле, твоят Бог, Комуто неизменно служиш, можа ли да те избави от лъвовете?" А отвътре се чува ясен и бодър глас: "Моят Бог ме опази жив и здрав, понеже съм чист пред Него, а и пред тебе, царю, не съм извършил престъпление!" Облекчение и радост изпълват царя и освобождава Даниил, а в ямата на негово място хвърля онези, които поискаха да го погубят.

Така Библията ни учи, че когато човек остава верен на своята вяра, на убежденията си и на непреходните нравствени принципи, би могъл да излезе невредим от всяка житейска ситуация, дори и от най-трудната. А за да останеш верен на себе си, е нужно самообладание. То не е даденост,

а **резултат от упорита работа** над самия себе си. **Проявлението му е отвътре навън** – от духовната същност на човека към външната среда на живота. Човек, който притежава високо самообладание, **съумява да овладее както обстоятелствата на действителността**, така и жизнените си процеси и собственото си тяло. Той знае отлично как да **мобилизира целия си потенциал** и да го използва **на точното време и на точното място**. Нищо извън него **не е в състояние да наруши равновесието му**, да го смути до степен да извърши непростима грешка.

А когато човек – **в процеса на своето духовно съзряване** – все пак престъпи някой от природните закони, той изстрадва пропуска си и като си вземе поука от него, постепенно започва да развива самообладание. Колкото по-дълбоко пуска корени то в съзнанието и поведението му, толкова повече отстъпват назад мъчнотиите и страданията. В душата му се раждат радост и удовлетворение, които му помагат **да изяви най-доброто от себе си**.

Самообладанието не означава безчувственост. Дори и най-чувствителният човек, ако е развил тази добродетел, успява да овладее емоциите си: не те да го ръководят, а той да ги проявява по най-добрия начин на време и на място.

Самообладанието **е сила, която ни изолира от всички противодействащи влияния** на околната среда. Дори и от лошите мисли на други хора, отправени към нас.

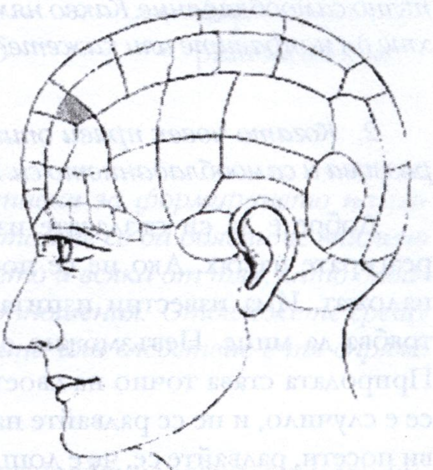
Целта на духовното развитие е човек да култивира такова самообладание, че **при всички изпитания на живота, без да губи своя вътрешен мир, да се развива свободно.**

Самообладание	**Самообладан**
Умението да употребиш всяка сила на време и място носи радост, чистене, мир и разбиране смисъла ясно. Учи се, чисти се, пази се. В добро и любов съхрани се. Извиси своя дух и душа. Освети с будност всички неща.	Който владее своите мисли и чувства, той да живее умее прекрасно, с изкуство. Силен е, деен, способен е. своето тяло да контролира умее. душата му се проявява само в добро. трансформира кармичното. С готовност приема несгоди, различното. работи усилено, опорната точка съзнание пази свещено, мярка реално познание.

Знаете ли, че самообладанието е:

- оценяване на малкото, което имаш;
- доволство в дадения момент;

Френологичен център



- убеждение, че всяко нещо, допуснато да стане в света, има свое предназначение за цялото;
- предпоставка за развитие на качеството търпение, а търпението – за постоянство;
- владеене на всички свои сили;
- сила да си изолиран от всичко негативно, от всички противодействащи ти влияния;
- способност за концентриране така, че да си тих и спокоен при всички изненади, да не се съмняваш при възможността за каквато и да е опасност;
- качество на духа у човека, което мобилизира и обединява задружното действие на ума, сърцето, волята, тялото и душата;
- придобита светлина след издържането на изпитите в живота;
- каляване да издържиш и големите, и ежедневните изпитания и мъчнотии;
- каляване на волята и на организма да се преодоляват всички болки и промени спокойно, с упование в разумността и заради доброто;
- асимилиране излишната енергия на организма по вътрешен път и впрягането й на работа външно;
- превенция на неврастенията и психопатиите;
- вътрешна сила у човека, асимилираща силата на съпротивлението на гнева и избухливостта;
- качество, което развива умението за преодоляване на страха и стреса.

Самовъзпитателни упражнения:

1. Спомнете си подробно момент, когато сте били гневни или силно ядосани. Прочетете текста.

"Дойде ли до състояние да избухне, да се разгневи, за да не се подпуши, човек трябва да прояви самообладание. Може ли да направи това, той ще почувства в себе си изблик на голяма сила. Приложи ли самообладанието си, човек е асимилирал силата на съпротивлението в себе си, вследствие на което удвоява своята вътрешна сила." *(21;277)*

Отново си припомнете същия момент и си представете, че имате пълно самообладание. Какво нямаше да направите или кажете? Какво щяхте да направите или кажете?

2. Когато човек прави опити за концентриране на мисълта си, той развива и самообладанието си. Прочетете следния текст.

Добре е да си създавате изкуствени изпитания, за да видите как ще реагирате на тях. Ако не се поставяте на такива изпити, отвън ще ви ги наложат. Има известни изпитания и страдания, които човек неизбежно трябва да мине. Невъзможно е човек да мине без страдания... Всичко в Природата става точно на своето време. Не съжалявайте за това, което не се е случило, и не се радвайте на онова, което не е дошло. Ако някое благо ви посети, радвайте се, че е дошло, и разумно го използвайте. Ако очаквате благо и не го получите, не съжалявайте за него. Скръбта е посаждане на семената, а радостта е цъфтенето, завързването и узряването на плода.

Всеки път, когато прецените, че не сте проявили достатъчно самообладание, можете да си въздействате позитивно по следния начин.

Бавно и подробно си представете семенце, което пораства, цъфва и узрява. Нарисувайте го мислено върху хартия. Представете си цветовете, формите, точните образи и символи, които използвате. Може да го нарисувате и наистина. Или да си изработите тази картина с природни материали. Наблюдавайте я често или извиквайте в съзнанието си образа на картината от въображението ви. Мислете за самообладанието, нужно на всяко едно семе на земята да израсте и да се развива, докато даде плод.

3. Допишете изреченията устно или писмено.

Радвам се на плода на.........

Искам да използвам разумно.........

Не съжалявам, че.........

Не съжалявам, че не се случи онова, за което мечтаех, защото това означава, че в бъдеще то може да стане по по-добър начин и аз.........

Проявявам пълно самообладание при това страдание, за да го разбера и да.........

4. Самообладанието има връзка с други добродетели:

- сила
- контрол
- самонаблюдателност
- въздържание
- радост
- спокойствие
- себевладеене
- благородство
- здраве
- дисциплина
- чувствителност
- мир
- разположение

Някои от добродетелите са предпоставка за формирането на самообладанието, а други са следствие. Опитайте се да обясните мислено или устно връзката между самообладанието и всяка от тях, като давате пример от собствения си живот или отношения. Отбележете срещу всяка добродетел буква "п" или "с" – причина или следствие е тя спрямо самообладанието.

5. Формирането на добродетелта самообладание зависи от наличието у човека на различните:

- добродетели
- качества
- способности и дарби
- сили, наклонности, наследственост
- развита духовност
- емоционална интелигентност ("разумно сърце")

Допишете изброяването, като използвате информацията от темата!

Величие

"... Който наруши една от най-малките тия заповеди и тъй поучи човеците, той най-малък ще се нарече в Царството небесно; а който изпълни и поучи, той ***велик*** *ще се нарече в Царството небесно."* (Мат. 5:19;СИ)

*"****Величието*** *на човека се заключава в неговия живот."* (98;4)

"Всеки един човек, който обича Бога и носи Божественото знание, е ***велик****."* ("Мисли за всеки ден" – 03.11. 1990)

"Човек става ***велик****, само когато минава през големи мъчнотии и изпитания и ги преодолява."* (28;10)

Библията рисува образите на цяла поредица велики личности. Сред тях безспорно се откроява величавата фигура на Иисус Христос. Цялото библейско повествуване по един или друг начин е насочено към Него, свидетелства за надеждите на земните хора, свързани с Неговото първо идване, поуките и резултатите от земната Му мисия и очакването на Неговото завръщане. След Христос в почетната кохорта на великите изпъкват Неговата майка света Богородица – Дева Мария, новозаветните апостоли – най-близките Му ученици, старозаветните пророци начело с Мойсей и Илия, царе, древни патриарси, видни пълководци и държавници, както и прости наглед люде, ала оставили след себе си светла диря на величие. Всички те – толкова различни по характер и външност – са обединени от една обща за всички отличителна черта: изпълнили са докрай закона на Любовта. Именно проявената от тях Любов, въплътена в земния им живот, ги е издигнала върху пиедестала на величието. И тук не става дума само за човешко признание, а за безсмъртие и величие в Бога.

Всеки от нас, **който живее в Божествената Любов**, който я прилага навсякъде и във всичко, става велик. Ала не за да му се кланят, а за да служи. Понеже най-великите сред човеците са онези, които са най-предани **служители на всички останали**. Служение, породено от Любов и в името на Любовта.

Величието е **добродетел на силните хора**. Колкото и труден и лъкатушен да е земният им път, те винаги успяват да го изправят и да го насочат към една вечна цел – съвършенството. Те са велики и в делника, и в миговете на върховно изпитание.

Великият **започва от малкото и върви към голямото**. Ако остане предан в първото, ще успее да завоюва и второто. Величието му се заключава в **мъдростта на малките стъпки**, в разумното му сърце, във всеотдайността спрямо нравствения му дълг, в начина, по който приема неизбежните препятствия в живота.

Великият човек е винаги **цялостен**. От своята вътрешна пълнота той черпи неизтощимата си сила, която неизменно е готов да сподели с останалите.

И великият, и обикновеният човек страдат, само че великият **използва страданието, за да се повдигне в духовно отношение**, а обикновеният се озлобява и ожесточава. Затова една от характеристиките на великия е неговата **безупречна духовна зрелост**.

Когато великият върши нещо, то не е за негов собствен интерес, а **за благото на цялото човечество**. Щом съсредоточи своите мисли, чувства и постъпки в една цел, той става неудържим.

Великият не търси никога признание. **Историята и Времето** – дори и да е след хилядолетия – неизбежно му отдават дължимото. Великият не живее, за да изгражда приживе свой паметник. Ръцете на признателните поколения след него го издигат несломим и двоен: нетленен в сърцата и душите им и внушителен, устремен към небето, от камък или бронз, споен от народната любов.

Достатъчно е човек **да изправи една своя погрешка**, за да бъде наречен "велик". Който изправи всичките си погрешки и не ги повтаря, става съвършен.

Великият човек е такъв, защото **неговата мисъл далеч надхвърля мащабите на ежедневната, банална реалност.** Той винаги е с един крак в бъдещето. Когато направи тази решителна крачка, **проправя път, по който да минат и всички останали.**

Мисли

Онзи, който може да изпълни малкия закон, може да изпълни и великия закон.

Великото в природата е достъпно само за светлите по ум, за хора, които мислят.

Великото, благородното у нас изисква да употребим живота си за туй, за което сме предназначени. Да обичаш и да те обичат, това е велик идеал за човешката душа.

Правила-зависимости,
които следва да познаваме при самовъзпитанието
в добродетелта *величие*

Най-великата наука е тази за Любовта.
Природата може да се изучи дори само чрез едно цвете.
Любовта съществува в безброй форми. Всички те съставят едно цяло.
Любовта следва да се изучава в природата.

Най-великото преживяване на земята е страданието.
От него се научават най-добрите уроци, съзнанието се пробужда,
човек се повдига.

Само любовта праща **великото при малкото.**
Само любовта прави малкото да **служи на великото.**

Най-божественото и свещено нещо на Земята е любовта.
За да разбере нейното величие, човек трябва да образува
вълни от нежност около себе си.

Най-великото се предава само чрез **светлината,**
при най-голяма светлина: на деня,
на съзнанието, на ума, на светло.

Докато човек търси светлината само отвън,
нищо не може да му се говори за Бога.
Едва когато отвън се яви тъмнина, буря, а вътрешна светлина
озарява съзнанието му, в него се ражда **любовта към великото.**
Всяка душа очаква този момент в живота си.

Великите души живеят в абсолютна чистота.

Най-великото в душата е нейният **мир**. Мирът от Бога е благословен.

Хубаво е, когато в душата си човек носи висок идеал, нещо велико!
Когато знаеш, че отиваш към великото, животът ти се осмисля.

Когато умът се освободи от грубите мисли на материалния живот
и се изпълни със светли **мисли за възвишеното и великото в живота,**
човек може да работи, може да постига, може да прогресира.

Великата свобода, която е дадена на човека от създаването му, гласи:
Никой не може да те поквари отвън, ако ти не пожелаеш.

Истински великото седи зад материалното..., реалното, великото в живота е невидимото.
Човек постепенно се отказва да разчита на материалното и преходното и минава в една по-висока гама на живота.

Първото велико нещо, което човек трябва да разбере за Бога, е, че Той е вечна хармония.
Да се стреми към Бога и към Истината, това е великата задача на всеки, който е в земното училище-живот.

Самовъзпитателни задачи:

1. Въпроси за размишление върху човешкото величие: Струва ли си човек да се стреми да бъде велик? Всеки човек ли може да е велик? Възможно ли е всеки в себе си да има величие? Обикновеният човек може ли да се превърне във велик и кое би могло да го превърне в такъв? Естествено ли е да си велик? Кой е велик в наше време? Има ли "вечно велик" и "велик в момента"? Имам ли лично познанство с велик човек и кой е той? Кое е великото в мен самия?

2. Прочетете текста. Отговорете на въпросите към него.

Всеки човек, който обича Бога и носи Божественото знание, е велик. Великият човек има свръхсъзнателно и разумно отношение към целия Космос. Има външно и вътрешно величие. Човек не може да бъде велик извън собствения си живот. Ако при най-голямото си отчаяние човек може да преодолее своето състояние, той може да се повдигне. Обикновеният човек, като се справя със страха, изпитанията мъчнотиите, които животът му създава, и ги преодолява, той става велик. Достатъчно е да изправиш както трябва една своя погрешка, за да се наречеш велик. Има величие и в голямото, и в малкото. Велик е, който има велика любов в себе си. Който разрешава велики въпроси и има предвид благополучието на цялото човечество. Който е неограничим и свободен. Търси постижимото, постигни необходимото величие за себе си.

Видимо ли е вътрешното величие у човека? По какво можем да го познаем?

Защо външното величие е толкова примамливо за мнозина хора, та те са готови да жертват всичко, за да го имат?

На какво е оприличено в текста външното величие без вътрешно?

Кое прави човека вътрешно велик?

Кое е постижимото необходимо величие за всеки човек? А лично за вас?

3. Личен размисъл над темата: опитайте се да опишете външното и вътрешното величие у някого, когото обичате. Може ли величието да се имитира? Всеки сам ли постига собственото си величие? Каква е връзката на величието с популярността, славата, съвършенството, идеалното и вечното? Съществува ли величие извън любовта? Коя любов е велика?

4. В Библията има следния цитат: "Велико и славно благочестие е човек да приглежда вдовици и сирачета…" *Защо е наречено велико такъв тип благочестие? В какво се състои благото и честта да се грижиш за вдовица или сираче? Кое прави велика една ситуация на трудност и безизходица?*

5. Изберете няколко исторически велики личности. Сравнете ги по следните пет критерии: наличие на външно социално приемливо величие, наличие на вътрешно величие като характер, наличие на външно и вътрешно величие като отношения с хората, наличие на велик дух за живот и за прогрес, наличие на велика любов и доброта у този човек. Съвпадат ли първоначалните ви очаквания с резултатите от обмислянето на оценяването? На кое у всеки един от тях искате да приличате най-много? Към какво ни води логиката на тези две мисли? Заразително ли е великото? Може ли да го подражаваш или само да се вдъхновяваш от него? Какъв пример от живота си може да посочите?

Всичко красиво, възвишено и велико в света трябва да служи за поощрение, за подтик на човека. Да му покаже, че и той може да постигне същото.

6. Въпроси за дискутиране с познати: Възможно ли е един човек да е непрекъснато велик: вътрешно пред себе си и външно пред другите? Нужно ли е това? Когато е самият себе си, човек е всъщност най-велик или просто само му се иска да бъде велик? Може ли понятията на обществото и на отделния човек за величие да се разминават? Ако е възможно, кое понятие тогава трябва да се предпочете – по-съвършеното или това, което ти помага да си като другите?

7. Един светия мислел така: "Велик е само Бог. Нему единствено искам да служа." *Друг светия мислел така:* "Човешкото величие е преходно. Ще чакам Бог да определи и оцени моето величие спрямо Своето." *Кой от двамата светии е по-близо до правилното вътрешно величие и кой е горделив?*

8. Напишете съчинение, импресия или есе на тема "Величието в мен на този ден".

9. Нарисувайте рисунка, съчинете мелодия на същата тема.

Съвършен

***"Бъдете съвършени**, както е съвършен и Небесният ваш Отец."* *(Мат. 5:48;С7)*

*"... За да бъдете **съвършени и цялостни**, без никакъв недостатък."* *(Як. 1:4;СИ)*

*"... Докато всички достигнем до единство на вярата и на познаването Сина Божий, до състояние на мъж съвършен, до пълната възраст на **Христовото съвършенство**..."* *(Еф. 4:13;СИ)*

"Който не греши с дума, той е съвършен човек, мощен да обуздае и цялото тяло." *(Як. 3:2;СИ)*

*"За **да постигне съвършенство**, човек трябва да даде ход на Божественото в себе си."* *(38;133)*

*"Любовта прави човека **съвършен**."* *(30;61)*

***"Съвършеният човек** има само един идеал – към Бога. Пътят към Бога се намира в съвършенството."* *(72;25)*

*"Можем ли да бъдем **съвършени**? – От вас зависи. Щом Бог е изпратил една душа на земята, тя може да бъде съвършена."* *(45;35)*

*"Човешкият живот ще завърши развитието си на земята, когато човек постигне **съвършенство**."* *(45;28)*

Мъдростта, вложена в свещения текст на Библията, разглежда съвършенството като състояние на цялостност и завършеност, при което всяко безсилие, несъвършенство или недостатък, съществували преди, са премахнати или превъзмогнати. За вярващия човек символ на съвършенството е самият Бог *(Мат. 5:48)*. Съвършени са и средствата, с които Той си служи, както и законите Му *(Пс. 17:31-СИ; Як. 1:25)*. Един от важните етапи по пътя към съвършенството е чистосърдечното и предано подчинение на осъзнатата Божия воля. Бог от Своя страна усъвършенства вярващите в Него по образа на Христос *(Кол. 3:10)*. Видимо изражение на съвършенството е Господ Иисус Христос – Синът на Небесния Отец, живият Бог в света на материята.

За християните съвършенството не означава само **безгрешност, а и силна вяра, радостно търпение и преливаща Божествена Любов.**

Според апостол Яков, ако човек съумява да овладее словото си (а това значи, че контролира напълно мисленето си), той е съвършен, понеже е подчинил на разума си и желанията на тялото *(Як. 3:2)*. Накратко: съвършеният човек е постигнал **пълна хармония между своята телесна и духовна природа**. Втората управлява справедливо и мъдро първата и насочва личността по пътя на доброто.

Бог живее в сърцето на всеки човек. Най-важната задача на нашия земен живот е да Му позволим да се прояви в **пълнота** чрез нас – чрез нашите мисли, чувства, думи и дела. Така **Божественото, заложено у нас** още от сътворяването на човека от Всевишния, ще разцъфти и ще роди плодовете на съвършенството в човешката душа. А най-кратката пътека към съвършенството е Любовта, именно в нейното Божествено измерение. И тъй като Бог е Любов *(1 Йоан 4:8,16)*, да се стремим към Бога, означава непрестанно да се усъвършенстваме, да се уподобяваме на Него във всичко. Затова човекът, който си е поставил за жизнена цел съвършенството, може да има само един **идеал – Бога**. Щом човек се стреми към съвършенство, той ще познае Бога като Любов. И тогава, щом Бог е Любов, и човек ще се научи да обича по Божествен начин. Усвои ли го, той успоредно с това ще придобие и жадуваната **свобода в Духа**.

Съвършенството е нашето бъдеще. За някои от нас то ще настъпи порано, за други – по-късно. Същественото е да проумеем, че то е нашето **призвание за вечността**. **Потенциалът** на съвършенството, който притежава всеки от нас, бива използван различно в зависимост от свободната воля на човека.

Който стане съвършен, ще влезе в света на възвишените същества от невидимата **реалност**. Едно от най-важните условия за това постижение е здравата, постоянна връзка с Бога. Тя предполага оптимално използване на Неговата благост и Любов към чедата Му. Защото именно Бог е Този, Който ни подбужда да се стремим към съвършенство. Желанието Му е да станем съвършени. То следва да стане и наше желание.

Да знаем кога да говорим, как да мислим, как да чувстваме, да бъдем умни, чисти, предани на един висок идеал – в това се състои съвършенството. Пътят към него е осеян с безброй страдания и жертви, но си струва да преминем през всички тях предвид крайния резултат. Стреми ли се човек към съвършенство, **всички добродетели** ще му се притекат на помощ. Те ще бъдат негови вътрешни подтици.

Съвършеният не може да живее като несъвършените. Той може да им помага, но не може да живее с техните мисли и чувства, не може да поддържа техния морал и разбирания. Човек е съвършен, когато е придобил Божествената Любов, Мъдрост и Истина, когато има знание, живот и свобода. Съвършен е силният, разумният и добрият човек – онзи, който носи Божията Любов у себе си. Той не говори много, но работи, и то така, че върши всичко, сякаш е за Бога.

Който иска да бъде съвършен, трябва да достигне до великата Истина. Тогава именно ще изработи **съвършено сърце, съвършен ум, съвършена душа, съвършена воля, съвършено тяло**.

Който се стреми към съвършенството, е длъжен да се освободи от всички лъжеучители и лъжеучения вън и вътре в него. Той трябва да проумее,

че усъвършенстването не е акт, е непрекъснато развиващ се и разгръщащ се във времето и пространството процес. Крайната му цел, обаче – самото съвършенство, е извън и над времето и пространството.

Не е от значение да демонстрираме на хората своите достойнства, а да се стремим да изявим в живота си Божието съвършенство.

Съвършенството:



- се придобива чрез мощната сила на любовта към Бога;
- е бъдещият живот на човека;
- е метод за използване на Божията благост;
- се състои в това, да знаем как да мислим, как да чувстваме, как да говорим, да сме умни;
- означава да сме в хармония с Божественото;
- се подбужда като стремеж у човека от Бога;
- се постига, когато човек даде ход на Божественото в него да се прояви;
- е по отношение и на ума, и на сърцето, и на тялото, и на душата, и на духа;
- се постига чрез страдания и учене на земята.

Можем ли да бъдем съвършени?

- Щом Бог е изпратил една душа на земята, тя може да бъде съвършена.
- Човешкият живот ще завърши развитието си на земята, когато човек постигне съвършенство.
- Когато стане съвършен, човек ще влезе в света на възвишените души.
- Желанието на Бога е да станем съвършени. То трябва да стане и наше желание.
- Стреми ли се човек към съвършенство, всички добродетели ще му дойдат в услуга. Те ще бъдат негови вътрешни подтици.
- Щом се стреми към съвършенство, човек ще познае Бога като Любов.
- Любовта прави човек съвършен.

Съвършеният:

- има само един идеал – към Бога. Пътят към Бога се намира в съвършенството;
- не може да живее като несъвършените. Той може да им помага, но не и да живее с техните мисли и чувства, техните разбирания и морал;
- влиза в съприкосновение с по-напреднали от него същества, които му показват пътя към съвършенството, докато той успее да постигне своя идеал;
- се справя и с най-големите мъчнотии, за него няма невъзможни неща;
- е придобил любовта, мъдростта и истината, има знание, живот, свобода;
- носи Божията любов в себе си, каквото пипне, върши го както трябва. Не говори много, а работи;
- се е освободил от всички лъжеучения и лъжеучители вътре в себе си;
- възраства доброто в себе си;
- не показва на хората какъв е, а се стреми да изяви Божието съвършенство.

Самовъзпитателни методи:

1. Прочетете духовния закон и формулата, които трябва да знае всеки, който иска да върви в пътя на съвършенството. Отговорете на въпросите за самоанализ.

Спазвайте следния духовен закон: всеки, който иска да се усъвършенства, трябва да има връзка с Цялото, с Бога. Влезе ли във вас мисълта, че можете да живеете без Него, ще сте скъсали връзките си с Цялото. Каквото и да става в света, дръжте тази връзка с Великия център на живота. Животът има пълнота в себе си, но тази пълнота се придобива само във връзка с Цялото. Величието на Бога седи именно в това, че той при най-трудните условия може да помогне. Имайте вяра в Бога, че Той ще изведе всинца ви в правия път. Когато се намирате в най-трудното положение, употребете следната формула: "Господи, Ти всичко можеш. Твоят Дух, който си изпратил да ни ръководи, чрез Тебе всичко може. И аз чрез Твоя Дух всичко мога."

За да върви в определен път, човек трябва да го намери, да го избере, да следва посоката, да знае методите, които му гарантират постигане на

целта. В какво направление бихте искали да постигнете съвършенство?

Възможно ли е, според текста, отделният човек да постигне съвършенството си без съдействието на Цялото?

Защо пълнотата на живота зависи от връзката на отделния човек с Цялото?

Защо е нужна вяра, за да се върви в пътя на съвършенството? С какво помага тя на усъвършенстващия се?

Съществува ли съвършенство, без да се има предвид Бог и Неговата помощ? Каква е връзката между човешкия дух и Божия Дух?

Посочената духовна формула зависимости между кои духовни величини изразява? Намерете случай да я използвате, когато сте в крайно трудно положение. Може да си я носите, написана винаги със себе си, за да ви е под ръка, ако ви потрябва. В какво се заключава духовната помощ?

2. Прочетете стиха от Библията и отговорете на въпросите за размишление след него.

"Бъдете съвършени, както е съвършен и Небесният ваш Отец."
(Мат. 5:48; СИ)

Възможно ли е да се стремим към съвършенство, без да имаме предвид някакъв образец за съвършенство?

Понятието "Небесният" означава: съвършен по земен и неземен начин; съвършен и в условията на пространството и времето, и извън тях; или съвършен по необясним за нас начин?

По-мотивиращо ли е да се стремим към съвършенство, ако знаем, че сме деца на един Бща, притежаващ и образец на съвършенството, и защо? В какво е сродството между твореца и създанието му? В какво се изразява единството на битието и съзнанието в нас и извън нас?

3. Опит. Всяка сутрин като станете от сън, си казвайте: "Аз ще бъда съвършен. Това е идеалът на моя живот." *Повтаряйте си често тези думи, защото те са една велика сила, която ще ви помага да успявате във всичко. Съвършеният човек се отличава по това, че помага на другите. Помощта, която дава на другите, увеличава силата му.*

4. В какво се състои самоусъвършенстването? В пътя на съвършенството всеки сам поотделно за себе си и всички заедно трябва да стигнат до идеята за усъвършенстването си. Самоусъвършенстването е индивидуален процес, който засяга всеки човек. Той сам следва да пожелае, да избере, да осъзнае потребността си и да потърси нужните лично за него верни

методи, които постигат неговото усъвършенстване правилно. Прочетете определенията за самоусъвършенстване. Изберете едно от тях. Напишете по него план за личното си самоусъвършенстване – какво би включвало то на първо време?

Самоусъвършенстването се състои в:

- познаването на Бога: в единството на Неговата Любов, Мъдрост, Истина, Правда, Добродетел.
- хармонизиране на съзнанието: в него да става правилно отражение на всички Божествени мисли, чувства и действия, за които получаваме подтик през деня.
- спасение на човека чрез избистряне на съзнанието му: така, че то да може да отразява света такъв, какъвто е създаден първоначално; да схваща Божествения ред на нещата или нещата такива, каквито са; да се стреми човек към първообраза си.

5. Прочетете текста. Размишлявайте пет минути на тема: "Хармония на любовта, мъдростта и истината вътре в мен и вън от мен".

За да бъде човек съвършен, между неговата душа и Бога трябва да има пълна хармония. Тази велика хармония се поддържа от три велики сили в света: от Любовта, от Мъдростта и от Истината. Любовта е достъпна за всички, но не може да се изясни. Тя регулира външните и вътрешните отношения в човека. Мъдростта идва в услуга на Любовта. Тя обработва всички неща, с които Любовта си служи, и ги поставя на техните места във времето и пространството. Истината определя вътрешния стремеж на човека и му показва какво трябва да реализира.

6. Определете в приказката "Тримата братя и златната ябълка" как конкретно любовта е регулирала отношенията, как мъдростта ги е поставила на място и как истината е определила това, което трябва да се реализира?

7. Прочетете съветите на духовния учител към ученика. Могат ли те да бъдат отнесени към всеки човек, който претендира за съвършенство? Възможно ли е съвършенство в една област, подобно на гениалността? Или съвършенството изисква да си изряден за всяко нещо?

Има неща, които се прощават на всички хора, но на ония, които се стремят към съвършенство, нищо не се прощава. Единственото нещо, ко-

ето може да ги спаси, да заличи греховете им, това е желанието им да не правят повече грехове. Щом престанат да грешат, щом ликвидират със злото, доброто ще започне да тече през тях и само по себе си ще ги изчисти. Не е въпрос човек само да прави добро, но първо той трябва да обича.

8. Чрез номериране подредете в градация думите, които ни посочват етапите в пътя на съвършенството: обич, добро, зло, грях, прошка, спасение, ликвидация, съвършенство.

9. Размишление на тема: "Бог и съвършенството". *По желание може да напишете есе на същата тема.*

10. Помощна задача. Ако темата ви затруднява, първо решете следната задача. Прочетете текста и определете кои от посочените след него твърдения са изразени в него.

Бог е милостив и благ, но ако Му служиш в Дух и Истина. За това се иска съвършенство. Лесно се служи на Бога, но само ако имаш дълбок вътрешен стремеж за това. Нямаш ли този стремеж в себе си, мъчно се служи на Бога.

Съвършеният има вътрешен стремеж да служи на Бога.

Който не умее да служи на Бога, не може да стане и съвършен.

Несъвършеният не умее да получи и да разбере Божията милост и благост.

Бог е милостив и благ към всеки, който Му служи.

Бог обича съвършения, защото той знае как да Му служи в Дух и Истина.

Вътрешният стремеж към Бога е стремеж към съвършенство.

Наградата за служенето на съвършения е Божията милост и благост към него.

Потърсете собствените си виждания върху посочената тема. Сравнете ги с прочетеното в темата и определете кое е за вас и кое в момента не е за вас. Какво научихте за себе си от размишлението върху съвършенството и Бога?

Благост

*"... Колко **благ** е Господ! Блажен е човекът, който се уповава Нему!"* (Пс. 33:9;СИ)

*"Исус му рече: "Защо Ме наричаш **благ**? Никой не е **благ** освен един Бог."* (Марк 10:18;СИ)

*"... Защото игото Ми е **благо** и бремето Ми (е) леко."* (Мат. 11:30;СИ)

*"**Благостта** е външна проява на Бога."* (49;124)

*"В българския език най-силна и съдържателна е думата "**благост**". ...**Благостта** е Божествено качество. ...**Благостта** съдържа всичко в себе си. Тя изключва всички слабости."* (91;262)

Веднъж един заможен човек пада на колене пред Иисус Христос и го пита:

— Учителю благий, що да сторя, за да наследя вечен живот?

Иисус му отговаря:

— Как така Ме наричаш благ? Никой не е благ, освен един Бог!

И после му заръчва да спазва Десетте Божи заповеди. Човекът го уверява, че ги спазва стриктно още от младини. Тогава Спасителят го поглежда благо и кротко му казва:

— Само едно ти не достига — продай всичко, що имаш, и го раздай на сиромасите. Така ще получиш нетленно съкровище на небето. А след това си вземи кръста и Ме следвай!

Човекът се натъжава дълбоко, понеже има много имот. Свежда глава и си тръгва (Марк 10:17-22).

Божият Син Иисус Христос не приема да Го нарекат "благ". Той отнася това определение единствено спрямо Небесния Отец – Бога. Тази Негова постъпка е показател за висотата на добродетелта ***благост***. Учителят Петър Дънов потвърждава по свой начин думите на Христос, наричайки благостта "външна проява на Бога".

Тя по свой начин представлява **концентрирано проявление на всички останали добродетели**.

Благостта предполага не само и не толкова красиви, нежни думи, а преди всичко **конкретни действия**. Ако срещнеш гладен човек, не му говори с благ тон, а го нахрани! Ако зърнеш просяк в дрипи, недей започва да му проповядваш за благостта, а го облечи! Имаш със сигурност не две, а много повече ризи. Откъсни от сърцето си една от тях и му я дай. Такава

е благостта като практическо приложение. Останалото са думи и добри пожелания.

"**Блага дума** железни врати отваря!" – гласи народната мъдрост. Още по-добре би било, ако тези благи думи са плод на **искреност и любещо сърце**, а не продиктувани от необходимост.

Гръцката дума "евангелие" означава "**блага вест**". Това е именно вестта за живота, делото, кръстната смърт, възкресението и възнесението на Господ Иисус Христос. А тя е блага, защото който повярва в нея и поеме по пътя, начертан така ясно и красиво от Христос, става жител на Небесното Царство.

Благостта:

- има отношение към подобието;
- се проявява само чрез човека, в когото душата е изявена;
- показва присъстнието на Божията светлина;
- не борави с умствената сфера;
- има нещо материално в себе си;
- внася мир, спокойствие, сила в човека, удължава живота;
- изключва всички слабости;
- съдържа всичко в себе си;
- стопява противоречията.

Благият:

- е разумен, силен, добър;
- е едновременно добър господар и слуга;
- ще те нахрани, облече и дори и да не ти говори красиви думи;
- внася хармония в средата, в която е;
- се отнася благо само към същество, подобно на себе си.

"Човек трябва да бъде благ не само за подобните си, но и за всички останали същества без изключение. Такъв е моралът на безсмъртието."
(96;19)

Самовъзпитателни задачи:

1. Самоанализ. Определете за себе си как разбирате Божията благост. Какво включва тя, какво означава. Кога в живота си, сте съзнавали,

че Бог е благ към вас или че съдбата е благосклонна към вас? Благостта, която чувстваме към нас, събужда ли желанието и вие да се отнасяте благо към другите? Какво е общото в думите: "благодарен", "благороден" и "благословен", обяснете го? Кой от хората – носители на тези добродетели, разбира благостта и как?

2. Ако сме благи, само когато позволяваме Божията благост да се прояви чрез нас, разбираме я и я проявяваме правилно към другите, то благостта не може да се разглежда като лично качество, а като посредничество, служба на Висшето за благото на другите. Отговорете на въпросите:

Кой човек от всички, които лично сте срещали, е най-благ?

Припомнете си за най-благата проява, която лично сте наблюдавали?

Напишете десет благи обръщения към свои познати, без да им ги пращате.

Достатъчно е да се обърнете към тях мило и любезно и да им пожелаете или съобщите нещо благо. Самонаблюдавайте се - след написването на всяко едно от тези обръщения смени ли се настроението ви и как? Обяснете си има ли връзка това с насочеността на съзнанието ви да се стреми към изрязяване на благостта?

Към кого сте проявявали най-много благост? Ако няма такова същество, направете опит да дадете хляб на едно куче, но с благост, или да погалите дете, но благославящо.

Кой досега е бил най-благ към вас лично?

3. Към кого може да се прояви благост? Който се нуждае от нея, нали? Представете си едно малко същество – дете, врабче или тревичка, каквото и да е, стига да ви изглежда беззащитно. Най-добре е да е нещо, което съществува, а не измислено. Напишете му писмо. Благо, с благост. Или мислено му изпратете сън, в който проявявате благостта си към него.

Добро

*"**Всяко добро** деяние и всеки съвършен дар иде отгоре, слизайки от Отца на светлините, у Когото няма изменение, нито сянка от промяна."* (Як. 1:17;СИ)

*"И видя Бог всичко, що създаде, и, ето, беше твърде **добро**."* (Бит. 1:31;СИ)

*"... На ония, които любят Бога и са призвани по Негова воля, всичко съдейства **към добро**."* (Рим. 8:28;СИ)

*"Любовта да бъде нелицемерна; отвръщайте се от злото, прилепяйте се **към доброто**... Не се оставяй да те надвива злото, но надвивай злото с добро."* (Рим. 12:9,21;СИ)

*"Като **правим добро**, да не се обезсърчаваме, защото ще пожънем в свое време, без да се уморяваме. И тъй, докле имаме време, нека правим добро на всички..."* (Гал. 6:9-10;СИ)

*"**Доброто** е абсолютна реалност, върху която всичко може да се гради."* (68;33)

*"**Доброто** е израз на любовта."* (68;83)

*"**Добротата** е богатство на душата."* (17;177)

*"**Добър човек** е онзи, който никога не губи своята чистота."* (46;73)

*"**Добър човек** е този, у когото няма зло."* (68;22)

Библейската мъдрост ни учи, че всяко добро произлиза от Бога. Самият Бог е съвършено добър, а хората или нещата са добри дотолкова, доколкото изпълняват Неговата свята воля. Затова и според апостол Яков (в цитирания по-горе стих от неговото послание – 1:17) всяко добро е Божий дар. От друга страна, всичко, което приближава хората до Бога, дори и да е неприятно за тях, е за тяхно добро и за слава Божия. Тази велика истина изповядва апостол Павел в своето *Послание до римляните (8:28)*. Божият закон, който ръководи духовното развитие на човека, изисква от него да проявява любов и доброта във всичките си мисли, чувства и дела. Затова и в Библията праведният човек е отъждествен с добрия. Любовта към хората се изразява в добрите постъпки спрямо тях. В този смисъл е и напътствието на ап. Павел към галатяните *(6:9-10)*.

Така както Бог е абсолютна реалност, така и **произтичащото от Неговата същност Добро също е абсолютна реалност**. Осмислена и оползотворена в ежедневния живот, тя може да послужи като основа за изграждане на всички духовни и материални ценности.

Добър може да бъде само **човекът на Божествената Любов** – този, който е добър във всичките си изяви, който е напълно недосегаем за злото, който съхранява душевната си чистота при всички жизнени обстоятелства. Това е човекът, който е **посял добри семена и събира богата реколта** – и не само за себе си, но и за всички останали. Той притежава разностранна и красива душевност, той е съвършен проводник на Божественото в многоликата действителност.

По своя път в живота човек следва да се отърси от всяко зло и да се самоопредели изцяло към доброто. Това е една от главните задачи на неговото присъствие тук, в света на материята.

Добрият човек е **вътрешно богат и дава щедро** от себе си на всеки нуждаещ се. Той с **лекота трансформира вътрешните си състояния и успешно преодолява всички препятствия** в живота. **Силен е,** без да парадира със силата си. **Не се безпокои** и не се смущава при никакви обстоятелства. Постигнал е онова **равновесие между външно и вътрешно**, онази **хармония на душевността**, която отговаря на представата ни за щастие.

Доброто е **основа на разумния живот**. Разумният живот от своя страна представлява условие за проявление на доброто. Светът се нуждае от добри хора. Да бъдеш добър или лош – това зависи от теб, а не от външните условия.

Не е достатъчно **човек да се стреми** към доброто, но той трябва и да знае как да го **прилага**. Преди да извършиш нещо добро, мисли първо как да удовлетвориш Бога и Божественото у себе си, а едва след това – хората.

Да бъдеш добър при всички твои изпитания, в това е силата ти като човек.

Качество на живота	**Добрина**
Стремеж към добрината у мен е добротата, здраве за душата, импулс на свободата. Необходимост, ценност и мотив да бъда, да съм жив.	Направено добро – забравено. И правено добро – оставяно. Не мислено, желано и очаквано, а ежедневно благо

Доброто ти е необходимо:

- за да запазиш свободата на душата си;
- за да запазиш доброто на сърцето си;

- за да изградиш духовните си тела;
- за да си психически стабилен;
- за да си морално устойчив в себе си;
- за да има основа животът ти;
- за да имаш истински връзки с хората;
- за да се повдигаш и усъвършенстваш;
- за да е реализиран животът ти така, както искаш;
- за да проявиш разумното, хубавото, възвишеното в себе си;
- за да си здрав.

Разграничете по смисъл думите:

Добротата	е качество на характера.
Добрината	е направеното добро.
Доброто	е актът извършване на добрината.
Добър	е човек, който проявява добротата си или който прави добро.
Добродетелта	е нова степен на постижение на някое положително качество на характера.
Добродетелността	е наличие на изработени видове добродетели у човека.
Добродетелта ***добродетел***	е постигнатото качество добро на степен добродетел.

Малкото добро:

- е непрекъснатото добро;
- е доброто за дребните неща;
- е направеното добро на време и на място;
- е незабележимо външно;
- е съзнателно направено с любов добро;
- е ежедневна нужда от доброто;
- е умението да виждаш и създаваш добро.

Който не умее да приема доброто:

- не умее и да го прави;
- не го е разбрал и оценил правилно;
- не е добър;
- приема злото в себе си;
- създава "ад" в себе си;
- отвън, може да е вътрешно и добър, и лош;
- го спира и превръща в зло.

Запомнете психо-соматичните зависимости:

- Добри са онези чувства, които поддържат правилното кръвообращение и дишане. Всяко добро чувство, реализирано навреме, подобрява състоянието на сърдечно-съдовата система.
- Добрите мисли поддържат здравословното състояние на мозъка. Всяка добра мисъл, която човек реализира навреме, усилва неговия ум.
- Добри са онези постъпки, които осигуряват доброто здравословно състояние на стомаха и храносмилателната система.

Правила за развиване на доброта:

Мислете добро за другите.

- Когато се запознаете с някого, първо открийте най-добрата му черта.
- Човек, като мисли добро за другите, започва да мисли добре и за себе си.
- Ехото на всяка мисъл се връща отново при нас. Затова мислете за добро.
- Да опознаеш човека, означава да опознаеш доброто в него.
- Проучи доброто у този, когото одумваш, и ще спечелиш приятел.
- За да видиш една добра черта у другия, трябва да си естествен, да можеш да се освободиш от подозренията, съмненията, недоверието, лицемерието и фалша в себе си.

Как се стига от понятието за доброто до развитието на собствената добродетелност? Следва да бъдат разграничени следните специфични съотношения:

принципи	**любов**	**мъдрост**	**истина**	**правда**	**добродетел**
по отношение на всеки принцип доброто означава:	Различаване надобро от зло и качеството доброта	познаване на доброто	правене на добро	добрината	добродетелта *добродетел*

Любовта, мъдростта, истината, правдата и добродетелта могат да се разглеждат като пет принципа, пет основни добродетели или като пет основни сили, вложени от природната Разумност у човека. Разгледани като принципи, това е най-универсалната им изява на всички нива на мирозданието, на всички нива на материалното и духовното природно устройство. Развитието им като добродетели у човека извиква човешкото същество да започне съзнателно духовно пробуждане, себепознание като душа, която оценява своя Аз по-горе от собствената личност.

Принципът на Любовта	ни учи да чувстваме добре, да различаваме доброто от злото.
Принципът на Мъдростта	ни учи да мислим добре, да познаваме доброто и злото.
Принципът на Истината	ни учи да постъпваме добре, да правим добро.
Принципът на Правдата	ни учи правенето на добрини да е съзнателно, да е вътрешна необходимост, ценност и смисъл на живота ни.
Принципът на Добродетелта	ни учи качеството добро по отношение на тези добродетели да се повдигне на степен добродетел в характера ни. Да проявим висшето в себе си, като развием и други добродетели.

Самовъзпитателни упражнения:

1. Отделяйте всеки ден – сутрин пет минути, на обед пет минути и вечер пет минути, за да размишлявайте върху доброто у вашите приятели. Сутрин – за това добро, което сте проявили спрямо тях и те са го възприели и оценили. Обед – върху добрите черти на характера, които те имат, и доброто, което сте видели, че правят. Вечер – за всички свои добри приятели и за увеличаването на доброто между хората. Различен ден отделяйте за всеки свой приятел. Като правите опита и се свързвате с хубавите качества на приятелите си, мислете какво е ценното за вас от това.

2. Размишлявайте върху текста. Препишете красиво изреченията, които приемате за себе си, и ги оформете в рамка. Поставете ги на видимо място и ги прочитайте редовно известно време.

Понякога човек като се сравнява в себе си, мисли, че е станал по-добър, а понякога, че е станал по-лош от преди. Дали се вижда по-добър или по-лош, това зависи и от светлината на мъдростта, която озарява съзнанието му.

Лесно е да си добър между добри. Трудно е да си добър между лоши хора. Важното е да си по-добър от себе си, а не от другите. Вярвай, че непрекъснато ставаш все по-добър.

Когато човек минава през повече изкушения и навлиза в по-сложни отношения, когато приема по-големи отговорности, оценяването на добротата става на пръв поглед трудно и сложно нещо. Важно е да си неотклонен в устояване на нуждата си да си добър. Невъзможно е да си добър към другите, ако не си добър към себе си. Доброто, което е едновременно добро за всички, е търсеното от всеки добро.

Злото е: непроявено добро; отложено и забравено добро; само помислено, а ненаправено добро; почувствано, но неизказано добро. Доброто не е количествено състояние и постижение за човека. Доброто във всеки миг се определя и заслужава наново. Защото е непрекъснат процес на развитие напред и нагоре към нещо по-светло и разумно.

3. Прочетете текста и го използвайте при решаването на следната ситуация. Първо помислете с кои от изложените мисли сте напълно съгласни и с кои не. Защо? Представете си, че се срещате с непознат човек, който идва от миналото или от бъдещето. Какво бихте казали на човек от бъдещето за доброто? Какво бихте казали на човек от миналото? Представете си различни ситуации.

Помисленото добро – почувствайте, преди да го направите. Направете го, за да е направено, и го забравете. Търсете какво следващо, което може да почувствате, обмислите и направите. Последователността в доброто още не означава добродетелност, но е път към нея. Предпочитате ли да сте добрият във всички случаи, не пропускате ли да устоите в доброто на каквато и да е цена, успеете ли да останете на страната на доброто при всички случаи, доколкото зависи от вашата воля, вие развивате добродетелността си. Не е достатъчно само да мислиш добро, само да чувстваш доброто, да правиш добрини, трябва да живееш добре, да живееш, защитавайки доброто в света. Животът е добро. Живей добре! Живей добър! Живей добродетелно. Да живееш добродетелно, означава да оценяваш колко е важно, полезно и нужно всяко добро в света.

4. Като имате предвид посочената мисъл, довършете мислено или писмено диалога.

Когато влезете във връзка с някой човек, не се спирайте върху неговите слабости, спрете се върху неговите добродетели.

– Той не е добър човек.
– У всекиго има нещо добро.
– Не постъпи добре с мен.
– А постъпвал ли е някога добре с теб? – Много пъти.
– Защо си толкова критичен тогава?
– Не ти ли се случва от невнимание и ти да постъпиш недобре с някого?

5. Практикувайте по една седмица следната последователност от задачи:

всеки ден да	изпитвам по едно добро чувство;
всеки ден да	имам по една добра мисъл;
всеки ден да	правя по едно добро;
всеки ден да	имам по едно добро чувство, по една добра мисъл и по една добра постъпка;
всеки ден	мислено да пожелавам добро на враговете си и любов на приятелите си (избирате си по няколко конкретни хора);
всеки ден да	правя по една добрина, която да има добри последствия в бъдеще;
всеки ден да	правя по едно никому неизвестно добро, за което само аз знам.

В края на всяка седмица си записвайте най-интересните преживявания и най-важните изводи, до които сте стигнали.

На какво ви научи изпълнението на тези задачи? Какво разбрахте за самия себе си? Какво разбрахте за хората? Какво разбрахте за Доброто като сила в света? Какво разбрахте за Доброто като ценност? Лесно ли е да си добър?

6. Прочетете.

Вместо злото, избери доброто. Светията е човек, който не търси, а прилага доброто. Онзи, на когото ще направиш доброто, той го заслужава. Той е един идеал вътре в твоята душа и ти го повдигаш в душата му към този идеал. В това е твоята сила, да направиш доброто заради Бога в себе си, заради самото Добро, за да бъде направено.

Трябва ли човек да е мъничко светия, за да умее да прави доброто, както трябва?

Естествено и съвременно наложително ли е да сме светии в доброто?

Каква е целта, каква е задачата и какъв е смисълът на доброто?

7. *Изберете една от предложените мисли за доброто. Мислете върху нея по пет минути всеки ден в продължение на една седмица. Запишете си най-ценните идеи, които ви дойдат на ум.*

Постижението на живота и любовта, това е Доброто.

Доброто представлява най-красивия живот, който може да си представим.

Добър човек е онзи, който не се възмущава от злото.

Много е просто: трябва да си добър, за да си здрав.

Само в тесния път има възможност за всички добрини – широкият път е мястото на злото.

Добродетелност

В В Свещеното Писание на всички християни – Библията, са изложени добродетелите, които човек следва да развие по своя път към съвършенството. Те представляват израз на връзката между човека и Бога.

На две места в Новия Завет на Библията са изброени поредица добродетели:

1) вяра, знание, въздържание, търпение, благочестие, братолюбие, любов; *(I Петр. 1:5-7 /СИ/)*

2) любов, радост, мир, дълготърпение, благост, милосърдие, вяра, кротост, въздържание. *(Гал. 5:22-23).*

Виждаме, че някои от тях (вяра, въздържание, търпение, любов) се повтарят в двата цитирани текста. Във втория случай добродетелите са представени като "плод на духа", т.е. като резултат от духовно-нравственото развитие и усъвършенстване на личността. Разбира се, съществуват и множество други добродетели. Част от тях сме се опитали да представим върху страниците на тази книга.

Най-общо казано, съдържанието на понятието "добродетел" в Библията е израз на нравствено достойнство, на висок морал – личен или колективен.

Когато кажем "добър човек", подразбираме такъв, **който притежава добродетели, за да отстоява това добро**. За да се убедим в тяхната наличност, той трябва да ги прояви. Когато ги проявява, той извършва нещо добро. Следователно добродетелите са **изява на доброто** в нашия живот.

Колкото повече добродетели притежава и проявява един човек, толкова **по-близо** е той **до съвършенството**, толкова по-дълбоко уважение заслужава.

Когато изпълняваме законите, вложени в света от Бога, когато живеем в хармония с природата, хората и самите себе си, ние придобиваме добродетели. Те се вплитат като прекрасен букет в човешката душа, украсяват техния притежател, изпълват го с ухание, което той разнася навред, където и да стъпи кракът му.

Култивирането на добродетели и прилагането им в живота означава **да проявяваме Божественото**, стаено дълбоко у всекиго от нас.

Добродетелният човек е силен, мъдър, скромен, отзивчив... Както се **радва на доброто**, което самият той твори, така с радост приветства и постигнатото от другите хора.

Когато си тръгнем от този свят, не ще можем да отнесем със себе си нито едно материално притежание, дори и най-скъпоценното. Ала добродетелите, които сме развили и приложили по земния си път, ще ни съпътстват и в отвъдното, и във вечността. Понеже те са се превърнали **в неразделна част от нашата безсмъртна същност, доказателство за духовната зрелост на устремения към Бога човек.**

Знаете ли, че :

- Добродетелите са едно от нещата, които отличават човека от животните.
- Вътрешното съдържание на човека са неговите добродетели.
- Страданията и радостите на тялото образуват най-простия материал, от който сърцето съгражда своите добродетели.
- Добродетелите са градивният материал, с който духът у човека създава своите велики мисли.
- Схемата на сегашния план на живота за всеки човек седи в неговите налични добродетели.
- Всеки сам трябва да полага усилия да развие свои добродетели.
- Човек с 25 добродетели се нарича йога.
- Невъзможно е в един живот да придобиете всички добродетели. Достатъчно е всяка година човек да работи върху поне една своя добродетел.
- Хората страдат толкова повече в живота си, колкото повече им липсват развити добродетели.
- На всяка добродетел съответства цвят, тон, орган в човешкото тяло, скъпоценен камък и т.н

Добродетелен

Какъв съм аз?
Разбирам ли се с вътрешния глас
на своя дух неземен?

Палитрата на моята душа
е сбор от добродетели. вълшебен
е този свят на външното чрез тях.

Защита от страдание и грях
са те за моите сърце, ум, воля.
Същинско здраве, единството на личността.

Да виждам добродетелите и у другите се моля,
за да ги проявя у себе си във вечността.

Добродетелите са:

- стъпалата, по които човек трябва да достигне съвършенство;
- добри качества в действие;
- измерими чрез силата на светлината в аурата на човека;
- условие за чудеса около теб;
- Божественото в човека;
- облекло за душата и сърцето;
- естествени сили вътре в човека и в природата;
- основа на живот в равновесие;
- онези положителни лични качества, които можем да проявяваме безусловно, неизменно и са станали отличителното в самите нас;
- са методи, чрез които хората могат да се научат да не потъват в гъстата материя на живота, да устояват на огъня на ада и да вървят по вода;
- природосъобразен начин за поддържане на здравето у човека;
- са показател за здравето, мисленето и емоционалната интелигентност у всеки един човек;
- са природни сили, които следва да се изучават, и правила, по които не е лесно да се живее;
- умението всеки да върви по онзи път, който Бог е начертал точно за него;
- пътят, през който човешката душа трябва да мине, за да стигне до Бога.

Добродетелният:

- още е здрав, позитивен, развиващ се, даровит, велик човек;
- образува хармония между хората;
- живее съдържателен живот;
- диша правилно;
- от нищо не може да се поквари;
- е издържал добре всички изпити на любовта, за да се изпита всяка негова нова добродетел;
- познава законите на светлината и знае елементите, които следва да извлече от светлината, за да си създаде дрехата на съответната добродетел;

- първо е образувал правилна връзка чрез душата си с Бога, правилна е връзката между неговите мисли, чувства и постъпки и това е създало условие той да прояви една своя добродетел, после друга и т.н.;
- е насадил в сърцето, ума и тялото си семената на доброто и от него са изникнали плодовете на това добро – неговите добродетели. Така той е започнал да съгражда у себе си личността на добродетелите – великото благо на неговия живот.

Правила и зависимости за развиване на добродетелите у човека:

- Колкото повече добродетели има човек, любовта му става по-силна.
- Който вижда добродетелите у хората, ще ги прояви.
- Доброто е единица мярка в живота на всеки човек. Изгуби ли доброто, всички други придобивки се равняват на нула. Затова човек следва да бъде преди всичко добродетелен.
- Добродетелите са като скъпоценните камъни в земята – заровени надълбоко в нас, и всеки сам трябва да ги търси, намери и да забогатее с тях.
- Който не умее да се радва на добродетелите и постиженията – свои или чужди, – не е добър човек.
- Човек трябва да знае мястото на всяка своя добродетел в себе си. Всяка добродетел е отразена поне на три места: на лицето физиогномично, на главата френологично и на ръката хиромантично. Краката представляват добродетелите у човека.
- Вашите добродетели винаги съответстват на вашето вътрешно състояние.
- Знание без добродетели нищо не струва. Вяра без добродетели нищо не струва. Доброто осмисля всичко – и знание, и сила, и богатство.
- Всички добродетели трябва да се съединят в едно. Любовта е вътрешна сила, която синтезира всички неща.

Самовъзпитателни методи:

1. *Прочетете текста.*

Добродетелите имат нужда от посяване в нашите умове. За тях трябват условия, време, за да израстат. Нужно е всеки сам да намери и използва начините за правилното им посаждане така, че да не изчезнат след години, а да пребъдват в него през целия му живот.

Представете си посяване на цвете. Представете си коя точно добродетел искате да развиете у себе си и мислено я посадете в мозъка, в сърцето, в стомаха, в тялото си, във всяка своя клетка. От време на време мислено й пожелавайте да расте у вас, да цъфне, да узрее и да е с вас през целия ви живот като добър приятел и помощник в трудностите.

2. Прочетете мисълта. Размишлявайте върху нея. Запишете кои неща от вашия живот са ви убедили в нейната вярност.

Качествата водят до развитие на личността, а добродетелите до повдигане на душата - в разбирането и прилагането на добродетелите е силата на човешката душа.

3. Определете най-силното си добро качество. Ако искате да започнете да работите върху себе си и да развивате добродетелите си, започнете от него. Намерете себе си чрез култивирането на онези най-важни ваши качества, които са основа на добродетелите на вашата душа. Помнете, че чрез душата се осъществява личната ви връзка с Бога. Дълго размишлявайте кои положителни качества притежавате и кое от тях е най-силно изявено. Него ще развиете най-лесно като добродетел. Работете съзнателно за уякчаване на силното в себе си. Затвърдете го, почувствайте собствената си индивидуалност и сила като човек чрез самовъзпитанието на тази първа добродетел в себе си.

4. Мислете върху зависимостта между добродетелността на човека и умението му да е внимателен. Използвайте посоченото правило и определете какви са последиците от неговото спазване и неспазване. Запишете ги в две колони една срещу друга.

Колкото по-добродетелен и учен става човек, толкова по-внимателен е към хората.

5. Потърсете в съзнанието си и посочете десет души, за които можете да кажете, че са едновременно учени, добродетелни и внимателни. Гарантира ли добродетелността, когато човек е учен, да е и внимателен? Съществува ли комбинацията внимателност и ученост, ако не си добродетелен? Отговаряйте на въпросите, като търсите конкретни примери, образи, лица от филмите, личния и обществения живот.

...семената на доброто и от него се напикнали и ... неговите добродетели. Така той започнал да съгражда у себе си личността на добродетелите – великото благо на неговия живот.

Правила и зависимости за развитие ... у човека

Качествата водят до развитие на личността, а добродетелите до повдигане на душата - в разбирането и прилагането на добродетелите е силата на човешката душа.

- Колкото повече добродетели има човек, любовта му става по-силна.
- Който вижда добродетелите у хората, ще ги прояви.
- Човек трябва да знае мястото на ... добродетел е отразена поне на три места: на лицето физиогномично, на главата френологично и на ръката хиромантично.

Колкото по-добродетелен и учен става човек, толкова по-милостив е към хората.

- Знание без добродетели нищо не струва. Вяра без добродетели нищо ... всичко – и знание, и сила, и богатство.
- Всички добродетели трябва да се съединят в едно. Любовта е вътрешна сила, която синтезира всички неща.

Самовъзпитателни методи

... условия, време, за да пораснат. Нужно е всеки сам да намери и използва начините за правилното им посаждане така, че да не изчезнат след години, а да пребъдват в него през целия му живот.

ТАБЛИЦА
за съкратените заглавия на библейските книги

Стар Завет	Съкраще-ние	Нов Завет	Съкра-щение
Битие	Бит.	Евангелие от Матей	Мат.
Изход	Изх.	Евангелие от Марк	Марк
Левит	Лев.	Евангелие от Лука	Лука
Числа	Числ.	Евангелие от Йоан	Йоан
Второзаконие	Втор.	Деяния на апостолите	Деян.
Иисус Навин	Иис.Нав.	Послание на ап. Яков	Як.
Съдии	Съд.	I Послание на ап. Петър	I Петр.
Рут	Рут	II Послание на ап. Петър	II Петр.
I Книга Царства	I Цар.	I Послание на ап. Йоан	I Йоан
II Книга Царства	II Цар.	II Послание на ап. Йоан	II Йоан
III Книга Царства	III Цар.	III Послание на ап. Йоан	III Йоан
IV Книга Царства	IV Цар.	Послание на ап. Юда	Юда
I Паралипоменон	I Парал.	Послание към римляните	Рим.
II Паралипоменон	II Парал.	I Посл. към коринтяните	I Кор.
I Книга на Ездра	I Ездр	II Посл. към коринтяните	II Кор.
II Книга на Ездра	II Ездр.	Посл. към галатяните	Гал.
III Книга на Ездра	III Ездр	Посл. към ефесяните	Еф.
Книга на Неемия	Неем.	Послание към Тит	Тит
Книга на Товит	Тов.	Послание към Филимон	Филим.
Книга Юдит	Юд.	Посл. към филипяните	Фил.
Книга Естир	Ест.	Посл. към колосяните	Кол.
Книга на Йов	Йов	I Посл. към солуняните	I Сол.
Псалтир	Пс.	II Посл. към солуняните	II Сол.
Притчи Соломонови	Пр.	I Посл. към Тимотей	I Тим.
Еклисиаст	Екл.	II Посл. към Тимотей	II Тим.
Песен на песните	Пес.	Послание към евреите	Евр.
Премъдрост Соломонова	Прем.	Откровение на ап. Йоан	Откр.
Премъдрост на Иисус син Сирахов	Сир.		
Исайя	Ис.		
Йеремия	Йер.		
Плач Йеремиев	Плач Йер.		

Послание на Йеремия	Посл. Йер.		
Варух	Вар.		
Йезекиил	Йез.		
Даниил	Дан.		
Осия	Ос.		
Йоил	Йоил		
Амос	Ам.		
Авдий	Авд.		
Йона	Йона		
Михей	Мих.		
Наум	Наум		
Авакум	Ав.		
Софония	Соф.		
Агей	Аг.		
Захария	Зах.		
Малахия	Мал.		
I Макавейска	I Мак.		
II Макавейска	II Мак.		
III Макавейска	III Мак		

БИБЛИОГРАФИЯ

1) Дуно, Беинса. Свещени думи на Учителя. Наука и изкуство, С., 1992.
2) Дънов, Петър. Завета на цветните лъчи на светлината. Сонита, С., 1994.
3) Дънов, Петър К., Науката и възпитанието, С., 1949.
4) Дънов, Петър Учителя, Окултни упражнения, С., Изд. Бяло Братство, 2000.
5) Из Словото на Учителя Петър Дънов, библиотека „Светлина в пътя", Добродетели, книга 3, 1994. Мисли за всеки ден, 1986г., Изд. Бяло Братство, 1986.
6) Из Словото на Учителя Петър Дънов, библиотека „Светлина в пътя", Принципи и закони, книга 9, 1995.
7) Из Словото на Учителя Петър Дънов, библиотека „Самоусъвършенстване", книга 10, 1994.
8) Из Словото на Учителя Петър Дънов, библиотека „Аз, човекът", книга 1, 1994.
9) Константинов, М., Б. Боев, М. Тодорова, Б. Николов, Учителят, ИК "Сила и Живот", Бургас, 1995.
10) Мисли за всеки ден, 1986г., изд. Бяло Братство, 1986.
11) Мисли за всеки ден, 1987г., изд. Бяло Братство, 1987.
12) Мисли за всеки ден, 1988г., изд. Бяло Братство, 1988.
13) Мисли за всеки ден, 1989г., изд. Бяло Братство, 1989.
14) Мисли за всеки ден, 1991г., изд. Бяло Братство, 1991.
15) Мисли за всеки ден, 1993г., изд. Бяло Братство, 1993.
16) Молитви, формули и упътвания, изд. Бяло Братство, С., 2002.
17) Новият светилник, С., 1946, печ. Житно зърно.
18) Новият човек, С., 1947.
19) Пашов, Влад. Имам дом неръкотворен, том 1, изд. Бяло Братство, С., 2003.
20) Пашов, Влад. Имам дом неръкотворен, том 2, изд. Бяло Братство, С., 2005.
21) Правила за живота от Учителя Петър Дънов, Жануа, С., 2001.
22) Разговори при Седемте Рилски езера, С., 1948.
23) Учителя, Абсолютна истина, С., 1949.
24) Учителя, Абсолютна чистота, С., 1929.
25) Учителя, Беседи и упътвания от Учителя, 1921.
26) Учителя, Беседи, обяснения и упътвания от Учителя, 1922.
27) Учителя, Благословена между жените, 1930.
28) Учителя, Божествената мисъл, С., 1942.

29) Учителя, Божествените условия, С., 1942.
30) Учителя, Божествен и човешки свят, С., 1940.
31) Учителя, Божият глас, С., 1940.
32) Учителя, Великата разумност, 1949.
33) Учителя, Великото и красивото, С., 1935.
34) Учителя, Вехтото премина, С., 1932.
35) Учителя, Вечно подмладяване, С., 1944.
36) Учителя, Високият идеал, С., 1923.
37) Учителя, Влизане, С., 1930.
38) Учителя, Възможни постижения, С., 1934.
39) Учителя, Възможности за щастие, С., 1941.
40) Учителя, Вътрешни и външни връзки, С.
41) Учителя, Да им дам живот, С., 1936.
42) Учителя, Двата пътя, С., 1934.
43) Учителя, Двигатели на живота, 1938.
44) Учителя, Добри навици, С., 1936.
45) Учителя, Дрехата на живота, 1950.
46) Учителя, Езикът на любовта, С., 1939.
47) Учителя, Естествен ред на нещата, С., 1939.
48) Учителя, Жива реч, С., 1937.
49) Учителя, Закони на доброто, С., 1940
50) Учителя, И обхождаше Исус всичката Галилея, С., 1940.
51) Учителя, Ключът на живота, С., 1937.
52) Учителя Петър Дънов, Козативни сили в природата, С., изд. Бяло Братство, 2000.
53) Учителя, Който има невеста, С., 1935.
54) Учителя, Лекции на Младежкия окултен клас – 1924-1925 г., С., 1927.
55) Учителя, Ликвидация на века, С., 1948.
56) Учителя, Лъчите на живота, С., 1937.
57) Учителя, Любов към Бога, С., 1931.
58) Учителя, Методи за самовъзпитание, С., 1941.
59) Учителя, Мнозина казваха, С., 1933.
60) Учителя, Наряд и упътвания, С., 1925.
61) Учителя, Начало на мъдростта, С., 1947.
62) Учителя, Нашето място, С., 1932.
63) Учителя, Неразрешеното, С., 1933.
64) Учителя, Ни мъж, ни жена, Казанлък, 1933.
65) Учителя, Новият ден, С., 1941.
66) Учителя, Опорни точки на живота, С., 1942.
67) Учителя, Отворени форми, С., 1943.

68) Учителя, Отиване и връщане, С., 1932
69) Учителя, По Бога направени, С., 1929.
70) Учителя, Положителни и отрицателни черти на човека, 1928.
71) Учителя, Посока на растене, С., 1938.
72) Учителя, Простите истини, С., 1933.
73) Учителя, Път към живота, С., 1941.
74) Учителя, Пътят на ученика, С.
75) Учителя, Разумният живот, С., 1926.
76) Учителя, Реалност и сенки, С., 1941.
77) Учителя, Светлина на мисълта, печ. Венера, 1930.
78) Учителя, Свещеният огън, С.
79) Учителя, Святото място, С., 1939.
80) Учителя, Сила и Живот (Неделни беседи), IV серия, С., 1922.
81) Учителя, Сила и Живот (Неделни беседи), V серия, С., 1922.
82) Учителя, Служене, почит и обич, С., 1940.
83) Учителя, Смени в природата, С., 1938.
84) Учителя, Степени на съзнанието, С., 1939.
85) Учителя, Събуждане, С., 1944.
86) Учителя, Съразмерност в природата, С., 1949.
87) Учителя, Трите живота, С., 1942.
88) Учителя, Условия за разумния човек, С., 1930.
89) Учителя, Условия за растене, С., 1949.
90) Учителя, Устойчиви величини, С., 1943.
91) Учителя, Учителю, да прогледам, С., 1931.
92) Учителя, Фактори в природата, 1947.
93) Учителя, Ценната дума, С., 1941.
94) Учителя, Ценното из книгата на великия живот, С., 1932.
95) Учителя, Четирите кръга, С., 1934.
96) Учителя, Ще управлява всички народи, С., 1948.
97) Учителят говори, Варна, 1992.
98) Часът на любовта, С., 1934.

29) Учителя, Божествените условия, С., [illegible]
30) Учителя, Божествен и човешки свят, С., [illegible]
31) Учителя, [illegible]
32) Учителя, Великата разумност, С., [illegible]
33) Учителя, Великото и красивото, С., [illegible]
34) Учителя, Вехтото премина, С., 1932.
35) Учителя, Вечно подмладяване, С., [illegible]
36) Учителя, Високият идеал, С., [illegible]
37) Учителя, Влизане, С., 1930.
38) Учителя, Възможни постижения, С., [illegible]
39) Учителя, Възможности за щастие, С., [illegible]
40) Учителя, Вътрешни и външни връзки, [illegible]
41) Учителя, [illegible]
42) Учителя, [illegible]
43) Учителя, Двигатели на живота, [illegible]
44) Учителя, Добри навици, С., [illegible]
45) Учителя, Дрехата на живота, [illegible]
46) Учителя, Езикът на любовта, С., 1939.
47) Учителя, Естествен ре[illegible]
48) Учителя, Жива реч, С., 1937.
49) Учителя, Закони на доброто, [illegible]
50) Учителя, И обхождаше Исус [illegible]
51) Учителя, Ключът на живота, [illegible]
52) Учителя Петър Дънов, К[illegible] сили в природата, С., изд. Бяло Братство, 2000.
53) Учителя, Който има невеста, С., [illegible]
54) Учителя, [illegible]
55) Учителя, Ликвидации на века, С., [illegible]
56) Учителя, Лъчите на живота, [illegible]
57) Учителя, Любов към Бога, С., 1931.
58) Учителя, Методи за самовъзпитание, С., [illegible]
59) Учителя, Мнозина казваха, С., 1933
60) Учителя, Наряд и упътвания, С., 1925.
61) Учителя, Начало на мъдростта, С., 1947.
62) Учителя, Нашето място, С., 1932.
63) Учителя, Неразрешеното, С., 1933.
64) Учителя, Ни мъж, ни жена, Казанлък, 1933.
65) Учителя, Новият ден, С., 1941.
66) Учителя, Опорни точки на живота, С., 1942
67) Учителя, Отворени форми, С., 1943.

Àзбучен показалец

Безкористен: 51, 327.

Благодарен: 22, 39, 79, 106, 115, 304, 308, 369, 436.

Благороден: 46, 48, 52, 53, 54, 58, 142, 183, 209, 249, 270, 272, 278, 284, 285, 289, 327, 350, 368, 369, 390, 392, 395, 419, 421, 436.

Благост: 46, 51, 53, 54, 56, 64,94, 104, 106, 178, 180, 198, 199, 354, 373, 377, 398, 428.

Братолюбив: 369, 373, 395, 445.

Великодушен: 343, 345, 346.

Величие: 26, 48, 52, 55, 56, 60, 63, 108, 121, 138, 144, 154, 159, 162, 165, 171, 173, 176, 349, 354, 389, 397.

Весел: 20, 38, 59, 62, 95, 99, 100, 105, 108, 121, 130, 177, 226, 249, 344, 370, 380.

Внимателен: 50, 58, 314, 328, 406, 448.

Въздържан: 51, 244, 247, 417, 419, 445.

Възпитан: 178, 185, 198, 199, 200, 203, 208, 241, 244, 253, 258, 306, 322, 330, 333, 344, 357, 370, 373, 377, 380, 381, 393, 395, 404, 406 408, 418, 420, 427, 445, 446.

Вярващ: 64, 121, 181, 189, 198, 207, 274, 289, 315, 374, 427.

Гениален: 5, 70, 169, 202.

Добродетелност: 4, 13, 14, 367, 373, 439, 440, 442.

Доволен: 22, 23, 59, 61, 97, 150, 266, 304, 381.

Духовен: 46, 85, 376.

Естествен: 381, 441.

Жертвен, жертва: 52, 55, 60, 73, 81, 164, 165, 198, 213, 253, 261, 295, 328, 384, 412, 425.

Идеен: 85, 177, 220.

Интелигентен: 53, 128, 143, 151, 176, 177, 182, 215, 284, 333.

Концентриран: 39, 67, 84, 124, 145, 160, 178, 219, 220, 224, 225, 297, 331, 340, 359, 386, 392, 393, 403, 409, 410, 419, 421, 435.

Красив, красота: 17, 46, 48, 52, 55, 59, 67, 85, 94, 95, 98, 106, 121, 122, 139, 144, 149, 150, 157, 185, 202, 203, 210, 215, 222, 249, 276, 277, 278, 279, 289, 292, 298, 299, 306, 316, 317, 326, 328, 341, 349, 350, 353, 357, 379, 381, 408, 413, 414, 426, 434, 435, 438, 441, 444.`

Красноречив: 108, 158, 177, 226, 198.

Кротък: 3, 47, 51, 56, 59, 63, 95, 198, 199, 373, 377, 445.

Любещ: 19, 57, 70, 82, 94, 96, 203, 207, 241, 260, 273, 339, 354, 366, 368, 377, 423, 453.

Мек: 20, 49, 52, 115, 270, 271.

Милосърден: 319, 354.

Морален: 143, 220, 223, 369.

Мъдър: 17, 18, 56, 57, 69, 94, 104, 151, 152, 168, 235, 244.

Нежен: 20, 39, 293, 424.

Обичащ: 19, 21, 130, 287, 241, 351.

Послушен: 59, 67, 209.

Правда: 10, 31, 36, 62, 66, 71, 88, 105, 122, 135, 136, 144, 153, 181, 182, 219, 236, 246, 254, 255, 274, 275, 286, 301, 310, 325, 353, 360, 432, 440, 441.

Прилежен: 59, 130, 262, 266.

Прощаващ: 39, 84, 110, 325, 350, 353, 370.

Радостен: 3, 21, 36, 39, 49, 51, 58, 59, 62, 63, 67, 76, 80, 81, 101, 102, 103, 104, 107, 108, 114, 123, 129, 144, 145, 150, 152, 162, 164, 165, 223, 307, 319, 403, 418, 421.

Развиващ се, растящ: 238, 429, 447.

Разположен: 4, 46, 55, 57, 86, 92, 93, 96, 108, 125, 129, 171, 198, 245, 333, 345, 348, 354, 389, 419.

Самообладание, самообладан: 84, 86, 87, 88, 208, 209, 210, 211, 239, 273, 274, 374, 375, 385, 401, 402.

Светъл: 76, 84, 86, 92, 112, 147, 228, 244, 270, 277, 278, 306, 336, 368.

Свят: 5, 52, 82, 84, 91, 92.

Силен: 53, 58, 59, 66, 67, 94, 108, 145, 158, 173, 199, 200, 215, 221, 224, 228, 237, 246, 265, 266, 270, 271, 278, 314, 329, 330, 332, 333, 339, 350, 354, 403, 418, 435, 438, 445.

Смирен: 16, 17, 47, 55, 65, 66, 67, 69, 127, 183, 189, 198, 289, 310, 317, 336, 356, 374, 412.

Справедлив: 20, 32, 66, 68, 122, 134, 135, 152.

Съвестен: 103, 177, 215, 226.

Съвършен: 13, 14, 17, 24, 26, 52, 62, 63, 72, 77, 80, 121, 122, 123, 125, 126, 142, 144, 153, 154, 157, 181, 198, 227, 242, 271, 397.

Съзнателен: 18, 60, 70, 137, 155, 159, 211, 231, 238, 241, 262, 265, 301, 317, 369, 402.

Твърд, твърдост: 4, 66, 239, 262.

Търпелив: 28, 46, 51, 56, 66, 67, 94, 105, 144, 169, 189, 226, 236, 245, 251, 295, 317, 323, 325, 373, 374, 376, 377, 389, 419, 427, 445.

Умен: 130, 143, 156, 176, 189, 200, 215, 227, 278, 406.

Хармония: 4, 6, 18, 31, 32, 33, 36, 40, 42, 44, 46, 48, 49, 51, 52, 53, 57, 62, 63, 72, 93, 95, 96, 102, 108, 123, 125, 127, 129, 131, 132, 150, 182, 183, 203, 208, 210, 215, 227, 234, 237, 242, 245, 256, 258, 261, 267, 273, 292, 296, 312, 317, 331, 333, 353, 375, 393, 396, 399, 403, 405, 406, 425, 427, 429, 432, 435, 438, 445, 447.

Целомъдрен: 108, 177, 349.

Честен: 82, 136, 142, 227, 306, 363.

Чист: 3, 84, 88, 90, 92, 106, 120, 121, 142, 183, 184, 185, 229, 277, 278, 299, 325, 328, 344, 356, 367, 368, 373, 375, 394, 438.

Чувствителен: 58, 159, 161, 323, 325, 331.

Щастлив: 21, 39, 48, 72, 84, 99, 106, 108, 185, 221, 226, 278, 301, 373, 377, 396, 399, 402, 403, 438.

Щедър: 47, 50, 52, 53, 82, 95, 106, 146, 152, 348.

Кръвожаден: [illegible]

Кротък: [illegible] 373, 377, 445.

[illegible] 260, 273, [illegible]
368, 377, 423, 453.

Мек: 20, 49, 52, 115, 230 [illegible]

[illegible]

Морален: 143, 220, 225, 365.

Мъдър: 17, 18, 36, 37, 69, 94, 104, 131, 152, 168, 235, 244
20, [illegible] 408, 424.

Обичащ: 19, 21, 130, 287, 291, 351.

Позитивен: [illegible]

Правда: [illegible] 133, 136, 144, 153, 181,
182, 219, 226, 246, 250, [illegible] 275, 286, [illegible]
353, 360, 432, 440, 441.

Прилежен: 59, 130, 262, 266.

Пропадащ: [illegible]

Радостен: 3, 21, 36, [illegible]
103, 104, 107, 108, 114, 123, 129, 144, 145, 150, 152, 160,
164, 165, 223, 307, 319, 402, 418, 421.

Развиващ се, растящ: 238, 439, 447.

Разположен: 4, 46, 55, 57, 86, 92, 93, 96, 108, 125, 129, 171, 198, 245,
333, 345, 348, 354, 389, 419.

Самообладание,
самообладан: 84, 86, 87, 88, 208, 209, 210, 211, 239, 273, 274, 374, 375,
385, 401, 402

Светъл: 76, 84, 86, 92, 112, 147, 228, 244, 270, 277, 278, 306, 336,
368.

Свят: 5, 52, 82, 84, 91, 92.

Силен: 53, 58, 59, 66, 67, 94, 108, 145, 158, 173, 199, 200, 215, 221,
224, 228, 237, 246, 265, 266, 270, 271, 278, 314, 329, 330,
332, 333, 339, 350, 354, 403, 418, 435, 438, 445.

Смирен: 16, 17, 47, 55, 65, 66, 67, 69, 127, 183, 189, 198, 289, 310,
317, 336, 356, 374, 412.

Справедлив: 20, 32, 66, 68, 132, 134, 135, 152.

Съвестен: 103, 177, 215, 226.

Съдържание

Мисли от Учителя Петър Дънов за добродетелите 3
Предговор 5
Указания за употреба на сборника 7
Основни педагогически закони при самовъзпитанието на добродетели себе си 9
Въведение 13

Добродетели на Любовта 15

Внимателен 17
Естествен 22
Послушен 26
Доволен 30
Чувствителен 36
Милосърден 46
Смирен 55
Кротък 65
Възпитан 69
Безкористен 79
Чист 83
Девствен 90
Радостен 94
Весел 101
Любещ и обичащ 105

Добродетели на Мъдростта 117

Светъл 119
Развиващ се и растящ 125
Съвестен 134
Красноречив 138
Интелигентен 141
Умен 144
Гениален 152
Идеен 162
Вярващ 167

Богоугоден .. 174
Свят .. 181
Мъдър .. 188

Добродетели на Истината 195

Търпелив .. 197
Концентриран .. 205
Твърдост .. 209
Точен .. 214
Смелост .. 218
Искрен .. 222
Деятелен .. 229
Напредничав .. 235
Свободен .. 241
Надежда .. 251
Волеви .. 261
Разумност .. 269
Истинен .. 274

Добродетели на Правдата **281**

Честен .. 283
Братолюбив .. 289
Прощаващ .. 294
Щедър .. 300
Благодарен .. 305
Морален .. 309
Съзнателен .. 316
Благородство .. 324
Духовен .. 329
Жертвен .. 336
Целомъдрен .. 343
Великодушен .. 347
Нежен и мек .. 352
Справедлив .. 360
Правда .. 366

Добродетели на Доброто **371**

Въздържан 373
Прилежен 379
Сила 385
Красив 393
Разположен 401
Щастлив 405
Хармония 411
Самообладание 417
Величие 422
Съвършен 427
Благост 434
Добро 437
Добродетелност 445

Таблица за съкратените заглавия на библейските книги 451
Библиография 453
Азбучен показалец 457

Библейските добродетели

и нови методи за самовъзпитаването им в съвременния човек по

Учителя Петър Дънов

Българска, първо издание

Съставител: **Снежана Димитрова**
Педагогическа адаптация: **Снежана Димитрова**
Авторски теми и адаптирани текстове от Библията: **Константин Златев**
Художник: **Бианка**

Коректор: *Снежана Димитрова*
Корица: *Веселин Георгиев*
Предпечатна подготовка: *Галина Денчева*

Формат: 16/70/100
Печатни коли: 29

ISBN: 978 – 954 – 92058 – 1 – 7

За въпроси към авторите по съдържанието на книгата:
dobrodeteli@abv.bg.

Издателство: • **АВИР** • Шумен • 2007



За да познаем истинските измерения на добродетелите, трябва да се *вслушваме* в тяхната дълбочина, отвъд логиката и познатото, защото те имат неизмеримо по-дълбоки нива от тези, които познаваме, и които изхождат не от знанието, а от Мъдростта. По такъв начин, вслушвайки се в смисъла и същността на всяка добродетел, ще я откриваме във все по-дълбоки измерения и тя ще обхваща все повече нашия живот. И това е вечен, непрекъснат процес.

Тъй като добродетелите са аспекти на Бога, неизходими са техните пътища, защото Бог се изявява чрез тях винаги по нов начин.

Живот в добродетелите означава живот в Бога, единство с Бога. Чрез тях Той навлиза и обхваща все повече нашия живот.

Ако ги изучаваме само по пътя на логиката, няма да можем да ги познаем и приложим. Те изискват от нас не нашето знание, а нашето чисто и любящо сърце, нашите искрени и постоянни усилия в приложението им, нашата всеотдайна и безкомпромисна любов към Истината.

Цена: 12 лв

SKA36927 90
Библейските добродетели и нови методи за самовъзпитаването им в